

DENISE SCHIPANI

Những quy tắc
Me nghiêm khắc
dạy **con** tự lập

*Tại sao bây giờ nghiêm khắc
thì mai sau con mới nên người*

1988
BOOKS®
HOA MIỀN BẮC VIỆT NAM

NHÀ XUẤT BẢN
DÂN TRÍ

Giới thiệu

ên tôi là Denise, và tôi là một Bà mẹ khắc nghiệt.
Tôi từng có nhiều sự lựa chọn trong đời, chẳng hạn: trường cao đẳng và chuyên ngành để học, nghề nghiệp hợp với mình nhất, người chồng sẽ song hành cùng tôi trong cuộc sống... Và tôi đã chọn có con, hai cậu con trai mà như tôi viết ở đây, một đứa 8 tuổi 9 tháng và một đứa 6 tuổi 9 tháng. Ngoài ra, tôi cũng chọn trở thành kiểu bà mẹ mà mình cảm thấy phù hợp nhất, và đó là kiểu Bà mẹ khắc nghiệt.

Hãy để tôi giải thích, và hy vọng rằng lời giải thích sẽ cho bạn một cách nghĩ tích cực về điều bạn sắp nhận được từ cuốn sách này: Trở thành một Bà mẹ nghiêm khắc, theo quan điểm của tôi, là con đường đáng tin cậy nhất để tạo nên những đứa trẻ ngoan, và sau cùng, tất nhiên là một người tốt, một công dân tốt của thế giới. Tôi dùng từ “nghiêm khắc” không phải vì mình là kẻ dữ dằn cấm con ăn kem (tôi không phải kiểu người đó), hay vì tôi bắt bọn trẻ làm việc dưới hầm mỏ sau khi học hết lớp ba (Điều đó là phạm pháp đấy, hơn nữa, không có hầm mỏ nào trong vùng tôi sống hết). Tôi định nghĩa phương pháp của mình là “khắc nghiệt” bởi không dễ gì để theo đuổi hướng này.

Nó nghiêm khắc bởi nó đi ngược lại xu hướng nuôi nấng con cái đang thịnh hành. Nó nghiêm khắc bởi nó liên quan đến việc sử dụng đòn nói “không” đáng sợ (xem chương 6). Và nó nghiêm khắc bởi nhìn chung nó đòi hỏi cha mẹ phải có tầm nhìn xa trong việc nuôi nấng con cái: thường xuyên đặt tầm quan trọng của tương lai lên trên niềm vui trước mắt trong hiện tại. Nó giống như đóng lửa trại âm áp cháy âm ỉ, trái ngược hẳn với ngọn lửa cháy bùng nhưng chóng lụi của que diêm.

Giống như hầu hết các bà mẹ khác, tôi cũng yêu con một cách bản năng, mãnh liệt, lặng thầm. Nhưng chỉ tình yêu thôi thì chưa đủ để duy trì mối quan hệ gắn bó thân thiết, cũng chưa đủ để nuôi dạy những đứa trẻ ngoan ngoãn trở thành người trưởng thành tự lập – những đứa con đáng tự hào. Bạn cần một kế hoạch. Và kế hoạch của tôi kể từ khi bắt đầu, là trở thành kiểu bà mẹ sẽ để tâm vào ước vọng thật sự của bậc làm cha làm mẹ, ước vọng tạo nên tinh hoa – Những đứa trẻ ngoan.

Lúc này, tôi gần như có thể nghe thấy điều bạn muốn nói: Đó chẳng phải điều tất cả chúng ta đều muốn hay sao? Tất nhiên đó là điều chúng

ta đều muốn. Nhưng theo quan điểm của tôi, chúng ta có lẽ đang đi nhầm đường tới đích, hoặc đi trên một con đường có thể phát sinh những thứ trái ngược với điều chúng ta cố gắng đạt được. Chúng ta nói chúng ta muốn con cái hạnh phúc, và đó hẳn nhiên là ước muốn tuyệt vời dành cho những đứa con bạn vô cùng yêu thương. Nhưng chúng ta quên rằng không thể thật sự làm cho người khác hạnh phúc. Tuy nhiên, điều chúng ta có thể làm là trao cho con cái những công cụ cần thiết để giúp chúng định rõ loại hạnh phúc nào mới có ý nghĩa với chúng, cũng như những công cụ giúp chúng tự đạt được hạnh phúc.

Vì vậy theo ý tôi, cuốn sách chính là một ví dụ tiêu biểu của khắc nghiệt. Tôi đã chia nhỏ triết lý của mình thành những lời tuyên ngôn. Tôi cố hết sức để tuân theo một danh sách gồm 10 nguyên tắc, và tôi sẽ đi sâu phân tích chúng trong từng chương.

Dưới đây là các quy tắc:

1. **Nuôi dạy con cái không phải là vì bạn, mà vì con bạn.** Trong chương 1, tôi sẽ nói về việc ngày nay có bao nhiêu bậc cha mẹ, những người đầy ngỡ ngàng khi mới có con, coi con cái như phần thêm vào cuộc sống của họ, và khi con lớn, họ coi chúng là sự phản chiếu của chính mình. Nhưng nuôi dạy con cái là một công việc hết sức lạ lùng: nó có thể là điều trọng đại nhất mà bạn sẽ làm trong đời (đ đoán rằng bạn không phải là William Shakespeare hay Martin Luther King Jr. hay bất cứ người nào đó rồi đây sẽ tìm ra cách chữa bệnh ung thư), nó không vì bạn, kể cả nếu suy cho đến cùng.
2. **Giữ lấy chính mình.** Đúng vậy, tôi biết – thoát nghe, điều đó có vẻ mâu thuẫn với nguyên tắc “Nuôi dạy con cái không phải vì bạn”. Nhưng hãy nghe những gì tôi nói trong chương 2: Nếu bạn để việc dạy dỗ con cái nhấn chìm cá tính thật sự của mình – những mục tiêu, hy vọng, ước mơ, sở thích và sở ghét của bạn, thì sau này bạn sẽ phải chạy đi tìm cái tôi đó và nhận ra tổ ấm của bạn chẳng còn ai. Không chỉ có vậy, nếu mục tiêu của bạn là nuôi dạy nên những đứa trẻ tự lập, bản thân bạn phải làm gương cho chúng. Tôi cam đoan với bạn rằng việc nuôi dạy con cái mà không đánh mất chính mình là một việc hoàn toàn có thể và theo quan điểm của tôi rất nên làm.
3. **Nghiêm khắc ngay từ đầu mới dễ dạy về sau.** Toàn bộ chương 3 nói về việc dựng nên hệ thống các quy tắc và thói quen ngay từ đầu. Chuyện có con vốn đã khó, nhưng tôi phải cảnh báo rằng bạn phải nhanh chóng dựng nên những quy tắc khó phá vỡ sau này. Trong việc nuôi dạy con cái, các quy tắc phải trước sau như một: một số vấn đề bạn có thể ứng biến, ví như chuyện bữa tối ăn gì hay bạn sẽ đi

ngủ ở đâu. Nhưng nếu bạn cũng ứng biến với cả những quy tắc ứng xử và thói quen – đặc biệt nếu bạn thay đổi các quy tắc mà không khiến con sợ (sợ con thịnh nộ, sợ thứ gọi là “khắc nghiệt”), thì có nghĩa bạn đang buông xuôi. Và đừng quên – mục đích cuối cùng của phương pháp là để con bạn hoàn toàn trưởng thành. Đưa ra những quyết định sáng suốt từ bây giờ là cách chủ yếu dạy cho chúng làm thế nào để có những quyết định thông minh sau này.

4. **Đừng chạy theo số đông.** Chương 4 giúp bạn chống lại áp lực từ các bậc cha mẹ khác để vững bước đi trên con đường làm cha mẹ của riêng mình. Việc dạy con khó mà giữ riêng tư như trước – tất cả chúng ta đều quan sát lẫn nhau, và một số người sẽ đánh giá (và bị đánh giá) những lựa chọn của chúng ta. Kết quả sau cùng của việc dạy dỗ con cái bị công khai có lẽ là bạn sẽ nhận ra mình đang làm những thứ không thật sự phù hợp với mình. Nhưng bạn làm thế vì đó là điều những người khác đang làm. Chạy theo số đông là để hợp thời, chứ không phải để dạy con. Điều con cái cần ở bạn là sự rõ ràng, chắc chắn và cảm giác bạn hiểu rõ điều mình đang làm, mặc dù sẽ càng hoàn hảo nếu đôi khi bạn không hiểu rõ điều mình đang làm.
5. **Nắm (hoặc giành lại) quyền kiểm soát.** Trong chương 5 tôi tự hỏi: Ai là người nắm vai trò kiểm soát trong gia đình bạn? Tôi hy vọng đó là bạn. Không nghi ngờ gì, trở thành người giữ trách nhiệm nặng nề đó quả là khó khăn, nhưng còn ai khác ngoài bạn nữa chứ? Việc để con cái quyết định ăn gì buổi sáng nghe có vẻ rất bình đẳng và văn minh, nhưng nếu lúc nào chúng cũng quyết định những chuyện quan trọng thì bạn sẽ phải chịu đựng một mớ hỗn độn. Nằm trong tầm kiểm soát, đôi khi, chẳng dễ chịu gì, nhưng theo quan điểm và kinh nghiệm của tôi, những cha mẹ khó tính nhất sẽ tạo nên những đứa trẻ tuyệt vời nhất.
6. **Nói không. Mỉm cười. Không xin lỗi. Nhắc lại nếu cần thiết.** Trong chương 6, tôi tặng bạn quy tắc Bà mẹ nghiêm khắc yêu thích của tôi (bạn không được phép ưu ái con này hơn con kia, nhưng bạn có thể yêu thích một vài nguyên tắc trong triết lý sống của mình hơn những nguyên tắc khác, và đây là nguyên tắc yêu thích của tôi). Nói đơn giản, việc lạm dụng nói từ đồng ý – và những từ có họ hàng anh em với từ đó, thái độ “của con cả đây/ giờ nó là của con” sẽ biến chúng ta – các bậc cha mẹ – thành những giọt nước màu hồng viên vông, và biến con cái chúng ta thành những đứa trẻ cho rằng chúng có quyền có cả thế giới mà chẳng cần bỏ ra chút xíu nỗ lực nào. Một vài lời nói đúng lúc, và đúng chỗ – và phù hợp với nguyên tắc, mục

đích của bạn – cũng giống như rau chân vịt đối với bọn trẻ, lúc đầu sẽ rất khó ăn, nhưng khi lớn lên rồi chúng sẽ thích nó, và nhờ ăn nó, chúng sẽ trở thành những người mạnh mẽ hơn.

7. **Dạy con kỹ năng sống.** Trong chương 7 tôi nói về một số việc đã lỗi thời: nấu nướng, rửa xe, cắt cỏ. Bạn biết đấy, tất cả những việc đó hồi nhỏ bạn đều phải học cách làm nhưng giờ bạn không mấy khi thấy bọn trẻ làm nữa bởi chúng được sống trong một thế giới quá tiện ích – thuê ngoài mọi việc. Vậy nên liệu con cái có thật sự cần biết cách làm bánh sandwich hay dọn dẹp nhà vệ sinh không? Có lẽ không thật sự cần phải biết – nhưng tôi cho rằng thứ con trẻ bỏ lỡ nếu không học kỹ năng sống là cảm giác tự hào. Các con của bạn có quyền được cảm nhận thấy niềm tự hào đó. Tôi tin rằng những đứa trẻ có khả năng làm những việc đó sẽ thông minh hơn, tự tin hơn và chắc chắn sẽ hạnh phúc hơn.
8. **Hãm phanh lại.** Trong chương 8, tôi sẽ hãm phanh lại và đề nghị bạn cũng làm như thế. Chuyện chúng ta đang sống trong một thế giới ngày càng gấp gáp chẳng phải tin khẩn cấp gì. Các cửa hàng ngày càng đóng cửa muộn hơn, nhưng kể cả nếu chúng có đóng cửa thì bạn vẫn có thể kiếm được mọi thứ bạn cần, vào mọi lúc bạn muốn nhờ có người bạn Internet đáng tin cậy. Đây chính là thế giới mà con cái chúng ta đang sống, và chúng ta phải đối phó với nó. Nhưng điều chúng ta không nên làm chính là nhượng bộ quan điểm, điều đó có nghĩa con cái chúng ta phải mau lớn trước tuổi. Sẽ thật sự hữu ích nếu hạn chế bớt các trò tiêu khiển của con (đâu phải trò nào cũng phù hợp với độ tuổi của trẻ?!) hoặc các một thời trang con mặc (đây là lý do chính khiến tôi rất mừng vì mình chỉ có con trai!) hoặc việc thưởng đồ công nghệ cho con cái. Và với cương vị làm cha làm mẹ, chúng ta phải rất thận trọng để chính mình không trở thành người thúc đẩy con cái lớn quá nhanh.
9. **Khiến con gặp một chút thất bại mỗi ngày.** Thông điệp của chương 9 nghe có vẻ hơi đáng sợ – khiến con thất bại ư?! – nhưng tin tôi đi, không phải ý đó. Thất bại trong mọi chuyện không phải điều tôi đang nói ở đây. Tôi muốn nói về việc cho phép những vấp ngã nhỏ đến với con bạn – một cú rơi ngã khỏi chiếc xích đu, một thực tế là con bạn phải chờ bạn đến mỗi gói để được tự do chơi trò Cờ tỷ phú, một nỗi thất vọng vì nhóc bạn thân nhất không cùng mình vào lớp 1, và vân vân – bởi chính nhờ những vấp ngã và những thất vọng nho nhỏ ấy mà một đứa trẻ tận dụng, phát triển, khám phá ra những tế bào não mới, những dây thần kinh dự trữ mới, cả sức mạnh và tính tự lập. Nói đơn giản, tôi đang đề nghị bạn hãy mang con cái

từ trên mây xuống mặt đất và để cuộc sống bắn nả và tên vào chúng khi chuyện đó xảy ra. Tất nhiên, vì cùng một lý do.

- o. Sửa soạn cho con bước ra thế giới, đừng sửa soạn thế giới cho con.** Trong chương 10, tôi muốn bạn nghĩ về mục tiêu cuối cùng, về những người con khôn lớn mà bạn hy vọng sẽ nuôi dạy nên. Trong một thế giới mà bạn có thể mua cả những miếng lát đầu gối cho đứa con mới đang tập bò, người ta rất dễ nghĩ rằng việc ủng hộ cho con cái vào lớp mầm non tốt nhất hoặc sau này sẽ vào một trường học tốt hơn là hoàn toàn thỏa đáng. Bạn muốn tạo ra cho con một thế giới êm đềm phía trước. Tôi xin lật lại ý tiêu đề ở đây: Về lâu dài, tạo nên một đứa trẻ đủ thông minh, linh hoạt, giỏi giang để ứng phó với cả thế giới cùng tất cả những cú quăng quật tất yếu của nó chẳng phải tốt hơn sao?

Bà mẹ nghiêm khắc nguyên bản

Tôi đến với phương pháp Bà mẹ khắc nghiệt là bởi di truyền, và hiển nhiên qua chính cách tôi được dạy dỗ. Trước khi có con, tôi cũng đã ngầm nghĩ về kiểu cha mẹ nào tôi có thể trở thành, và tôi đã buột miệng nói với em họ rằng, tôi muốn trở thành người như mẹ tôi. Em họ tôi thốt lên “Nhưng dì Carol quá nghiêm khắc!” Điều em họ tôi mong có thể gọi lại là những ký ức kiểu như mẹ tôi hét vọng lên rằng mấy đứa con gái bọn tôi phải trật tự và đi ngủ đi! Dọn dẹp đồ chơi này đi! Và không, các con không được ăn tráng miệng trước bữa tối. (Hồi còn bé, chị gái, mấy đứa em họ và tôi rất hay chơi với nhau)

Điều cô ấy gọi ra không mấy may ảnh hưởng đến lời tuyên bố bất ngờ của tôi – mặc dù tôi chắc cô ấy thật sự không quên một điều – đó là khía cạnh khác của cái tiếng “nghiêm khắc” mẹ tôi mang: Ở nhà tôi, bữa tối luôn có mặt trên bàn ăn đúng giờ; nhà cửa lúc nào cũng sạch sẽ, ấm cúng và thân mật; chúng tôi luôn biết trước chuyện sắp xảy ra (và cũng biết trước phản ứng tức thì nào xuất hiện khi chúng tôi vi phạm điều cấm kỵ). Và chúng tôi học được vài điều: Chúng tôi có thể nấu nướng và dọn dẹp; cào lá rụng và chất củi thành đống; chuẩn bị đồ ăn trưa và tự bắt xe buýt đi học mỗi sáng. Khi tôi và chị gái lớn hơn, sau bữa tối chúng tôi tự dọn mâm bát và pha cà phê mời bố mẹ – lúc này đang nghỉ ngơi trong phòng làm việc để đọc báo và xem ti vi.

Ngôi nhà của chúng tôi rất quy củ và mẹ tôi rất nghiêm khắc, nhưng trong hồi ức của tôi, nó cũng rất đáng yêu. Họ đã không nói câu: “Mẹ sẽ làm giúp con” dạt dào tình cảm. Điều cha mẹ tôi muốn hiển nhiên là

chúng tôi khỏe mạnh, nhanh nhẹn và thông minh. Họ có muốn chúng tôi vui vẻ không? Có chứ, tôi tin là họ muốn vậy – mặc dù tôi ngờ rằng không phải theo nghĩa của từ “vui vẻ” mà các bậc cha mẹ ngày nay thường dùng. Tôi có thể tưởng tượng ra cảnh bạn quay ngược về quá khứ vào thời điểm họ đang ở trong phòng làm việc, ngồi trên cái đi-văng bằng gỗ thông thịnh hành hồi những năm 1970 để uống cà phê sau bữa tối và hỏi họ rằng: “Ông bà có muốn con cái lớn lên hạnh phúc không?” Họ sẽ nhìn lên, bối rối, và trả lời: “Có chứ, nhưng điều chúng tôi thực sự muốn là con cái mình sẽ được chuẩn bị tốt để có thể tự tạo ra cuộc sống tốt theo ý chúng, chính điều đó sẽ khiến chúng mãn nguyện.”

Và nếu bạn hỏi họ: “Nhưng ông bà không muốn làm cho chúng hạnh phúc ư?” Tôi chỉ có thể hình dung ra cảnh mẹ tôi khéo léo đặt cốc cà phê xuống: “Đó chẳng phải việc của tôi.” Điều này thật ngọt ngào!

Bạn sẽ không bao giờ bắt gặp mẹ tôi mãi mê theo đuổi các phương pháp dạy con và thốt lên câu “miễn là con hạnh phúc...” Ở chừng mực nào đó, tôi ngờ rằng mẹ tôi chẳng hề nghĩ đến điều đó, bà cho rằng hạnh phúc là hệ quả tất yếu của những đức tính mẹ thật sự muốn chúng tôi có: tự lập, tự tin, và biết điều. Đó chính là con đường vững chắc mà chúng tôi đã đi, tránh được càng nhiều thói hư tật xấu thường thấy càng tốt, hoặc ít nhất vượt qua những thói xấu đó một cách mạnh mẽ và thông minh và học cách đi bằng chính đôi chân của mình.

Bà mẹ nghiêm khắc ngày nay (Chính là tôi và bạn)

Hóa ra dự đoán tôi sẽ rất giống mẹ mình đã đúng, hay gần đúng. Khi các con trai của tôi không còn là những đứa bé yếu ớt và bắt đầu bước sang tuổi thiếu niên. Khi mới làm mẹ, tôi đã cố giữ mình không quá đắm chìm trong thiên chức làm mẹ và quên đi chính bản thân mình. Tôi đã chọn những phương pháp chăm sóc và dạy dỗ con cái hợp với mình chứ không chạy theo xu hướng thịnh hành lúc bấy giờ.

Cách đây hai năm, phương pháp này thường bị công kích bởi (a) nó đi ngược lại những trào lưu dạy con đương thời; (b) giữa cái thế kỷ mới liên tục hiện đại hóa này, nó lại tái hiện phương pháp lỗi thời của mẹ tôi; và (c) nó có vẻ, đúng vậy, khắc nghiệt, như tôi đã viết lúc đầu. Blog của tôi, *Lời thú tội của một Bà mẹ nghiêm khắc*, chính là lời thoát giúp tôi giải thích lý do tại sao ngay cả khi chỉ còn có một tiếng nức nở là phải ra ngoài, tôi vẫn không chịu ngón tạm túi đồ ăn vặt để có thêm thời gian cho đứa con nhỏ mới chỉ biết bò của mình bú. Nó cho tôi cơ hội kiểm nghiệm những ý nghĩ kiểu cần kỳ vọng vào việc có thể ăn ở tử tế ngay cả

trong hoàn cảnh khó khăn (thay vì bản khoán mình có thể phớt lờ việc ăn ở tử tế bằng cách nào, hoặc tệ hơn, nguy hiểm cho chuyện đó) nhiều đến đâu mới có thể thật sự dẫn đến kết quả là có lỗi ăn ở tử tế.

Vì vậy, cùng với sự giúp đỡ của chồng tôi (một người vừa tuân thủ tuyệt đối các luân thường đạo lý, vừa sở hữu bản tính thu hút trẻ con là ngốc nghếch và biết hưởng thụ cuộc sống), tôi đã cố gắng trong 8 năm 9 tháng trở lại đây để vững bước trên con đường của Bà mẹ khắc nghiệt nguyên bản, có điều chỉnh cho hợp với thế kỷ XXI.

Tôi tin rằng tôi gặp nhiều khó khăn hơn mẹ một chút, bởi vào cái thời hoàng kim của các bà mẹ đó – khoảng giáo – trở thành một Bà mẹ nghiêm khắc được xã hội mặc định là chuyện đương nhiên. Mẹ tôi không phải lo lắng về việc không đăng ký cho chúng tôi học lớp Gymboree⁽¹⁾; hay không cùng chúng tôi ngồi chơi dưới sàn nhà cả chiều; hoặc sai chúng tôi làm đủ thứ việc vặt mà chẳng có ý định sẽ thưởng chúng tôi cái gì. Những điều này chẳng mất công cân nhắc, có ít lý do để thấy lo lắng hay tội lỗi hơn nhiều. Còn với tôi, trở thành một Bà mẹ khắc nghiệt khó hơn leo núi, cần nhiều nỗ lực hơn để chống lại trào lưu đang thịnh hành.

Mẹ tôi – Bản thân tôi

Đặt các bà mẹ vào trong những phạm trù gắn liền với thời đại phù hợp với cách nuôi dạy con cái của họ thì thật dễ. Vì vậy, sẽ thật dễ dàng để nói rằng mẹ tôi là một người mẹ hợp thời: bà lợi xuôi dòng. Nhưng luôn có nhiều vấn đề hơn thế. Ngay cả với thời của bà, mẹ tôi có lẽ cũng “nghiêm khắc hơn” hầu hết mọi người; tình yêu của mẹ tự nó tỏ ra quá thực tế, dữ dội một cách lặng thầm, và không – như cách tôi thích gọi tên – ướt át. Bà tình cảm, nhưng cũng rất cứng rắn.

Tránh xa những người chịu ảnh hưởng của kiểu dạy dỗ coi trẻ là trung tâm, tung hô chúng lên mây mà bạn vẫn thấy ngày nay, mẹ tôi – con của một gia đình có bố mẹ là dân lao động nhập cư cổ hủ – dành rất nhiều thời gian để yêu thương, chăm sóc tốt chúng tôi, nhưng không nuông chiều hay quan tâm quá mức. Tôi quả thật không biết liệu tôi có thể vạch ra đường liên hệ giữa cuộc sống khó khăn của mẹ và tính quyết đoán của bà hay không, nhưng khi trở thành một người mẹ, bà đã dạy nên những đứa trẻ có thể làm bánh sandwich, sử dụng máy giặt, lau chùi nhà cửa và đứng lên bằng chính đôi chân mình. Có lẽ đường liên hệ đó mờ nhạt và uốn khúc hơn thực tế. Có lẽ thực tế là bà không biết cách nào khác; chưa từng được nuông chiều nên chỉ đơn giản là không

biết làm sao để chiều chuộng con cái, do đó việc nuôi dưỡng tính tự lập là cách thể hiện tình yêu của mẹ, là cách duy nhất bà có thể theo.

Đây chính là điểm giống và khác giữa mẹ và tôi: Hồi còn bé như các con trai tôi bây giờ, nhiều lần tôi tỉnh dậy lúc nửa đêm và gọi to tên mẹ, nhưng hầu như lúc nào mẹ cũng trả lời lại bằng giọng ngái ngủ: “Nằm xuống và nhắm mắt lại.” Bây giờ, khi tôi nghe thấy tiếng con trai gọi từ phòng ngủ, có lẽ tôi còn chần chừ lâu hơn các bà mẹ khác vài giây, nhưng tôi vẫn tỉnh dậy và đến bên chúng. Thật ra, chỉ khi nào chồng tôi không giành phần làm điều đó, và thú thật là hầu như toàn anh ấy làm. (Và thường thì “Bố ơi!” mới là tiếng thốt thức chúng tôi nghe thấy lúc nửa đêm, chứ không phải “Mẹ ơi!”).

Chỉ một lần mẹ tôi đến bên tôi lúc nửa đêm để trao cho tôi sự ấm áp của người mẹ. Công bằng mà nói, có thể có nhiều hơn một lần, nhưng chỉ lần đó khiến tôi nhớ mãi. Tôi không nhớ đã có chuyện gì bất thường, nhưng khác mọi lần, tôi tỉnh giấc và không thể tự dỗ mình ngủ lại được. Phòng tôi nằm ở cuối sảnh, và khi bước về phía cửa, mẹ mặc chiếc áo ngủ trắng và ánh đèn ngoài sảnh tỏa ánh hào quang quanh bà. Trong trí nhớ của tôi, đó là chiếc áo ngủ màu trắng. (Bạn đang liên tưởng đến thiên thần, phải không? Có lẽ nó không phải màu trắng, nhưng trí nhớ vốn không đáng tin và khó lay chuyển). Mẹ bước vào phòng, ngồi xuống bên giường tôi, đặt một tay lên lưng tôi, và dịu dàng vỗ về.

Đó là thiên đường.

Nhưng hầu hết thời gian mẹ không thể hiện tình yêu qua đôi tay, hay giọng nói, mà bằng hành động. Tôi không nhận ra điều đó khi còn nhỏ, nhưng tôi nhận ra nó bây giờ, khi đã là một người mẹ. Bạn có thể dành mọi tối bên giường con, dỗ dành con ngủ lại. Nhưng sau cùng, nếu bạn không dạy con cách tự ru ngủ, bạn đã đang bỏ sót một vế của phương trình.

Còn một kỷ niệm khác: vào độ tuổi đôi mươi, tôi sống trong thành phố, và một lần tôi lên xe lửa về thăm nhà vào cuối tuần. Mẹ đón tôi ở ga. Từ trên thềm ga, tôi có thể nhìn thấy xe mẹ, còn mẹ có vẻ cũng thấy tôi và quan sát tôi bước lại gần xe. Khi tôi quăng túi đồ vào ghế sau, tôi có thể thấy điều này: có những vệt nước mắt loang loáng trong đôi mắt bà. Chỉ một chút thôi, nhưng chúng là thật. “Mẹ tạo nên con sao?” Bà hỏi. Lúc đó, tôi đã nhanh trí hiểu điều mẹ muốn nói: “Con rất xinh đẹp. Mẹ rất tự hào về con.” Nhưng phải tới tận gần đây tôi mới hiểu cảm giác đó; khi tôi quan sát hai đứa con trai của mình chạy qua chạy lại giữa hệ thống phun nước ở sân sau, và cơ thể cứng cáp, khỏe khoắn của chúng tỏa sáng dưới ánh nắng, tôi đã nghĩ: “Ôi lạ chúa, mình đã làm được,” và trái tim tôi cảm thấy muốn vỡ òa.

Bạn hiểu ý tôi phải không? Tình yêu đó thật mãnh liệt và bản năng – đó là điều tất cả các bậc làm cha làm mẹ đều cảm thấy, tất nhiên – nhưng trong những người mẹ giống như mẹ tôi, và tôi, tình yêu đó được dốc hết vào một nhu cầu cũng mãnh liệt và bản năng như thế, đó là được thấy con cái đứng lên trên đôi chân mạnh mẽ và tiến về phía trước. Lớn lên – trở thành người tốt.

Mẹ tôi – hay cách dạy dỗ, thời đại, tính cách, lý tưởng của bà – đã góp phần củng cố cho lý do tôi trở thành một Bà mẹ nghiêm khắc. Nhưng đừng quên quãng thời gian tôi đến tuổi trưởng thành, hình như hai mấy tuổi, khi vừa trở thành người lớn nhưng chưa làm mẹ, quãng thời gian dành để quan sát, lắng nghe và học hỏi. Và thậm chí thời điểm ấy dành để đương đầu với xu hướng dạy dỗ con cái đang thịnh hành.

Khi tôi chuẩn bị có đứa con đầu lòng, tôi dành rất nhiều thời gian để quan sát các cha mẹ khác, cả người quen lẫn người lạ. Tôi nhận ra có một vài điều không thể thay đổi được. Ví dụ, tôi phải quay lại với công việc, vì vậy tôi phải nhanh chóng tự trấn an mình rằng phải tin tưởng người khác chăm sóc con tôi. Tôi nhận ra rằng đứa trẻ sơ sinh sẽ lấy đi rất nhiều năng lượng và xóa sạch các cơ hội tận hưởng những điều vốn hiển nhiên có trong cuộc sống của tôi như: ngủ, đọc sách, làm tình và uống cocktail (còn chưa kể đến những bữa ăn nhẹ và ăn khuya), nhưng tôi không thể, và sẽ không từ bỏ hoàn toàn những điều này.

Nói tóm lại, tôi biết tôi cần phải là chính mình. Tên tôi sẽ không biến thành Mẹ, ít nhất là cho đến khi con trai tôi bắt đầu bập bẹ biết nói. (Đó là lý do tại sao khi tôi nhớ một cô y tá khoa sản liên tục gọi tôi là “mẹ của bé”, tôi vẫn nghiêng rằng không đúng, và đó mới là thứ đọng lại trong trí nhớ của tôi chứ không phải là cơn đau hay sự thật là cô ta sẽ không cho tôi được nhấp một ngụm nước cam chồng tôi đưa. Ý tôi là, thôi nào, liệu tôi có cần phải từ bỏ tất cả để đổi lấy một đứa bé con đỏ hỏn nặng hơn 3,5 kg, và thậm chí chẳng biết tới phép lịch sự tối thiểu là nên nhẹ nhàng ra đời?)

Tôi nhanh chóng nhìn ra vấn đề chính là sự ngoan cố trong tôi – với một nghề nghiệp mà trí não luôn khao khát những cuộc nói chuyện và những kiến thức thú vị, và một phòng khách được trang trí toàn sắc màu phá cách – đơn giản không phải thứ được người đời ủng hộ vào thời điểm tôi sinh con. Tôi biết, như người ta vẫn ra rả, việc có con sẽ thay đổi mọi thứ. Nhưng tôi không tin rằng mình phải thay đổi phần thiết yếu đó trong con người tôi.

Hệ tư tưởng dạy dỗ con cái thịnh hành, đã gửi cho tôi thông điệp rằng tôi có bốn phận phải vui vẻ chấp nhận bỏ đi chiếc bàn cà phê của mình (quá tệ), và thay vào đó là bộ bàn búp bê đồ chơi; rằng tôi có bốn

phận chiều chuộng chúng, kể cả nếu chúng nôn ọe lên đôi giày của mình; rằng tôi phải thích nhạc thiếu nhi và thấy tội lỗi vì tôi tẩy trang rồi mới tập trung chăm sóc con cái (người đang cực kỳ sung sướng chơi với cái ghế gập gù của mình). Nhưng tôi phải coi trọng mấy chân tóc bạc gần 5 cm hoặc cả đám tóc bạc lộn xộn, đầu chưa được gội và quần áo dập dính mồ hôi như mấy kiểu huy hiệu tôn vinh (như “Tôi là mẹ! Tôi không có thời gian tắm!”).

Phiên bản Bà mẹ lý tưởng ngày nay hoàn toàn quá nghiêm túc đến khủng khiếp, giống cảm giác của một học trò ngoan, cảm giác bạn phải đạt điểm tốt đa trong kỳ thi và sẵn lòng thức trắng đêm học bài để đạt được điều này. Bạn đã đợi quá lâu! Bạn vô cùng muốn đạt được nó! Với tôi, tất cả đều có lý, nhưng chúng không có nghĩa rằng tôi muốn nhượng bộ và từ bỏ cách sống của mình.

Tôi không muốn làm vậy bởi sợ đánh mất chính mình, nhưng tôi cũng đã có chút hiểu biết rằng: Nếu đánh mất chính mình vào chuyện con cái, tôi sẽ không thể giúp đỡ chúng về lâu về dài.

Bản tính thực tế đến nghiêm khắc, thứ tái hiện tính cách của mẹ, kết hợp với tính cách bướng bỉnh bẩm sinh khiến tôi không hợp nổi với kiểu dạy dỗ nuông chiều ngu ngốc. Tôi thích những kế hoạch, điều có thể dự đoán và nội quy. Tôi thích sống có trách nhiệm. Tôi không muốn trở thành bạn của con cái. Tôi sợ cảnh chúng đóng sầm cửa và hét lên chúng ghét tôi.

(Đúng vậy, tôi vẫn thiếu kinh nghiệm ở điểm này, và khi những cậu con trai của tôi còn bé thì hành động đóng sầm cửa và kêu ghét mẹ có vẻ dễ thương hơn là kinh khủng, nhưng rồi chúng sẽ lớn và tôi không nghi ngờ gì về nỗi sợ đó.) Tôi cảm thấy mãn nguyện tột bậc khi nghe người ta khen con trai lớn của tôi lễ phép, hoặc con trai út của tôi là bạn tốt của các bạn cùng lớp mẫu giáo. Tôi biết tôi không thể nhận hết công về mình, vì chúng còn có một người cha vô cùng tuyệt vời, nhưng thử nghĩ mà xem, tôi không theo đuổi cách dạy tán tụng con. Tôi theo đuổi cách trao gửi cho đời những cậu bé lễ phép, những người bạn tốt, những người đàn ông tử tế.

*Tôi không theo
đuổi cách dạy tán
tụng con. Tôi theo
đuổi cách trao gửi
cho đời những cậu
bé lễ phép, những
người bạn tốt, những
người đàn ông tử tế.*

Tôi sẽ không đạt được điều đó bằng cách cố trở nên hoàn hảo, hay cố trở thành bạn của con. Tôi yêu các con nhiều bằng trời bằng biển, và sẽ cảm thấy mãn nguyện nếu chúng yêu lại dù chỉ một chút xíu (một chút so với tình yêu của tôi dành cho chúng, như mọi bà mẹ đều biết, vốn đã khá nhiều). Nhưng đó không phải thứ tôi trông đợi ở con mình.

Chúng không cần một bà mẹ hoàn hảo.

Chúng không cần một bà mẹ dễ dãi.

Chúng cần một Bà mẹ nghiêm khắc (người yêu chúng nhiều đến nỗi không thể dịu dàng với chúng ngay bây giờ).

[1]

Quy tắc Bà mẹ khắc nghiệt số 1:

Nuôi dạy con cái không vì bạn mà vì con bạn

Điều gì từng xảy đến với những người bị chính gia đình, cha mẹ điều khiển, những người thuộc – bạn sẽ bối rối với khái niệm sắp tới, nhưng tôi sẽ giải thích nó ngay thôi – kiểu nhà độc tài tốt bụng trong gia đình họ? Từ lúc nào mà chúng ta đã không còn được như Ward và June Cleaver, những bậc cha mẹ độc đoán điển hình trong bộ phim truyền hình gia đình vào những năm 1950, những người luôn bên cạnh, sẵn sàng và trả lời mọi câu hỏi những khi họ thấy dễ chịu? Đó chính là nhà độc tài tốt bụng theo quan điểm của tôi – nhấn mạnh ở điểm tốt bụng. Và từ lúc nào chúng ta trở nên giống kiểu cha mẹ ngọt ngào nhưng ngớ ngẩn Mike và Frankie Heck trong phim *The Middle*? Kiểu thứ hai cũng là những bậc cha mẹ tốt, nhưng họ có ít quyền kiểm soát hơn, và cũng ít khả năng dẹp tan vụ cãi cọ của bọn trẻ trong nhà hơn.

Có một thời kỳ sau biến động văn hóa xã hội nước Mỹ hậu thế chiến thứ hai, việc dạy dỗ con cái trở nên ít chú trọng hơn vào chuyện làm thế nào để biến con cái từ những đứa trẻ trở thành người lớn, mà chú trọng nhiều hơn vào việc cả cha mẹ và con cái cùng nhau lớn lên.

Bạn và tôi trở thành cha mẹ không phải chỉ để dạy dỗ con cái, hầu hết chúng ta hy vọng ngày nào đó con cái chúng ta có thể tự tạo dựng chỗ đứng trên đời; chúng ta trở thành cha mẹ cùng với giả định có thể kích hoạt sức mạnh giúp con thành công sau này.

Và với cương vị một người làm cha mẹ, nếu bạn tiến về phía trước với ý nghĩ đó – rằng bạn có thể tạo nên người hoàn hảo – bạn sẽ khiến mục đích của việc dạy dỗ con cái là vì bạn, hơn là vì con. Hẳn rồi, nếu chỉ trong giới hạn những thứ bạn muốn con có thì nuôi dạy con là vì con cái bạn, nhưng đường liên hệ lại cứ hướng ngược về phía bạn; bởi bạn bỏ ra quá nhiều công sức vào công việc tạm thời này, bạn quá khao khát, quá quên mình, thậm chí thành công của con trở thành của bạn, mọi thứ từ cấp tã quần khô cho đến chuyện vào trường Ivy League... Bạn dạy con

chỉ vì bạn.

Sau cùng, đây không phải là điều tốt nhất dành cho con bạn, người tốt cuộc sẽ phải sống bằng chính sức của nó, chứ không phải của bạn, và cũng phải tự chịu trách nhiệm cho những lựa chọn cũng như những sai lầm, và cả những vinh quang của mình.

Đó là lý do tại sao **Quy tắc Bà mẹ khắc nghiệt số 1** lại là **Nuôi dạy con cái không phải là vì bạn, mà vì con bạn.**

Ngày ấy và bây giờ

Bà mẹ ngày nay có thể đọc một bài báo về phương pháp mới nhất giúp bé ngủ ngon và dành hai tuần kế tiếp để thử nghiệm chúng, sau đó lang thang trên một diễn đàn nào đó để tán dương hoặc chỉ trích nó.

Bà mẹ ngày xưa không có thời gian đọc báo về chuyện ngủ ngoan. Kể cả nếu họ có thể kiếm được bất cứ thứ gì để đọc.

Bà mẹ ngày nay có thể đọc được thông báo về ngày bắt đầu một trại hè bán trú nào đó trên Twitter và cuống cuồng tìm cách lấy lại tiền đặt cọc ở trại hè cũ và đăng ký trại hè này cho con.

Bà mẹ ngày xưa có trại hè bán trú không? Chẳng phải đó là lý do chúng tôi có sân sau và một hệ thống phun nước, và tôi đã có bộ khuôn làm kem Tupperware sao?

Bà mẹ ngày nay có thể dành hàng giờ để nghiên cứu một trung tâm trông trẻ gần nhà nào đó có đủ nhiệt tình trông con giúp mình, hoặc tổ chức một buổi đẩy xe nôi đi dạo với các chị em trong khu phố yên tĩnh chẳng khác nào nghĩa địa.

Bà mẹ ngày xưa sẽ tập thể dục theo Jack LaLanne trên ti vi, và cố không vấp vào đứa con đang chơi trong phòng.

Bà mẹ ngày nay có thể sắp xếp kế hoạch làm tình nguyện viên cắt dán hoặc người kể chuyện bí ẩn của lớp mầm non.

Bà mẹ ngày xưa sẽ biết ai là giáo viên mầm non chỉ bằng cách quan sát.

Bà mẹ ngày nay có thể gửi email đi khắp nơi để lần ra tất cả

học sinh lớp hai sẽ vào lớp nào khi lên lớp ba, sau đó điền vào bảng tính trong máy tính.

Bà mẹ ngày xưa có bảng tính, hay phiếu mua hàng không?

Bà mẹ ngày nay có thể lái xe đi ăn tối bởi sân bóng đá ở một phía của thị trấn, phòng tập ba lê ở phía khác, và cửa hàng Mc Donald lại ở giữa.

Bà mẹ ngày xưa có thể chọn bữa đồ ăn nhanh hiếm hoi nào đó cho bữa tối của con trong khi cô ấy sẽ chạy sang nhà hàng xóm để chuẩn bị bữa lẩu pho mát.

Cái bẫy của sự hoàn hảo

Cha mẹ nào cũng đều yêu thương con cái mình – đó là điều không thể thay đổi. Nhưng từ hồi còn hưởng sự giáo dục của mẹ cho đến khi tôi làm mẹ, đã có rất nhiều mệnh đề được thêm vào sau định nghĩa “yêu con” vốn được người đời chấp nhận. Như tôi hoài nghi, nhiều người trong số bạn đã nhận ra, bạn không hoàn toàn phải cho con một mái ấm an toàn và dễ chịu; đồ ăn và quần áo; sự giáo dục và gương của phép đối nhân xử thế. Bạn còn phải nuôi dưỡng cái tôi mong manh của con (và bắt đầu bằng việc giả sử rằng nó mong manh); lo lắng cho những mối quan hệ bạn bè của con ngay cả khi nó chưa biết nói; băn khoăn liệu con khóc ngằn ngặt lúc nửa đêm có để lại những di chứng nào không; lo lắng về chuyện cho con đi học trước tuổi bao lâu; và nhìn chung phải vò đầu bứt tai tự hỏi liệu con có hạnh phúc hay không, và bạn có thể làm gì (hoặc mua gì) để làm con hạnh phúc hơn.

Tiêu chuẩn của các bà mẹ ngày nay gần như là không thể với tới – bằng mọi cách, và không gì khác ngoài sự hoàn hảo.

Tất cả chúng ta đều cảm thấy một điều: cảm giác bạn phải đứng trên đầu ngón chân và lúc nào cũng cảnh giác để điều bạn có thể làm là tạo ra một con đường bằng phẳng, một thế giới lý tưởng, không còn chướng ngại vật cho con cái bạn, một nơi chúng có thể (gần như) luôn lớn lên trong hạnh phúc.

Các bà mẹ chúng ta thời nay đang tin rằng thế giới mà chúng ta sinh con ra vừa phức tạp vừa

Nhưng đây mới là vấn đề nổi lên rõ rệt khi chúng ta cố – như nhiều người trong chúng ta ngày nay vẫn làm vì những mục đích cao đẹp nhất – sắp xếp để cuộc sống con cái chúng ta không có bất cứ va vấp

*nguy hiểm hơn thời
xưa hỏi chúng ta lớn
lên.*

nào: Đó là điều không thể, và sự hoàn hảo
đường như cũng thế. Vì vậy - bạn - người
mẹ, trở nên kiệt sức và nản lòng. Tôi chắc
bạn có thể đánh giá rất đúng điều đó,

nhưng một vấn đề khác cũng nảy sinh: Tất cả những nỗ lực tạo nên một
thế giới màu hồng cho con của bạn sẽ làm chúng bớt khả năng tự mình
luận ra. Con bạn trở thành kẻ luôn mong chờ bạn sẽ sắp xếp lại mọi thứ,
làm mọi việc và chuẩn bị tất cả cho nó. Trong tâm trí chúng, bạn sẽ
không chỉ chộp giữ lấy nó nếu nó vấp ngã, mà bạn sẽ làm gì đó để nó
không thể vấp ngã ngay từ đầu. Nó mong bạn luôn luôn làm nó hạnh
phúc.

Nhưng điều tôi nhận ra là bạn không hề trao cho con bạn bất cứ đặc
ân nào khi bạn sắp đặt thế giới cho con – thay vì chuẩn bị cho con bước
ra thế giới (xem chương 10).

Nhưng xin nhắc lại lần nữa, việc làm thay con mọi thứ, cố với tới sự
hoàn hảo, tạo ra một thế giới bằng phẳng và suôn sẻ, ráng hết sức đưa
con trẻ lên mây, mặc dù nó có vẻ là vì con cái (chẳng phải chúng ta làm
tất cả những điều này – giữ con an toàn, đăng ký trường mẫu giáo, làm
tình nguyện viên cho nhà trường – đều là vì chúng sao?), nhưng nó
cũng chứa đựng cả đồng thứ chúng ta muốn, những thứ có thể phản
chiếu chúng ta nhiều nhất.

Mia mai thay, khi chúng ta đang cật lực để đạt được những tiêu
chuẩn hoàn hảo mà tất cả chúng ta dựng lên cho chính mình ở cương vị
của người làm mẹ, hóa ra chúng ta lại khiến toàn bộ nỗ lực đó là để cho
bản thân chúng ta hơn là cho con cái. Đôi khi điều này ngáng đường
chúng ta sắp đặt mọi thứ. Có bao giờ bạn từng nói với bạn bè hoặc các
cha mẹ khác: “Ôi, tớ đúng là một bà mẹ tồi!” bởi bạn quên đăng ký cho
con vào đội T-ball⁽¹⁾, hoặc không kịp chộp lấy thời cơ mua máy chơi
game cầm tay mới nổi trước khi nó bị bán hết, hoặc lơ đi chuyện con bị
đau họng và vẫn đưa nó đến trường? Bạn mong đợi điều gì khi bạn nói
thế? Mong được xác nhận rằng bạn thật sự không phải một bà mẹ tồi?
Mong có ai đó nói dù bạn quên đăng ký một môn thể thao nào đó cho
con một lần nhưng nó cũng đã được đi học bơi và chơi bóng đá rồi?
Điều này giống như tất cả chúng ta đều đang nói: “Ai cơ, tôi, bà mẹ
hoàn hảo ư?!” trong khi từ sâu thẳm tâm hồn, tất cả chúng ta đều đang
vật vã hướng tới sự hoàn hảo.

Và điều này không ban tặng con cái bạn đặc ân nào hết. Sẽ thật rủi ro
nếu chúng ta tiếp tục tập trung vào khả năng dạy dỗ con cái, những
chọn lựa của chính chúng ta, những cách con cái thay đổi chúng ta,
phản ánh lại chúng ta, và mặt khác đánh lấy chúng ta thay vì hướng ra

bên ngoài, hướng vào tương lai của chúng. Cái tiếng dạy con tốt thời nay gây ra những rủi ro như khiến con cái cảm giác chúng quan trọng quá mức, và nó cũng biến chúng ta thành trò hề trước mặt con.

Tâm quan trọng bị thổi phồng quá mức

Điều đó có nghĩa là gì, và nó hạn chế cách dạy dỗ con cái chủ yếu của thế hệ cha mẹ gần đây nhất, kiểu cha mẹ mãi mê với chính mình như thế nào? Bọn trẻ, bạn cũng biết đấy, rất thông minh – kiểu thông minh đến phát điên, phát sợ. Chúng tinh tế cảm nhận được bạn, cách bạn xử sự và chúng nhận thức được bạn thể hiện điều gì. Nếu bạn bận tâm mình đang trở thành người cha người mẹ thế nào, chứ không phải con cái bạn sẽ thành người thế nào, chúng sẽ có thiên hướng ích kỷ hơn. (Bạn hãy nhìn quanh đi, có cha mẹ nào chỉ mãi mê với chính mình đã dạy nên những đứa trẻ coi mình là cái rốn của vũ trụ trong trường con bạn, khu phố của bạn, hội phụ huynh của bạn? Thử nghĩ xem.)

Tại sao? Nếu bạn bận tâm với chính cách dạy con của mình – và xa hơn, nếu nỗ lực dạy con của bạn chẳng giúp cuộc sống của chúng trở nên dễ dàng hơn (cung cấp đồ ăn vặt 24/7, đảm bảo nó không có một giáo viên tồi, hòa giải những mâu thuẫn với bạn bè...), bạn sẽ để lại một lỗ hổng, một khoảng trống mà bạn có thể dùng nó để dồn tâm huyết dạy cho con cái biết thế giới khác xa với mái ấm bạn tạo ra cho chúng, nó thật sự không luôn suôn sẻ. Bạn có thể dạy cho chúng biết có những nỗi thất vọng không thể tránh khỏi trong đời. Tôi biết, điều này thật trớ trêu, phải không? Đến đây hãy tập trung, việc nghĩ rằng sự tập trung hết mình vào việc trở thành những bậc cha mẹ tốt nhất đã là cách tốt để dạy nên một thế hệ những đứa trẻ thông minh nhất, sáng tạo nhất trong lịch sử nhân loại. Nhưng sự thật là, mặc dù chúng ta chắc chắn có thể dạy nên những đứa trẻ thông minh, sáng tạo, được hưởng đặc quyền và tự tin (một số người sẽ gọi là tự cao), nhưng phương pháp tự cho mình là trung tâm này có thể thật sự dẫn chúng ta đến việc dạy nên những đứa trẻ ích kỷ.

Dưới đây là một số hậu quả của xu hướng này:

- + Bọn trẻ không thể bình tĩnh đối mặt với sự phê bình.** Bất kể là bị giáo viên phạt, bị hàng xóm hay bố mẹ của một người bạn khiển trách về cách cư xử không đúng, hoặc bị sếp phê bình... việc nghe phê bình là một phần tất yếu của cuộc sống, đôi khi nó công bằng và xác đáng, đôi khi không. Điều đó nói lên rằng nếu con bạn luôn ở vị

trí trung tâm, luôn là người chiến thắng, người tuyệt nhất, và nếu bạn luôn dồn hết nhiệt huyết vào nó, con bạn có nhiều khả năng suy sụp hơn khi đối mặt với những nghịch cảnh có thật dù rất nhỏ hoặc thoáng qua.

- + **Bạn trẻ không cảm thấy cần đóng góp bất cứ điều gì vào ngôi nhà chúng đang sống, mọi việc trong nhà, hoặc thậm chí cả đời sống tình cảm gia đình.** Nếu chúng là cái rốn của vũ trụ, chuyện gì sẽ xảy ra? Có bao nhiêu cái rốn của vũ trụ dưới cùng một mái nhà? (Đây là một câu hỏi tu từ!) Vì vậy bạn có thể trở nên vô cùng xa cách với các anh chị em, những người chỉ nói suông là mình yêu thương người khác nhưng không nhất thiết phải làm chỗ dựa cho người khác, bởi tự bản thân mỗi người đã là một ngôi sao riêng.
- + **Bạn trẻ cảm thấy phải có chút cưỡng ép thật sự thì mới có hết sức.** Nếu có ai khác luôn cố gắng thay cho chúng, tại sao chúng lại phải cố? Nếu có ai đó luôn chấp nhận và tìm cách bào chữa cho những thất bại của chúng, tại sao chúng cần phải cố gắng hơn để tránh thất bại ngay từ đầu?
- + **Bạn trẻ không thấy biết ơn hoặc bày tỏ lòng biết ơn không đúng mức với những thứ chúng có,** quà cáp quý giá chỉ là chuyện thường ngày. Thật khó thấy biết ơn nếu mọi thứ bạn muốn cứ bày ra trước cả khi bạn có cơ hội hỏi xin nó, hay giây phút đau đớn tiềm tàng bị xóa đi trước cả khi chúng có cơ hội cảm thấy đau, thậm chí chỉ một chút.

Trông như trò hề trước mặt con cái.

Trong khi trẻ con tin rằng bạn sẽ đáp ứng nhu cầu của chúng, phần nào đó là một giả định tự coi mình là trung tâm (nhưng không được nói ra) rằng bạn không có cuộc sống nào khác ngoài làm đầy tớ hầu hạ chúng. Chuyện không ngờ đó lại có thể xảy ra khi bạn có con. Nhưng khi con cái chúng ta lớn lên, nếu chúng ta cho qua việc dạy chúng thôi tin điều đó, nếu chúng ta tiếp tục bận rộn – bất cứ khi nào con cái cần bất cứ thứ gì, thì

*Đối với tôi,
thứ tệ nhất mà
bạn trẻ có thể
mất chính là
sự tôn trọng
dành cho
chúng ta*

rốt cuộc chúng ta sẽ trở thành đồ ngốc trong mắt bọn trẻ. Thôi nào, bà ấy không thể để mình yên được sao? Ôi, đừng làm mình gặp rắc rối nữa. (Chúng sẽ vẫn thích được hầu hạ, ai lại không chứ?) Nhưng điều đó không có nghĩa chúng sẽ không thấy – ban đầu chỉ lơ mờ nhưng về sau sẽ rõ ràng hơn – rằng chúng ta chỉ là đồ ngốc. Tôn trọng kẻ ngốc, kẻ đàn thật chẳng dễ.

Đối với tôi, thứ tệ nhất mà bọn trẻ có thể mất chính là sự tôn trọng dành cho chúng ta. Bởi vì nó có thể dẫn đến:

- + **Những đứa trẻ sẽ mở rộng sự thiếu tôn trọng dành cho chúng ta thành sự thiếu tôn trọng dành cho ông bà, cô chú, hàng xóm và thầy cô.** Điều này thật sự khiến tôi sợ. Tôi từng thấy những đứa trẻ cười nhạo quần áo bà mặc hoặc chế giễu chiếc xe cũ hay gu âm nhạc của ông. Tôi chân thành kính trọng và thông cảm với ông bà – họ không hề tỏ ra xa cách hay hiếm khi cư xử khác – nhưng tôi thậm chí không thể tưởng tượng nổi bất cứ điều gì bất kính với họ, hoặc không cảm ơn món quà họ cho, hoặc... Bạn hiểu ý tôi mà.
- + **Những đứa trẻ sau khi đã hình thành thói quen không tôn trọng bạn sẽ trở nên ít tôn trọng chính mình.** Bạn có thể nghĩ như thế thì hơi quá nâng cao quan điểm rồi, nhưng nó đáng được phân tích. Khi một người mẹ dùng quá nhiều thời gian và tâm sức để bận khoăn – rõ ràng, đây là việc tệ nhất để làm với bọn trẻ – liệu điều họ đang làm là đúng hay sai, tốt hay xấu, thì bọn trẻ cũng bắt đầu thấy cha mẹ mình thiếu quyết đoán. Điều bạn thiếu ở đây là một tấm gương tốt, một tấm gương trầm tĩnh, vững chãi, có thể tạo nên những đứa trẻ biết tôn trọng chính mình, tin tưởng những cảm xúc chúng có, cảm thấy yên ổn trong chính tâm trí, trái tim và ngôi nhà mình. Nếu chúng không có một tấm gương tự tôn trước mặt mình, làm sao chúng có thể có được điều đó cho chính chúng?

Đừng quên tương lai

Mọi cha mẹ nên tự nhắc nhở mình rằng cuộc sống của họ sẽ không và không nên sống trong tâm trạng kiêu chộp- mất-hay-không-đây; hoặc bao-giờ-mới-được-ngủ-chút; rằng họ sẽ không phải luôn chơi trò: “Hôm nay bẹn của con có màu gì?” Trẻ con càng lớn, thì quá trình nuôi

con càng trở nên dễ dàng hơn ở một vài khía cạnh mặt (và dù vậy, khó khăn hơn trong những khía cạnh khác). Tất cả cha mẹ có thể đứng dậy để xóa tan sương mù trong vài phút và nhớ rằng những nhu cầu thiết yếu của họ vẫn ở đâu đó quanh đây. Rằng họ vẫn có những cuốn sách muốn đọc và những bộ phim muốn xem – đúng vậy. Nhưng đồng thời họ cũng có những việc khác cần dùng đến trái tim, tâm trí và bộ óc ngoài chuyện liệu đứa con bé bỏng của mình có ngủ đủ hay không.

Đây chính là một cuộc đấu tranh khó khăn, con cái bạn là người mở đầu và bạn là người kết thúc. Bạn có thể nghĩ: Nhưng tôi cũng đang cố xóa nhòa những tình thế này sao? Chẳng phải tôi định đặt con mình ở trung tâm, còn tôi nắm vai trò thứ yếu ở phía sau sao? Không chính xác. Bạn hoàn toàn ủng hộ con mình một cách tự nhiên. Nhưng bạn không phải là tất cả con cái bạn.

Không, tôi không định tranh cãi rằng bạn nên dắt một đứa bé mới biết đi, mới học cách dùng nhà vệ sinh ra ngoài hoặc đưa cho nó khoảng một thìa cháo yến mạch đầy, rồi đẩy nó ra khỏi tổ ấm (“Nhớ viết thư về khi nào con kiếm được việc làm, con yêu!”). Nhưng tôi đang biện luận rằng biến những thành công của con như biết đi hay biết uống sữa bằng cốc thành những thành công của bạn là con đường sai lầm để đi.

Con đường tôi đi khó khăn hơn, đúng vậy, và, đúng thế, khắc nghiệt hơn. Nhưng nó tốt cho bọn trẻ hơn.

Mọi cha mẹ có thể tự nhắc nhở mình rằng cuộc sống của họ sẽ không và không nên luôn phải sống trên lưỡi dao của những thứ chớp-mắt-hay-không-đây; hoặc bao-giờ-mới-được-ngủ-chút; rằng họ sẽ không phải luôn chơi trò: “Hôm nay bẹn của con có màu gì?”

Con cái không thuộc về chúng ta mãi mãi

Bây giờ, tôi hoàn toàn hiểu được cơn bốc đồng khiến chúng ta coi việc chăm sóc con cái như một cách thể hiện chúng ta là ai. Điều này phần nào đúng. Nếu chúng ta có con theo cách tự nhiên, con cái được tạo ra bên trong chúng ta, gắn liền với chúng ta và sau đó chào đời từ cơ thể chúng ta. Nếu chúng ta nhận con nuôi, việc tìm kiếm một đứa trẻ và vật lộn với hàng núi giấy tờ cũng như thủ tục hành chính quan liêu, việc bà mẹ đẻ tự nhiên đòi y cũng khiến chúng ta mệt mỏi không kém. Nói đơn giản, tất cả chúng ta đều phải mang những vết sẹo và chịu đựng những nỗi đau để có con.

Vậy nên sao chúng ta lại không muốn khiến chúng phản chiếu tuyệt đối những điểm tốt của chúng ta chứ? Điều này có vẻ hợp lý, tuy nhiên tôi cho rằng nó hoàn toàn sai lầm. Không chỉ với chúng ta, mà còn với bọn trẻ. Nếu bạn đè ép trách nhiệm làm cha mẹ xuống chỉ còn một đốm sáng (nó có thể giống hình ảnh này, đúng không?), bạn phải làm gì để kéo chúng ra khỏi cơ thể bạn và ra ngoài thế giới.

Bạn đã từng xem phim tài liệu về tự nhiên chưa? Hồi nhỏ, tôi thường xem *Sự phụ thuộc của Thế giới hoang dã tại Omaha* mỗi tối Chủ nhật. Ngày nay, bọn trẻ vẫn thường dán mắt vào chương trình *Thế giới động vật* và không thiếu các chương trình truyền hình về động vật. Điều luôn hấp dẫn tôi là có bao nhiêu bà mẹ trong thế giới hoang dã – hãy lấy hươu cao cổ làm ví dụ vì tôi thích hươu cao cổ – thả con rơi xuống đất lúc chúng mới sinh, theo nghĩa đen: một con hươu cao cổ cái không tựa vào đâu để sinh con, vì vậy con hươu mới sinh rơi thẳng xuống. Sau đó, tình yêu thô bạo của hươu mẹ bắt đầu: đẩy nhẹ hươu con với bốn chân còn run rẩy tới chân mình. Mẹ hươu muốn hươu con tự đứng lên trên đôi chân của mình, và hy vọng nó không bị bất cứ con gì to khỏe và nhanh nhẹn hơn ăn thịt trước khi có cơ hội học cách tự né tránh.

Vì những lý do tiến hóa và sinh học khá hiển nhiên, chúng ta không thể thả trẻ sơ sinh xuống chân, liếm láp nó một hai lần để làm sạch chất gây trên người nó lúc mới sinh, và sau đó thờ ơ nhai lá trên một ngọn cây cao nhất của thảo nguyên trong khi đứa con tìm vú mẹ để bú sữa. Những đứa trẻ của chúng ta phải được ra đời trước khi chúng thật sự “hoàn thiện”, do đó thời kỳ trẻ con kéo dài (trong cảm giác của động vật có vú).

Luận điểm của tôi là chúng ta đang kéo dài thời kỳ đó, theo mong muốn của chính chúng ta. Chúng ta chỉ nên áp dụng quan điểm cứng rắn chứ không cần phải nguyên xi phương pháp tình yêu thô bạo. Hãy nhớ, dù cứng rắn (hoặc khắc nghiệt), nó vẫn là tình yêu.

Chuyển hướng tập trung

Theo tôi, những giải pháp ôn hòa tối ưu mà chúng ta có toàn quyền sử dụng để giúp chuyển sự tập trung ra khỏi chính mình (cách chúng ta dạy con, chúng ta đã làm “tốt” thế nào, với người khác chúng ta trông ra sao) là hãy tập lờ con cái đi một chút, tập trở thành một bà mẹ của thế giới hoang dã. Dưới đây là ý của tôi:

+ Tin vào khả năng của con (thay vì giả định rằng con yếu ớt).

Nếu chúng ta tin rằng con cái mình vô cùng yếu ớt, thậm chí khi bé đã ba tuổi, thì chúng ta đang nâng tầm quan trọng của chính chúng ta lên quá mức chấp nhận được. “Nó không thể xoay sở mà không có tôi được!” Điều đó có thật sự luôn đúng không? Khi con trai lớn của tôi chuẩn bị đi học mẫu giáo, mới gần ba tuổi, tôi đã có một bài học định hướng xuất sắc liên quan đến nguyên tắc này. Đó là lần đầu tiên nó tự bắt xe buýt. Việc đó hoàn toàn an toàn – xe buýt có ghế nhỏ cho trẻ em và người quản lý chịu trách nhiệm trông nom. Nhưng vào ngày đầu tiên, tôi cùng lên xe với con trai để chắc rằng nó ổn. Không ai nói gì. Nhưng hôm sau tôi được thông báo – nhẹ nhàng nhưng nghiêm khắc – rằng các điều khoản bảo hiểm cấm cha mẹ cùng lên xe buýt. Điều đó thật hợp lý, và tôi chỉ còn cách lùi lại phía sau.

Nhưng giờ nhìn lại, tôi nhận ra bài học định hướng đó: tôi có thể đi cùng con trên mọi con đường, nhưng sau đó, liệu nó có ổn khi lên xe buýt một mình hay không. Mặt khác, tôi đã làm gì vậy? Lên xe đến trường với con sao? Ngồi trên cái ghế bé xíu cạnh con sao? Cầm hộp bút màu cho nó sao? Bạn phải giả định (với cùng lý do) rằng, như người ta nói, trẻ con luôn đúng.

+ **Giải quyết chuyện lớn, và đừng hao tổn tâm sức vì chuyện nhỏ.** Giải quyết – dựa trên những nghiên cứu của bạn, những thứ có vẻ tự nhiên và thoải mái với bạn, dựa trên những thử nghiệm và sai sót – những việc Nuôi Dạy Con được viết hoa mà bạn sẽ làm hoặc không làm: Cho con bú. Sắp đặt thời gian ngủ. Học mẫu giáo. Dạy con tại gia. Đồ ăn thức uống. Bạn hiểu rồi đấy. Nhưng còn những chuyện nhỏ? Chính xác là trường mẫu giáo nào? Hoặc liệu những quyết định của bạn có phù hợp với tầm hiểu biết phổ biến của các bà mẹ trong nhóm mẫu giáo⁽²⁾ không (để hiểu rõ điều này, hãy đọc chương 4)? Đó đều là chuyện nhỏ. Nếu bạn buồn phiền vì chúng, chúng sẽ khiến bạn và những nhu cầu của bạn, chứ không phải của con bạn, bị đặt lên trước hoặc vào vị trí trung tâm.

+ **Đừng nhúng tay vào chuyện bạn bè của con cái.** Với cùng lý do, dĩ nhiên, bạn nên lắng nghe những câu chuyện bạn bè của con như những tâm tư, những chuyện tào lao, chuyện nhóm bạn thân mà không can thiệp vào quá nhiều. Đó là chuyện riêng của nó. Tôi thấy có rất nhiều – thật sự quá nhiều – các bậc cha mẹ có cả một danh sách bạn bè của con cái. Kia là bạn ở trường nhảy của nó; đây là bạn bạn ở trường mẫu giáo; tôi thích đứa này và tôi không ưa đứa

kia, và vân vân. Như thế là quá đà, và bạn sẽ trở nên coi cuộc sống tập thể của con thành của chính bạn.

+ **Cắt chính bạn ra khỏi khung hình.** Không, không phải khung hình máy ảnh; nếu bạn có điểm nào giống tôi, thì từ khi làm mẹ, album ảnh gia đình thiếu hẳn những bức hình có mặt bạn! Ý tôi là, cắt chính bạn ra khỏi khung hình cuộc sống hàng ngày của con bạn. Cần biết chính xác những gì đang diễn ra trong ngôi nhà bạn, nhưng không cần biết mọi thứ đang diễn ra ở trường, hay ở lớp học nhảy, ở lớp hướng đạo sinh, những thứ tạp nham trong ngăn kéo đầu giường của con (tôi đã từng tò mò ngó qua ngăn kéo của con trai, và thú thật, tôi chẳng hiểu những thứ trong đó là gì). Hãy đến ngày hội trường của con, nhưng không sắp xếp lại sách vở và bút chì trong ngăn bàn con, vì đó là không gian riêng của nó.

+ **Mong đợi con kính trọng bạn như kính trọng người lớn (theo nghĩa bạn không phải bạn bè chúng).** Bạn sẽ nhận ra, khi bạn đọc cuốn sách này, tôi đã vài lần đề cập đến chuyện không trở thành bạn bè của con cái. Hãy để tôi làm rõ ý này ở chương 1 và giải thích ý của mình: Không trở thành bạn của con không đồng nghĩa với xa cách con cái, kiểu như trong các gia đình truyền thống, bọn trẻ ngồi quanh bàn ăn tối, khi ăn không được gây ra tiếng động, phải khép miệng, chỉ mở miệng ra để nói: “Vâng, thưa ngài”, và “Vâng, thưa phu nhân” với bố mẹ. Điều đó thật lỗi thời và sai lầm.

Cuối cùng thì: các con bạn vẫn chỉ là những đứa trẻ, còn bạn là những đấng sinh thành, và việc nuôi dưỡng chúng không phải để cho bạn, mà là cho tương lai của chúng. Hãy nghiền ngẫm về phương pháp của những bà mẹ khắc nghiệt – để mở ra một tương lai xán lạn cho con.

[2]

Quy tắc Bà mẹ khắc nghiệt số 2: Giữ lấy chính mình

in chào cuộc sống. Có con. *Nhưng đợi đã! Đừng đi mất!*

Mặc dù lúc đầu tôi lo mình sẽ không thể mang thai vào tuổi ba mươi, nhưng trên thực tế tôi đã mang thai khá nhanh cậu con trai đầu lòng. Tôi cũng may mắn không gặp vấn đề gì trong suốt thời gian mang thai. Những việc duy nhất mà tôi phải làm để tốt cho thai nhi là những việc thông thường: bỏ rượu, và không thể đi giày có khóa hay quai đeo trong bốn tuần cuối. Nếu lúc ấy có Youtube, và tôi có thể quay phim buổi sáng hôm đó tôi đã dành tận mười phút để buộc dây xăng đan để bết ư thích nhưng thất bại thì sẽ có một clip khá vui nhộn. Tôi vẫn cố chấp: "Phải có cách nào đó," dù cơ thể tôi giống một khối Rubic khổng lồ, ngoan cố lúc này chỉ có thể xoay quanh tâm của mình.

Tuy nhiên sinh con lại là một câu chuyện hoàn toàn khác. Chuyện sinh nở thế nào nhỉ? Quả thật, chẳng vui vẻ gì cho cam. Tôi đã dành hai ngày vào (và ra, và lại vào) bệnh viện để sinh con đầu lòng. Tôi đã nghĩ, không nghĩ ngợi gì, rằng nó hiển nhiên phải là một cậu bé đẹp trai, hoàn hảo vô cùng. Điều tôi lo lắng hơn cả chuyện sinh nở là việc cho con bú và lau sạch thứ phân su khỏi cái mông hoàn hảo không tưởng của nó.

Cậu bé đáng yêu của tôi được sinh ra vào lúc 8 giờ sáng thứ Tư. Hôm đó là ngày chiếu bộ phim *The West Wing* (*Khu Cánh Tây*), và niềm khao khát được xem phim của tôi trỗi dậy. Chiều muộn hôm đó, các bác sĩ và y tá đang khen ngợi sức khỏe của tôi; tôi đã từng trông như một cái thùng phuy di động (với một đồng trứng cá do thay đổi hoóc môn), nhưng chỉ sau hai ngày phẫu thuật, tôi đã có thể ngồi trên ghế vài giờ. Ngay sau khi họ đỡ tôi ngồi xuống ghế, dựa vào gối, và sau những phút giây kinh ngạc về cậu con trai hoàn hảo đang ngủ say sưa trong bọc tã, chúng tôi nhận ra: Hôm nay là thứ Tư. Ngày chiếu *Khu Cánh Tây*. Tôi với lấy cái điều khiển ti vi, nhưng tôi đã không thể tìm được kênh mà mình đang phải trả quá nhiều phí cho nó. *Chuyện gì đang diễn ra vậy? Sao một bệnh viện tốt nhất thủ đô này lại không có kênh NBC?!*

Trong lúc hoảng hốt (chúng tôi thật sự rất yêu thích bộ phim này, và không, tôi sẽ không xin lỗi hay thậm chí thừa nhận điều này thật ngớ

ngân. Nó không hề ngó ngân), tôi và chồng đã gọi cho một người bạn để nhờ họ ghi hình lại tập phim cho chúng tôi.

Điều đó quan trọng đến thế, và sự thật là chúng tôi đã không bỏ lỡ tập nào, và điều đó đã làm chúng tôi vô cùng thỏa mãn.

Chúng tôi bị điên ư? Có lẽ. Về chuyện ư? Có thể. Nhưng tôi tin câu chuyện này ít nhất mang ý nghĩa biểu tượng. Thậm chí ngay từ lúc hành trình làm mẹ của tôi bắt đầu, tôi đã quyết định giữ chặt lấy con người của mình, không cho phép bản thân biến đổi hoàn toàn thành một người khác mà đến chính tôi cũng không thể nhận ra. Tất nhiên tôi đã thay đổi; đó là điều không thể tránh khỏi. Dù phải mất thời gian, cuối cùng tôi cũng chấp nhận hầu hết những thay đổi đó, nhưng tôi thích gọi chúng là sự tiến bộ hơn. Giống như việc cải tạo ngôi nhà: bạn có thể nâng trần, thêm vào một cái gara mới chứa được hai ô tô, xây một căn phòng tuyệt vời với trần nhà dốc nghiêng ở phía sau. Nhưng nếu bạn nhìn lướt qua ngôi nhà bằng con mắt thực tế, bạn vẫn có thể nhận ra kiến trúc cơ bản ban đầu.

Đó chính là tôi: ngôi nhà cũ, và thêm một đứa con (và tất cả những nhu cầu kèm theo, quần áo của con, và – tất nhiên – những hy vọng và ước muốn lớn hơn của tôi dành cho con).

Có phải hành động đầu tiên này là của một Bà mẹ khắc nghiệt không? Dù tôi đã lờ đứa con mới sinh của mình đi vì một bộ phim truyền hình thì có lẽ nó vẫn không phải. Vì một điều là, trong ngày đầu tiên chào đời, may mắn thay đứa trẻ sơ sinh ấy vẫn ngủ ngon lành để bạn có thể nghỉ ngơi một chút. (Còn khi bạn về đến nhà, bé con của bạn thức giấc và phát hiện ra sự thật đau lòng: đã ra khỏi bụng mẹ – Những thắc mắc như: Tất cả những thứ ánh sáng này là sao? Và tiếng âm ỉ này nữa? Và đồ ăn đâu rồi?! ... lóe lên và chúng bắt đầu khóc... rất nhiều). Còn một lý do khác, tất nhiên, nếu bé con cần đến tôi vào đúng lúc tôi đang xem *Khu Cánh Tây*, thì tôi sẽ đến bên nó ngay lập tức.

Nhưng tôi vẫn cảm thấy hành động nhỏ thể hiện “Tôi vẫn là chính mình” này đã giúp tôi vạch ra **Quy tắc Bà mẹ khắc nghiệt số 2: Giữ lấy chính mình**

Mối xung đột giữa Cuộc sống và Con nhỏ

Tất cả vẫn tốt đẹp khi bạn nói muốn là chính mình, muốn trở lại những ngày trước khi làm mẹ. Đó thật sự là một điều nên làm. Nói đơn giản thì giữa Cuộc sống cá nhân và Con nhỏ có một mối xung đột lớn và

rối ren, và tôi nhận thấy có rất nhiều bậc cha mẹ đã đánh mất Cuộc sống cá nhân để chỉ chú tâm vào phần Con nhỏ. Thay vì như vậy sao bạn không chuẩn bị (tốt nhất có thể) để đưa Con nhỏ vào Cuộc sống của bạn chứ không để nó lôi Cuộc sống của bạn xuống dốc?

Một suy nghĩ thành hình xuất hiện trong tôi, đó là một hoặc hai thế hệ cha mẹ gần đây nhất đã bắt đầu tiến hành dạy con trước mắt người đời; cho nên chúng ta dễ dàng quan sát người khác, cũng như so sánh với chúng ta. Nhưng ở thời của mẹ tôi, khi bà có thể lựa chọn trang điểm hay không; đăng ký hoạt động ngoại khóa cho chúng tôi hay không; lựa chọn cho chúng tôi ăn những món ăn tuyệt vời hay đồ hộp đông lạnh; quát mắng chúng tôi khi tức giận, mệt mỏi hay chán nản; hoặc ôm chúng tôi vì chúng tôi chưa từng ngoan đến vậy; bảo chúng tôi đi chơi để mẹ làm hay không... tất cả những hành động đó, ai có thể biết được chứ?

Không ai biết cả. Và nếu không ai biết, sẽ chẳng ai có thể đánh giá. Và nếu không có ai đánh giá, bà sẽ không phải hòa theo thứ hành động vĩ đại nhằm trở thành “Siêu nhân Mẹ”, hoặc phải cảm thấy hạnh phúc với việc cuộc sống bị xoay quanh vài ý niệm chỉ liên quan đến “Bà mẹ tốt” là gì.

Ngoài ra, mẹ tôi cũng không bị đánh giá cả khi không biết bà A hay bà B hay bà hàng xóm biết mặt nhưng chẳng biết tên đang làm gì; hoặc liệu những người bạn thân nhất có đang rên rỉ vì những vết rạn da hay không; hoặc tự hỏi tại sao họ không thể khiến con cái lắng nghe; hoặc họ có đang cảm thấy tội lỗi vì không chơi đùa cùng con cái hay không.

Vấn đề là, ngay cả khi các bậc cha mẹ hiện đại vẫn thường vạch áo cho người xem lưng, nhưng chúng ta cũng không bao giờ khoe những tấm lưng xấu xí. Những tấm lưng này phải thật trắng, mịn màng và hoàn hảo. Bà mẹ nào đã đánh mất dấu vết kiến trúc ngôi nhà ban đầu, vốn đậm chất cá nhân của mình? Và bà mẹ nào thấy cần đánh mất chính mình vì đứa trẻ mới ra đời?

Đôi khi không cần phải đánh mất chính mình, mà chỉ cần gạt bỏ áp lực. Sẽ thế nào nếu một người mẹ vừa đi làm vừa nuôi con khẳng định rằng đôi khi cô cảm thấy nhẹ nhõm vì sắp được đi làm vào sáng thứ hai? Điều đó có vẻ đúng với rất nhiều bà mẹ vừa đi làm vừa nuôi con, nhưng chỉ những người dũng cảm nhất mới thừa nhận điều đó. Chỉ mới hôm nọ, một người bạn kể với tôi rằng: hôm cậu con trai của cô đến nhà người quen chơi, khi đến đón về, cô đã thấy các cậu bé chơi cùng nhau ngoan đến mức bà mẹ kia hiếm khi phải để mắt đến chúng. Cô thốt lên “Ồ, điều đó hẳn phải khiến chị nhẹ nhõm!” Bạn tôi tuyên bố rằng cô ấy nói điều này bởi nếu được trở lại là mình, bản thân cô ấy cũng sẽ cảm

thấy nhẹ nhõm. Có lẽ cô ấy cũng từng đọc báo hoặc xem chương trình ti vi yêu thích vài phút, nhưng những bà mẹ khác đã nhìn cô ấy như thể cô ấy có ba đầu, và không cái đầu nào có mắt “Bà mẹ tuyệt vời!”. Nhẹ nhõm ư? Chỉ vì không phải tập trung vào những đứa con quý giá của chúng ta sao?

Các đây hai năm, một người quen đã hỏi tôi có biết người hàng xóm của chúng tôi – một bà nội trợ ba con, hai đứa đã đi học và một đứa còn nhỏ – đi đâu với con trai út vào buổi sáng không. “Ồ, tôi nghĩ cô ấy đưa con đến một nơi trông trẻ ban ngày nào đó”, tôi trả lời. Người quen tỏ thái độ kiêu: “Sao cô ấy dám gửi con đến nơi trông trẻ mà trông nó?” Tôi cảm thấy bị cưỡng ép phải trả lời, một cách thành thật nhưng khắc nghiệt hơn tôi dự kiến: “Chị biết đấy, không phải bà mẹ nào cũng có thể dành mọi phút cho con.”

Bạn phải thể hiện thế nào để trông như bạn thích làm thế. Bởi ai đó có thể đang quan sát, và đánh giá bạn ư?

Tại sao chúng ta lại quan tâm đến việc các bà mẹ khác nghĩ gì?

Tôi ngờ rằng điều này mới mẻ với bạn, rằng những bà mẹ chúng ta có thể là kẻ thù tồi tệ nhất của chính chúng ta, và của lẫn nhau. Phải, chúng ta thường có khuynh hướng thích phán xét người khác. Luận điểm của tôi chính là phần lớn đánh giá đó đến từ hai hướng, cả hai đều liên quan đến quan điểm giữ lấy chính bạn (hoặc không giữ lấy chính bạn!).

Khi các bậc cha mẹ quan sát lẫn nhau, và việc dạy dỗ con cái trở thành một chủ đề để bàn tán, kết quả không thể tránh khỏi chính là – như tôi đã nói – sự đánh giá của người khác, nhưng cũng là của chúng ta. Có lẽ chúng ta nhận thấy chính mình muốn, hoặc không dám thừa nhận rằng vào ngày con chúng ta chào đời, chúng ta còn bận tâm lo lắng vì chuyện xem *Khu Cánh Tây*. Hoặc thừa nhận rằng trong khi cho cậu con trai mới sinh bú, chúng ta không đang đọc bài báo *Làm thế nào để cho con bú* trong cuốn tạp chí nuôi dạy con (hoặc cuốn sách sồn mép *Tâm sự bà bầu*⁽¹⁾) mà đang quả quyết (và có thể cuống cuống) đọc tờ *The New Yorker* nhằm nỗ lực là chính bản thân chúng ta.

Nhưng tại sao chúng ta lại quan tâm quá nhiều đến những đánh giá của người khác? Tại sao người hàng xóm của tôi lại quan tâm đến chuyện người hàng xóm khác dù không đi làm nhưng cũng không tự

trông con? Trong khi chúng ta là những bà mẹ vừa đi làm vừa nuôi con, tại sao chúng ta không những phải kìm nén tình yêu công việc, mà còn phải kìm nén cả mong muốn thoát khỏi con cái? Tại sao chúng ta không thể vào nhà vệ sinh một mình, nói cách khác, khép cửa văn phòng lại và ăn sandwich trong yên bình? Và tại sao, khi chúng ta là những bà mẹ ở nhà nuôi con, chúng ta lại phải trưng ra vẻ ngoài hoàn hảo, nói với bất cứ ai muốn nghe rằng chúng ta thích dành phần lớn thời gian trong ngày bên những cô bé cậu bé có vốn từ hạn chế, ưa chôm chia thời gian của mình chứ?

*Và nếu bạn
không trung thực
với chính mình,
không thành thật,
thật khó để trở
thành kiểu cha mẹ
có thể tập trung vào
ước muốn nuôi dạy
nên những con
người tự tin, tự lập.*

Nếu một bà mẹ khác thừa nhận rằng mình cảm thấy được giải thoát khỏi sự buồn tẻ, ngôi nhà với ba đứa trẻ lít nhít, thì nghĩa là cô ấy sẽ trở thành một mối đe dọa tiềm tàng với những bà mẹ khác trong nhóm mẫu giáo - những người không dám đương đầu với cảm giác đó. Và những bà mẹ đi làm không dám thừa nhận việc cô ấy cảm thấy hạnh phúc ra sao, hay không hạnh phúc thế nào mà thay vào đó lại thể hiện sự ghen tỵ điên cuồng với một bà mẹ đi làm khác, người mà, nhờ có cách nghĩ

khác - đã dám đi những đôi giày thoải mái hơn và vẫn không bỏ lỡ việc đưa con mới biết bò của mình khám phá ra một con sâu mới trong vườn.

Không có câu trả lời đúng hoặc sai nào ở đây, nhưng một trong những lý do cho việc không giữ lấy chính mình là bạn đã không trung thực với chính mình. Và nếu bạn không trung thực với chính mình, không thành thật, thì thật khó để trở thành kiểu cha mẹ có thể tập trung vào ước muốn nuôi dạy nên những con người tự tin, tự lập.

Giữ lấy chính bạn = Dạy nên những đứa trẻ ngoan

Vì vậy, nếu bạn giống tôi, hãy thận trọng giữ lấy bản thân ngay cả khi bạn đã trở thành một người mẹ. Và điều đó sẽ giúp con bạn thế nào? Chừng nào bạn còn tập trung vào việc bà mẹ nào ngoài kia đang nuôi dạy con cái sai cách, hoặc ai đang đứng cùng phe với bạn trong “cuộc chiến của các bà mẹ”, thì bạn còn khiến việc nuôi dạy con cái là vì bạn và những lựa chọn của bạn trong cuộc sống, chứ không phải vì con cái bạn. Một số điều hay nhất mà con cái có thể thấy từ bạn là:

- + **Bạn là chính mình.** Nếu bạn cố tình táo, như tôi đã làm, đưa Con nhỏ vào Cuộc sống của bạn (và giữ nguyên những khía cạnh khác trong cuộc sống của bạn) thì điều đó nghe có vẻ như sự tập trung của bạn đối với những thứ có thể gây hại cho con đang bị phân tán bớt. Nhưng tin tôi đi, điều đó hoàn toàn ngược lại. Thay vào đó, nếu bạn tình tảo theo đuổi bất cứ thứ gì giúp cho cuộc sống của bạn thăng hoa, từ tờ the *New Yorker* cho đến chương trình *Khiêu vũ cùng Sao*, từ lớp yoga cho đến nơi làm móng, bạn sẽ giữ lại được cả hai: chính bản thân bạn, người mẹ tuyệt vời, và cùng phát triển chúng để lấp đầy Cuộc sống mới của bạn.

- + **Bạn có chính kiến.** Đúng vậy, tôi biết ngay cả một bà mẹ dành nhiều tâm sức để quay mòng mòng quanh con cái nhất cũng không phải là một người máy không biết suy nghĩ. Nhưng rất nhiều phụ nữ thông minh, có thiện chí tin rằng để trở thành một bà mẹ tốt, họ phải dồn một trăm phần trăm sức lực vào việc làm mẹ, không cho phép mình có/ khám phá/ theo đuổi những suy nghĩ, quan điểm của mình. “Ồ, tôi không bao giờ đọc tờ báo đó”, bạn sẽ nghe thấy câu nói đó. Điều tốt cho con cái bạn đó là chúng nghe thấy bạn – thậm chí trước khi chúng hiểu điều bạn đang nói – bàn luận về những ý kiến và sở thích chả liên quan gì đến chúng.

- + **Bạn trung thực.** Thành thật mà nói, bạn không thể đặt đứa con mới sáu tháng tuổi của mình xuống sofa và tuyên bố rằng bạn cảm thấy căng thẳng với vai trò làm mẹ. Nhưng bạn có thể thẳng thắn nói với con cái về những khó khăn trong việc nuôi dạy chúng, và cả những niềm vui khi chúng ngoan hơn. Điều đó sẽ giúp bạn duy trì sự trung thực với bản thân và gắn kết với cảm xúc của chính bạn. Và điều đó phần nào – phần lớn là khác – giúp con bạn nhìn nhận bạn như một người bình thường, chứ không phải người luôn sẵn sàng hy sinh tất cả cho nó.

- + **Bạn không hoàn hảo.** Các con tôi thường nghe nhạc của Laurie Berkner, một nhạc sĩ/ ca sĩ chuyên về nhạc thiếu nhi. Cô ấy có một bài hát tên: “I’m not Perfect”(Tôi không hoàn hảo), đây cũng là ca khúc tôi thường hát: “*Tôi không hoàn hảo/ Nhưng tôi có những gì tôi có.*” Tôi thấy đó là một thông điệp hay, khiêm tốn, thẳng thắn không chỉ để dạy con cái bạn mà còn là để làm gương cho chúng. Tôi đã làm hết sức có thể cho con cái – nhưng đằng sau cô gái mà bạn tin rằng cô ấy biết mọi câu trả lời, và có tất cả những cái bánh quế

lạnh cho bạn ăn là một người phụ nữ luôn không biết mọi câu trả lời, và đôi khi cũng không làm bánh, xin lỗi, hôm nay không có bánh quế.

Quên mình: nghe có vẻ đúng, nhưng hoàn toàn sai

Hãy nhìn nhận những thứ đang hiệp lực khiến bạn tin rằng nên quên đi bản thân một khi có một đứa trẻ bước vào Cuộc sống của bạn. Những thứ tưởng chừng quá hợp lý và quá bình thường, nhưng chúng sẽ khiến những chúng ta yếu dần. Đó là những chuyện hoang đường nguy hiểm, bởi chúng tràn lan và quý quyết giống kiểu “sói đội lột cừu”. Chúng ta đều nhìn thấy chúng, nhiều từng nghĩ ngờ chúng là những ý tưởng tồi, nhưng rất ít người thừa nhận điều đó:

Chuyện hoang đường số 1:

Chúng ta tin việc nuôi dạy con cái là một bài kiểm tra mà chúng ta có thể đạt điểm tối đa

Thậm chí trước khi những đứa trẻ chào đời, chúng ta đã dự kiến nhét bản thân vào một góc xó xinh nào đó để lãng quên. Và khi bạn dành quá nhiều tâm sức vào điều đó, tốt hơn bạn nên làm nó cho đúng.

Khả năng kiểm soát việc sinh đẻ tốt hơn đã buộc chúng ta phải viết hoa chữ cái N trong cụm từ Nuôi dạy con cái. Kể từ khi vấn đề kế hoạch hóa gia đình biến việc làm cha mẹ trở thành một lựa chọn hơn là một điều không thể tránh khỏi, việc nuôi dạy con cái dần dần thay đổi - mà hầu như người ta không thấy nhất thiết phải nhận ra - thành thứ gì đó có vẻ quý giá hơn bởi vì nó được cân nhắc nhiều hơn.

Với đứa con đầu lòng, tôi đã nặng nề lên vì những biểu đồ thân nhiệt và lên kế hoạch làm tình và đọc sách. Từ phút đầu tiên nhìn thấy hai vạch trên que thử thai, tôi đã bắt đầu dành mọi suy nghĩ, tình cảm, và ý tưởng cho đứa con. Bây giờ, tôi không trách cha mẹ tôi đã không lên kế hoạch cho chúng tôi (tất nhiên họ có – nhưng những kế hoạch đó chỉ đơn giản là tìm hiểu xem làm thế nào để cho con ăn/ không làm con ngã/ dạy con ngu ngơ và đúng giờ” và cũng kết thúc ở đó).

Trong khi phản ứng của các bà mẹ thế hệ trước như mẹ tôi lại quyết liệt hơn thế hệ chúng ta rất nhiều. Thậm chí trước khi những đứa trẻ

chào đời, chúng ta đã dự kiến nhét bản thân vào một góc xó xỉnh nào đó để lãng quên. Và khi bạn dành quá nhiều tâm sức vào điều đó, tốt hơn bạn nên làm nó cho đúng. Và chẳng hiểu sao “làm nó cho đúng” lại trở thành “để nó kiểm soát hoàn toàn kiểm soát cuộc đời bạn”. Nỗ lực nuôi dạy con cái của chúng ta trở thành một bài trắc nghiệm khổng lồ, và chúng ta phải làm cho đúng.

Từ chuyện hoang đường đến thực tế

Đừng xem việc nuôi dạy con cái như một bài kiểm tra, mà hãy xem nó như một hành trình. Chuyện “điểm số” duy nhất thật sự quan trọng là việc con cái chúng ta lớn lên, và xét cho cùng nó cũng chẳng quan trọng khi bạn cho con bú sáu tháng hay cả năm, khi bạn phải ép hai đứa nhỏ vào trong một căn phòng bé tí, khi bạn chọn một trường mẫu giáo bởi con của đứa bạn cũng học ở đó và bạn có thể hùn tiền để thuê xe đưa đón con đi học, mặc dù chiếc xe buýt đưa đón vẫn “tiện hơn”.

Chuyện hoang đường số 2:

Chúng ta theo đuổi mục tiêu gắn kết tình cảm theo cách lý tưởng

Với cương vị là cha mẹ hiện đại, chúng ta phải gắn liền với nhau và gần như ngay tức khắc, nếu không con cái chúng ta sẽ sa sút. Là tác giả viết về việc nuôi dạy con cái, tôi đã nghiên cứu và viết rất nhiều câu chuyện về chủ đề gắn kết tình cảm, và tôi luôn được các chuyên gia nói cho nghe cùng một điều: Việc hình thành tình cảm gắn bó không phải là khoảnh khắc có thể nhận biết hoặc bất ngờ nhận ra. Không có tiếng lách cách đột ngột nào xuất hiện cùng tiếng đàn vi-ô-lông ngân vang trong khi khung cảnh xung quanh nhạt nhòa dần thành màu từng lam, tôi cũng không rõ tại sao. Thay vào đó, nó là một quá trình mà đôi khi nhanh chóng nhưng thường thì lâu dài – và thỉnh thoảng đầy khó khăn. Sự từ từ vốn là bản chất thật sự của việc gắn kết tình cảm nhưng không phải lúc nào cũng biểu hiện ra thành những việc rõ ràng – thậm chí nếu chúng ta từng nghe thấy hoặc đọc được và hiểu thấu đáo những sự việc đó. Một số người vẫn tin rằng sự gắn kết tình cảm là khoảnh khắc bạn sẽ bị bỏ lỡ nếu bạn không chú ý, như thể đó chính là vị tổng thống đang phóng vọt qua giữa đoàn xe hộ tống hay diễn viên yêu thích của bạn đang bước vào một nhà hàng, và nếu bạn cúi người xuống để buộc dây giày hoặc lần tìm chiếc máy quay của bạn quá lâu, bạn sẽ bỏ lỡ vận may

mãi mãi bởi khi nào Matt Damon⁽²⁾ mới đến nhà hàng Panera ở vùng bạn lần nữa?

Các bậc cha mẹ bây giờ quá quan tâm và khẳng định đòi làm đúng mọi thứ để đạt được điều gì có tính quyết định như gắn kết tình cảm, bởi vậy chúng ta từ chối xem nó như một điều bí ẩn. Bạn đọc những bài báo và đoạn văn trong các cuốn sách và nói: “Phải rồi, phải rồi, nó không nhất thiết phải xuất hiện ngay bây giờ. Nhưng nó sẽ như thế trong trường hợp của tôi.” Vậy nên không có gì bất ngờ khi chúng ta cảm thấy không xứng đáng nếu những trải nghiệm ấy không kết thúc tốt đẹp. Một trong những lý do là khi các bài báo và các chương trình phỏng vấn trên ti vi nói với bạn rằng vẫn hoàn toàn ổn nếu bạn không đặt con nhỏ lên ngực ngay sau sinh, họ cũng nói bạn – một cách tinh tế hoặc không tinh tế – rằng vẫn có những điều bạn có thể (và do đó nên) làm để “sửa chữa” “vấn đề”, nhanh nhất có thể.

Đây là một ví dụ: Một câu chuyện bạn có thể đã đọc (và tôi, ừm, có thể đã viết) đã nói rằng: “Nếu con bạn phải chăm sóc trong lòng kính một thời gian, hoặc nếu bạn phải phẫu thuật để sinh con và không thể ôm con ngay lập tức, bạn sẽ vẫn gắn kết tình cảm với con, đừng lo lắng.” Nhưng sau đó câu chuyện tiếp tục nói rằng bạn nên “tiếp xúc da thịt với con nhanh nhất có thể” hoặc “phải đến thăm con đang phải nằm trong lòng kính để bạn có thể trong tâm với của con”. Những việc *bạn phải*... nhiều đến dễ sợ, và chúng có xu hướng gây nên ấn tượng là trong khi mọi việc vẫn ổn nếu bạn không bên con, thì tốt hơn – tốt hơn vô cùng nhiều – nếu bạn ở bên nó. Phụ đề ở đây là: *Bạn không phải một bà mẹ tồi nếu bạn không điên cuồng yêu con trong vài phút... nhưng hiển nhiên bạn là một bà mẹ tốt hơn nếu bạn làm thế.*

Từ chuyện hoang đường đến thực tế

Liệu mọi chuyện sẽ thế nào nếu tôi không gắn bó với con ngay lập tức? Tôi yêu con, và tôi chăm con rất giỏi, nhưng có quá nhiều thứ kiểu như học vẹt và khiến tôi cảm thấy chán nản. Tất nhiên, có nhiều điều phải làm với kiểu kiệt sức, khuấy đảo trí óc như khuấy rất nhiều trứng khiến tôi thấy vỡ vụn và hỗn độn; chẳng có chút niềm vui nào. Vào kỳ kiểm tra sức khỏe sáu tuần sau sinh của tôi, bác sĩ đã phải nhìn thấy (thậm chí trong khi cô y tá đang ôm hôn cậu con trai béo khỏe của tôi) cái nhìn tối tăm vì sợ hãi và đau đớn trong mắt tôi. Một cách nhẹ nhàng, cô ấy đặt tay lên đầu gối tôi và nói: “Mọi chuyện sẽ ổn thôi, tôi hứa đấy. Nó sẽ sớm biết cười, và bạn sẽ không phải nhớ lại những ngày này nữa.”

Nó đã biết cười, và mọi chuyện đã ôn hơn thật – nhưng tôi luôn luôn nhìn lại những ngày đó. Tại sao? Vì tôi cần chính ngày ấy để viết những dòng này: nếu bạn có con, đừng mong đợi sự gắn kết tình cảm ngay lập tức, đó là một cái bẫy tẻ nhạt. Và nếu đó là điều bạn cần biết, chứ chắc chắn không phải là việc bạn có một lần không làm tròn nhiệm vụ cho con bú vào nửa đêm trong bệnh viện và bảo y tá đưa nó quay lại phòng trẻ trong vài giờ. Và nó chắc chắn không cần biết có bao nhiêu lần bạn ước bạn có thể đặt đứa trẻ sơ sinh gào khóc âm ỉ ở ngoài cửa thoát hiểm. (Ai cơ, tôi ư? Tôi không có nói gì đâu nhé...)

Chuyện hoang đường số 3:

Chúng ta tin rằng thời kỳ mới làm mẹ có thể, (hoặc chắc là) sung sướng

Chúng ta cảm thấy khó thích nghi khi cuộc sống hậu sản của mình trở nên hỗn độn hơn là tràn đầy niềm vui vì có một đứa con mới chào đời. Ai là người đã dựng lên chuyện hoang đường này, khiến thời kỳ mới làm mẹ như được hiện lên sau lớp kem Vasaline mỏng manh trên lens máy ảnh⁽³⁾, như thể chúng ta đang cùng những đứa trẻ đẹp tựa thiên thần của mình chạy băng qua cánh đồng Hoa Hướng Dương? Tôi muốn tìm người đó và cho cô ấy biết một phần suy nghĩ của tôi. Nhưng tất nhiên không phải chỉ có một người. Những chuyện hoang đường không bao giờ bắt đầu bởi một người. Có những khoảnh khắc thật sự tuyệt vời (tôi cũng đã từng có, thật đấy!) và những khoảnh khắc này – ví như từng trải qua trong quá khứ, hay nếu bạn vẫn còn bất cứ cảm giác nào như vậy, hãy quên cảm giác tội lỗi đi. Bạn yêu con bạn; đó là tất cả những gì bạn (hoặc con khi bé con thấy vui vẻ, say sữa mẹ và tỏa ra mùi thơm nồng nàn của trẻ sơ sinh, bạn sẽ cảm thấy gần như phê thuốc mà tôi được thuyết phục là bản năng làm mẹ – là những thứ chúng ta nhắc đi nhắc lại với nhau. Cùng lúc ấy chúng ta giấu đi những sự thật xấu xí.

Ồ, chắc rồi, chúng ta chia sẻ những chuyện nhỏ vui vẻ về việc dọn tã hay bãi nôn. Chúng ta cười mặt mũi trước đồng jumpsuit bẩn và đồng bát ngũ cốc ăn thừa nằm ngổn ngang quanh nhà, và trước việc chúng ta thường xuyên không kịp rửa mặt mũi mình cho đến tận ba giờ chiều. Nhưng chúng ta không kể về việc chúng ta cảm thấy thế nào với chuyện nó, không kể với sự trung thực thật sự, không kể với cùng mức độ cảm xúc như khi chúng ta kể về niềm hạnh phúc.

Chúng ta không kể về những cơn khóc nghẹn ngào suốt bốn giờ bào mòn sức lực của chúng ta như thế nào và khiến chúng ta cảm thấy như

mình sẽ không thể xoay sở nổi chuyện làm mẹ này. Hoặc bất kể những cuốn sách hay tạp chí nói thế nào, thì chúng ta không thể “ngủ khi con đã ngủ” và lờ những tô ngu cốc ăn thừa đi. Bởi sự thật khác xa những cảm giác và tình cảm thể hiện trong các tấm thiệp Hallmark, thời kỳ đầu của trẻ sơ sinh đến cùng với cú ngã ụch và tiếng roi vờ loảng xoảng, chứ không đến cùng những bước nhảy ba lê duyên dáng. Sự xinh đẹp của con bạn trêu tượng hơn toàn bộ những thứ chi phối cuộc sống của bạn, bởi những ngày này của bạn – nếu chúng có gì đó giống của tôi – là một mớ bòng bong gồm nước mắt cùng những cảm xúc lẫn lộn và rất nhiều hỗn loạn. Điều đó đang xóa nhòa đi tình trạng chúng ta vẫn không nói một cách thỏa đáng về những vấn đề nghiêm trọng hơn việc những tô ngu cốc giòn khiến chúng ta trở nên lẩn thẩn thế nào, về cảm giác tan nát khi thấy mình không xứng làm mẹ, về sự buồn chán sau sinh con, về tình trạng suy nhược.

Từ chuyện hoang đường tới thực tế

Tôi sẽ nói to điều này, vì vậy hãy đọc to đoạn này lên: **Nếu bạn không cảm thấy sung sướng với vai trò bà mẹ mới, đó không phải là lỗi của bạn.** Bạn không phải bà mẹ duy nhất trong lịch sử nhân loại từng nhật tẩm thiệp đẹp đẽ “Mừng bé mới chào đời” mà ai đó gửi và bạn cảm nhận được tình cảm ngọt ngào được viết trong đó bởi nó khác quá xa thực tế hỗn độn của bạn. Điều đó không có nghĩa nói thực tế không mấy khi ngọt ngào và hoàn hảo, nhưng nó không hoàn hảo khi nào? Bạn không nên che giấu điều đó dưới đi-văng cùng những tô ngu cốc, bạn nên thừa nhận nó. Hãy thành thật. Nói với một người mới làm mẹ rằng đôi khi việc làm mẹ rất tệ – Đó là chuyện nên làm.

Chuyện hoang đường số 4:

Chúng ta tin “mẹ” đồng nghĩa với “thánh”

Ở phần trước của chương này, tôi đã nói về việc một hoặc hai thế hệ cha mẹ gần đây nhất đã tiến hành nuôi dạy con cái trước mắt người đời. Tất cả mọi suy nghĩ, tình cảm, đều bị lộ ra ngoài. Nhưng đây chỉ là cái bẫy: những tình cảm được lộ ra phải thể hiện, chứng minh được rằng bạn là Đức mẹ, rằng đó là tất cả những gì bạn nghĩ về đứa con của mình. Nếu bạn nghĩ về điều gì khác ngoài việc làm mẹ như: tình dục, cuộc hôn nhân hay sự nghiệp... ít nhất bạn phải biết là thấy tội lỗi vì đã lo nghĩ về những “khía cạnh” này. Bạn phải biết rằng con bạn đang biến bạn thành

người tốt hơn con người bạn trước kia rất nhiều.

Hãy đọc dòng trạng thái trên Facebook sau. Nếu bạn từng thấy bất cứ thứ gì tương tự trên tường của bạn bè, bạn phải sao chép và dán nó lên tường nhà bạn (phụ đề: nếu bạn không làm, bạn sẽ không phải người yêu con bạn và cuộc sống làm mẹ của mình theo cách điên- cuồng-đến-mức-dở-hơi, như những người đã chia sẻ lại dòng trạng thái đó trên facebook của mình và thêm vào những ý kiến cá nhân về việc tìm ra cách tạo ra những biểu tượng trái tim). Đây là dòng trạng thái, mặc dù tôi chắc chắn có những ví dụ tương tự khác:

“Lời tâm sự trong Ngày của Mẹ ~ Mẹ đã mong có con từ trước khi con chào đời. Mẹ yêu con ngay khi con chào đời. Khi mẹ ngắm nhìn gương mặt con, mẹ đã biết mẹ yêu con. Khi con được gần một giờ tuổi, mẹ đã biết mẹ sẵn sàng chết vì con. Cho tới ngày hôm nay, mẹ vẫn sẵn sàng làm như thế. Con là điều kỳ diệu của đời mẹ. Hãy đăng lời tâm sự này lên dòng trạng thái của bạn nếu bạn có những đứa con mà bạn yêu hơn cả cuộc đời.”

Tất nhiên tôi không có ý kiến gì về việc bạn yêu con vô điều kiện, đến mức không ai có khả năng giải thích nổi, hay nhiều hơn những gì có thể diễn tả thành lời. Đó là điều bí ẩn của việc làm cha mẹ, và nó xảy ra cho dù bạn vô tình mang thai hay đã lên kế hoạch cẩn thận, cho dù bạn phải chịu đựng chuyện hiếm muộn hay phải nhận con nuôi.

Điều tôi thấy có vấn đề là khi những người khác cố bảo tôi (không chỉ tôi, mà cả bất kỳ ai khác nữa) rằng tôi có nghĩa vụ phải có cùng cách cảm nhận về những đứa con và vai trò làm mẹ. Đặc biệt khi “cách cảm nhận” ấy lại đơn giản hóa một điều thiêng liêng thành một thứ xu nịnh và, sau cùng là giả tạo.

Một “lời tâm sự” tương tự trên Facebook đã xuất hiện trên mạng xã hội gần như cùng một lúc, nó yêu cầu các bà mẹ hãy sao chép lại thứ tâm sự này lên dòng trạng thái của họ:

“Mẹ đã từ bỏ việc kẻ mắt để đổi lấy đôi mắt thâm quầng, từ bỏ việc đi cắt tóc ở thẩm mỹ viện để đổi lấy kiểu tóc đuôi ngựa, từ bỏ những chiếc quần jean thời thượng để đổi lấy quần thun, từ bỏ việc ngâm mình thật lâu trong nước nóng để đổi lấy một lần may mắn được tắm vòi hoa sen, từ bỏ việc thức khuya để dậy sớm, từ bỏ những chiếc váy thời trang để đổi lấy những chiếc túi đựng tã lót, và mẹ sẽ không thay đổi điều đó! Hãy đăng lại điều này nếu bạn không quan tâm đến những gì bạn phải hy sinh và sẽ tiếp tục hy

sinh vì con cái bạn!”

Điều không tốt cho bạn và con bạn là nó nâng cao quan điểm đến mức bạn cảm thấy bị cưỡng ép phải xem mái tóc đuôi ngựa rồi bù của mình không đơn thuần là tác dụng phụ của cuộc sống mới bận rộn, hoặc chỉ là tạm thời cho đến khi có thời gian đến thợ làm tóc hoặc gội đầu, mà phải xem nó như một cái huy hiệu tôn vinh.

Chúng ta hãy cùng tách từng vấn đề ra, được chứ? Đầu tiên, chúng ta bị cho là phải yêu việc chúng ta có đôi mắt thâm quầng và có lẽ chẳng có thời gian để kẻ mắt; từ bỏ những tối thức khuya (hay bất cứ điều gì chúng ta từng tận hưởng trước khi làm mẹ, có lẽ thế) để thấy thích thú với các chương trình dành cho thiếu nhi, hay bất cứ thứ gì thể hiện cho khía cạnh vô vị của việc nuôi dạy con nhỏ (những món đồ thủ công lắp lánh, hoặc đất nặn hay trò chơi súc sắc); và yêu thích đeo những chiếc túi đựng tã lót có in hình gấu Teddy trên đó và thấy tự hào như khi chúng tao đeo túi của hãng Coach.

Tôi biết: đó thật ra chỉ là một cách khác để nói: *Tôi yêu cuộc sống mới của mình* sao? Đó chẳng phải là một cách tốt

để chấp nhận hoàn cảnh sống bị thay đổi của bạn sao? Chẳng phải bạn muốn có đứa con này sao? Tất nhiên bạn muốn, và tất nhiên đó là một ý tưởng hay và lành mạnh để thích ứng với sự thay đổi. Điều không tốt cho bạn và con bạn là nó nâng cao quan điểm đến mức bạn cảm thấy bị cưỡng ép phải xem mái tóc đuôi ngựa rồi bù của mình không đơn thuần là tác dụng phụ của cuộc sống mới bận rộn, hoặc chỉ là tạm thời cho đến khi có thời gian đến thợ làm tóc hoặc gội đầu, mà phải xem nó như một cái huy hiệu tôn vinh.

Từ chuyện hoang đường đến thực tế

Phản đối mọi thông điệp, tình cảm bào mòn những áp lực từ các bậc cha mẹ khác mà bạn ngỡ rằng nó đang bảo bạn nên cảm thấy thế nào về việc làm mẹ – cụ thể nêu cái thứ “nên” đó là thứ hoàn toàn sai với bạn. Các bà mẹ nhận thông điệp – và không chỉ từ các thành viên ủy my trên Facebook – rằng chúng ta có nghĩa vụ phải thấy tự hào về việc hy sinh bản thân mình (từ những kiểu tóc và quần jeans phù hợp, tươm tất cho đến tắm rửa và kẻ mắt) để trao tất cả cho con cái chúng ta. Nhưng tôi tin sẽ đáng tự hào hơn rất nhiều nếu chúng ta là một người mẹ và đồng thời vẫn là chính mình.

Hy sinh điều gì đó khi bạn trở thành cha mẹ là một điều bình thường, nhưng hy sinh toàn bộ bản thân vì lợi ích của con cái, hay để phục tùng thứ niềm tin sai lầm rằng con cái cần chúng ta hy sinh cho chúng, là chiếc xe tù tội tẻ mà bạn có thể đẩy mình vào.

Điều không tốt cho bạn và con bạn là nó đi quá xa đến mức bạn cảm thấy bị cưỡng ép phải xem mái tóc đuôi ngựa rối bù của mình không chỉ đơn thuần là một tác dụng phụ của cuộc sống mới bận rộn, *hoặc chỉ là tạm thời cho đến khi bạn có thời gian gội đầu hay đến thợ làm tóc, mà phải xem nó như một cái huy hiệu tôn vinh.*

Làm thế nào để gạt bỏ những Chuyện hoang đường và trở thành Bà mẹ của chính bạn

Hãy quên những dòng trạng thái giả tạo trên Facebook đi, và gạt những lời thể hiện tình cảm trên những chiếc thiệp Hallmark sang một bên. Việc là chính bạn trong thực tại sẽ yêu cầu sự thành thật lỗi thời tốt đẹp và cách suy nghĩ thực tế.

Bạn không phải hy sinh bản thân vào việc làm mẹ để trở thành Bà mẹ tốt. Đây là điều hoàn toàn ngược lại: tôi tin việc giữ lấy chính mình sẽ khiến bạn trở thành một Bà mẹ tốt hơn về lâu dài – và việc trở thành Bà mẹ nghiêm khắc cũng chỉ hướng đến mục tiêu lâu dài đó. Dưới đây là những điều phải làm để theo hướng đi thực tế:

+ Làm việc, bằng cách nào đó. Tôi luôn ngẫu nhiên trở thành một bà mẹ đi làm, vì vậy bạn cũng có thể nói rằng tôi có thành kiến với chuyện đi làm. Nhưng hãy cùng tôi chịu đựng điều đó. Bạn sẽ dễ dàng đánh mất mình nếu bạn không làm việc, nếu toàn bộ công việc của bạn là đưa con mới sinh – và sau này là con khi đã lớn hơn. Nhưng đừng nghĩ tôi coi thường những bà mẹ ở nhà làm nội trợ – tôi không hề. Bản thân tôi cũng có một nửa là bà nội trợ, tôi ở tình trạng làm- việc-ở-nhà-nhưng-chỉ-khi-bọn-trẻ-đã-đi-học. Hãy để tôi định nghĩa lại khái niệm làm việc theo ý mình: đây có thể là một công việc toàn thời gian mà bạn vừa không muốn làm vừa không thể từ bỏ, vì lý do thực tế hoặc tài chính; đây có thể là một công việc bán thời gian mới mẻ; có thể là một nghề tự do; hay là việc liên quan đến một tổ chức cộng đồng như: hội phụ huynh, hội đồng nhà trường; cũng có thể là công việc quản lý tài chính gia đình hay giúp đỡ quản lý các vấn đề kinh doanh của gia đình bạn bè. Bạn có thể được trả

lương một cách hào phóng hoặc không chút nào (mặc dù công việc được trả lương vẫn tốt hơn). Bạn có quyền khó chịu với tôi về điểm này, nhưng tôi từ chối thay đổi ý kiến: khi nhìn thấy một bà mẹ thật sự không làm gì khác ngoài việc chăm con (và điều này thật sự hiếm, đặc biệt nếu bạn đã nhìn qua cái danh sách mở rộng về các công việc có thể làm ở trên), tôi thấy một bà mẹ không thể đặt năng lượng, hy vọng, ước mơ, tài năng và mọi thứ khác của mình vào bất cứ đâu ngoài việc nuôi dạy con cái.

- + **Hãy đọc những cuốn sách và tạp chí không liên quan đến chuyện làm mẹ.** Được rồi, tôi thừa nhận là mình luôn sốt sắng với những số báo *New Yorker* của tôi. Với tôi, việc để sách báo chưa đọc chất thành chồng, hoặc chưa đọc hết chồng tạp chí đặt dài hạn giống như vứt đi một phần bản thân mà tôi sẽ không sẵn lòng từ bỏ. Thật sự rất dễ dàng – thật sự cảm ơn – chỉ đọc mỗi sách và tạp chí về việc nuôi dạy con cái, nếu không còn khác nữa. Nhưng tôi muốn nhấn mạnh rằng điều đó rất nguy hiểm với bạn (dù không muốn đánh trống thổi kèn, nhưng với cả con bạn nữa). Nó không phải chỉ là chuyện đọc sách, mà còn là điều đó về chính bạn – đó là một phần con người bạn.
- + **Hẹn hò với chồng bạn.** Tôi có làm vậy không? Ừm, không quá nhiều, không phải theo cách định nghĩa truyền thống về “hẹn hò”. Từ khi trở thành cha mẹ, chồng tôi và tôi đã trở thành những nghệ sĩ tung hứng xuất sắc với đủ thứ như chuyện con cái từ lúc sơ sinh đến khi biết bò và lớn hơn một chút, việc vặt trong nhà, nấu nướng, mua sắm cũng như kiếm tiền. Nhưng điều đó có nghĩa chúng tôi hiếm khi ra ngoài chơi như cái cách người ta có thể gọi là một “buổi hẹn hò”. Điều đó nói lên rằng, tôi không nói gì về việc “bạn phải có một người trông trẻ/phải hẹn hò vào tối thứ sáu hàng tuần nếu không cuộc hôn nhân của bạn sẽ lung lay và con cái bạn sẽ gánh chịu hậu quả”. Tôi nói về thứ gì hiệu quả với bạn ư? Đó có thể là một tình huống hẹn hò đêm cổ hủ, bất khả xâm phạm cùng cô trông trẻ. Hoặc nó có thể (giống như tôi và chồng mình), thường xuyên đùa cợt về chuyện chúng tôi sẽ tổ chức kỷ niệm đám cưới như thế nào. Hẹn hò với chồng hay người yêu bạn có thể có nghĩa gì đó đơn giản như cô yêu cầu con cái bạn (chỉ khi chúng đã không còn quá nhỏ, thế đấy) để hai người trò chuyện với nhau trong bữa tối. (Hoặc thậm chí, thỉnh thoảng không ăn tối cùng con cái!) Có thể là như đuổi lũ trẻ ra khỏi bàn ăn sáng vào ngày cuối tuần để bạn và chồng bạn có thể uống hai ba tách cà phê cùng nhau mà không phải lau miệng hay bóc chuối

cho con. Hoặc nó có thể là tạo ra một quy định đi ngủ đúng giờ cho bọn trẻ để hai người có thể tận hưởng những giờ phút quý giá bên nhau từ lúc bọn trẻ đi ngủ cho đến khi bạn và chồng bạn đi ngủ để ngồi trên đi-văng, xem ti vi, hay thư giãn ở bất cứ góc nào trong ngôi nhà của bạn. Để hiểu rõ điều này hơn, hãy nhìn xuống dưới...

+ **Bắt bọn trẻ đi ngủ. Bạn không làm thế thật ư? Vậy hãy làm đi.** Tôi yêu con của tôi, thật sự rất yêu chúng. Tôi thích ngắm chúng làm những trò trẻ con, như cau mày khi đọc sách hay chăm chú chơi điện tử trên máy tính, tìm hiểu cách dùng quả bóng Nerf và cạy bàn lật ngược để làm sân bóng rổ, và vân vân. Chúng thông minh, say mê, tràn đầy năng lượng. Nhưng tôi không dành cả ngày với chúng, cũng không thường xuyên, vì vậy bạn sẽ hiểu tôi muốn lùi giờ đi ngủ lại và dành từng giây tôi có để chơi cùng chúng. Nhưng tôi đã không làm vậy. Và đó không chỉ bởi bạn, chúng là trẻ con và chúng đã mệt – tôi từ lâu đã nhận ra rằng một giấc ngủ ngon vào ban đêm có giá trị thế nào với sức khỏe và sự hạnh phúc (không kể đến tâm trạng) của một đứa trẻ: đó là khi tôi lớn đến một độ tuổi nào đó, tôi cần bố mẹ mình tắt công tắc hộ. Hãy nghĩ đến khi tiếng thối còi báo hết giờ, những anh chàng trong mỏ đá làm thật nhanh, và sau cùng tự do với cả buổi tối phía trước. Ngoại trừ những tối đặc biệt, một buổi tiệc, hay cuối tuần, chúng tôi đều lên kế hoạch cho bọn trẻ lên giường lúc gần 8 giờ tối. Chúng không nhất thiết phải đi ngủ (trừ khi chúng tôi nhận thấy chúng quá mệt mỏi và cần ngủ nhiều hơn), nhưng chúng phải ngừng làm phiền chúng tôi. Đó không phải vì chúng tôi đang say sưa mở sâm panh và nhảy cùng nhau trong phòng khách. Đôi khi chúng tôi không nói gì nhiều với nhau, đôi khi đó chỉ là một sự yên tĩnh cần thiết, và chắc chắn tôi cần điều đó. Khi tôi nói “hết giờ rồi” cho một ngày làm cha mẹ, tôi không đang nói bạn hãy dừng làm cha mẹ; điều đó không bao giờ xảy ra (và bạn có lẽ, giống như chúng tôi cũng có một đứa con năm tuổi và thường xuyên gặp ác mộng về những con ong nhắc nhở chúng ta về trách nhiệm của mình). Nhưng tôi đang nói bạn cần tắt công tắc để bạn có thể đơn giản là chính mình.

+ **Mua cho mình những món đồ bạn thích.** Nghe này, tôi cũng tiết kiệm như những phụ nữ khác. Thậm chí, tôi còn tiết kiệm hơn nhiều phụ nữ khác. Sao khác được chứ – khi bẩm sinh trong tôi là một người phụ nữ tự khâu quần áo cho chính mình và một người mẹ xé búi sắt rửa bát Brillo làm hai để dùng dần. (Mặc dù vậy, nói nghiêm túc nhé? Đó thật sự là một ý kiến hay. Brillo có xu hướng bị

gi trước khi nó được dùng hết, và một nửa búi sắt dùng cũng tốt như cả búi, vậy nên đây là một mẹo mà bạn có thể dùng). Nhưng, bất kể ngân sách của bạn đến đâu, bạn cũng nên mua những thứ chỉ dành cho bạn, như một thỏi son hay một đĩa DVD về bộ phim bạn cảm thấy bạn nên sở hữu bởi vì bạn muốn xem đi xem lại nó (với tôi, đó sẽ là bộ phim *Khi Harry gặp Sally*) hay *Casablanca*). Hay những chiếc ly rượu xa xỉ, hoặc một cái khăn quàng cổ... Danh sách sẽ tự nhiên dài đến bất tận, nhưng tôi hy vọng rằng bạn hiểu ý tôi: Có quá nhiều bà mẹ có ý thức cao (đến cực đoan) về việc hy sinh toàn bộ bản thân, và điều đó là không tốt. Tại sao con cái bạn nên có đôi bốt đẹp hơn của bạn? Không ư, thật sao. Tại sao? Khi tôi nhìn một đứa bé bốn tuổi đi đôi bốt Ugg xịn trong khi mẹ nó đang đi đôi giày Payless giả, tôi lắc đầu buồn bã.

- + **Chăm sóc sức khỏe bản thân bạn.** Tôi hy vọng bạn hiểu được vấn đề này. Giữ lấy chính mình có nghĩa khi thời gian và năng lượng của bạn quá dễ cạn kiệt, hãy chăm sóc bản thân bạn tốt nhất có thể. Hãy chắc rằng bạn có tập thể dục, bằng bất cứ cách nào phù hợp với bạn. Đừng ăn trưa bằng gà chiên giòn còn thừa từ hôm trước. Tôi nói bạn nghe, khi để một ngày khó nhọc trôi qua và liếc xuống nhìn con trai tôi không thèm ăn sandwich thạch bơ đậu phộng, tôi cảm thấy mình như một người mẹ kiên quyết đặt bản thân xuống vị trí thứ hai (hoặc ba, hoặc bốn). Nhưng khi tôi phục vụ bữa trưa cho con cái mình và sau đó tự làm cho mình một chiếc sandwich gà tây ngon lành, loại bọn trẻ không mấy thích, cùng với nó có lẽ là một ít hummus⁽⁴⁾ và vài lát bơ, cùng một ít pho mát Ý đầy hương vị để trở nên vui vẻ, tôi cảm thấy... giống chính mình hơn.

Vì vậy, đây là suy nghĩ cuối cùng trong việc giữ lấy chính bản thân bạn: Làm mẹ là một bước chuyển biến quan trọng. Đến mức từ quan trọng không đủ để diễn tả hết; tôi không chắc còn từ nào mạnh hơn từ quan trọng nữa không, nhưng hãy tưởng tượng rằng có từ đó, và hãy dùng nó để miêu tả sự chuyển biến từ Bản thân bạn sang Bạn ở cương vị một người Mẹ. Nếu bạn tin vào những điều hoang tưởng, như việc làm mẹ nên hoặc có thể là một cơn địa chấn nhưng cũng là một bước chuyển biến hoàn toàn đáng chào đón trong cuộc đời của một người phụ nữ, một thứ na ná với việc làm thánh, một sự biến đổi ngay lập tức thành người hoàn hảo quên mình, hoặc một công việc khó khăn nhất hành tinh.

Nhưng nếu bạn giữ lại bất cứ phiên bản nào của bạn trước khi làm

mẹ mà bạn cảm thấy thích và tin tưởng, bước chuyển mình chân động đó có thể, không phải lúc nào cũng đáng chào đón, thì ít nhất cũng có thể xoay sở được và sau cùng thậm chí đáng làm – ví như khi nó giúp bạn khám phá ra sức mạnh tiềm tàng bên trong bạn cũng như tình yêu mà bạn không biết rằng mình có. Nếu bạn giữ lấy chính mình, bạn sẽ nhận ra bạn không bao giờ quá quan tâm đến chuyện trở thành thánh bằng bất cứ giá nào nữa và rằng không đáng dồn hết sức cùng lực kiệt vào việc trở nên quên mình (hơn nữa, bọn trẻ sẽ trở nên tốt hơn với người mẹ sống thật với chính mình, chứ không phải với những thiên thần có cánh và những vị thánh mặc áo tang). Và nếu bạn giữ lấy chính mình, bạn nhận ra có rất nhiều công việc khó khăn nhưng đáng làm trên đời này. Làm mẹ chỉ là một trong số đó.

[3]

Quy tắc Bà mẹ khắc nghiệt số 3: Ng nghiêm khắc ngay từ đầu

Trước khi con trai tôi ra đời khoảng một năm, bạn tôi đã sinh một bé gái đầu lòng. Cặp đôi này đã cân trọng lên kế hoạch cho việc có con và cả hai vô cùng xúc động vì họ đã chóng có thai và họ cảm thấy hạnh phúc vì điều đó. Họ bày tỏ – theo cách không hề châm biếm chút nào – rằng họ tin đứa trẻ này đã lựa chọn họ; họ muốn có con và đã lên kế hoạch có con thế nào, làm sao để tạo ra nó từ tâm hồn và sự kết nối sâu sắc mà họ cảm nhận được giữa hai vợ chồng (ng nghiêm túc mà nói, họ là những người rất bình thường!).

Tôi liên hệ điều này để làm ví dụ điển hình cho thực tế rằng: Họ đã và đang là những bậc cha mẹ có nhiều khao khát nhất, sốt sắng nhất và cũng đầy thiện chí – không giống nhiều cặp đôi trong thế hệ ngày nay và cả thế hệ trước. Vào thời điểm đó – điều này có liên quan đến chuyện – họ sống trong một căn hộ nhỏ xíu ở East Village tại Manhattan. Theo tiêu chuẩn của các địa phương thì nó rất nhỏ, nhưng theo xu hướng thời thượng của thành phố New York thì ngôi nhà với hai căn phòng riêng biệt trở thành thứ đáng thèm muốn, đặc biệt đối với giới trẻ đang đi làm.

Khi cặp đôi tràn đầy hạnh phúc, và hy vọng này nhận được quà mừng, họ sẽ sắp xếp đồ dùng cần thiết cho bé con của họ, họ bắt đầu xếp gọn những món đồ đồ trong phòng ngủ của căn hộ nhỏ nhưng cực kỳ thời thượng của mình – một cái cũi, ghế ngồi trong xe cho bé, ghế gập gù, ghế đẩy. Họ nhận ra khi cũng đã gần quen với Manhattan, họ không nhất thiết phải chuyển đi khỏi East Village hoặc rời khỏi thành phố; giống như những thế hệ cư dân thành phố trước đó đã làm; họ tính toán hợp lý rằng họ sẽ bỏ bớt đồ đạc không cần thiết của mình và của con đi để phù hợp với căn hộ; thay đổi cách sinh hoạt từ hai thành ba người để không phải chuyển tới một căn hộ ba phòng ngủ và một phòng tắm-gồm-bồn-tắm và nhà vệ sinh ở một nơi nào đó. Kế hoạch của họ là chuyển phòng ngủ của mình ra phòng khách, giữ nguyên phòng ngủ cho bé và đồ dùng của con, như vậy con sẽ có được một chỗ ngủ yên tĩnh và phần nào giúp đồ chơi và đồ dùng của con sẽ không nằm la liệt ngoài

phòng khách.

Có lý đấy chứ. Ngoại trừ chuyện xảy ra tiếp theo: Khi họ mang đến tổ ấm cho cô con gái bé bỏng, đáng yêu của mình, họ luôn giữ con bé bên mình để được chăm sóc, cưng nựng, thay tã lót cho con suốt ngày, đêm – chưa kể đến mối lo âu của những người có tri thức mới làm cha mẹ, thêm nữa là niềm khao khát rất được ngắm nhìn gương mặt đáng yêu của đứa con mới chào đời càng nhiều càng tốt. Đứa trẻ bắt đầu cuộc sống của mình trong vòng tay ôm ấp của cha mẹ trên chiếc giường của họ trong phòng khách. Và con bé đã sống ở đây, cho đến khi gần tám tuổi!

Vậy còn phòng ngủ, căn phòng giá trị trên từng mét vuông ở Manhattan thì sao? À, nó chưa từng được sử dụng, ngoại trừ để làm nhà kho (và tôi cá là cái cũ, cũng như rất nhiều thứ kiểu sao-tôi-lại-mua-thứ-này- nhỉ như xe đạp tại chỗ, hay xe đạp treadmill⁽¹⁾, nó sẽ được tái sử dụng, nếu nó đủ to để làm chỗ treo quần áo tiện lợi). Vì vậy nhìn bề ngoài, điều này có vẻ ngớ ngẩn phải không? Sự thật là họ đã không sử dụng hết toàn bộ không gian trong căn hộ của mình. Nhưng kể cả nếu họ có sống trong một ngôi nhà lớn bốn phòng ngủ ở ngoại ô, thì câu chuyện mang tính cảnh báo này vẫn sẽ đáng được kể.

Nhiều chuyện sẽ xảy ra nếu bạn tùy cơ ứng biến trước quá nhiều khía cạnh trong việc nuôi dạy con cái. Chính bạn bị sa vào cạm bẫy tư duy, rằng thay đổi chuyện gì đó (như việc cho đứa con đến tuổi đi học ra ngủ riêng) đơn giản là quá khó.

Tôi biết bạn đang nghĩ gì. Bạn nghĩ tôi sắp buông lời chỉ trích về việc ngủ cùng con là một ý tưởng tồi, đúng không? Nhưng không! Hãy nhớ – và làm ơn hãy đọc câu này hai lần trước khi viết một lá thư đầy giận dữ – tôi không phản đối chuyện ngủ cùng con, mặc dù đó không phải điều chúng tôi quyết định làm. Tôi ủng hộ các bậc cha mẹ đầu tiên **tìm tôi** và sau đó **trung thành theo đuổi** thứ có ích với mình, chứ không phải những người chỉ làm theo cảm tính.

Nhiều chuyện sẽ xảy ra nếu bạn tùy cơ ứng biến trước quá nhiều khía cạnh trong việc nuôi dạy con cái. Chính bạn bị sa vào cạm bẫy tư duy, rằng thay đổi chuyện gì đó (như việc cho đứa con đến tuổi đi học ra ngủ riêng) đơn giản là quá khó. Bạn trở thành nạn nhân của nỗi sợ hãi – sợ hãi những cơn gào khóc kinh khủng sẽ đến nếu bạn lấy đầu ti giả ra khỏi miệng con bạn vì bạn nghĩ con đã ngậm nó quá lâu rồi, hoặc sợ sự phản ứng của con nếu bạn khẳng khái bắt nó ăn ít nhất một thìa hạt đậu cùng xúc xích.

Vì vậy chào mừng bạn đến với **Quy tắc Bà mẹ khắc nghiệt số 3: Nghiêm khắc ngay từ đầu.** Việc nuôi dạy con cái không yêu cầu bất cứ điều gì ngoài sự can đảm, và nếu bạn không đưa ra những lựa chọn khó khăn ngay từ đầu (ví như thời điểm bạn quyết định bé con của mình sẽ ngủ ở đâu), bạn sẽ chỉ đơn thuần là buông xuôi. Và khi vấn đề trở nên phức tạp hơn rất nhiều, bạn sẽ cảm thấy bối rối khi đưa ra những lựa chọn khó khăn hơn, ví như bạn phải quyết định xem liệu có nên cho đứa con mười ba tuổi của mình đi xem rock một mình với bạn bè hay không.

Không có gì đáng sợ ngoại trừ chính nỗi sợ hãi

Nếu nỗi sợ hãi xuất hiện trong việc nuôi dạy con cái thì nó không bao giờ là một thái độ dự phòng đúng đắn. Liệu nỗi sợ hãi có qua đi nếu một Bà mẹ khắc nghiệt nói rằng không sợ hãi? Đó là một câu hỏi gài bẫy: một Bà mẹ khắc nghiệt cũng cảm thấy sợ hãi – nhưng dù thế nào thì cô ấy vẫn phải làm việc cần làm (“việc cần làm” ấy là những hành động nghiêm khắc). Những người mới có con, đặc biệt là con đầu lòng thường cảm thấy có nhiều hơn một chút nỗi nhức nhối sợ hãi. Điều này tất nhiên có thể thông cảm được, và điều đó cũng đã xảy ra với tôi, mặc dù nó đã được kiểm soát. Tôi sợ điều gì ư? Những giấc ngủ ngắn của con. Ôi! chúng đã làm tôi sợ hãi.

Khi con trai lớn của tôi chào đời, chúng tôi trở thành một gia đình. Tôi khá giỏi trong một số việc – tôi đã nuôi con bằng sữa mẹ thành công, vì vậy, chúng tôi đã nhanh chóng thích nghi với việc chăm con chu đáo mỗi ngày. Khi đó là mùa đông, và tôi bắt buộc phải thành thạo trong việc nhanh chóng quấn khăn quàng cổ cho con (thật nhanh, trước khi nó đi ngoài phân lỏng hoặc đến giờ cho con ăn lần nữa) và mặc đủ ấm cho con để chúng tôi có thể bắt đầu chuyến đi bộ hàng ngày vô cùng nhàm chán giữa tiết trời lạnh giá. Nhưng khi đến thời kỳ cần gộp những giấc ngủ ngắn của trẻ sơ sinh lại thành thứ gì đó tương tự với thời gian biểu thì sao? Không thể đoán trước được. Và tới lúc tôi cân nhắc ý tưởng cho con ngủ ở trong cũi? Điều đó đơn giản là có vẻ quá... đáng sợ.

Tôi biết chứ?! Sợ chính đứa con bé bỏng của mình (hoặc, trong trường hợp của con trai tôi, đứa con rất to lớn của tôi). Tôi đã nghĩ đến những điều có thể xảy ra? Chắc nó sẽ giãy nảy lên và đòi nằm trong xe đẩy, hay đu đưa trong nôi, trong khi tôi nhón chân đi lại nhẹ nhàng vì sợ nó sẽ tỉnh giấc trước khi chìm vào giấc ngủ yên bình? Đúng vậy, đó chính là điều tôi lo sợ. Tôi muốn nói rằng: Chuyện một đứa trẻ sơ sinh có một chuỗi các giấc ngủ ngắn vô kế hoạch suốt cả ngày chẳng có gì bất

ồn cả, nếu bạn cảm thấy thoải mái với điều đó. Nhưng tôi cảm thấy bẽ tắc bởi tôi muốn thiết lập một thời gian biểu thức – ngủ cho con. Tôi tránh không làm, vì sợ nó sẽ không có kết quả. Và người đã “chữa khỏi” chứng sợ hãi cho tôi chính là Maggie – cô trông trẻ của tôi. Tôi đã thuê cô ấy khi quay lại làm việc sau ba tháng nghỉ đẻ. Vào ngày đầu tiên và ngày thứ hai sau khi quay lại làm việc, tôi gọi điện về nhà, Maggie thì thăm trả lời điện thoại: “Sao chị lại nói thăm thế?” Tôi hỏi: “Nó đang ngủ à?”

“Phải,” Cô ấy trả lời: “Nó đang nằm trong cũi.”

“Làm thế nào mà cô cho nó ngủ trong cũi được?!” Vì một vài lý do mà tôi đã hỏi với tiếng thì thầm lớn hơn, như thể con trai tôi có thể nghe thấy tiếng nói của tôi tận đầu bên kia thị trấn.

“Nó có vẻ buồn ngủ,” cô ấy trả lời một cách thản nhiên, “vì vậy tôi đặt nó nằm xuống.”

Bạn thấy đấy: một câu trả lời đơn giản, thẳng thừng và nỗi sợ hãi của tôi bốc hơi hoàn toàn. Vào ngày nghỉ tiếp theo của mình, tôi đã thử làm như thế. Không còn nghi ngờ gì nữa, như Maggie đã nói, tôi có thể nhận thấy những biểu hiện trông là lạ, có vẻ cần nghỉ ngơi và tôi đặt con vào trong cũi cùng một cái võ về giúp nó yên tâm ngay sau đó.

Liệu tôi có còn tiếp tục sợ hãi, không dám thử làm không? Những tháng đầu, thậm chí những năm đầu làm mẹ này có vẻ rất lạ lẫm với tôi bởi – ít nhất là với tôi – khả năng dự đoán những giấc ngủ ngắn của con là phần quan trọng làm nên sự tinh táo của bà mẹ là tôi. Nhưng một khi tôi nhận ra, nhờ sự giúp đỡ của Maggie, tôi đã không còn phải sợ hãi việc đặt ra thói quen ngủ cho con (hoặc đơn giản là việc đặt con nằm xuống), tôi đã trở nên tự tin.

Đó chính là ý của tôi khi nói về sự lựa chọn, lựa chọn những điều có vẻ quan trọng hoặc bất di bất dịch với bạn, khám phá ra viễn cảnh lý tưởng của bạn là gì và bắt đầu tiến hành kế hoạch để đạt được viễn cảnh đó. Nếu bạn cảm thấy sợ hãi thì sao? Bạn hãy cứ làm đi. Tôi đã (ngốc nghếch, nhưng quả đúng vậy) sợ không dám đặt con nằm ngủ trong cũi, và nghĩ; “Ôi, điều này sẽ không bao giờ có hiệu quả!” Nhưng khi tôi được nhìn thấy bằng chứng rõ ràng rằng mình không thật sự có gì để sợ hết, và thử làm, tôi đã nhận ra rằng đối mặt với nỗi sợ hãi không chỉ là một bước đi tốt ở hiện tại, mà còn có thể dùng làm bài học trong tương lai.

Lựa chọn hướng đi phù hợp nhất với bạn

Hãy để tôi giải thích: Khi bạn không bắt đầu làm điều mà từ trong sâu thẳm tâm hồn bạn cảm thấy đó là hướng đi tốt nhất trong một tình huống cụ thể nào đó, hay là thứ phù hợp nhất với phong cách sống của bạn, bạn có thể nhận thấy bản thân bị bế tắc trong một tình huống sẽ khiến bạn buồn bã, nản lòng, tức giận hoặc khó chịu. Có thể bạn cảm thấy không thể thoát khỏi tình trạng đó, và nghĩ: “Ôi, hóa ra sự thể lại trở thành như vậy.”

Vậy còn cặp đôi mà tôi đề cập đến ở đầu chương này thì sao? Họ tất nhiên không có ý định ngủ cùng con; họ cũng không kiên trì với lựa chọn đó đến cùng. Họ không lên kế hoạch cho nó, và dĩ nhiên họ cũng không muốn nó tiếp diễn lâu đến thế. Lý do tôi nói họ đã không định ngủ cùng con trong thời gian dài, hay thậm chí lâu hơn năm đầu là bởi thực tế, bạn biết đấy, họ đã mua một cái cũi. Nhưng tôi biết họ đã hối hận vì quyết định thiếu kiên quyết của mình. Bởi chính họ đã nói với tôi như vậy.

Khi tôi có thai, cặp đôi này đã chia sẻ rằng họ mua cũi và đặt nó trong phòng bởi họ muốn thế, họ đã lên kế hoạch cho con gái ngủ ở đó trong tương lai và quyết định hai vợ chồng ngủ riêng với nhau. “*Nếu cậu muốn con cậu ngủ cùng trên giường một thời gian dài, thì tốt thôi*” – họ nói với tôi – *Nhưng nếu được làm lại, bọn tớ sẽ cho con bé ngủ trong cũi sớm hơn.*

Dạy con từ thuở còn thơ

Toàn bộ ý tưởng của nguyên tác *Nghiêm khắc ngay từ đầu* đã gợi ý cho bạn về con đường làm cha mẹ mới rồi phải không? Nó thật sự có thể được áp dụng trong suốt tuổi thơ của con bạn, nhưng thành thật mà nói, hãy bắt đầu từ khi con còn ẵm ngửa. Bạn nên biết rằng: Những đứa trẻ khi chào đời thường gây nên nỗi sợ hãi trong trái tim của những người mới làm cha mẹ.

Hãy nhớ lại thời điểm các y tá khoa sản giao đứa con mới vài ngày tuổi cho bạn và để bạn đưa về nhà. Bạn đã không phải vượt qua một bài kiểm tra hay bất cứ điều gì (không tính đến bài kiểm tra khả năng thắt dây an toàn trên ghế ngồi ô tô cho bé mà tôi đã thất bại thảm hại, và dù sao thì các y tá cũng đã giúp tôi làm lại). Bạn còn nhớ cảm giác đó chứ? Bạn biết mình phải làm điều gì để giúp con làm được những việc mà một đứa trẻ sơ sinh cần làm như: bú sữa hoặc ngủ, phụ thuộc vào việc nó có vừa mới bú sữa không (trong trường hợp này, nó nên ngủ) hay nó vừa mới ngủ dậy (trong trường hợp này, sao nó lại không bú sữa?!)

Trẻ sơ sinh có thể hay khóc, làm nũng và rất thích đòi hỏi. Bạn yêu con, và thỉnh thoảng bạn có thể thấy lóe lên niềm tự hào thuần khiết. Bạn hiểu ý tôi mà: khi đứa trẻ được bú đủ no, rồi lớn tiếng ợ một cái, bạn liền nghĩ: “Mình rất giỏi việc này. Nó đã ra đời được một tuần rồi đấy!”

Nhưng chính lúc ấy, bạn cảm thấy như đang đứng trên cát lún, và điều đó thật đáng sợ. Khi con không ợ, hoặc không thể ngủ yên và hay khóc bạn sẽ cảm thấy rất khó vượt qua. Khá nhanh thôi, một suy nghĩ phi lý (thứ mà mãi sau này bạn mới nhận ra nó phi lý biết chừng nào) thành hình xuất hiện, rằng giai đoạn khó khăn hiện tại sẽ tiếp diễn và không bao giờ kết thúc, và suy nghĩ đó liền chế ngự bạn. Khá nhanh thôi, bạn sẽ làm bất cứ điều gì để thay đổi điều đáng sợ và không có chiều hướng chấm dứt này, trước khi bạn có thể nói lời chúc mừng: “Chúng ta đã thoát khỏi đám tã lót rồi!” Đây là tình huống điển hình!

Cứ mỗi giây phút bên đứa con mới chào đời của mình, bạn như bị cuốn vào cơn lốc xoáy kỳ lạ, thứ mang điềm báo đáng sợ, thứ có thể tước đoạt giấc ngủ của bạn. Sao nó lại có thể làm thế ư? Khi mới chớp mắt hai mươi, ba mươi phút, bạn sẽ nhanh chóng cảm thấy như bạn đang sống trong những bức tranh của Dali, được đặt cạnh những chiếc đồng hồ tan chảy trong tranh. Đó là lý do tại sao trước đây, tước đoạt giấc ngủ từng là một hình thức tra tấn.

Bất kể vì lý do gì – như tình trạng thiếu ngủ tạm thời của những người mới làm cha mẹ – từ khởi đầu đầy sợ hãi, nhiều người cuối cùng cũng hành động, và không chệch ra khỏi kế hoạch, không xa rời nguyên tắc *Nghiêm khắc ngay từ đầu*.

Để tôi làm rõ điều này: Trong thời kỳ đầu có con đầy mới mẻ, có vài kiểu phản ứng như (a) bình thường; (b) có thể đoán được; và (c) có thể thích ứng được. Nếu bạn không quá tập trung vào hiện tại, mà tôi nghĩ bạn không có lựa chọn nào khác ngoài việc tập trung vào hiện tại, bởi bạn đang có những trải nghiệm đầu tiên với đứa con sơ sinh của mình, bạn sẽ thấy đây chỉ là hiện tại mà thôi. Cứ mỗi phút mang lại điều gì đó mới mẻ, thì những phút khác (hoặc lâu cỡ đó) lại mang đến điều gì đó đáng sợ. Thực tế hơn ư? Là từng giờ hoặc lâu hơn. Và vì vậy điều này sẽ chấm dứt trong một khoảng thời gian ngắn. Vài ngày, vài tuần, vài tháng.

Đợi đã! Vài tháng ư? Không – chúng ta phải lưu tâm ngay từ giờ. Bạn đã *Nghiêm khắc ngay từ đầu* chưa? Bạn có đang làm gì đó – như cho con bú theo cách nào đó, lên thời gian biểu cho giấc ngủ của con, ôm và đu đưa con ngủ hay không – bởi đó là điều bạn muốn làm, và bạn nghĩ bạn sẽ hài lòng với kết quả nó mang lại? Hoặc bạn đang hành động

một cách thiếu kiểm soát – vẫn còn có những hành động xuất phát từ cảm giác tôn sùng/ sợ hãi? Nếu bạn chưa thoát khỏi lối phản ứng cảm tính, có nhiều khả năng bạn sẽ làm những việc tương tự như cặp đôi mà tôi đã đề cập đến ở đầu chương này, và điều đó có thể dẫn bạn đến những hậu quả đáng tiếc. Chúng ta đã làm gì để tôi nào cũng cảm thấy mình như một đứa trẻ sáu tuổi vậy?

Trong khi đó, nếu ngay từ đầu bạn thích ứng được với chuyện mới có con, thì sự thử nghiệm đã khác. Tôi đã mua một cái giường con phía trước và nghĩ rằng sẽ thật tuyệt nếu không phải đặt con ngồi vào ghế đẩy để đưa con đi khắp thị trấn, nhưng rồi nhận ra rằng cách này chỉ làm đau vai tôi, và con trai tôi có thể vui vẻ ngắm nghía thế giới hơn nếu không ở trước ngực tôi – một số thứ tôi sẽ không biết rõ nếu tôi chưa thử. Tương tự, chuyện ngủ cùng con hoặc chuyện nên cho con bú trực tiếp hay hút sữa ra cho con bú bằng bình, hoặc chuyện nên cho con bú sữa mẹ hoàn toàn hay bổ sung thêm sữa bột để nuôi con... Nhưng cũng giống như phản ứng với chuyện mới có con, sự thử nghiệm rút cuộc cũng phải kết thúc, bởi bạn biết điều gì mới phù hợp với bạn và... bạn yên tâm với nó, tiếp tục điều mình định làm.

Chỉ cứng rắn, chứ không tàn nhẫn

Nguyên tắc *Nghiêm khắc ngay từ đầu* nghe có vẻ cứng rắn, nhưng nó không hẳn vậy, và chắc chắn không phải là tàn nhẫn. Nhiều người trong chúng ta được nuôi dạy bởi những bậc cha mẹ giống như Betty Draper, bà mẹ với vòng eo con kiến thời những năm 1960 trong phim *Mad Men*, người tin rằng bạn có thể làm hư đứa trẻ còn ẵm ngửa của mình bằng việc ôm ấp con quá nhiều (nhưng không phải bằng việc thường xuyên phì phèo thuốc lá quanh nôi của con). Cách nuôi con đó của chúng ta có lẽ quá thoải mái. Luận điểm của tôi là bạn không phải đưa ra một lựa chọn cứng nhắc rằng phải trở thành Nữ hoàng Băng giá Betty Draper (nhốt con gái mình vào buồng nếu nó cư xử sai hay mắc lỗi) và kiểu cha mẹ không dám cau mày với đứa con đang thò tay vào bình để ăn vụng bánh quy, hẳn là vậy. Bạn cảm thấy phương pháp của bà Draper quá tàn nhẫn, nhưng nếu phản ứng lại một cách gay gắt, bạn có thể lại tránh áp dụng phương pháp nuôi con cứng rắn – hay “khắc nghiệt” – nhưng hợp lý.

Dưới đây là quan điểm của tôi về sự khác nhau giữa tàn nhẫn và cứng rắn:

Tàn nhẫn: Để đứa trẻ sơ sinh khát sữa gào khóc vì niềm tin cứng

nhắc rằng chỉ nên cho con bú bốn giờ một lần.

Cứng rắn: Dẫn hướng trẻ theo thời gian biểu cho con bú mà bạn thấy hợp lý.

Tàn nhẫn: Để đứa trẻ hai tháng tuổi gào khóc vào giờ đáng lẽ nên ngủ.

Cứng rắn: Tìm ra phương pháp dạy con ngủ ngoan phù hợp với gia đình – và sau đó sẽ thực hiện nó, vì sức khỏe và sự tinh tảo của cả nhà.

Tàn nhẫn: Yêu cầu một đứa trẻ mới ba tuổi ngồi yên trong nhà hàng hoặc trong bàn ăn của gia đình vào ngày lễ.

Cứng rắn: Tìm cách dạy cho đứa con đang tuổi lớn của bạn biết cách ứng xử thế nào trong những hoàn cảnh khác nhau.

Như vậy, phương pháp tàn nhẫn thật quá dễ, nhưng áp dụng phương pháp cứng rắn lại không hề đơn giản.

Thật khó để thiết lập những nguyên tắc và kiên trì theo đuổi chúng. Thật khó để tạo ra một thời gian biểu hiệu quả (cả với trẻ sơ sinh và những đứa trẻ lớn hơn sau này). Thật khó để đóng vai phản diện, và chẳng dễ dàng gì để biết trước tương lai. Thật khó để đôi khi phải hình dung rằng bạn sẽ không phải là người được con bạn thích nhất trên đời.

Đó là khi chúng ta sa vào lối cư xử có lẽ là tư tưởng hợp lý lúc đó bởi chúng đem lại sự thoải mái cho bé con và sự an ủi cho bạn ngay lúc đó. Lúc này, tôi không có ý nói bạn không nên đem lại sự thoải mái cho con, ngược lại là khác. (Tôi đổ kỵ với Betty Draper về khoản “vóc dáng mau phục hồi đáng ngạc nhiên”, nhưng tôi không ghen tỵ với sự miễn cưỡng của cô ấy, có thể do chính cách cô ấy được nuôi dưỡng, đối với việc nuôi con). Nhưng trao cho con sự thoải mái mà quên thiết lập cho bản thân bạn tất cả vấn đề gai góc hoặc những kiểu mẫu khó phá bỏ là điểm chung giữa Bà mẹ khắc nghiệt và bà mẹ tốt.

Toàn bộ nội dung
của nguyên tắc
Nghiêm khắc ngay từ
đầu là về việc chống
lại sức hút của con
đường dễ đi nhất.

Nghiêm khắc ngay từ đầu được bắt đầu khi bạn quyết định muốn mọi thứ xoay chuyển như thế nào: “Tôi muốn có một đứa con sẽ khiến tôi tự hào khi dẫn đi ăn hàng,” hoặc “tôi muốn có một đứa con tôn trọng bố mẹ, ông bà, thầy cô,” hoặc thậm chí thứ gì đó chỉ đơn giản như: “Tôi muốn có một đứa con có thể ngủ yên một chỗ suốt cả đêm,” và sau đó bắt đầu tạo nên những kế hoạch thích hợp để đạt được những mục tiêu này.

Toàn bộ nội dung của nguyên tắc *Nghiêm khắc ngay từ đầu* là việc *chống lại sức hút của con đường dễ đi nhất*.

Để tôi giải thích cụ thể hơn: Bởi bạn thấy tôi đang nói về những điều khá cụ thể, ví như đu đưa con mỗi khi nó cần đi ngủ, nằm bên con trên chiếc giường của con đêm này qua đêm khác (và sau cùng bạn bị đau lưng còn con vẫn không thể ngủ nếu thiếu bạn), hoặc lấy núm vú giả ra khi con đã ngậm nó lâu quá mức cần thiết. Một lần nữa, nếu đây là những điều bạn thật sự không bận tâm sẽ ra sao về lâu dài, thì tuyệt thật đấy. Nhưng nhiều khi đối với nhiều bậc cha mẹ, đây là những giải pháp tạm thời mà bạn cố nắm lấy trong tương lai gần, và bạn vừa không nghĩ đến tương lai sẽ ra sao, vừa nghĩ đơn giản là có thể thay đổi điều đó sau này, giống như việc có thể thay một tấm ga trải giường khi con nôn lên đó. Mặc dù vậy, sự thật là hiện tại bạn lựa chọn con đường dễ đi nhất sẽ khiến bạn phải đi trên con đường khó-thay-đổi-đến-không-ngờ về sau.

Dưới đây là một vài ví dụ con đường nuôi dạy con dễ đi nhất:

Bạn đu đưa ru con của bạn ngủ hàng đêm, hoặc nhiều lần trong một đêm, nhiều quá mức con thật sự cần. Nghe này, tôi không phải là một kẻ lạnh lùng; tôi cũng muốn được chăm con suốt ngày đêm, đặc biệt vào buổi tối. Không gì có thể ngọt ngào hơn việc nhìn con ngủ gà ngủ gật và say sữa với hàng mi dao động và làn da ửng hồng. Nhưng tôi luôn nhẹ nhàng đặt con xuống khi chúng vừa bú no và bắt đầu buồn ngủ, chứ không phải ngủ say như chết, bởi đâu đó trong bộ não khó ưa của tôi cảnh báo rằng: Nếu tôi đi trên con đường đó, tôi sẽ là một trong những bà mẹ ngủ gục dưới sàn nhà trong phòng đứa con ba tuổi của mình, và tôi không muốn điều đó xảy ra. Những đứa trẻ – và khi tôi khám phá ra điều này thì đây chính là khoảnh khắc lóe sáng trong đầu tôi – không biết tự ngủ như thế nào; chúng không nhất thiết phải làm quen với việc (dù một số điều rõ ràng cần làm quen) mọc răng hay mọc tóc. Bạn phải dạy chúng. Và việc đu đưa ru ngủ dạy con rằng con không thể ngủ được nếu không được đu đưa vỗ về.

Phương pháp *Nghiêm khắc ngay từ đầu*: Không, chắc chắn không phải đặt đứa con hoàn toàn tỉnh táo vào cũi trong bóng tối và bỏ con trong phòng một mình. Thay vào đó, hãy nhẹ nhàng cho con đi ngủ sớm, sau đó đặt con đang buồn ngủ, thỏa mãn nhưng vẫn hơi tỉnh táo vào bất cứ chỗ nào bạn gọi là giường của con, và nói điều gì có nghĩa “ngủ ngon.”

Bạn lái xe vòng quanh tòa nhà để ru con ngủ. Không có quảng cáo xe hơi nào tương tự thế sao? Tất nhiên, những người sáng tạo ra quảng cáo xe gia đình sẽ thích ý tưởng này của bạn bởi nó có vẻ là một chiếc xe tốt để sử dụng vào ba giờ chiều. Tôi cũng hiểu rằng có một vài

đứa trẻ... “khó xoa dịu” hoặc “đầy thách thức,” và với những đứa trẻ này, một chuyến xe với tiếng ồn êm ái, hoặc một chuyến đi dạo trên xe đẩy, hoặc một khoảng thời gian nằm trong nôi, là cách duy nhất có thể khiến con ngừng khóc lóc rên rĩ. Nhưng đó chỉ nên là giải pháp tạm thời. Không có lý gì mà một đứa trẻ mười tám tháng lại được chở đi vòng quanh khu phố bằng chiếc xe siêu ngón xăng mỗi khi đến giờ buồn ngủ.

Phương pháp Nghiêm khắc ngay từ đầu: À, quá đơn giản – hoặc quá lạnh lùng – chỉ cần nói, dừng lại là xong? Đó cơ bản là điều bạn cần làm, trừ khi bạn thật sự không bận tâm đến việc phải hủy cuộc hẹn ăn trưa hay nhíp sống thường ngày của chính mình để lái xe ru con ngủ. Bởi điều bạn đang làm có hại gấp hai lần: thứ nhất, hãy quay lại điều tôi vừa nói trước đó, bạn đang bỏ lỡ hết cơ hội này đến cơ hội khác để dạy cho con biết cách tự ngủ. Và thứ hai, bạn đang đặt mình ở vị trí thứ yếu, thậm chí còn hoàn toàn khỏi sự việc. Những gì bạn muốn làm trong ngày, hoặc trong lúc con ngủ, đều chẳng phải vấn đề, vấn đề ở đây là bạn phải đặt đứa con đang thịnh nộ gào khóc vào ghế ngồi ô tô và lái xe đi một vòng. Mỗi đứa trẻ cần có thời gian ngủ ngày khác nhau (mặc dù chúng đều cần ngủ rất nhiều, không ngừng nghỉ), tức là bạn hãy tha thứ cho con, khả năng thành công cao nhất mà bạn có thể làm là nhận diện biểu hiện “Con có vẻ mệt mỏi rồi”, và vỗ về nó, thay vì đợi cho đến khi quá muộn mới vỗ về con.

Có vẻ bạn không cai ti giả cho con được. Có lần, tôi đi mua sắm tại siêu thị, nơi có bán cả đồ thiết yếu lẫn đồ giải trí. Khi đang loay hoay quanh trong cửa hàng, tôi nghe thấy có tiếng một người phụ nữ: “Không, không, chúng ta sẽ không xem mấy cái ti giả ấy! Thậm chí chúng ta sẽ không vào mấy dãy hàng đó!” Điều tôi thấy là một gia đình với một đứa con khoảng năm tuổi đang ngậm một cái ti giả trong miệng. Lúc này tôi bàn về vấn đề ti giả, tôi thật sự đang làm vậy (con tôi thích chúng, và tôi cũng vậy). Tôi không có ý phán xét bất kỳ ai, vì bất kỳ lý do gì, và chuyện một đứa con năm tuổi không chỉ đang dùng ti giả mà còn muốn mua một cái ti giả mới. Tôi không hiểu tại sao, nhưng tôi không phán xét điều đó.

Tôi sẽ không chia sẻ chuyện vặt này nếu không phải nhiều bậc cha mẹ không tỏ ra quá khó chịu và chán nản với thói quen ngậm ti giả của con. Nếu họ thấy thoải mái với điều này (“Nào, con trai, đến xem dãy ti giả kia đi!”), tôi sẽ thấy điều đó đơn thuần là kỳ quặc, nhưng không phải là một dẫn chứng tốt cho luận điểm của tôi. Dù vậy, vấn đề là, bà mẹ này không muốn con mình tiếp tục là đứa trẻ miệng còn hơi sữa. Với tôi, có vẻ như trên hành trình làm cha mẹ, cô ấy đã chọn con đường dễ đi nhất và đơn giản là để thói quen đó tiếp diễn. Và cứ thế tiếp diễn.

Phương pháp *Nghiêm khắc ngay từ đầu*: Mọi thói quen xấu mà bạn muốn giúp con mình từ bỏ, hoặc tương tự thế, mọi thói quen tốt bạn muốn củng cố cho con đều cần dẫn đo suy nghĩ trước sau. Giải quyết thói quen ngậm ti giả của con không hề khó, nếu đó là điều bạn muốn làm. Bạn chỉ phải quyết định rằng đó là điều bạn sẽ làm, và không phải sợ bất cứ sự phản đối nào (đây là điều bạn có thể gặp, nhưng có khả năng bạn sẽ bị ngạc nhiên vì bạn không gặp chúng), thái độ phản kháng này sẽ tiếp diễn cực kỳ lâu và phiền đến nỗi bạn sẽ buộc phải đầu hàng (và rút cuộc lại tranh cãi với đứa con học mẫu giáo của mình về việc mua ti giả). Điều đó giống như việc cha mẹ dẫn đứa con ương bướng mới chập chững biết đi hoặc chưa đến tuổi đi học vào nhà hàng và một khoảng thời gian sau đó quên mất rằng giờ con đã sáu, bảy tuổi, không còn bé nữa, vì vậy không nên cư xử tùy tiện trong nhà hàng.

Bạn chưa bao giờ tìm nổi người trông trẻ (kể cả nếu đó là người mẹ luôn sẵn lòng vì con) bởi sự lo lắng của con khi xa mẹ đơn giản là quá nhiều. Có một vài dấu mốc phát triển trong năm đầu của con – đầu tiên là khoảng từ bảy đến tám tháng – khi con của bạn nhận ra rằng (ngạc nhiên thay!) kể cả bạn có đi mất, thì bạn vẫn tồn tại. Đó là một quá trình đơn giản, nhưng nó sẽ không bao giờ đơn giản nếu bạn cố giao đứa con đang lo lắng vì phải xa mẹ cho ai đó khác. Nếu bạn dịch lại tiếng kêu gào lo lắng của con vì phải xa mẹ sang tiếng nói bình thường, nó có thể hiểu như thế này: “Sao mẹ lại bỏ con! Mẹ ở trong phòng khác hay thậm chí không ở trong nhà để làm gì? Mẹ đang vui vẻ với đứa bé khác à? Mẹ sẽ quay lại chứ?” Vì vậy, phản ứng này là một luận cứ thuyết phục, mạnh mẽ (và ồn ào!) cho việc không rời đi. Nhưng nếu không phải là bây giờ thì là khi nào? Điều nhiều bậc cha mẹ lựa chọn khi con cảm thấy lo lắng vì phải xa mẹ, là không rời đi. Không phải bây giờ, thì cũng không bao giờ. Rất tiếc. Đôi khi bạn cần phải rời đi.

Phương pháp *Nghiêm khắc ngay từ đầu*: Hãy rời đi. Không, không phải là đi châu Âu cả mùa hè, nhưng hãy ra ngoài ăn tối với chồng bạn, đi cà phê với bạn bè, thậm chí hãy sang phòng khác. Bởi đây là điều sẽ xảy ra nếu bạn thật sự rời đi: Phải mất một lúc lâu thì con bạn mới coi người trông trẻ là người sẽ chăm sóc nó (hoặc con bạn mới cảm thấy an tâm và thoải mái chơi đồ chơi trên sàn nhà), nhưng trước đó nó sẽ ngừng gào khóc, và bị xao nhãng bởi bất cứ thứ gì từ một món đồ chơi cho đến chuyện bị cù. Và đây là một khía cạnh khác: Bạn có trở lại. Khi bạn trở lại, con liền nhận ra: “Ồ, ổn rồi. Chuyện này không tệ lắm. Chắc rồi, con thích mẹ luôn chơi với con hơn, nhưng Bà ngoại/cô trông trẻ/người giúp việc cũng ổn, với lại mẹ sẽ quay lại mà!”

Tôi muốn làm rõ rằng, khi nói về nguyên tắc *Nghiêm khắc ngay từ*

đầu, tôi không chỉ nói về kỹ năng dạy con ngủ ngoan và thói quen ngậm ti giả. Đó chỉ là khởi đầu. Các bậc cha mẹ hiện đại đều cảm thấy lo lắng khi từ bỏ thói quen xấu, chẳng hạn thói quen lái xe ru con ngủ hoặc ngậm ti giả ở tuổi lên năm, điều đó sẽ đẩy bạn đến chỗ tệ hơn nếu bạn để nó tiếp diễn. Ngay cả nếu bạn có thể vượt qua những khó khăn trong năm đầu tiên, bạn sẽ vẫn gặp rắc rối nếu bạn lơ là và liên tục đưa ra những quyết định nuôi dạy con dựa trên những điều sau:

1. **Nỗi sợ hãi.** Nỗi sợ hãi có tính tuần hoàn, vì vậy hãy bắt đầu nhé: Bạn né tránh một cách quá thường xuyên những thay đổi (tôi đã định chọn từ “những nguyên tắc cần thực thi”, nhưng những thay đổi cũng mang hàm ý đó) bởi bạn sợ rằng sự phản kháng sẽ cực kỳ quyết liệt và đau đớn đến nỗi nó sẽ kéo tâm trí bạn vào vòng, theo nghĩa đen, mãi mãi. Điều này sẽ không bao giờ xảy ra. Chuyện ru con ngủ bằng cách đi ô tô một vài vòng (nếu đó là kế hoạch của bạn) thật quá tệ, nhưng nó sẽ nhanh chóng qua đi nếu bạn quyết tâm tìm cách kết thúc nó. Tuy nhiên, nếu bạn không làm gì vì sợ hãi, chuyện này sẽ trở nên quá khó thay đổi và kéo dài quá lâu, hoặc nếu bạn quá dễ dàng từ bỏ việc thoát khỏi nỗi sợ hãi, chuyện này sẽ không bao giờ kết thúc.
2. **Không muốn thấy con khó chịu.** Thậm chí chỉ tạm thời. Không ai muốn con khó chịu, không có bằng chứng nào nói lên rằng trong tương lai, con bạn sẽ có cảm giác khó chịu. Nếu bạn cố loại bỏ thói quen ngậm ti giả, bắt con lên giường ngủ đúng giờ, nói không với việc ăn vặt trước bữa tối (nếu đó là quy định của bạn), nói với đứa con tám tuổi rằng không được mua bộ đồ chơi Wii mà con vừa thấy trong cửa hàng, hoặc trong trường hợp đứa con mười hai tuổi không được mua một chiếc Iphone. Nhưng thành thật mà nói, sẽ ổn thôi nếu để con cảm thấy khó chịu. Điều này không kéo dài mãi mãi, và con sẽ nhận được một bài học từ chuyện đó – con sẽ tiếp nhận các quy tắc ứng xử của bạn và còn khám phá ra khả năng đối phó với sự bức dọc của chính mình.
3. **Sự thờ ơ.** Nói một cách đơn giản và rõ ràng, đôi khi có một sự pha tạp giữa sự chần chừ và lối suy nghĩ chọn con đường dễ đi nhất khiến các bậc cha mẹ trì hoãn làm mọi chuyện. Trì hoãn dạy con ngủ ngoan hoặc lên biểu thức thời gian ngủ cho con (hãy nhớ, nếu đó là điều bạn muốn làm) Việc bạn bế con lên xe và chở con đi quanh tòa nhà sẽ dễ hơn nhiều so với việc phải dỗ dành con ngủ yên. Nói cách khác, bạn muốn ngày nào đó nấu một bữa tối thật ngon, chứ không phải một bữa tối cho người lớn nhưng làm theo kiểu bữa ăn nhanh cho con. Bạn càng sớm gạt sự thờ ơ sang một bên (“Tôi không thể

chịu được chuyện cứ trì hoãn nấu món hầm nữa; Tôi sẽ cho con ăn món mì đơn giản tối nay. Mai tôi sẽ cố...”), thì con bạn sẽ càng sớm nhận ra rằng bạn không phải một người chuyên nấu món ăn ngon. (Và hãy lưu ý rằng, mẹ tôi đã làm món hầm và tôi ghét nó – tôi biết đồ ăn gắn kết con người với nhau – nhưng tôi ghét món đó, dù sao cũng quá đủ để làm hài lòng bố mẹ tôi và dạ dày của tôi.)

Giống như mọi thứ liên quan đến con trẻ, chúng càng lớn, các quy tắc lại càng khắc sâu và mọi nỗ lực của bạn lúc này là để thay đổi đường biên. Một lần nữa, tôi muốn khẳng định rằng: Không phải tôi đang nói về những quy tắc dạy con của riêng tôi (hay của bất cứ người nào khác, từ những chuyên gia nổi tiếng cho đến những bà mẹ nghiêm khắc trong hội phụ huynh, hay các bà chị chồng nhiều chuyện và ngoan cố nào đó của bạn). Tôi đang nói đến ý kiến của riêng tôi về việc bạn muốn sự thể sẽ thành ra thế nào. Nói đơn giản, nếu bạn muốn con học tiếng Pháp, điều này sẽ không thành hiện thực nếu bạn không nói tiếng Pháp với con.

Trẻ con bắt chước thói quen rất nhanh. Nếu bạn nghiêm khắc ngay từ đầu, những thói quen hình thành, dưới sự uốn nắn của bạn sẽ là những thói quen mà bạn có thể tự tin rằng bạn muốn con có, hoặc bạn sẽ không cảm thấy xấu hổ vì con bạn có chúng.

Sự ra đời của quy tắc Nghiêm khắc ngay từ đầu

Nguyên tắc Bà mẹ khắc nghiệt được hình thành cách đây hai năm. Lúc đó có hai chuyện xảy ra, mặc dù thoạt nhìn có vẻ không liên quan, nhưng chúng đều có điểm chung trong việc chèo lái gia đình. Câu chuyện thứ nhất: Đó là cuộc nói chuyện mà tôi tình cờ nghe được ở lớp mẫu giáo của con trai út của tôi vào một ngày nọ. Một phụ huynh đang trò chuyện với cô giáo về chuyện đứa con năm tuổi bị sâu răng và cô ấy sẽ dẫn con gái tới nha sĩ thế nào. Cô ấy nói: “Ôi! tôi nghĩ tất cả là tại những cái kẹo mà con tôi ăn! Mẹ chồng tôi luôn đổ đầy kẹo vào túi con bé mỗi khi tôi không để ý.” Tất cả những gì tôi có thể nghĩ đó là: Đúng vậy, mẹ chồng của bạn đổ đầy đồ ngọt vào túi con bạn, và bạn có nghiêm túc làm gì để thay đổi chuyện đó không? Nó có ngoài khả năng của bạn không? Tôi hiểu đôi khi những người họ hàng (cụ thể là ông bà) đã vô tình làm hư và những đứa cháu bé bỏng bằng những cái kẹo của họ.

Ngay lập tức trong đầu tôi xuất hiện hai giải pháp mà bà mẹ này có thể áp dụng để kiểm soát chuyện ăn kẹo của con gái (bạn biết đấy, giả sử cô ấy không thấy vui với chuyện ăn kẹo này, và giả sử cô ấy rên rỉ vì việc

đưa con đi hàn răng sâu, và việc cô ấy phải gánh hậu quả do mẹ chồng gây ra):

- + Cô ấy có thể nói chuyện với mẹ chồng (một cách nhẹ nhàng nhưng không quá dễ chịu, qua chồng, qua email, qua thư, hoặc bất cứ thứ gì có vẻ hợp lý) để yêu cầu bà đừng cho kẹo vào túi con nữa. Cô ấy có thể phải nhắc đi nhắc lại bốn hoặc năm (trăm) lần, nhưng ít nhất hãy thử vì điều đó không phải là hoàn toàn không thể.
- + Cô ấy có thể lấy kẹo ra khỏi túi của con gái. Sau đó cô ấy có thể làm như tôi vẫn làm khi có rất nhiều kẹo được lén cho con tôi, chọn ra những cái kẹo dở nhất, ném đi, rồi giữ lại số còn lại để thỉnh thoảng làm phần thưởng cho con.

Khó ư? Chắc rồi, điều đó phụ thuộc vào toàn bộ mối quan hệ giữa bạn và mẹ chồng. Nhưng loại bỏ thói quen ăn kẹo từ khi còn trứng nước ngay bây giờ khó hơn hay để nó tiếp diễn và giải quyết hậu quả, ví như đưa con đến nha sĩ khó hơn? Hay đối phó với một đứa trẻ cảm thấy được quyền ăn kẹo (bây giờ) và có bất cứ thứ gì người ta cho nó (sau này) khó hơn?

Và tôi phải tranh luận rằng việc nói: “*Không, cảm ơn mẹ*” trong vấn đề kẹo bánh này, hay việc phải đối diện với đứa con năm tuổi buồn bã bây giờ cũng không quá khó khăn, nếu so với việc bạn có thể phải đối mặt sau này thì vấn đề đã trở nên phức tạp hơn rất nhiều. Điều này đã đưa tôi đến với câu chuyện thứ hai có liên quan đến sự ra đời của nguyên tác *Nghiêm khắc ngay từ đầu*. Có vài lần, tôi thấy bạn tôi đăng một số tấm ảnh chụp, một cậu bé học cấp hai lên Facebook; trong đó có cảnh một số đứa trẻ mà cậu bé đi cùng tới buổi prom⁽²⁾ đang uống vodka trong xe limo (hoặc ít nhất là chụp ảnh cùng nó). Trong một cuộc tán gẫu bình thường, tôi đề cập điều đó với chị gái tôi. “À, *phải rồi* – cô ấy trả lời – *Có vài đứa còn uống say như hũ chìm*.” Vì vậy, tôi biết, như một quy luật chung, bọn trẻ sẽ uống rượu, chúng sẽ tìm ra cách để kiếm đồ có cồn và uống chúng bất kể chúng ta có nói hay làm gì (mặc dù tôi vẫn tranh luận rằng việc đặt ra những quy tắc rõ ràng có thể làm giảm lượng rượu chúng uống hay khiến chúng không uống quá sớm, à mà tôi lạc đề rồi).

Tôi không ngạc nhiên vì có vodka trong xe limo chở bọn trẻ đến buổi prom. Điều khiến tôi ngạc nhiên là chị tôi chia sẻ tiếp: Chị ấy biết một bà mẹ khác còn cho đứa con ở tuổi vị thành niên của mình và bạn bè

của nó uống rượu tại nhà. Cũng chính bà mẹ đó đã nói, sau khi đón con gái và hai đứa bạn mười lăm tuổi của nó ở bữa tiệc *Tuổi mười sáu ngọt ngào*: “Ôi! tôi biết chúng đựng vodka trong những chai nước lọc, nhưng tôi có thể làm gì chứ?”

Vậy là chúng ta lại quay trở lại với câu chuyện cái túi đầy kẹo (nếu bạn theo dõi dòng mạch xuyên suốt chương này, thì cả câu chuyện cái ti giả trong siêu thị nữa).

Bạn có thể làm gì ư? Ô! tôi không biết. Nếu bạn biết rằng vodka được những người bạn tuổi vị thành niên giấu trong các chai nước lọc, bạn có thể quay đầu xe lại, đón những đứa trẻ khác, đồng thời nói rõ ràng và quả quyết với con bạn rằng kiểu hành vi này là không chấp nhận được. Đó cũng chỉ là một cách.

Mối quan hệ giữa câu chuyện túi kẹo và câu chuyện vodka có vẻ rất rõ ràng với tôi. Lúc này tôi không có ý nói cô bé trong lớp mẫu giáo của con trai tôi sẽ mang những chai chứa đầy vodka tới trường mẫu giáo như một hậu quả trực tiếp của thái độ chủ quan của người mẹ, thái độ không lấy hết những viên kẹo mà bà nội để vào túi của con, nhưng chúng cũng tương tự nhau. Tôi có thể hình dung bà mẹ trong câu chuyện kẹo bánh cũng giống kiểu cha mẹ sẽ để con uống rượu với bạn bè trong chính nhà mình khi chúng mười lăm tuổi, bởi dù sao chúng cũng sẽ làm thế, bất kể bạn có làm gì.

Tôi không đồng ý.

Hãy *Nghiêm khắc ngay từ đầu*.

Và làm ơn, đừng buông xuôi.

[4]

Quy tắc Bà mẹ khắc nghiệt số 4: Đừng chạy theo số đông

ạn còn nhớ hồi cấp hai chứ?

Bạn có nhớ bạn đã từng tin rằng dù có xách dép bạn cũng không theo kịp những cô nàng sành điệu, những người mà bạn tin rằng họ có chiếc chìa khóa kỳ diệu để trở nên nổi tiếng? Bạn còn nhớ không?. Ngày ấy trẻ con thường lấy những cô nàng sành điệu làm thước đo đánh giá quần áo nào mới đúng mốt, tôi thứ sáu đi chơi sân băng nào mới “chuẩn”, hoặc để một chiếc lược vào trong túi sau để mang theo là được rồi hay nên đặt toàn bộ đồ làm tóc vào túi xách Sportsac?

Chắc hẳn bạn cũng còn nhớ, khi đã trải qua tất cả những chuyện ấy – là lúc bạn đã trưởng thành – bạn bắt đầu đủ thông minh để vứt bỏ thứ áp lực đồng đẳng vớ vẩn đó lại phía sau? Còn bây giờ khi đã trở thành mẹ, bạn nên cố nhớ lại điều đó; bởi lúc này có một hình mẫu “những cô nàng sành điệu” mới xuất hiện trong thị trấn, và tôi gọi họ là *Số đông* (các bậc cha mẹ). Họ không hoàn toàn giống bọn trẻ cấp hai (trước hết là ít mụn trứng cá hơn, và hầu hết họ thích tự lái xe đi mua sắm chứ không thích bị lệ thuộc vào mẹ của mình), nhưng chắc hẳn bạn cũng nhận thấy có rất nhiều lần, *Số đông* này bảo bạn làm mẹ kiểu này mới đúng, hay làm mẹ kiểu kia chắc chắn sai, và thật khó để bạn át đi tiếng họ.

Số đông các bậc cha mẹ, nói cách khác, là một đám đông không lò toan các bà mẹ, và để trở thành Bà mẹ khắc nghiệt, nguyên tắc này – **Quy tắc Bà mẹ khắc nghiệt số 4: Đừng chạy theo Số đông – là bắt buộc.**

Tôi không có ý nói bạn phải trở thành một chiếc nồi bị đập vung kín mít và hoàn toàn cô lập mình trong những quan điểm và lý tưởng làm cha mẹ của riêng bạn, nhưng bạn phải nắm được hình dạng chiếc nồi của chính bạn – nó hình vuông hay hình tròn, hình thang hay hình bát giác. Nếu hầu hết các bà mẹ khác đều là những chiếc nồi tròn, và các cách nuôi dạy con mà bạn biết đều có vẻ hay ho và hoàn mỹ, điều đó sẽ xúi bạn đi vào ô cửa rộng mở đó. Bạn có thể cố gắng và cố gắng gò mình đi vào ô cửa tròn trịa (“phổ biến”) ấy, nhưng chỉ một lát sau bạn sẽ thấy

khó chịu, hãy bỏ qua ô cửa đó bởi nó giống như một đôi giày trong cửa hàng, trông thì đẹp nhưng khi đi vào chân lại bị phồng rộp.

Nếu bạn định bắt đầu thời kỳ làm cha mẹ của mình bằng việc chạy theo *Số đông*, bạn sẽ không có kết quả nào khác ngoài kiệt sức và mất phương hướng vì phải cố theo kịp họ – trong một cuộc đua liên tục đổi hướng, thật nực cười.

Vị cảnh sát “Đây mới là cách nên làm!”

Bạn đã bao giờ chạm trán với vị cảnh sát luôn miệng ra chỉ thị: “Đây mới là cách nên làm!” chưa? Tính từ lúc bạn bắt đầu nghĩ thời gian nằm trong phòng đẻ thật khó khăn, đến giây phút trở thành cha mẹ, có vẻ như vị cảnh sát “Đây mới là cách nên làm!” đã bắt đầu đưa ra chỉ thị. Ồ! không hẳn là có ai đó đưa tận tay bạn một tờ danh sách ghi rõ những việc bạn phải làm và những việc không được phép làm, mà bạn tiếp thu điều đó từ nền văn hóa thịnh hành. Một số phụ thuộc vào nơi bạn sống – tức là những giới hạn mà bạn tiếp xúc – nhưng rất nhiều điều phát sinh từ hệ tư tưởng làm cha mẹ đương thời.

Đây là điều bạn làm trong suốt thời gian nghỉ đẻ: Bạn tìm cho con một nhóm bạn mẫu giáo và đảm bảo rằng bạn chọn được một loại xe đẩy đúng.

Đây là cách bạn đi mua hàng tạp hóa với đứa con mới chập chững biết đi của bạn: Bạn bỏ đồ ăn nhẹ và lớp lót độn bông chống vi trùng vào xe đẩy mua hàng.

Đây là cách bạn tổ chức buổi đi chơi cho các con: Bạn mang tới đồ ăn vặt và than phiền về chồng và bà mẹ chồng của bạn.

Đây là cách bạn tổ chức một cuộc đi chơi công viên: Bạn mang theo đồ ăn vặt. (Tôi đùa đấy)

Đôi khi vị cảnh sát “Đây mới là cách nên làm!” có thể trở nên nặng nề hơn cả ý nghĩ rằng bạn không thể rời khỏi nhà đi đâu đó quá xa mà không mang theo một túi xách đầy áp bánh quy Goldfish (Từ chỗ của bạn đến đó là bao xa? Nếu ít hơn 40 km, bạn hoàn toàn có thể sống sót dù thiếu đồ ăn vặt. Phải không?). Đôi khi là chuyện chơi cùng con hay

Nếu bạn định bắt đầu thời kỳ làm cha mẹ của mình bằng việc chạy theo Số đông, bạn sẽ không có kết quả nào khác ngoài kiệt sức và mất phương hướng vì phải ráng theo kịp họ – trong một cuộc đua liên tục đổi hướng, thật nực cười.

để tâm đến con cái (bạn ngồi trên sàn nhà và chơi súc sắc Candy Land bất cứ khi nào con đề nghị, phải không?). Đôi khi là thái độ của bạn đối với sự an toàn (Bạn sẽ không bao giờ, để con bạn và bạn nó tự do chơi trong sân sau, phải không? Nếu bạn không đứng ngay đó và quan sát chúng, đúng chứ?)

Tôi không nghĩ rằng mẹ tôi nhận được bất cứ lời cảnh báo nào, cả trong đời thật lẫn trong tâm thức, từ vị cảnh sát “Đây mới là cách nên làm!”. Bà nuôi dạy con theo cách mà bà thấy đúng, và gạt bỏ áp lực *Số đông*, dù sao vẫn có chút ít khả năng tồn tại, để làm những điều có lẽ phù hợp. Tôi nhận thấy, bà vô cùng tin tưởng vào quan niệm sống của bà, nhưng tôi cũng giữ nguyên quan điểm rằng mẹ tôi dễ dàng tin tưởng quan niệm của bà hơn, cụ thể là dàn đồng ca hồi đó (nhắc lại lần nữa, đây không phải giọng hát chính, nhưng nó vô định hình và thể hiện nền văn hóa đương thời một cách mạnh mẽ) dễ bị tắt tiếng hơn nhiều.

Một trong những vấn đề chính với áp lực đồng đẳng mà bạn có thể cảm thấy từ *Số đông* là cách nó thể hiện, nếu bạn không cẩn thận, bạn sẽ cảm thấy mình là một người mẹ tồi. Hãy nói rằng bạn đã không đăng ký cho con gái theo học một lớp nhảy hip-hop chỉ vì bạn muốn cho thêm bất cứ hoạt động nào khác vào thời gian biểu. Bằng vẻ thiện chí đầy ích kỷ của mình, *Số đông* có thể tìm một ngày khác lao xao bàn tán về chuyện lớp hip-hop và khiến bạn cảm thấy bạn đang không sống theo kiểu mẫu Bà mẹ tốt.

Và kể cả nếu bạn cố né tránh cảm giác bà mẹ tồi trước mắt, thì khi cảm giác này trở thành thói quen bạn nên lựa chọn một phương pháp nào đó, làm theo các nguyên tắc và thích ứng với nó, vị cảnh sát “Đây mới là cách nên làm!” sẽ khắc sâu ý nghĩ đó vào tâm trí bạn. Bạn nhận được rất nhiều lời tán dương tin cậy khi bạn ăn khớp với phương pháp đó, khi bạn làm theo mọi điều được chỉ dạy như một cái máy từ việc sinh con thế nào, cho con bú ra sao, giúp con hòa nhập xã hội thế nào, kiểu tiệc sinh nhật nào bạn định tổ chức, hay nên tặng con quà gì vào dịp lễ tết, cho đến hoạt động ngoại khóa nào bạn định đăng ký cho con (trước khi con tự nhận ra bản thân thật sự thích theo đuổi hoạt động nào).

Nếu bạn làm ngược lại, có khả năng bạn phải hứng chịu những cái nhìn dè bủ đổ dồn từ những bà mẹ khác, khi bạn hoan hỉ thừa nhận rằng mình đã không mua cho con một món quà Giáng sinh và giả vờ đó là quà của Ông già Noen cho đến khi con thật sự đủ lớn để hiểu điều đó nghĩa là gì.

Vị cảnh sát “Đây mới là cách nên làm!” (thật ra, không có nhiều “vị cảnh sát” này đến mức tạo thành “những cơn gió chủ đạo,” nhưng vị

cảnh sát này phản ánh tiếng còi báo động mà một số người trong chúng ta cảm nhận được trong khi nuôi dạy con) tạo nên ý nghĩ – nếu bạn không gạt bỏ ý nghĩ này và thăm dò trực giác của chính bạn để tìm ra câu trả lời phù hợp cho riêng mình thì bạn sẽ chạy theo *Số đông* và cho rằng hướng đi tốt nhất cho con. Vậy đây! Đừng vì bạn muốn hòa nhập với những bà mẹ khác quanh bạn mà chạy theo *Số đông*! Đừng, điều đó là không nên! Bạn chỉ nên theo số đông khi bạn nhận thấy nếu không làm vậy, bạn sẽ không cho con mình điều chúng đáng được hưởng.

Và không gì có thể khiến một người mới làm mẹ sợ hãi – nỗi sợ rằng bà mẹ nào đó trong chiếc xe minivan bên cạnh bạn có vẻ làm đúng mọi điều, đang đi đúng hướng, và đây mới là cách thức đúng – hơn suy nghĩ cô ấy có lẽ đang làm sai trước mặt con cái. Nhưng nếu bạn thấy những điều tôi vô nghĩa, thì cũng hãy nhớ

Khi bạn không làm điều gì đó phù hợp với bạn, bạn cũng không đang làm điều gì đó phù hợp với con cái bạn.

lấy điều này: Khi bạn không làm điều gì đó phù hợp với bạn, bạn cũng không đang làm điều gì đó phù hợp với con cái bạn. Tất nhiên cùng với vài lời cảnh báo, tôi không có ý nói kể cả nếu điều bạn thấy phù hợp là việc ngồi trên nóc nhà, uống rượu vang đỏ với chồng bạn, và ngắm nhìn con cái đốt lửa ở sân sau – hiển nhiên rồi.

Không chạy theo Số đông thì sao?

Khi bạn không chạy theo *Số đông*, thử đoán xem thay vào đó bạn phải làm gì? Đúng vậy! Chính là bản năng của bạn! Hãy đào sâu tìm hiểu đi nào – bạn sẽ có câu trả lời đấy. Việc này sẽ hơi tốn công một chút, nhưng chỉ bạn mới có thể tìm ra kiểu cha mẹ phù hợp nhất đối với bạn và gia đình bạn.

Không gì có thể minh họa cho luận điểm này tốt bằng một vài ví dụ thực tế, vì vậy đây là một số cách tôi từng dùng để đánh bạo tiến ra khỏi dàn đồng ca, hát giai điệu của riêng tôi. Và không phải chỉ mình tôi – tôi đã thăm dò ý kiến của một vài người bạn và đồng nghiệp tôi đã nhận ra rằng mặc dù nhiều người có thể im lặng khi tiếng còi của vị cảnh sát “Đây mới là cách nên làm!” kia bắt đầu cất tiếng than vãn, nhưng có rất nhiều người đã đào sâu tìm kiếm những câu trả lời từ bản năng của họ và vạch ra những nguyên tắc nên làm của chính họ. Dưới đây là một số trường hợp minh họa cho việc chạy theo số đông có thể khiến bạn đi sai hướng (hay có thể nói khiến bạn không vừa lòng):

Phe chăm trẻ

Khi bạn mới lần đầu làm mẹ, việc lựa chọn cách chăm con hợp lý có thể đầy căng thẳng. Việc cố gắng để không bị thuyết phục bởi lý lẽ “chăm con tỏ ra đạo đức nhất cũng là cách tốt nhất”.

Hãy đồng ý rằng tất cả những người mới có con đều nuôi con theo kiểu gần gũi tình cảm⁽¹⁾ – ẵm con trước ngực, cho con bú bất cứ khi nào con đòi hỏi, ngủ cùng con... Nếu điều đó hấp dẫn bạn, hãy cứ làm theo nếu muốn, nhưng đừng làm chỉ vì có ai đó thúc ép bạn phải làm thế, hoặc khiến bạn cảm thấy nếu không làm theo bạn sẽ không phải là một bà mẹ tốt. Bạn có thể nuôi con bằng sữa mẹ, nhưng không phải bất cứ khi nào con đòi hỏi. Bạn có thể ẵm con trước ngực, nhưng không nhất thiết phải ngủ cùng con. Nếu bà cô của bạn – một người bạn rất ngưỡng mộ – bảo rằng bạn đang làm hại con mình vì không nghiêm túc làm theo thời gian biểu cho con bú, và rằng cô ấy cảm thấy phần nào thất vọng về bạn, hãy thoải mái bỏ qua (một cách độ lượng) những lời khuyên của cô ấy.

Cả hai đứa con của tôi đều được bú cho đến khi hơn một tuổi, nhưng những người theo phương pháp nuôi con kiểu gần bó gần gũi có thể chỉ trích tôi vì không cho bú theo đòi hỏi của con. Tôi đã cố làm thế, nhưng điều đó đã khiến tôi bật khóc (không đùa đâu). Tôi cảm thấy nỗi bất đầu tăng lên vào cái ngày đứa con hai tuần tuổi của tôi rơi vào tình trạng luôn đòi bú. Tôi có bao giờ rời khỏi con không ư? Cài nút áo lại sao? Có bao giờ không à?! Tôi đã biết những cách đó sẽ không có hiệu quả – với tôi. Cứ ba giờ một lần tôi lại cho con bú cạn hai bầu sữa của mình, và sau đó, cả hai chúng tôi đều vui vẻ. Tôi không ngủ cùng con, bởi tôi là một người khá khó ngủ (nói thật, không phải lúc nào tôi cũng muốn ngủ với chồng, và đừng lo, anh ấy hiểu và không lấy làm khó chịu) và tôi cần những ranh giới ngăn cách tôi với các con.

Những ranh giới đó chính là chìa khóa, thật vậy. Hãy xem bạn cần những ranh giới nào, và nếu bạn đang quyết định dựa trên thứ gì đó bạn đọc được hoặc điều gì đó bạn bè đã làm, hoặc thứ gì đó từ cô y tá khoa sản cáu kỉnh, vội vã, người luôn cố ép bạn vào khuôn khổ (hoặc từ đại diện của La Leche League⁽²⁾, người thường làm ngược lại điều mình nói), hãy loại bỏ quyết định đó và ra quyết định dựa trên những điều bạn cảm thấy hợp lý. Tôi phải làm điều phù hợp với tôi, và bạn cũng vậy – thậm chí nếu điều phù hợp với bạn có vẻ vô cùng nghiêm khắc. Hãy vượt qua điều đó, hãy nghiêm khắc để có được những điều tốt nhất cho chính bạn và con.

Áp lực đồng đẳng tại nhóm mẫu giáo

Mặc dù những nhóm mẫu giáo là điều cần có khi có con, nhưng tôi đã bỏ qua chúng. Khi mới sinh đứa con đầu lòng, chúng tôi vẫn sống trong khu phố của thành phố New York. Đó là nơi mà tôi có thể tìm thấy bất kỳ loại đồ ăn nào trên thế giới (chưa kể đến ngôn ngữ) cũng như bất kỳ kiểu người nào. Nếu tôi muốn tôi có thể uống cà phê với một bà mẹ khác trong khi những đứa con bé bỏng của chúng tôi được cuộn tròn trong chăn, hoặc tám chuyện với cả một hội các bà mẹ trong khi chúng tôi đẩy xích đu cho con trong công viên, tôi có thể dễ dàng đạt được. Nhưng tôi đã không muốn vậy. Và điều đó hoàn toàn hợp ý tôi. Ba tháng đầu là một quãng thời gian lu bù – nó như kiểu một trại hè cho bé, nó giúp tôi và con hiểu nhau, tìm hiểu tính tình lập dị cũng như những biến động của nhau, chúng tôi cần được ở một mình.

Tôi sẽ nhìn nhận vấn đề theo cách này: Trong quãng đời làm mẹ của tôi, tôi đã đánh mất cơ hội được gần gũi với những người bạn thân nhất của mình, cũng có thể được ở bên một người chị em ruột hay một người chị em họ, hoặc một ai đó tôi mới quen, nhưng tôi đã không đánh mất quá nhiều, bởi tôi có đủ thời gian để tìm một người trông trẻ cho mình. Tôi không thật sự khao khát được gần gũi con cho đến mãi sau này, khi tôi và con chuyển ra ngoại ô sống, lúc đó tôi đi làm việc ba ngày một tuần và có hai ngày được ở nhà với đứa con ngày càng vui vẻ, ngày càng hiểu động của tôi. Trước đó, việc cố tìm cho được một hội những bà mẹ mà tôi muốn đi chơi cùng có vẻ tốn công đến nỗi vượt quá giới hạn bộ nhớ của tôi. Nhưng như tôi đã nói, hồi đó – và có lẽ bây giờ cũng vậy – những bà mẹ trong nhóm mẫu giáo có vẻ giống những bậc cha mẹ mới có con hiện đại, hợp thời, và luôn làm đúng mọi điều. Nhưng tôi đã không tin rằng con tôi cần phải được hòa nhập xã hội – hoặc thậm chí *cần được chơi* – cùng những đứa trẻ mới còn ẵm ngửa khác, vì vậy đây là lý do tại sao tôi không tụ tập với những bà mẹ khác và phàn nàn với chồng mình về chuyện đáng lẽ tôi không nên ăn cái bánh *bông lan đỏ*! Khi ấy, điều tôi thật sự muốn làm là đi dạo quanh khu phố, làm mấy việc vặt vãnh của mình và cho con bú trong khi chúng tôi cùng xem chương trình *Bữa ăn trong 30 phút cùng Rachael Ray*. theo tôi, những người mới làm mẹ nếu có tư tưởng tiến bộ nên trải qua giai đoạn đầu một mình – và đừng “lãng phí thời gian” vào việc uống cà phê cà pháo, hoặc xu hướng giữ con tránh xa khỏi ảnh hưởng của những người khác, hay những đứa trẻ khác, tuy nhiên có thể bạn cảm thấy việc một mình trải qua thời kỳ đầu sẽ sẽ làm bạn mệt mỏi, thì khi đó có lẽ bạn nên tránh xu hướng ấy.

Phòng tránh tâm lý đám đông

ĐIỀU BẠN NGHE THẤY	ĐIỀU NHỮNG NGƯỜI CHẠY THEO ĐÁM ĐÔNG CÓ THỂ NÓI	ĐIỀU BÀ MẸ KHẮC NGHIỆT CÓ THỂ NÓI
Cậu không cho con bú theo đòi hỏi của nó ư?	Sao thế? Tớ nên lo lắng về chuyện gắn kết tình cảm nếu tớ không làm thế ư? Trời ơi...	Điều này không hợp với tớ. Cậu thì sao?
Cậu chưa bao giờ dẫn con đến một lớp chuyển động cùng âm nhạc à?	À vẫn chưa, nhưng tớ đang cố tìm một lớp và trong khi chờ đợi, ngày nào bọn tớ cũng dành nửa giờ để lắc lư lắc với con.	Ừ, chỉ là ý tưởng lắc lư lắc với con kích thích tớ hơn. Nhưng thằng bé đang dần có chiều hướng khá yêu thích nhạc của The Ramones!
Cậu sẽ làm gì trong ngày nó tròn một năm tuổi?	Vẫn đang tìm kiếm một địa điểm lý tưởng, còn ngay bây giờ bọn tớ đang cố bố trí chủ đề bữa tiệc cho con bé.	Tiệc sinh nhật ấy à? Ý cậu là mời ông bà đến dùng bánh cupcake và ăn pizza?
Bạn đã nghiên cứu được bao nhiêu trường mẫu giáo rồi?	Bốn. Từ đã – như thế có phải quá ít không? Còn có vài cái ở hai thị trấn kế bên...	Hai. Cái thứ nhất tớ đã điều tra rồi, và tớ đã quyết định chọn cái còn lại. Thế là xong!

Mạng lưới “khóa học” cho bé

So với thời của bố mẹ, thời của bạn có một sự đổi thay vô cùng lớn khác, đó là bạn có thể cùng con tham gia các khóa học thực tế từ lúc con chào đời, đến những buổi “chuyên động cùng âm nhạc” cho trẻ sơ sinh, đến khóa Mẹ và bé tại Gymboree. Nếu bạn ở nơi tôi sống, đây là điều bạn hẳn nhiên sẽ làm (và nếu bạn là một bà mẹ đi làm, bạn sẽ tìm một khóa học cuối tuần, hoặc phải nhờ mẹ bạn, chồng bạn hoặc cô trông trẻ của bạn trông con thay mình), nhưng những kiểu khóa học này không hấp dẫn tôi. Tôi đã thử tham gia khóa Mẹ và bé tại thư viện địa phương của tôi, nhưng nói thật, nó khiến tôi phát ón. Tôi nhận thấy khóa học này ăn khớp với thời gian biểu của tôi, đó là một lý do. Giả dụ bạn chưa từng tham gia những khóa học kiểu này, thì đây là một lý do khác: khóa Mẹ và bé bao gồm những thứ kiểu chùy lắc⁽³⁾, lục lạc, keo dính và keo lấp lánh – bốn thứ tôi không thấy ưa lắm. Thú vị là, khi tôi hỏi những bà mẹ mà tôi biết họ đã cố gắng vượt qua giai đoạn này, khá nhiều người trong số họ đã thừa nhận rằng họ đã nghiên rằng kèn kẹt khi được yêu cầu “lắc mạnh mấy thứ ngớ ngẩn ấy đi”. Trong suốt phần “làm đồ thủ công” trong lớp, tôi có khuynh hướng đặt con tôi vào lòng và để nó nghịch lọ keo dán và mấy mẫu giấy người tuyết hoặc thuyền buồm bất

cứ khi nào nó thích (nó chỉ nghịch những thứ thường nằm trên bàn đồ và quên hẳn tờ giấy), trong khi các bà mẹ khác quanh tôi đang hướng dẫn những bàn tay nhỏ xíu tạo nên một bức tranh hoàn hảo. Tôi không chắc con tôi có vui vẻ không, nhưng tôi biết tôi không thấy vui.

Điều này không hợp với tôi, và sau này, ở lớp mẫu giáo cả hai con của tôi đều làm được tất cả những món đồ thủ công keo dính-và-keo-lấp lánh đó, khi chúng ở bên người khác chứ không phải là tôi. Tôi nhận ra cách làm của tôi đã đúng. Thứ này đơn giản không hợp với tôi, và tôi ép mình làm thế *bởi vì đó là điều Số đông đang làm và do đó nó hẳn phải đúng và cần thiết*. Điều đó khiến tôi khó chịu y như việc phải mặc một chiếc áo ngực chật, và cảm ơn Chúa vì tôi không phải làm thế nữa.

Tìm kiếm gia đình thân thiết

Nhiều người mới làm mẹ cảm thấy hoảng hốt (dù có thể thông cảm được) rằng họ cần giúp con có bạn bè, gặp gỡ tất cả những người mới làm mẹ khác mà họ thấy. Trong khi tiêu chí chọn bạn trước kia có thể là có chung sở thích âm nhạc và điện ảnh; cùng quan điểm chính trị, tôn giáo, hay văn hóa; hoặc vì học cùng trường, cùng tham gia hội nữ sinh, hay có chung một sếp, thì giờ là vì cả hai đều có con nên bạn có xu hướng thay thế nguyên tắc của mình thành điều đơn giản: *Liệu con cô ấy có cùng tuổi với con mình không?* Có thể nói, một diễn đàn cũng là tiêu chí lựa chọn tốt. Bạn có thể đăng nhập vào diễn đàn các bà mẹ có con sinh vào tháng Mười một năm 2012 và chia sẻ nỗi lo lắng về chuyện ti giả và việc dạy con đi vệ sinh với những bà mẹ, từ khắp nơi có cùng nỗi lo chung đó. Nhưng còn bạn thì sao? Chẳng phải bạn vẫn cần có những người mà bạn có thể đi chơi cùng? Cùng uống bia, margarita, trà latte, hay một chút cà phê khử caffein và vài cái bánh bông lan không béo? Bạn không thể mãi nói về bọn trẻ.

Gia đình đầu tiên kết bạn với tôi cũng sử dụng logic có-con-cùng-tuổi, và tôi đã tiếp cận cặp vợ chồng này khi họ đang đẩy xe nôi có một cô bé trông có vẻ tầm tuổi con tôi tại một garage sale⁽⁴⁾. Lúc đó chúng tôi đều đang để mắt đến món đồ chơi trẻ em leo núi ngoài trời. Tôi đã lưỡng lự, và họ đã mua nó. (Họ vẫn còn giữ nó, tôi nghĩ vậy; xét cho cùng, món đồ chơi đó không bao giờ hỏng, nó chỉ bị bạc màu vì ánh nắng mặt trời thôi.) Và chúng tôi vẫn là bạn bè.

Có lẽ lúc đầu tôi tiếp cận họ bởi họ có vẻ gì đó tương đồng với tôi. Nhưng rốt cuộc chúng tôi chẳng có điểm nào giống nhau, chúng tôi sẽ không còn là bạn bè nữa. Thú vị là, hồi đó bọn trẻ lại không thân thiết

đến thế (một cậu bé và một cô bé, với trí thông minh của trẻ lên tám, không phải lúc nào cũng là bạn thân), nhưng chúng tôi thì vẫn thân nhau, bởi vì hóa ra, cô ấy và tôi đều phải sống trong hoàn cảnh nửa ở nhà nội trợ nửa làm việc tại gia. Luận điểm của tôi là cán cân ủng hộ lý lẽ “vì bọn trẻ là bạn nên bố mẹ phải đi chơi với nhau” lại có vẻ nghiêng về phía lý lẽ “hãy mời nhau đến bữa tiệc dành cho người lớn, tại đó bọn trẻ phải đi cùng nhau và phải hòa thuận với nhau.”

Những sự lựa chọn cách chăm trẻ

Gần đây, tôi có trò chuyện với một người bạn mới đăng ký một trường mẫu giáo cho đứa con gái hai tuổi của cô ấy và con trai út của tôi cũng sắp đi học mẫu giáo. Chúng tôi trao đổi ý kiến về ưu và nhược điểm của trường đó. Nhược điểm là giám đốc của trường có phương pháp New Age⁽⁵⁾ quá ngọt ngào và các phòng học trông tù túng. Nhưng ưu điểm là nó rất gần nhà chúng tôi. Tôi đã kể với bạn tôi chuyện hôm con trai út của tôi bị tai nạn và tôi quên không để bị quần áo dự phòng vào tủ đồ của con, nhưng tôi lại có thể nhanh chóng đến đó, thậm chí trước cả khi người ta đưa con đi thay đồ mà chẳng đổ mấy mồ hôi. Đối với một bà mẹ đi làm, điều đó quả là vô giá, và – tôi không ngại thừa nhận điều này – điều này quan trọng hơn việc có tìm bằng được một trường mẫu giáo lý tưởng khó kiếm nào đó.

Các bậc cha mẹ tự biến mình thành kẻ gàn dở khi cố tìm cho được một cô bảo mẫu Mary Poppins⁽⁶⁾ hoàn hảo hoặc một nơi trông trẻ ban ngày nào đó có phương pháp hoàn hảo kết hợp giữa dạy dỗ và yêu thương. Hãy chấm dứt việc tìm kiếm sự hoàn hảo, và hãy lựa chọn dựa trên những tiêu chí mà trực giác mách bảo rằng chúng phù hợp với bạn, kể cả nếu điều “phù hợp với bạn”, cũng giống tôi và sau này là cả bạn tôi, là “cách nhà hoặc nơi làm việc một mét”. Tuy nhiên, không chỉ vì lý do nơi trông trẻ thuận tiện nằm ngay tòa nhà kế bên mà tôi lựa chọn một nơi trông trẻ được điều hành bởi một người từng nghiện hút thuốc, kẻ từng giữ trẻ nhằm giúp che giấu những tên côn đồ hung dữ ở sân sau nhà cô ta. Sự thật là trường mẫu giáo tôi chọn dù có thể không phải là tốt nhất trên mọi phương diện, nhưng nó chắc chắn vẫn phải đủ tốt.

Đây là điều tôi đã làm: Tôi tin vào sự lựa chọn của mình hơn những lời “phê bình” của người khác. Quá trình cân nhắc của tôi như sau: tôi tới thăm nơi ấy, và thấy nó ổn, có đăng ký hoạt động hàng tuần với bảng, sạch sẽ. Và con trai tôi sẽ phát triển tốt ở đây. Hết chuyện.

Ngay từ khi con mới chào đời tôi đã áp dụng những điều trên để

chọn được một nơi trông trẻ ban ngày. Tôi không tốn quá nhiều thời gian vào việc tìm kiếm và rồi lại đoán già đoán non; tôi dừng lại một khi tôi thấy nơi nào đó Đủ Tốt. Gây sốc đấy, nhưng đúng vậy. Nghiêm khắc đấy, nhưng đúng thế: để trở thành lựa chọn của tôi dành cho các con thì nơi trông trẻ phải phù hợp với tôi trước đã.

Đồ chơi không phải là chúng ta

Số đông có thể gửi cho bạn một thông điệp rằng con cái bạn “cần” rất nhiều đồ chơi, hoặc ít ra, bạn chẳng thể làm gì để ngăn cản cả núi đồ chơi đủ màu sắp sửa đổ ào vào nhà bạn. Không đúng! Quan trọng là, nếu bạn có một căn phòng đủ để chứa mọi đồ dùng hoặc đồ chơi người ta mang tặng, thì hãy mang chúng vào đó, nếu đồ chơi không nằm sẵn trong túi bạn, con cái cũng sẽ không bị ảnh hưởng.

Có nhiều người sẽ không tin, nhưng tôi thề điều này là sự thật: Tôi chỉ mua cho con một món đồ chơi duy nhất, khi con được khoảng bốn, năm tuổi, đó là trò chơi Monkey Bed (Giường khi). Nó giống như một cái giường nhỏ, kèm theo đó là ba con khi có thể nảy lên (về cơ bản, đây là những quả bóng cao su nhỏ có màu da cam, tím và xanh được gắn đầu, chân, và đuôi khi vào). Bạn phải nhún những con khi xuống cũi/giường, và nó sẽ hát (một bài hát về cái giường) *“Ba chú khi nhỏ nhẩy trên cái giường”* (Bạn biết bài hát này chứ gì; chúc mừng, bạn sắp được nghe thấy nó vang lên trong đầu bạn cả ngày.) Lúc đó tôi đang ở cửa hàng Babies R Us với con trai để tìm mua một món quà cho bạn tôi, và tôi nhìn thấy Monkey Bed. Có cái gì đó ở nó kích thích sự hứng thú trong tôi, vì vậy tôi quyết định mua, và con trai tôi yêu nó. Sau này cả đứa con thứ hai của tôi cũng thích y như vậy.

Dù sao, ngoài Monkey Bed ra, tôi cũng chưa mua đồ chơi cho tới tận khi con trai lớn của tôi đi khắp nơi xin Ông già Nô-en một món quà trong dịp Giáng sinh (phải nhớ là, nó mới có sáu tuổi, và món quà là một cái kèn trumpet. Và tôi cũng chẳng hiểu nổi tại sao). Điều tôi nghĩ đến là tại sao tôi phải mua đồ chơi cho con chứ? Trước hết, chúng tôi sống trong một căn hộ bé xíu, và tôi sợ Đồ chơi sẽ thống trị căn phòng. Ngay từ đầu, chúng tôi đã có một bộ đồ chơi nho nhỏ là quà tặng kèm theo khi mua bồn tắm trẻ em. Sau đó, bọn trẻ được ông bà và cô chú tặng cho một ít đồ chơi nữa. Chúng còn cần gì hơn chứ?

Những bữa tiệc kén cá chọn canh

Tôi biết một cặp đôi đã tổ chức bữa đại tiệc mừng ngày con họ tròn một tuổi (bây giờ nó đã ba tuổi) ở trung tâm giải trí cực kỳ hấp dẫn, khu đất đủ rộng để tổ chức đám cưới cho rất nhiều người. Nhưng tôi không thể ngừng suy nghĩ: Họ sẽ đi xa tới đâu nữa? Nếu tình hình cứ tiếp diễn, họ sẽ phải thuê cả quốc đảo để tổ chức đám cưới cho con gái.

Bữa tiệc sinh nhật ồn ào là ví dụ điển hình cho quy mô bữa tiệc lãng phí mà một số cha mẹ tổ chức cho con ở độ tuổi mà các con không mấy để ý. Theo quan điểm của tôi, bữa tiệc sinh nhật một năm tuổi là dành cho cha mẹ. Bạn mời những người gần nhà nhất và thân thiết nhất tới kỷ niệm một ngày mà bạn có thể nói: Chúng tôi đã qua được một năm nuôi con mà không gặp trở ngại gì! Và bạn chụp ảnh với bé con yêu của mình cùng với chiếc cằm bị ngăn ra bởi quai mũ sinh nhật, và đôi má dính đầy kem và sô cô la.

Đối với tôi, sinh nhật đầu tiên và một vài sinh nhật tiếp theo của con không cần được coi trọng nhiều đến vậy. Nói vậy không có nghĩa cả nhà bạn không thể ra ngoài và ăn một bữa tiệc cầu kỳ hơn bữa ăn bình thường ở nhà như mọi ngày. Điều tôi muốn nói ở đây là bạn hãy tránh đừng bị áp lực bởi thứ niềm tin rằng bạn phải mời toàn bộ hai mươi tư đứa trẻ ở nơi trông trẻ hay lớp mẫu giáo tới dự sinh nhật của con nếu đó không phải điều khiến bạn, hay túi tiền của bạn vui vẻ.

Có lẽ quan điểm Bà mẹ nghiêm khắc này của tôi sẽ không được người khác ủng hộ, nhưng nếu họ có chung quan điểm với tôi thì sao? Liệu bạn có cảm thấy phải tổ chức một bữa tiệc sinh nhật mà bạn không thể chi trả (hoặc không thấy hứng thú kể cả nếu bạn có đủ ngân sách cho nó) để đáp lễ lại những bữa tiệc mà con bạn được mời đến. Khi con bạn được một, hai, ba tuổi – bữa tiệc sinh nhật dành cho ai? Cho con bạn, hay cho bạn cơ hội tỏ ra mình “quan tâm” đến con cái, cũng như cho *Số đông* thấy bạn đã làm xong một việc phải làm?

Ba lê, bóng đá và vi-ô-lông, trời ạ!

Cả hai con của tôi đều chơi bóng đá (và tôi dùng từ “chơi” theo cách hơi miễn cưỡng, thằng em có vẻ thật sự có triển vọng, còn thằng anh chỉ chơi vì thân thiết với em và vì đó là đồ chơi Munchkins – và với tôi, cả hai đều ồn cả). Tôi cảm thấy rất mừng vì tôi đã tìm được một liên đoàn bóng đá địa phương dành cho cả người đá

Nếu bạn có ý nghĩ sẽ nhồi nhét nhiều thứ hơn nữa vào thời khóa biểu dày đặc của con để con không bị tụt lại phía sau, hãy ngừng ngay lại.

bóng vó vắn và người đá bóng để thi đấu.

Ngay cả liên đoàn bóng đá giải trí mà chúng tôi đăng ký cho con theo học, lịch hoạt động cũng dày đặc, với hai buổi tập luyện trong tuần, và hai trận đá bóng mỗi buổi cuối tuần. Thêm vào đó còn một buổi học piano hàng tuần, một buổi học giáo lý, và con tôi còn có ba buổi học chiều cố định ở trường; vì vậy chỉ còn rất ít thời gian cho những việc “thường ngày” như bài tập về nhà, chuẩn bị bữa tối, và cả đi chơi.

Tôi đã cố gắng giảm các hoạt động ngoại khóa xuống mức tối thiểu vì một vài lý do, trong đó lý do chính là vấn đề tài chính và sức khỏe, cả hai điều này đều có giới hạn! Nhưng ngày nay, tùy vào nơi bạn sống mà *Số đông* có thể sẽ nói rằng bạn nên đăng ký cho con cái bạn tham gia mọi hoạt động bạn có thể đăng ký được. Có vài bậc cha mẹ khác đã hỏi rằng liệu tôi đã thử chơi bóng chày chưa và sau đó nói chơi trò này rất “có ích”, rằng ở tuổi con trai tôi mà chưa tập chơi có thể là đã quá muộn. Buồn thay, theo cách nào đó thì điều đó cũng đúng.

Và nếu bạn có ý nghĩ sẽ nhồi nhét nhiều thứ hơn nữa vào thời khóa biểu dày đặc của con để con không bị tụt lại phía sau, hãy ngừng ngay lại. Đơn giản là chẳng hề có chuyện “tụt lại phía sau”. Có cả một núi các hoạt động ngoại khóa ngoài kia, và không ai ngoài bạn nên quyết định – vì sức khỏe của con cái bạn, gia đình bạn, và vì ngân sách của bạn – bạn “cần” làm gì và khi nào.

Tại sao Số đông lại đầy cảm dỗ

Việc chạy theo *Số đông* luôn rất cảm dỗ. Hãy thử nghĩ lại, thời cấp hai ấy; bạn chỉ cần mặc những chiếc quần jean đẹp hay có kiểu tóc đẹp, mọi thứ sẽ tốt đẹp hơn rất nhiều. Nhưng chỉ vì hồi đó, bạn hoàn toàn bị cảm dỗ, và nếu hồi ấy bạn cố xoay sở để được mặc quần jean (có lẽ đi ngược lại ý muốn của mẹ bạn), hoặc tự nhiên có một ngày kỳ diệu nào đó mái tóc bạn thật sự giống với kiểu tóc của những cô nàng sành điệu, thì bạn vẫn chính là bạn. Kiểu tóc không làm nên hạnh phúc.

Bây giờ bạn đã hiểu điều đó, tất nhiên, bạn vẫn chạy theo *Số đông*, bởi cách họ đã làm có vẻ là những điều đúng đắn. Nhưng việc chạy theo số đông sẽ khiến bạn mất tự tin ở chính bạn. *Số đông* (tôi gộp cả những “chuyên gia” vào trong nhóm này) có vẻ biết mọi câu trả lời, ngoại trừ lúc họ không biết (xem ti vi điều độ thì tốt; lúc nào cũng

Ngược lại, đừng vội chấp nhận, và hãy điều chỉnh bước đi của bạn cho phù hợp với Số đông, hãy đặt ra nghi vấn liệu tất cả những hy

xem ti vi thì rất tệ; lúc thì bảo đồ ăn đầu tiên của con nên là bột ăn dặm, lúc thì nói đừng bao giờ dùng nó), và đôi khi họ khiến người ta đổi hướng 180 độ, nhanh đến chóng mặt. Làm sao bạn có thể theo kịp *Số đông* được? Bạn không thể, và bạn đừng nên thế. Thời mẹ tôi, bạn có thể chấp thuận, nghe theo hoặc gạt bỏ lời khuyên của chính mẹ bạn, bác sĩ gia đình

vọng về việc làm mẹ ngày nay, kiểu “đây là cách chúng ta cần làm” ấy có khiến con cảm thấy bạn là nạn nhân của áp lực đồng đẳng hay không

hay bác sĩ khoa nhi. Chỉ có vậy – và thật ra, như vậy còn chưa đủ hay sao? Ngày nay, bạn nhận được lời khuyên từ nhiều nguồn hơn thế, toàn bộ tiếng bàn tán ồn ào đều là những lời khuyên mâu thuẫn, trái ngược, liên tục thay đổi, đang bảo bạn Cái gì Đúng, và Cái gì Cực kỳ, Cực kỳ Sai.

Khi bạn bị quay cuồng bởi tâm lý đám đông, bạn có thể trở nên thảm hại mà chẳng hiểu tại sao. Tôi biết vì tôi đã nhìn thấy điều đó – có quá nhiều bà mẹ đi lại thờ thần quanh Hiệp hội thanh niên Cơ đốc trong khi bọn trẻ đi học hoặc đi chơi thể thao, và họ trở nên thảm hại. Hoặc có lẽ không hoàn toàn thảm hại, nhưng những bà mẹ này đang thực hiện kế hoạch dày đặc của mình với cảm giác mãn nguyện. Một số người không nghi ngờ vì họ nhiệt tình và tự tin, tin rằng lái chiếc minivan của họ chạy ngược chạy xuôi cùng con cả ngày, và mỗi ngày đều là điều tốt nhất. Nếu họ hạnh phúc, điều đó thật tuyệt. Nhưng nếu không thì sao? Những bà mẹ khốn khổ phàn nàn với nhau rằng họ chưa bao giờ có được một giây phút dành cho bản thân? Rằng họ lại quên không đăng ký lớp ba lê cho con và khi nào nên mua vé xem vở kịch của trường hay ai là giáo viên dạy piano tốt nhất và cô ấy có dạy tại gia không? Đối với tôi, họ có vẻ trở thành những bà mẹ đánh mất khả năng lắng nghe thứ tiếng nói nội tâm đôi khi xuất hiện trên cuộc hành trình làm cha mẹ chỉ cho họ biết thật sự cái gì sẽ khiến họ thoải mái và hạnh phúc hơn với những điều họ làm cho con cái mình, thay vì lắng nghe đám đông.

Tại sao gạt bỏ *Số đông* lại tốt hơn cho con cái bạn

Hy vọng bây giờ bạn đã biết tại sao không chạy theo *Số đông* sẽ tốt hơn cho con và gia đình bạn trong giai đoạn trước mắt. Nhưng tại sao nó lại tốt hơn cho con cái bạn về lâu về dài? Bạn cho rằng câu trả lời rất phức tạp, nhưng thật ra, nó rất đơn giản: Nếu chạy theo *Số đông*, bạn sẽ trở nên bối rối, có thể trở nên thảm hại, và có nguy cơ trở nên nghèo khó. Bằng chứng ư? Đừng nghĩ vậy. Ngược lại, đừng vội chấp nhận, và hãy điều chỉnh bước đi của bạn cho phù hợp với *Số đông*, hãy đặt ra

ngghi vắn liệu tất cả những hy vọng về việc làm mẹ ngày nay, kiểu “đây là cách chúng ta cần làm” ấy có khiến con cảm thấy bạn là nạn nhân của áp lực đồng đẳng hay không. Bạn có thấy mình là tấm gương tốt hơn cho con không? Đây là toàn bộ quá trình – dai dẳng, đôi khi khó khăn, nhưng nó xứng đáng, điều đó sẽ giúp bạn tạo nên những người con trưởng thành tự lập. (Và đúng vậy, ngày nào đó chúng sẽ trở thành người lớn, sẽ không thể tin nổi nếu bạn vẫn còn thấy các con đùa cợt tục tĩu về miếng tã lót khi đang ăn tối hoặc chúng vẫn còn đòi dùng thìa để ăn đậu.)

Nhưng sẽ có hiệu quả tích cực ngay lập tức đối với toàn bộ gia đình bạn, nhờ vào việc bạn thoát khỏi đám đông, nhận ra điều gì mới khiến bạn vui vẻ, thoải mái và tự tin khi làm mẹ. Và điều đó giống với điều này: “Nếu Mẹ không hạnh phúc, không ai có thể được hạnh phúc.” Tôi có thể liệt kê ra rất nhiều việc mà tôi định làm trong sáu tháng tới cho con tôi vì nghĩ rằng con có thể sẽ vui hoặc điều đó giúp tôi dạy dỗ được con cái, nhưng rồi lại gạch bỏ chúng đi vì một vài lý do như: quá khó xếp chúng vào thời gian biểu đang cần thêm thời gian rảnh rỗi chỉ để loanh quanh trong nhà; quá đắt đỏ; quá xa xôi. Tôi không muốn làm những việc sẽ khiến mình trở nên khó tính, bởi khi tôi trở nên khó tính, về lâu dài các con tôi sẽ thất bại.

Sự buồn bực của một bà mẹ sẽ ảnh hưởng đến toàn bộ ngôi nhà. Kể cả khi con bạn đã buồn ngủ díp mắt và không thể suy nghĩ gì thêm được nữa, thì tốt hơn là bạn vẫn nên để niềm vui của chúng thoảng tràn qua bạn, chứ không phải thoảng tràn đi nơi khác.

Cách đây hai năm, tôi đã có một cuộc trò chuyện hơi đáng sợ nhưng nó giúp làm sáng tỏ điều này, đó là cuộc nói chuyện với một bà mẹ có con học cùng lớp mẫu giáo với con tôi. Lúc đó, chồng tôi đang thất nghiệp. Cô ấy, giống tôi, cũng vừa đi làm vừa ở nhà nội trợ, và chuyện kinh doanh của chồng cô ấy cũng đang gặp bất lợi. Những quãng thời gian tẻ tẻ búa vũa – Tôi phải nói rằng cả hai chúng tôi đều rơi vào hoàn cảnh phải cố để giữ lấy vị trí tầng lớp trung lưu của mình bằng đôi tay bám chặt đến mức chai sạn. Đôi lúc chúng tôi còn gặp phải cảnh tài chính túng quẫn với những thứ tai ương khác. Và rồi, sau cùng – sau khi tâm sự rằng cô ấy đã trả học phí cho trường mẫu giáo bằng thẻ tín dụng của mình đến hơn một lần – cô ấy đã kể tôi nghe chuyện đã đăng ký cho cô con gái năm tuổi của cô ấy... chơi gôn.

Đừng vội chấp nhận, và điều chỉnh bước đi của bạn để theo kịp với Số đông, hãy đặt ra nghi vắn (không nhất thiết phải gạt bỏ, nhưng hãy chắc rằng bạn có đặt ra nghi vắn) liệu tất cả những hy vọng về việc làm mẹ ngày nay, kiểu “đây là cách chúng ta cần làm” ấy có khiến con cảm thấy

bạn là nạn nhân của áp lực đồng đẳng hay không?.

Đúng vậy, bạn đọc chính xác rồi đây: lớp học đánh gôn cho trẻ mẫu giáo. Đây là lớp học thêm cùng với lớp học nhảy, chưa kể đến lớp mẫu giáo và chưa kể đến việc phải trả tiền trông trẻ cho hai đứa con bé nữa.

Điều cô ấy đã nói với tôi là: “Có quá nhiều thứ bọn trẻ chưa biết – tôi cảm thấy các con nên thử tất cả.”

Vì vậy bà mẹ xinh đẹp, thông minh, biết tiết kiệm này lại ăn ngủ không yên vì chuyện tiền bạc, kéo bản thân mình cũng hai đứa con đi khắp thị trấn, rút bớt thời gian làm việc, lừa gạt gia đình mình và chính mình chỉ vì có thêm lịch học đánh gôn. Đi đâu mất rồi những suy nghĩ nội tâm đáng lẽ phải vang lên nhắc nhở vào lúc người ta kể cho cô ấy nghe về những khóa học gôn dành cho trẻ lên năm, kiểu như: “Này, nó không dành cho chúng ta. Làm gì có thời gian, tiền bạc hay nhu cầu.” Nếu không, tiếng nói đó có thể là: “Đánh gôn sao? À há, điều đó khiến tôi có ý này. Ông bà của nó đang muốn biết nên tặng nó quà gì nhân dịp sinh nhật. Có lẽ tôi nên gợi ý một vài món đồ chơi gôn cho trẻ con để chúng tôi có thể chơi đùa trong sân sau chẳng hạn.”

Tiếng nói nội tâm của cô ấy và nhiều người khác chúng ta đã bị chìm ngấm mất.

Bà mẹ nghiêm khắc – Bà mẹ tự do

Những bà mẹ nghiêm khắc như tôi – những người phải cố cưỡng lại cơn buồn ngủ díp mắt lại khi được yêu cầu “lắc mạnh chiếc vòng ngớ ngẩn kia đi” tại khóa học Mẹ và bé, những người phải chịu cái nhìn kỳ thị của người khác khi họ thừa nhận rằng phòng khách của họ không được thiết kế bởi Toys’R’Us⁽⁷⁾ – không được phát huy nhiều lắm trong thời đại ngày nay. Một phần lý do là chúng ta làm mẹ trong một nền văn hóa mặc định rằng tất cả chúng ta đều thích, mong muốn và phấn đấu đạt được những điều giống nhau. Một phần lý do khác là do lòng tin tuyệt đối dành cho các chuyên gia, thay vì dành cho bản năng của chính mình.

Luận điểm của tôi – và tôi chỉ có một luận điểm – đó là trở thành một bà mẹ nghiêm khắc có thể là điều tốt. Ngoài mặt có thể bạn sẽ không mua món đồ chơi Dino Racecar Barbie Extravaganza tại cửa hàng đồ chơi (hoặc thật ra, bạn cũng giống tôi, thuộc kiểu người dễ dàng bị lạc và hoa mắt chóng mặt ngay khi mới đặt chân vào cửa hàng Toys’R’Us); khi đó bạn sẽ không đặt bữa tiệc Chuck E. Cheese (Bởi

chẳng bao giờ có đủ thuốc an thần Xanax và nước rửa tay Purell trên đời này cho bữa tiệc đó); hoặc khi đó bạn sẽ không có một cuộc nói chuyện bại não sau khi trò chuyện với một người khác trong khóa học công nghệ dành cho các bà mẹ, người chẳng có mấy chuyện để nói ngoài mấy tin đồn nhảm trong trường tiểu học; khi đó bạn sẽ không dồn ép bản thân đến phát điên nhằm tìm ra một trường mẫu giáo chuẩn mực nào đó; khi đó bạn sẽ không chạy theo đám đông? Quả thật bạn có thể có vẻ nghiêm khắc. Nhưng một bà mẹ hạnh phúc hơn và một đứa con phát triển ổn định hơn sẽ là kết quả sau này.

[5]

Quy tắc Bà mẹ khắc nghiệt số 5:

Nắm lấy (hay giành lại) quyền kiểm soát

Vài năm trước, trong một lần xem ti vi, khi chuyển kênh, tôi tình cờ thấy một chương trình khá mới của đài TLC. Tôi đã nghĩ nát óc mà không sao nhớ nổi tên của chương trình đặc biệt này vì tôi chỉ xem một lần duy nhất và theo tôi được biết không lâu sau đó chương trình này đã bị hủy bỏ.

Nội dung của chương trình là mỗi số sẽ tập trung vào vấn đề của một gia đình hoặc một bà mẹ, cô ấy sẽ nói những trăn trở của mình trong việc nuôi dạy con. Và nhóm các bà mẹ khác sẽ nói chuyện với cô ấy thông qua chương trình và đưa ra những ý kiến, giải pháp. Các chuyên gia cũng tham gia giúp đỡ tuy nhiên họ nằm trong một cảnh quay riêng. Do đó tôi nghĩ bạn cũng có thể gọi đó là một dạng chương trình thực tế về các bà mẹ tự giúp nhau.

Có một số trong chương trình khiến tôi ấn tượng – chuyện kể về bà mẹ có ba cô con gái. Cô ấy đứng trước máy quay đặt trong nhà và diễn tả mình đã phải vất vả thế nào với các cô con gái.

Cô ấy kể khi bắt đầu làm mẹ, cô đã quyết định luôn cho phép con mình được lựa chọn, để con tự quyết định sẽ làm gì, ăn gì, mặc gì, đi đâu. Luôn luôn như thế. Vì theo như cô giải thích – trong khi mấy đứa con vẫn đùa nghịch nhón nháo quanh cô – là khi còn bé cô chưa bao giờ được phép làm như thế. Cô tin rằng cho con cái quyền lựa chọn trong mọi việc sẽ khiến trở nên tự tin và bản lĩnh hơn bản thân cô.

Nếu chỉ để thuyết phục bản thân là mình đã xem chương trình này chứ đó không phải là một giấc mơ tồi tệ, tôi sẽ ước có cách nào đó để chương trình này được kéo dài lâu hơn để tôi có thể tìm được một clip trên youtube. Dù vậy tôi vẫn nhớ được khá nhiều chi tiết. Ví dụ, tôi thấy bà mẹ đang cố làm bữa sáng cho các con để chúng kịp tới trường. Cả ba đứa con đã ngồi vào bàn, cô hỏi các con muốn ăn gì. Bạn sẽ được điểm cộng nếu đoán được rằng mỗi cô con gái (mà theo tôi nhớ thì chúng tầm

bốn, năm tuổi đến tám, chín tuổi) muốn ăn những thứ hoàn toàn khác nhau. Nên bà mẹ phải làm ba món ăn khác nhau và sau đó hỏi xem *chúng muốn thức ăn được đặt lên loại đĩa nào* – tôi thề rằng, đây chính là điều tôi nhớ. Cô ấy bung một chồng đĩa giấy dành cho trẻ con với những màu sắc và kiểu dáng khác nhau. Nếu đoán được điều tiếp theo, bạn sẽ lại được điểm cộng, hoặc bạn không nên được thưởng vì điều tôi vừa nói đã tiết lộ phần nào rồi – các con quay ra tranh nhau cái đĩa có kiểu dáng bắt mắt hơn mà bà mẹ hiển nhiên chỉ có một chiếc như thế.

Liệu bà mẹ này, có chịu bó tay không? Bọn trẻ tiếp tục than vãn và tranh cãi về việc chúng sẽ mặc gì tới trường và chúng sẽ buộc tóc theo kiểu nào. Tốt thôi, đó chưa chắc là thứ cuối cùng nhưng đã có thể là như thế. Và điều khiến tôi rất ngạc nhiên là những cô con gái này không tự tin vào bản thân. Thật ra chúng cũng có một chút tự tin theo kiểu chỉ cần chúng kêu gào và rên rỉ đủ nhiều, chúng sẽ có được thứ chúng muốn nhưng lại chẳng bao giờ thấy hài lòng với điều đó. Bọn trẻ thật hỗn xược – nếu bạn định nghĩa từ hỗn xược là cãi lại một cách vô lễ. Chúng tru tréo một cách tinh quái. Và chắc chắn đó là những đứa trẻ ích kỷ. Nếu bạn cho rằng việc bà mẹ cho con quyền lựa chọn với tất cả mọi thứ trong cuộc sống là để khiến con tự tin hơn thì tôi xin phép phản biện lại rằng:

Ngoài coi mình là nhất ra – các cô con gái chỉ biết đến bản thân và đồ kỳ với niềm vui và sở thích của chị em mình, chúng không hề biết quan tâm đến mẹ hay gia đình – chúng dường như chẳng hiểu gì về bản thân mình. Những đứa trẻ đã nhăm lẩn giữa việc đạt được thứ mình muốn với làm sao để trở nên tự tin. Hay dù sao đi nữa, chính bà mẹ mới là người bị.

Đó không phải là bức tranh đẹp về cuộc sống gia đình. Và rõ ràng bà mẹ với ý định tốt đẹp ban đầu này không hạnh phúc với kết quả thu được. Dù vậy, mãi đến khi nhận được lời khuyên chân thành từ những người bạn quán cà phê qua chương trình thực tế này, cô ấy mới nhận ra lý do tại sao. Vào thời điểm đó, con trai tôi còn nhỏ, chúng còn chưa biết nói – thằng em thì mới sinh, còn thằng anh mới chập chững biết đi và vẫn chưa thể diễn tả được ý mình muốn bằng lời nói. Lúc ấy tất cả những gì tôi đã nghĩ là *chuyện này sẽ không xảy ra với tôi*.

Tôi nghĩ: *“Tại sao bà mẹ xinh đẹp đó lại nhăm lẩn giữa việc muốn đối xử dịu dàng và tôn trọng con cái (như tôi đã kể, bố mẹ cô ấy có lẽ đã không đối xử như thế với cô) với việc để chúng tự ý làm mọi việc?”* Tôi không muốn biến mình thành người giúp việc, đầu bếp chuyên phục vụ đồ ăn nhanh, hay kẻ dung thứ cho những hành vi ích kỷ chỉ để đem đến cho con lòng tự trọng – theo tôi, đó là thứ con cái hoàn toàn có thể

có được chứ không phải chiếc chìa khóa mà bố mẹ cần trao để chúng vào lâu đài.

Nên ngay sau đó, **Quy tắc Bà mẹ khắc nghiệt số 5: Năm lấy quyền kiểm soát** đã ra đời.

Tôi không muốn biến mình thành người giúp việc, đầu bếp chuyên phục vụ đồ ăn nhanh, hay kẻ dung thứ cho những hành vi ích kỷ chỉ để đem đến cho con lòng tự trọng – theo tôi, đó là thứ con cái hoàn toàn có thể có được chứ không phải chiếc chìa khóa mà bố mẹ cần trao để chúng vào lâu đài.

Sau này, tôi thấy rằng việc duy trì và giữ vững quyền kiểm soát cho đến tận hôm nay – việc duy trì vị thế là người lớn trong nhà – không giống với việc trở nên độc đoán hay tước đoạt quyền dân chủ. Thay vì thế, đó là quyền uy. Điều này có nghĩa là: khi bạn có quyền uy, bạn sẽ tạo cho con cảm giác thoải mái vì luôn có người đảm trách việc chèo lái con thuyền gia đình, việc của bố mẹ là quan tâm lo toan mọi chuyện còn việc của con cái là trưởng thành. (Ngược lại, bố mẹ độc đoán là những người sống trong một thế giới yêu cầu con cái “*chỉ được nhìn chứ không được lắng nghe*”).

Tôi hy vọng các bạn đồng ý với tôi là những cha mẹ có uy, luôn nắm quyền kiểm soát là những người nuôi dạy được con trưởng thành, tự tin, tự lập và khiêm tốn nhất (theo những cách hợp lý). Những bậc cha mẹ uy quyền, nắm quyền kiểm soát, không đời nào sinh ra những đứa con mà chúng nghĩ rằng hạnh phúc là lấy được chiếc đĩa cuối cùng có hình chuột Minnie.

Ai phải chịu trách nhiệm ở đây?

Người mẹ trên chương trình ti vi đó (thỉnh thoảng tôi lại tự hỏi cô ấy sống ra sao với ba con gái đã ở tuổi mới lớn) đã có ý định thật tốt – ai lại không muốn con mình cảm thấy hài lòng với bản thân chúng chứ? – nhưng rõ ràng cái đáng chê trách là cách cô ấy nuôi dạy con chắc chắn sẽ đưa đến kết quả ngược lại. Cho con lựa chọn mọi thứ có thể khiến con không những không nên người mà còn trở thành kẻ hay nổi loạn, cáu kỉnh, và ích kỷ. Đó không phải điều bạn muốn đúng không? Tôi cũng không muốn thế.

Và thậm chí, đây là vấn đề quan trọng hơn cả việc làm thế nào để trẻ không trở nên tham lam ích kỷ. Đây là toàn bộ vấn đề nắm quyền. Ai là người nắm quyền điều khiển? Ai là người cầm lái – bạn hay con bạn?

Đây là một sự thật quái gở về bọn trẻ: Chúng muốn trở thành người kiểm soát, điều đó bộc lộ qua những gì chúng nói. Nhưng nghịch lý ở chỗ chúng *cũng không* muốn quyền kiểm soát ấy, nếu bạn nghe thấy điều ẩn sâu trong những lời chúng nói. Đây chính là ẩn tượng của tôi về ba cô bé trên: trong lời than vãn nài nỉ của chúng, bạn sẽ nghe ra những lời này: “Làm ơn đi mẹ. Làm ơn đi! Chỉ cần nhắc chúng con mặc áo mưa vì hôm nay trời mưa thôi, được không? Và khi chúng con phàn nàn về việc không có được chiếc đĩa mình muốn? Xin hãy nhắc lại câu tục ngữ bọn con được dạy từ hồi mẫu giáo: ‘Bạn có những thứ bạn phải có và bạn không phải buồn.’ Đúng là chúng con thường cầu nhau, giậm chân bực bội khi nghe câu đó nhưng chúng con cũng *yêu* điều đó.”

Tôi thề là mình đã há hốc mồm ngạc nhiên khi xem chương trình đó và sau đó tôi đã cố xem tiếp cho đến khi có thể chắc chắn rằng các bà mẹ ngồi trong quán cà phê và vị chuyên gia được mời đến tư vấn ở đầu chương trình đều có quan điểm giống tôi, và thật may là thế. Tôi sẽ không thể dịu dàng được như họ nếu tôi ở quán cà phê đó, gọi một tách latte và một chiếc bánh hương quất ít béo. Bà mẹ đầy hy vọng, bối rối, ưu phiền này đã được những người bạn và vị chuyên gia tư vấn rằng cô cần phải quản lý con cái mình. Có rất nhiều cách tăng cường sự tự tin của chúng trong việc đưa ra lựa chọn cho riêng mình mà không cần phải cho chúng mọi thứ có sẵn rồi hy vọng điều tốt đẹp nhất sẽ đến.

Bà mẹ ấy đã không thực hiện được ý định ban đầu của mình là giúp các con tự tin hơn bằng cách cho chúng quyền quyết định. Cô ấy đã nhầm lẫn giữa việc trao cho con quyền lựa chọn với việc làm con cảm thấy tự tin với bản thân mình. Nên thay vì có kết quả như mong muốn, điều đó lại khiến bọn trẻ bất an và lo lắng. Bạn không thể thay đổi thời thơ ấu của mình bằng cách áp đặt lên con cái bạn, chúng không phải là vật thí nghiệm hay một dự án mà là những đứa con bạn phải có trách nhiệm nuôi dưỡng con thành người trưởng thành. Hy vọng, những người trưởng thành này sẽ không bấu môi hờn dỗi khi không có được chiếc đĩa mình thích, hay một công việc họ thấy mình đáng được có, hay một chiếc xe hơi trông thật sang trọng như chiếc của nhà hàng xóm khi mà họ chưa làm được gì để xứng đáng có được công việc hay chiếc xe hơi đó.

Những lựa chọn thật tuyệt, chúng giúp bọn trẻ cảm thấy như thể chúng có tiếng nói quyết định thắng bại của bản thân, cũng như có trách nhiệm với cuộc sống cả đời mình. Tuy nhiên những lựa chọn cũng khiến chúng trở thành những người hời hợt hơn: *Con muốn mặc cái áo len màu hồng hay màu đỏ? Đối lập hẳn với: Con thấy có nên mặc áo len hôm nay không, ngoài trời lên 30 độ rồi đấy?*

Những vấn đề kiểm soát

Ý tưởng cha mẹ phải nắm quyền kiểm soát nghe thật tuyệt đúng không? Ý tôi là ai lại không muốn con cái mình vừa tự tin vừa ngoan ngoãn chứ? Nhưng quyền kiểm soát cũng rất dễ tuột khỏi tay bạn, đặc biệt khi lợi ích có vẻ rất lâu nữa mới thấy (mặc dù nhiều lợi ích cũng không xa xôi lắm đâu, rồi bạn sẽ thấy) còn những tác hại thì ngay trước mắt và khá nhức nhối như cãi cọ, than vãn, phản kháng (kiểu: “*Nhưng lần trước chị ấy đã có được chiếc đĩa màu hồng rồi mà!*”).

Một gia đình có con nhỏ không thể yên ả nếu áp dụng chế độ mỗi người một phiếu.

Nhưng trái lại, không phải lúc nào bạn cũng mất quá nhiều thời gian để thấy được những lợi ích mà việc này mang lại cho con bạn. Đây là đôi điều về việc bạn trẻ than vãn và cãi lại: nếu ngay bây giờ bạn ngăn chặn điều này và kiên quyết làm thế, tình hình sẽ nhanh chóng trở nên tốt đẹp hơn. Ồ, chắc rồi, mặc dù bạn phải làm đi làm lại điều ấy – việc này cần có sự kiên định, do đó, có lẽ bạn phải kiên trì thực hiện thay vì búng ngón tay hóa phép – nhưng cuối cùng con bạn sẽ nhận ra chúng không thể chống lại cả hội đồng thành phố (và tất nhiên bạn là thị trưởng).

Tôi tin rằng điều này mang sức mạnh giống như triết lý tôn giáo: một gia đình có con nhỏ không thể yên ả nếu áp dụng chế độ mỗi người một phiếu. Thực tế, một gia đình dân chủ, mỗi người ở từng độ tuổi khác nhau sẽ được nắm quyền kiểm soát ở mức độ tương ứng, ngay cả những người chưa nói sõi tiếng mẹ đẻ – chính là nguyên nhân của các vụ lộn xộn.

Hãy lấy bữa tối làm ví dụ, nếu bạn định hỏi ý kiến con tôi về việc nấu gì cho bữa tối, bạn sẽ nhận được rất nhiều câu trả lời, nhưng quan trọng đó là một danh sách giống nhau: mì ống và bánh pizza phô mai, xúc xích và có thể có đậu phộng và sữa sô cô la. Thật may là chúng không phải là người chọn món (dù những món ăn trên thường xuyên lặp lại, tuy không trong cùng một bữa ăn. Và được bày trên những chiếc đĩa do tôi chuẩn bị). Tôi mới là người chọn món. À, cả chồng tôi nữa.

Hồi nhỏ, tôi thường hỏi mẹ (giống câu mà con tôi hay hỏi bây giờ): “Mẹ ơi tối nay chúng ta ăn món gì?” và mẹ tôi thở dài: “Mọi thứ con ghét.” Nghe có vẻ khắc nghiệt đúng không? Không phải đâu, ít nhất tôi cũng không nghĩ vậy. Tối hôm đó tôi chỉ thấy thất vọng thôi. Và nói thật là dù bây giờ tôi có thể ăn được mọi thứ trừ sò sống, sushi, và nấm, nhưng trước đây tôi là đứa trẻ rất kén ăn, nên mẹ tôi nói đúng, tôi ghét

ăn mọi thứ. Có một bước thay đổi rất lớn từ thế hệ mẹ tôi (“Mọi thứ con ghét”) đến thế hệ các bà mẹ ngày nay (“Con muốn ăn gì nào con yêu? Ra ngoài ăn gà rán KFC hay món gà tắm bột rán ở nhà?”)

Nói không với những bình tu!

Xin được tiết lộ tất cả ở đây: tôi đã từng có một tủ bếp đựng toàn bình tu. Tôi đã thử qua tất cả để tìm ra chiếc bình “hoàn hảo” kỳ quặc. Nhưng tại sao – tôi nghĩ sau khi vứt hết chúng vào thùng rác – tại sao tôi lại biến mình thành nô lệ cho những chiến van bình móc meo kinh khủng đó, thứ giúp bọn trẻ uống được nước khi lộn ngược bình. Tôi ước gì mình đã không làm thế. Những chiếc bình khá đắt (đặc biệt nếu bạn phải tiếp tục mua bình mới vì nó mới hơn/tốt hơn, hoặc vì những cái bình cũ đã bị mất, hoặc vì đứa trẻ một khi đã thích cái có hình Transformer sẽ không dùng cái bình có hình công chúa Disney nữa), chúng thật phiền phức và còn mất vệ sinh nữa. Và đối với tôi – khi nhớ lại ngày xưa – những chiếc bình cho thấy thời đại đã thay đổi: từ một thời đại mà chúng ta chuẩn bị cho con cái sẵn sàng bước vào thế giới người lớn (một thế giới mà người ta uống nước bằng cốc) tới một thời đại mà chúng ta sắp đặt lại thế giới của mình (và cả phòng bếp của chúng tôi) để nó trở nên thân thiện với con. Khi các nhà sản xuất phát minh ra và mang bán một loại cốc không bị tràn nước khi đứa trẻ uống nước trong ô tô hay trên ghế đệm, chúng tôi đã tìm được loại bình tu lý tưởng cho con mình. Chúng tôi không còn hỏi những câu như: Những đứa trẻ không uống nước trên ghế đệm hay ô tô thì ra sao? Khi chưa có con, tôi ở dưới tầng hầm nhà chị gái chơi đồ xí ngầu với mấy đứa con của chị và bố tôi. Bọn trẻ uống nước bằng túi giấy – bạn biết loại túi đó đấy – có cắm ống hút. Và tôi hỏi bố một cách nghiêm túc, điều này chột nẩy ra trong đầu tôi, hỏi tôi còn nhỏ, khi bình tu hay hộp nước ép vẫn chưa ra đời: “Ngày xưa bố mẹ đã cho con uống bằng cách nào ạ?” Ông trả lời bình thản: “Con uống nước bằng cốc ở trên bàn bình thường, giống người bình thường chứ sao.”

Bằng một chiếc cốc. Ở trên bàn. Như một người bình thường.

Chúng tôi đã thay đổi, từ một thời đại mà lũ trẻ phải học theo thế giới người lớn, thế giới mà một ngày nào đó chúng sẽ kế thừa, một

thế giới mà trừ các phi hành gia, người ta không uống nước từ các túi bạc đựng nước ép, tới một thời đại mà việc thay đổi mọi thứ để bọn trẻ cảm thấy thoải mái là điều hết sức bình thường, thật ra là bắt buộc phải thế. (Tôi đoán đây là lý do vì sao ô tô có nhiều giá giữ cốc như thế. Tôi đã quen với việc tạo điều kiện cho con ăn uống trên xe, tôi bắt đầu cảm thấy cần chỗ để cốc nước cho người lớn, loại cốc giống như cốc cà phê Starbucks.)

Vậy liệu bạn có thể giúp tôi làm gì đó không, nếu bạn vẫn còn những chiếc bình tu nhỏ nhỏ đó? Bạn có dạy con uống nước bằng cốc? Trên bàn? Như người bình thường? Cảm ơn bạn nhiều nếu bạn có thể giúp tôi.

Tại sao chúng ta mất kiểm soát?

Tại sao chúng ta lại rơi vào cảnh này? Sao chúng ta lại rơi vào tình cảnh mà thậm chí đến một chương trình TV cũng nói về người mẹ không hiểu rằng cho con cái – những đứa trẻ còn chưa với tới nút bấm trên lò vi sóng – quyền kiểm soát là một ý tưởng không hề thông minh, sáng suốt? Chúng ta đã lâm vào tình cảnh này thế nào? Đã có một vài sự thay đổi từ từ qua một hai thế hệ gần đây, tất cả những biến chuyển đó sẽ khiến chúng ta nghĩ rằng nói lỏng sự kiểm soát của cha mẹ là một ý tưởng hay (mặc dù, nếu bạn nhìn lại những đứa trẻ được cho đủ quyền nhưng kết quả mà quan niệm đó mang lại, bạn sẽ thấy nó chẳng hay ho tí nào).

Sự nghiêm khắc thay đổi

Cha mẹ chúng ta, hoặc ít ra là rất nhiều người trong số họ, thật nghiêm khắc. Còn chúng ta thì sao? Chẳng mấy người nghiêm khắc được như thế. Phần lớn cha mẹ chúng ta nghiêm khắc hơn những ông bố bà mẹ ngày nay. Và không chỉ thế, điều quan trọng hơn là sự nghiêm khắc của cha mẹ chúng ta ngày xưa được xem là điều rất bình thường chứ chẳng hề khắc nghiệt. Thời đó, người mẹ phải nghiêm khắc, nắm quyền quản lý và đảm đương mọi việc, bởi đó là việc của bà. Nhiều bậc cha mẹ ngày nay thì ngược lại. Trong nhiều khía cạnh khác của việc nuôi dạy con cái, họ khao khát được loại bỏ cách dạy con của cha mẹ mình hơn là học tập những gì họ đã làm. Khao khát được tạo ra phiên bản con cái mới. Muốn trở thành bạn của con chứ không phải là người

chỉ huy của chúng.

Nhưng chẳng lẽ lại không có sự giao thoa giữa hai thế hệ? Bố mẹ tôi rất nghiêm khắc theo quan điểm truyền thống: Tôi phải tuân thủ giờ giấc đi ngủ, phải rửa bát, đặc biệt là rửa rau và đôi khi rửa cả những thứ tôi không thích như gan và hành. Tôi phải làm việc nhà. Nhưng vào mùa hè, tôi cũng được ăn kem và bố mẹ tôi dù nghiêm khắc vẫn đưa tôi tới công viên Disney World hồi nó mới mở. Như tôi đã nói, nghiêm khắc đã từng là điều ngầm định sẵn, được thừa nhận hiển nhiên như thế. Dù vậy, một số người chỉ còn nhớ tới những lần cố gắng chống lại nội quy gia đình. Chúng ta quên đi chuyện được ăn kem (và dù bây giờ đã là cha mẹ, chúng ta vẫn quên rằng có lẽ ngày xưa cha mẹ của chúng ta cũng đã làm những gì tốt nhất có thể) mà chỉ nhớ (hoặc chỉ muốn nhớ) rằng mẹ thật bất công khi bắt chúng ta phải ăn món mẹ nấu, mà không được quyền chọn món mỳ ống trộn phô mai. Hay chúng ta phải chơi một trò thể thao nào đó sau giờ học vì nó giống như nghĩa vụ, việc nhà, bốn phận tôn giáo. Tóm lại, đó chưa phải là *tất cả về thế hệ chúng ta*.

Bố mẹ là người nắm quyền kiểm soát. Và từ bé tôi đã hiểu điều đó. Không phải tôi hiểu vì tôi học được điều đó, mà nhờ bản năng tôi hiểu rằng đó là điều hiển nhiên, không thể thay đổi. Vốn dĩ nó là như thế, tôi chẳng bao giờ nghĩ sẽ đòi mẹ một chiếc đĩa khác chiếc đĩa của chị tôi, những món ăn khác trong bữa tối, hay

Rốt cuộc, đó là việc hiển nhiên trẻ con sẽ làm: Chúng cảm thấy bị kiểm soát, và chúng tìm cách thoát ra.

nếu tôi có đòi, tôi cũng biết trước là bố mẹ tôi sẽ chẳng để ý đến đòi hỏi của tôi. Điều đó không có nghĩa là tôi không cố gắng lách ra khỏi sự kiểm soát của cha mẹ – rốt cuộc, đó là việc hiển nhiên trẻ con sẽ làm: Chúng cảm thấy bị kiểm soát, và chúng tìm cách thoát ra. Nhưng khi nhớ lại ngày xưa, chúng tôi đều biết rằng dù những nguyên tắc là gì đi nữa và dù chúng tôi có thích hay không thì chúng không nhất thiết phải dễ thỏa hiệp, nhất là với những nguyên tắc trọng yếu.

Cha mẹ đưa ra những nguyên tắc cho cả nhà. Một số nguyên tắc được nói lỏng, nhưng một số nguyên tắc lại bị thắt chặt (ví dụ, chúng tôi không được đi đến nhà bạn mà không có bố hay mẹ ở nhà; những đứa trẻ khác theo tôi biết thì lại được phép), và con cái phải tuân theo, hoặc chấp hành nghiêm chỉnh quy tắc đó hoặc tìm cách lách luật (chẳng hạn như, bạn biết đấy, nói dối về việc ông Sullivan có ở nhà dù tôi không biết thực tế có phải vậy không). Nhưng bọn trẻ ngày xưa chưa từng tự hỏi liệu chúng có thể *thay đổi* các nguyên tắc được không.

Tất nhiên, chúng ta đang nói về những đứa trẻ đã lớn hơn một chút, đã có khả năng nài nỉ cha mẹ. (“Đi ngủ lúc 8 giờ á? 9 giờ được không mẹ? Cho tụi con đi ngủ muộn hôm nay thôi, 8 rưỡi nhé mẹ?”) Nhưng ngày nay, những nguyên tắc của cha mẹ ngay từ đầu có vẻ đã quá dễ thỏa hiệp, kể cả với trẻ sơ sinh. Thời nay, việc bọn trẻ thuyết phục được cha mẹ chẳng phải chuyện gì đó phi thường. (“Mẹ ơi, nhìn kia, giá mà mẹ cho con tự đi đến chỗ đó thì thật tuyệt. Đừng đặt con trong chiếc xe đẩy như con nít nữa. Con muốn tự đi đến đó. Tốt hơn là đi vào khu đồ chơi mẹ nhé, cảm ơn mẹ”) Đó chính là điều các bậc cha mẹ luôn trăn trở. *“Nếu con mình cứ giẫy giụa trong xe đẩy thì mình có cho nó ra không?”* Chúng ta bắt đầu suy nghĩ: *“Mình không muốn dùng lại chiếc xe đạp cũ của chị. Việc đó thật đáng ghét! Mình sẽ không bao giờ làm thế với con cái.”* Bạn có nghĩ rằng: bất cứ quan điểm nào bạn thấy nó quá nghiêm khắc, thì bạn phải có nghĩa vụ ngăn chặn, không cho nó xảy ra trong gia đình bạn. Bắt con bạn ở chung phòng ư? Bắt chúng ăn rau chân vịt nhót nheo ư? Bắt chúng dọn dẹp sau bữa tối ư? Chúng tôi sẽ không làm thế, tôi sẽ không làm thế, không đòi nào!

Đây mới là vấn đề: tôi đã từng rất ghét ăn rau chân vịt nhưng tôi vẫn ăn vì tôi biết mình không thể nài nỉ, xin xỏ. Khi tôi lớn, tôi ghét dọn dẹp sau bữa tối (đặc biệt những bữa tối có món sườn nướng và chiếc chảo nướng cháy đen) nhưng tôi vẫn phải dọn dẹp. Và chả có vấn đề gì nếu (a) tôi thừa nhận là việc đó giúp tôi trở nên tốt hơn vì cuối cùng tôi cũng học được cách tuân theo các nguyên tắc, kính trọng cha mẹ cũng như thích ăn rau và biết cách cọ rửa chiếc chảo nướng; và (b) tôi muốn cho con tôi biết, thậm chí trước cả khi chúng có thể hiểu những gì tôi nói, rằng chúng cũng sẽ phải dọn bát đĩa, và lau chùi xoong nồi. Và bây giờ chúng tôi đang tính bắt chúng làm thêm một số việc nữa.

Va chạm giữa thế giới cha mẹ và con cái

Vì nhiều nguyên nhân – như ngày càng có nhiều gia đình mà cả cha và mẹ đều đi làm, có nhiều người phải sống trong những cộng đồng khép kín nơi có rất ít trẻ em được tự do chơi ngoài phố hay trong công viên, ngày càng có nhiều hoạt động ngoại khóa có tổ chức, kiểu các môn thể thao, yêu cầu cha mẹ phải giám sát và đi cùng con cái – cuộc sống của chúng ta và con cái thời nay dường như có nhiều va chạm hơn so với các thế hệ trước đây. Tôi còn nhớ, những trò vui chơi của tôi ngày xưa, dù ở trong nhà hay ngoài trời, thì ít nhiều đều diễn ra trên chỗ vui chơi của riêng tôi, trong khi đó có vẻ như các bậc cha mẹ ngày nay lại ngồi trên sàn cùng chơi trò Candy Land hay ngồi trên ghế đá trong công viên

khi những đứa con chơi đu quay, hoặc chạy theo chiếc xe đạp của con.

Ngày nay có một số thay đổi đáng mừng – thật vui khi bố mẹ chơi cùng con cái (vâng, việc này khá tốt), và một số thay đổi là cần thiết vì nhiều nơi trong khu phố của tôi, không đủ an toàn để cho bọn trẻ đạp xe một mình. Ngày xưa, tôi từng đạp xe một mình như thế, nhưng khi đó tôi sống ở khu phố có ngõ cụt và có đường đi bộ. Tuy nhiên theo tôi có một số thay đổi, một số va chạm tự nhiên giữa cha mẹ và con cái thì không đáng hoan nghênh cho lắm, vì nó khiến bố mẹ can thiệp quá nhiều vào chuyện của con cái, không cho chúng một vùng trời riêng.

Nhớ hồi còn bằng tuổi con trai tôi bây giờ, tôi được phép *tự do* sử dụng khoảng thời gian rảnh rỗi của mình. Tôi không tham gia một buổi trại hè nào, nhưng mùa hè vẫn trôi qua thật nhanh chóng dù tôi vẫn chưa chơi trò Games of Life hay trò rơi đèn pin trong con ngõ cụt khi trời tối. Có những *khu rừng* bí hiểm cho chúng tôi khám phá (rừng ở đây là đám cây lúp xúp mọc ngổn ngang trên lối đi sau sân nhà tôi và nhà hàng xóm). Chúng tôi có vô số những trò chơi, và chơi những trò đó phải theo luật chơi do chúng tôi tự sáng tạo ra. Những trò chơi phức tạp hay tuyệt cú mèo được sáng tạo ra dựa trên sách báo hoặc ti vi.

Tôi được quyền kiểm soát lãnh địa của riêng mình (dù ít dù nhiều) và bố mẹ tôi quản lý lãnh địa của riêng họ. Ngày nay, khi các lãnh địa này chồng chéo lên nhau, cha mẹ cảm thấy đúng là con cái có ít quyền kiểm soát hơn và vì thế họ cố cho con thêm nhiều lựa chọn. Tuy nhiên, một khi phân tích nó, bạn sẽ thấy đó không phải là cách hay để xem xét sự việc. Ngày xưa, tôi đã được tự do quyết định làm gì trong thời gian rảnh rỗi, bố mẹ sẽ không xen vào và bảo các bạn hàng xóm của tôi phải làm gì, hay chỉ dẫn chúng tôi làm cái này cái nọ; nhưng khi hết giờ chơi, những nguyên tắc bố mẹ tôi đặt ra lại có hiệu lực chẳng hạn như: phải về nhà khi nghe tiếng gọi (về nhà ăn cơm), hay phải ăn hết rau chân vịt dù mất bao nhiêu thời gian đi chăng nữa.

Đường ranh giới đã mờ đi, thế giới cha mẹ và con cái chạm vào nhau, các lãnh địa riêng tư chồng chéo lên nhau: khi cha mẹ cùng ngồi trên sàn nhà chơi với con, kể cả cha mẹ có nhắm mắt lại thì họ vẫn biết quá nhiều về thế giới của con. Không còn lạ lẫm gì khi thời nay ta thấy hai bà mẹ có thể kể cho nhau nghe chính xác cách con gái họ chơi búp bê hay cách con trai họ bày những chiếc xe hơi Hot Wheels ra thăm trong phòng khách và luật đua xe chúng đặt ra là gì. Họ biết mọi chi tiết và biết chính xác khi nào bọn trẻ phải dừng lại và thu dọn đồ chơi bởi vì đã đến giờ tham gia hoạt động tiếp theo trong thời gian biểu. Tôi đã từng bày búp bê Barbie và Ken ra bãi cỏ chơi cùng bạn, bố mẹ tôi cũng như bố mẹ cô ấy chỉ đơn giản là hài lòng vì chúng tôi đã vui vẻ dành hết

thời gian vào việc chơi đồ hàng. Điều chúng ta thật sự phải làm là hãy để cho bọn trẻ tự quyết định.

Con cái như những công trình nghiên cứu

Bọn trẻ không đơn thuần chỉ là con chúng ta – người mà chúng ta sinh ra hay nhận nuôi và được chúng ta ấp ủ ước mơ sẽ nuôi con mạnh khỏe, trưởng thành và một ngày nào đó con có thể chăm sóc chúng ta – mà là những công trình nghiên cứu. Và chúng ta là những sinh viên giỏi: Nếu chúng ta có một công trình nghiên cứu, chúng ta muốn được điểm tối đa thì đừng quên: mọi người đang quan sát, cho điểm và đánh giá công trình nghiên cứu của chúng ta.

Điều đó có nghĩa là chúng ta cần xác định và áp dụng phương pháp nuôi dạy con vì chúng ta tin chắc rằng mình có ảnh hưởng lớn, có tính quyết định với con.

Việc này giống như con lắc thoi miên du đưa qua lại trong niềm tin của con trẻ: Cha mẹ là người định hình nên con người của trẻ sau này (điều này có nghĩa trách nhiệm của cha mẹ là dạy bảo con về những giá trị làm người, các chuẩn mực đạo đức, và cho con đến trường để học thêm nhiều thứ khác), và điều này là không thể thay đổi được. Đó là bản năng. Ngày nay, người ta chú trọng nhiều hơn vào nuôi dạy con về mặt: tin hay ngụy tin theo thuyết nhân quả.

Ví dụ chợt xuất hiện trong tâm trí tôi là một chủ đề đang được bàn luận sôi nổi giữa các bậc phụ huynh ở khắp nơi cả trên sân trường hay sân bóng. Đó là vấn đề giảm mốc tuổi bắt đầu đến trường của học sinh. Nếu ngày sinh của con bạn rơi vào trước nhưng sát ngày tính tuổi đến trường, bạn sẽ để con ở nhà thêm một năm nữa hay vẫn cho con đi học. Đây là điều sẽ không bao giờ có ý nghĩa đối với cha mẹ tôi, giả sử họ biết chuyện này. Ngày xưa, cha mẹ tôi có một nguyên tắc dù tuổi nhập học có là bao nhiêu đi nữa, cứ trước ngày 1 tháng 12 hay ngày 1 tháng 1 con phải được tính là 5 tuổi. Ngày nay, các bậc phụ huynh có thể hoãn việc vào học của con lại.

Đây là mối quan hệ nhân quả: Tôi có thể cho con cơ hội tạo dựng các kỹ năng giao tiếp nhờ học thêm một năm mẫu giáo. Tôi có thể cho đứa con cơ hội lớn thêm một chút (và trở thành cô bé nổi bật nhất nhà trẻ, cứng cáp hơn những đứa trẻ suốt ngày khóc nhè. Tôi có thể cho con trai cơ hội theo đuổi những cô bé dạn dĩ, sẵn sàng đi học hơn hay trở nên to lớn, khỏe mạnh hơn những đứa bạn ở trường trung học (và có thể ngày nào đó đạt được học bổng thể thao).

Khi đưa con là công trình nghiên cứu, hiện tượng tương tự với hiện tượng va chạm giữa hai thế giới cha mẹ và con cái cũng xảy ra: chúng ta quá đề cao chúng và kiểm soát chúng khắt khe trong mọi mặt của cuộc sống – đúng vậy, nói một cách châm biếm, thì chúng ta đối xử với con cái giống như với những người bạn mình, khẩn khoản hỏi ý kiến con và tin rằng làm thế sẽ khiến con thông minh hơn và giỏi giang hơn. Trong khi đó, những việc như vậy lại khiến con bối rối – và đôi khi trở nên ấu trĩ.

Hãy làm hơn thế!

Con cái là cơ hội để bạn ấn nút “làm lại” thời thơ ấu của bạn. Điều này liên quan đến quan điểm ban đầu của tôi nhưng không giống hoàn toàn. Ngay cả khi bố mẹ chúng ta không nghiêm khắc thì chúng ta cũng không thể xen vào những gì họ làm, nhưng đó lại là những thứ chúng ta muốn thay đổi, và dù không thể quay lại và làm lại thời thơ ấu của mình, chúng ta vẫn loay hoay tìm cách làm lại nó, bằng cách thức dễ dàng hơn nhiều, đó là thông qua con chúng ta. Chúng ta không có gì khác biệt so với những ông bố bà mẹ khác. Nếu họ ăn khoai tây rán thì chúng ta cũng ăn khoai tây rán. Bạn hiểu ý tôi muốn nói chứ? Bố mẹ chúng ta thường làm những gì mà họ cho là đúng, chẳng để ý đến những gì mà người khác làm.

Hồi nhỏ, tôi có một cô bạn thân sống ở nhà bên tên là Patti, nhỏ hơn tôi hai tuổi. Cô ấy luôn đồng hành với tôi kể từ khi chúng tôi chuyển tới nhà mới. Lúc đó tôi năm tuổi, còn cô ấy khoảng ba tuổi. Tôi gặp cô ấy khi mẹ cho tôi sang sân sau nhà cô ấy chơi vào ngày đầu tiên chúng tôi chuyển đến nhà mới. (Khi đó chị gái tôi đi học ở ngôi trường mới, bố tôi đi làm còn tôi thì bé tý). Giữa hai nhà chúng tôi không có hàng rào ngăn cách nên khi nhìn thấy một bé gái đang đào bới hố cát ở sân nhà kế bên, mẹ xua tôi qua đó chơi mà không cần giới thiệu, không cần bấm chuông xin phép mẹ Patti. Khi tôi lớn hơn một chút, chúng tôi chơi hàng giờ trong ngôi nhà gỗ phía sân sau nhà cô ấy, rồi lần lượt qua nhà từng đứa xin đồ ăn cho buổi picnic. Lúc ấy chúng tôi mới thông minh làm sao, hai đứa sang nhà tôi xin sandwich, sang nhà cô ấy xin nước uống và khoai tây chiên. Bánh sandwich của chúng tôi giống nhau (sandwich bơ đậu nành, phô mai, bologna) vì chúng đều do mẹ tôi làm, nên điều đó chưa có vấn đề gì cả. Nhưng nếu chúng tôi muốn ăn bánh Ding Dong và uống sữa dâu tây Strawberry Quik thì sao? Mẹ Patti sẽ làm.

Tôi chưa bao giờ bảo mẹ mua sữa Strawberry Quik hay bánh Ding

Dong vì mẹ tôi sẽ chẳng bao giờ mua cho (mẹ tôi là Quý bà rau củ). Nhưng nếu tôi sinh ra trong thời nay thì sao? Có lẽ tôi sẽ nghĩ “mẹ chẳng bao giờ mua bánh Ding Dong cho mình, mình buồn quá”. Hoặc “mình muốn các bạn được ăn món sữa dâu tây Strawberry Quik ở nhà mình cơ.”

Tất nhiên, việc bạn muốn soi xét cách dạy con của cha mẹ mình khi bắt đầu vạch ra cách dạy con của riêng bạn là điều không thể tránh khỏi. Nhưng nếu bạn muốn uốn nắn lại những thứ bạn cho là “sai lầm” hay “không công bằng” thời thơ ấu, bạn sẽ bị ám ảnh bởi những thứ thật sự bất công hoặc hợp tình hợp lý, từng khiến bạn buồn rầu: như bố tập trung vào tờ báo sau khi đi làm về; hay mẹ không cho bạn đi học múa ba lê. Nếu bạn chỉ nghĩ đến mặt tiêu cực bạn sẽ quên mất những mặt tích cực; như là dù bố bạn bận rộn suốt tuần thì ông vẫn dành thời gian cùng bạn làm việc vặt trong nhà vào thứ 7. Bạn nên bỏ qua những thứ chưa hẳn là lỗi của họ, như hồi đó các lớp học ba lê chưa phổ biến bằng hiện nay. Nếu bạn cứ khẳng khẳng đòi sửa chữa những sai lầm, có thể chính bạn sẽ mắc phải sai lầm mà bạn tưởng rằng mình không bao giờ phạm phải, những thứ mâu thuẫn với những nguyên tắc của bạn, hoặc những điều khiến bạn thoải mái. Bạn cũng có thể nuôi dạy con theo cách số đông vẫn làm vì bạn nghĩ cách này *hẳn phải* đúng, và cách đó khiến con bạn vui vẻ trong năm phút.

Và một trong những cách đó là cho con bạn quyền đưa ra quyết định.

Trên hết, đó là thế giới của con trẻ

Chúng ta tạo nên một thế giới dành cho con, chứ không dành cho người lớn. Khi học trung học, tôi bắt đầu xem những vở kịch dài kỳ sau giờ học, và một trong những đặc điểm nổi bật của loại hình nghệ thuật đang chết dần này là cách đối phó với trẻ con – hoàn toàn không có gì đáng nói. Đó là những câu chuyện đầy ý nghĩa về việc mang thai, cũng như về trẻ sơ sinh và những đứa trẻ mới biết đi (Giành quyền làm cha). Nhưng khi còn bé thì bọn trẻ chưa thể làm gì, vì vậy họ lái câu chuyện sang thời điểm bọn trẻ đã lớn để quay lại và thách thức bố của Brock về những chuyện trong gia đình.

Cùng lúc đó, bạn sẽ không phát hiện ra gia đình trong vở kịch có sự xuất hiện của trẻ con. Bởi không có đồ chơi bày bừa ra, không có tình trạng lộn xộn, không có món gà lẫn bột rán trong phòng ăn hay những đôi giày bóng đá lem luốc bùn đất trong phòng tập. Ngôi nhà có vẻ

hoàn toàn không bị đảo lộn và không có thay đổi gì dù có trẻ con sống ở đây.

Thế giới hiện thực hoàn toàn đối lập với cảnh tượng trong vở kịch. Chúng ta sống trong một thế giới mà nếu có một đứa trẻ xuất hiện thì ngay cả phòng khách giản dị cũng được sắp xếp lại cho giống với cuốn catalog của *One Step Ahead*⁽¹⁾. Hay giống một nơi trông trẻ, hoặc phòng trưng bày của cửa hàng Little Tikes.

Thế giới đơn giản vì bạn nghĩ đơn giản, nhằm làm nổi bật đồ đạc của con, sự thoải mái của con, đồ ăn con cần và sự an toàn của chúng...

Đừng bảo tôi sai, về lý thuyết tôi muốn một ngôi nhà gọn gàng sạch, sẽ giống các chương trình trên ti vi, nhưng tôi biết điều đó là không thể và chỉ là mơ mộng. Tôi có con nhỏ và chúng sống cùng tôi. Những chiếc ô tô đồ chơi bị giấu kỹ dưới thảm trong phòng khách nên tôi thường không nhìn thấy chúng; vì vậy, khi đâm phải một chiếc Ferrari xuất xứ từ Trung Quốc, tôi rút chân lại vì đau và không ngừng chửi rủa. Tôi không muốn trở thành người lạ trong chính ngôi nhà của mình. Khi tôi sinh con đầu lòng, bộ đi-văng trắng ngà dần chuyển sang màu ó, tôi gọi nó là Spit Up Chic. Tôi thấy hài lòng với điều đó – tôi biết việc cố giữ chiếc ghế không dính bẩn là điều không thể. Nhưng không có nghĩa là tôi để đứa con còn chưa cầm chắc bát cơm, muốn làm gì thì làm.

Khi bố mẹ sinh con ra, rồi dần dần thích ứng với con cái cũng như đồ đạc của con – đồ chơi, giày dép, sách vở, xe đạp trong nhà, họ chấp nhận thay đổi ngôi nhà của mình từ trước khi đứa bé được sinh ra và nếu không thì cũng ngay sau đó. Do đó, bạn có thể thấy những gia đình trong chương trình như *House Hunter* (tạm dịch: *Người săn nhà*) của HGTV phải đào móng ngôi nhà rộng 1800 foot để có chỗ rộng hơn, thân thiện với trẻ con hơn, vì họ sắp có con. “Ồ, chúng ta không thể có những cầu thang này; Elijah bé nhỏ biết làm sao?” (Ừm, chẳng lẽ sau này Elijah lại không thể lên nổi cầu thang hay sao?)

Khi tôi mang thai đứa con đầu lòng, Maria – bạn tôi, người mà sau đó cũng làm mẹ – đứng trong căn hộ của tôi và nói: “Chỗ này sẽ sớm có đầy đồ chơi và rực rỡ sắc màu!”

Điều đó đã không xảy ra. Ồ! chắc rồi, chúng tôi đã chuyển cái bàn cà phê sang góc phòng khách khi con tôi bắt đầu tập đi, một phần lý do là để giúp con không bị đụng đầu vào cạnh bàn, phần khác là vì căn hộ không to lắm nên cần dọn chỗ cho con tôi chơi đùa và đó là điều nên làm. Nhưng trong căn phòng nhỏ đó, chúng tôi chỉ dọn dẹp ngăn cuối giá sách để xếp đồ chơi và sách vở cho con, đặt chiếc cũi và chạn bát vào góc phòng ăn, đó là tất cả những việc biến nhà tôi thành chỗ thân thiện

với trẻ nhỏ.

Hồi ấy, trong nhà tôi luôn có những chiếc ô tô đồ chơi vút bừa bãi, những quyển tạp chí *Highlight* nằm rải rác trong bếp cùng với các loại tạp chí khác như tờ *New Yorkers* của tôi và tờ *Money* của chồng tôi, à vâng, có một phòng giải trí ở tầng trệt được sơn những màu sắc mà tôi sẽ chẳng bao giờ sơn cho những phòng sinh hoạt chung khác, nhưng dù sao đó vẫn là ngôi nhà của người lớn – nơi con cái tôi sẽ lớn lên, nó khác hẳn với ngôi nhà được đơn giản hóa hoàn toàn cho hợp với con.

Giành lại quyền kiểm soát!

Chúng ta lấy lại tay lái và giữ quyền kiểm soát bằng cách nào? Hãy can đảm lên, trước khi bạn định thử – ý tôi là đừng nghĩ rằng mọi chuyện đã quá muộn. Khi phòng ăn nhà bạn bừa bãi những thứ đồ chơi leo núi của *Little Tikes*, tủ lạnh đầy món gà viên chiên, điều khiển ti vi bị giữ khư khư trong tay con, bạn nghĩ sẽ không thể lật ngược được tình thế này, nhưng bạn sai rồi.

Trước hết, hãy nhớ rằng trẻ con rất hay thay đổi. Đây là sự thật: chúng khóc thét lên vì đầu gối bị trầy xước, và khoảng mười phút sau chúng đã đùa vui ngay được, lúc đó đầu gối đã được băng bó và nước mắt khô đi chỉ còn vết lem luốc trên mặt. Hai ngày sau, vết thương nhanh chóng lành lại mà chẳng để lại vết sẹo nào.

Việc thay đổi thói quen của con cũng tương tự như thế. Đầu tiên hãy cứng rắn, có thể con sẽ khóc, có thể cần băng gạc, nhưng con sẽ vượt qua được. Nhận thức của chúng sẽ thay đổi sớm thôi, bọn trẻ sẽ nhận ra rằng – ví dụ này lấy từ chính gia đình tôi – sau bữa tối, ti vi là của mẹ. Ồ, chắc chắn chúng có thể đòi hỏi, và chúng sẽ làm vậy. Nhưng câu trả lời là: “*Không, rất tiếc, con yêu. Nhưng con có thể xem chương trình House Hunter với mẹ nếu con muốn.*”

Điều thứ hai là hãy luôn nhớ đến các phần thưởng. Hãy quay lại ví dụ đầu chương này, thử tưởng tượng rằng bà mẹ, người muốn giúp con cái tăng lòng tự trọng, sẽ làm được điều đó bằng cách giành lại quyền kiểm soát, nói cho chúng biết chúng có thể chọn một trong hai món ăn sáng chúng thích, hoặc bằng cách *chính cô ấy* sẽ quyết định nội quy xem ti vi cho cả nhà, hoặc bằng cách *chính cô ấy* bắt bọn trẻ mặc áo khoác vào ngày trời lạnh và phải làm xong bài tập trước khi chơi điện tử. *Mọi người* sẽ đều vui vẻ.

Có hai điều bạn phải làm được để nắm giữ quyền kiểm soát:

1. **Đẹp bỏ ý muốn làm con cái thấy thoải mái mọi lúc.** Không phải lúc nào con bạn cũng thấy dễ chịu, và đôi khi chính bạn là lý do khiến chúng khó chịu. Thử nghĩ xem, con trai tôi đã khó chịu thế nào khi hết giờ chơi máy tính hoặc khi chúng không có bữa ăn đêm sau khi dự tiệc ở trường về? Đúng thế, chúng sẽ bực bội. Nếu tôi nhượng bộ chúng, chúng sẽ run vì lên sung sướng; nhưng khi tôi không nhượng bộ, nỗi bực tức của chúng cũng tiêu tan nhanh chóng. Trẻ con muốn thoát khỏi việc bị bao bọc, bởi đó là việc của chúng. Còn tôi phải cố hết sức để bao bọc chúng lại, bởi đó là việc của tôi. Tôi từng thắc mắc tại sao chúng lại nhanh chóng từ bỏ và quên hết mọi chuyện như thế, còn tôi lại luôn phải cố hết sức để nhớ trong cuộc đấu trí hàng ngày này. Và chỉ trong năm phút, chúng quên mất que kem mà *chúng nhất định phải có*.
2. **Đẹp bỏ ý muốn trở thành bạn thân nhất của con.** Việc muốn trở thành bạn thân nhất của con có vẻ là một ý tưởng hay nhưng điều này không bao giờ thành hiện thực. Cùng nhau vui đùa, có. Âu yếm, vuốt ve, cùng nhau xem ti vi, có. Ra ngoài chơi bóng ném, bóng đá? Hoàn toàn có thể. Chơi một trò chơi dài kỳ Monopoly? Tốt thôi, hãy để hết những việc đó cho chồng tôi, nhưng chắc chắn rằng tôi không thể trở thành bạn bè của con. Bạn có biết điểm khác nhau là gì không? Nếu chúng tôi chơi ném bóng, chúng tôi có thể rất vui, nhưng tôi vẫn là người phải nói những câu như: “Đừng ném bóng vào vườn cà chua”. Tôi cũng sẽ là người nói: “Chúng ta đã đeo kính râm vào sau cổ con trước khi đi ra ngoài chưa nhỉ?” Và tôi cũng là người phải nói: “Thôi, trời tối rồi, mẹ phải nấu bữa tối đây.” Nhiều bậc cha mẹ vẫn giữ mục tiêu cao cả và có vẻ ngọt ngào là khiến con cái xem họ như những người bạn thân, và điều đó khiến họ không thể giữ vững những nguyên tắc cũng như quyền kiểm soát của mình. Nếu bạn trở thành bạn tốt của con, bạn sẽ không thể giữ chặt được lớp vỏ bao bọc bọn trẻ trong khi bọn trẻ cứ cố xé toạc nó ra. Xin lỗi vì đã lạm dụng thái quá phép ẩn dụ.

Năm lý do hàng đầu để luôn là người nắm quyền

1. **Kiểm soát cái ti vi.** Bạn giữ cái điều khiển. Bọn trẻ phải xin phép bạn để được dùng nó. Tin tôi đi, đó là vật vô giá. Vì bạn

nắm quyền kiểm soát, nên bạn không cần phải nhân nhượng cho đám con trẻ này bằng cách mua cho mỗi phòng một cái ti vi (tôi nhận ra đây là một quyết định cá nhân/gia đình vì từ trước đến nay chúng tôi chỉ có một cái ti vi ở phòng khách, với một cái nữa ở tầng hầm chỉ để chơi điện tử tới đa nửa giờ mỗi ngày). Bạn cũng không cần phải năn nỉ, dỗ dành chúng để được xem kênh HCTV. Chúng mới là người phải năn nỉ bạn.

2. **Kiểm soát đồ đạc.** Ai nói hãng Fisher-price nên thầu toàn bộ đồ dùng trong gia đình bạn? Nếu bạn chăm sóc gia đình, bạn sẽ không bị rơi vào tình cảnh những vị khách trong bữa tối phải ngồi trên những chiếc ghế nhựa nhỏ, uống nước từ bình tu có in hình Transformers. Vì bạn nắm quyền kiểm soát, nên bạn giữ những món đồ quan trọng với mình ở một chỗ hợp lý trong nhà, và một cách thực tế và kiên quyết, bọn trẻ phải học những phép tắc như "không được đặt nước nho ép trên ghế trong phòng ăn."
3. **Kiểm soát những thú vui (Đúng vậy, tôi đã nói điều này: tôi giấu bọn trẻ ăn kem một mình).** Kể cả khi bạn phải quyết định những thứ đơn giản (nhưng tốn nhiều công sức) như thực đơn, bạn biết đấy, bạn cũng có thể cho mình được làm những gì mình thích mà không sợ bị bắt phạt, như ăn kem khi bọn trẻ đã ngủ. Hoặc uống bất cứ nước gì bạn thích. Vì bạn nắm quyền kiểm soát, nên bạn không cần phải cảm thấy tội lỗi khi buộc phải nói: "Tôi nên để dành món khoai tây trộn Chocolate bạc hà này cho bọn trẻ." Chẳng có lý do gì để bạn phải để dành kem que và không được phết thứ gì đó ít béo hoặc không bơ mà bạn thích (nếu đó là kiểu bạn thích). Và nếu con bạn nói giống con tôi: "Mẹ ơi, cho con ăn một ít nhé", bạn có thể kiên quyết nói: "Đó là kem dành cho bố người lớn" và không cảm thấy tội lỗi một chút nào.
4. **Kiểm soát ý nghĩa của từ "quà sinh nhật".** Nếu bạn yên ổn với cuộc sống mà người lớn nắm quyền kiểm soát, bạn sẽ không gặp phải những rắc rối cứ xuất hiện mỗi năm hai lần (vào sinh nhật bọn trẻ và dịp lễ tết). Thậm chí khi bạn nhận thấy mình không thể lôi hết đồng đồ chơi của năm ngoái ra vì phòng giải trí, phòng của con, phòng làm việc, phòng khách và những chỗ trống trong bếp và phòng tắm chứa đầy đồ chơi. Vì bạn nắm quyền kiểm soát, nên bạn từ chối sự hào phóng của ông bà, hoặc (nếu bạn thực sự không thể bảo bố mẹ mình hay bố mẹ chồng đừng tặng bọn trẻ những món quà giá trị, sắc sỡ trong cửa hàng đồ chơi Toy'R'Us) bạn phải định ra nguyên tắc, thêm một món

đồ chơi mới thì phải bỏ một món đồ chơi cũ (và các tổ chức từ thiện sẽ thích bạn làm điều này).

5. **Kiểm soát con người bạn trẻ.** Khi bạn cảm vô lăng, chắc chắn sẽ có những đứa trẻ không cảm thấy chúng có quyền trở thành trung tâm vũ trụ. Đây là những đứa trẻ hay gây chuyện, thích nghiêm trọng hóa mọi chuyện. Nếu bạn đã đọc qua hết các chương trước cho tới đây thì hãy đọc tiếp phần này: khi bố mẹ nói lòng nguyên tắc (và nhớ rằng không phải tôi đang nói về sự cực kỳ nghiêm khắc – nếu không có gì khác, bố mẹ phải thật mềm mỏng và linh động – nhưng phải giữ được địa vị mình là người dừng mọi chuyện tại đây), khi bạn trẻ cố gắng gồng mình để bẻ cong các nguyên tắc, hoặc là không bị áp đặt một nguyên tắc nào cả, chúng sẽ thấy hài lòng vì việc này và sung sướng vì được tự do thoải mái. Nhưng những đứa trẻ ấy cũng sẽ lấn lướt bạn. (Và lướt qua cái ghế với đôi giày dính đầy bùn đất) và nếu chúng lấn lướt được bạn, chúng sẽ cảm thấy cũng có thể lấn lướt thầy cô, hoặc sếp chúng. Thật chẳng hay chút nào.

[6]

Quy tắc Bà mẹ khắc nghiệt số 6:

Nói không. Mỉm cười. Không xin lỗi. Nhắc lại nếu cần thiết.

Húng ta có thể bàn về những chiếc máy bán hàng tự động chứ? Tôi ghét chúng đến chừng nào?Ồ! thực ra tôi không ghét chúng nhiều bằng cảm giác khó chịu thường trực do những chiếc máy ấy luôn được đặt ở một vị trí tiện lợi đến nỗi lúc nào bọn trẻ cũng đi qua chúng. Cụ thể là hai địa điểm: phòng Gym của Hiệp hội thanh niên Cơ đốc và thư viện. Vâng, chính là thư viện. Mặt khác, máy bán hàng tự động sẽ vô cùng tiện ích, nếu được tích trữ đầy đủ đồ ăn thức uống gồm: đồ ăn vặt cùng nước uống nằm kế bên hay thế chỗ cho những thứ đồ lặt vặt thông thường. Nhưng khi chiếc máy bán hàng tự động được đặt ở đó, thì vẻ ngoài to lớn, công kênh cùng ánh đèn nhấp nháy vô cùng hấp dẫn của nó sẽ nhắc nhở bọn trẻ rằng đồ ăn vặt ở bên trong sẽ là của chúng – ngay lập tức – và điều đó khiến tôi vô cùng tức giận.

Hãy lấy thư viện, nơi tôi yêu thích đến nỗi ước gì tôi có thể lấy nó làm chồng, làm ví dụ. Khu vui chơi của trẻ em, nơi gần đây mới được thiết kế và xây dựng lại, vốn là tầng thấp hơn của tòa nhà. Có lẽ thuật ngữ của nó là tầng hầm, nhưng nó lại có những khung cửa kính nối từ sàn nhà lên tận trần, nhìn ra một khu vườn vốn từng là một phần đồi. Tôi đề cập đến điều này là do khu trẻ em chia sẻ thứ nửa giống tầng hầm nửa không này với một khu vực ngồi nghỉ ngoài trời, nơi được trang bị sàn nhà lát đá cùng bàn ghế uống cà phê bằng kim loại. Nghĩa là nơi này được dùng làm nơi tụ tập (và hầu như lúc nào cũng có những chiếc bàn chật kín người, gồm học sinh đang trao đổi với gia sư, nhân viên thư viện đang nghỉ giữa giờ, những người sử dụng máy tính cá nhân hay phải đi đây đi đó nhưng lại thích nơi này hơn Starbucks, hoặc những cuộc trò chuyện nhạt nhẽo của các cụ hưu trí, và những bà mẹ cùng lũ trẻ đang đợi tới giờ chiếu phim, hay giờ vào lớp thể dục, hoặc buổi hội thảo nào đó sắp diễn ra trong phòng tổ chức sự kiện). Nếu bạn là nhà cung cấp máy bán hàng tự động, thì đặt chúng tại đây cũng hợp lý thôi – và tôi nhanh chóng nhận ra rằng ở đây có một chiếc máy pha cà phê cũng như một chiếc máy bán sữa chua, bánh mỳ sandwich và cả hoa

quả, cùng với đó là những chiếc máy bán khoai tây rán, kẹo và soda.

Nhưng bây giờ, chiếc máy bán hàng tự động đã tồn tại, lại nằm ở một vị trí gần với phòng trẻ, bọn nhóc nhà tôi nhanh chóng (tất nhiên chúng không phải là bù nhìn) liên hệ thư viện về việc mua quà vật. Như thể lời rủ rê: “Nào các con, hãy đến thư viện đi” sẽ nhanh chóng được đáp lại bằng câu: “Bọn con có được ăn quà vật ở đó không ạ?” Kể cả nếu lúc đó là 10 giờ sáng thứ bảy.

Những cụm từ – đến thư viện và ăn quà vật – hiển nhiên là điều hiếm gặp trong thời thơ ấu của tôi.

Thỉnh thoảng tôi phải giải thích cho chúng một cách kiên nhẫn nhưng cũng hơi phóng đại rằng việc đi đến thư viện là để đọc sách (và ngày nay còn có xem DVD và chơi trò Wii, lấy vé vào nhà hát địa phương, tham gia câu lạc bộ Lego, và dùng máy tính), chứ không phải để có thêm cơ hội ăn vặt như bây giờ. Tuy nhiên có một sự thật không thay đổi đó là việc có máy bán hàng tự động trong thư viện không hoàn toàn làm tăng sức nặng cho lý lẽ của tôi, thực tế là ngược lại.

Dù tôi đã và đang cố gắng gợi ý cho chúng bánh quy xoắn hoặc bông ngô, nhưng đó hiển nhiên là lỗi của chính tôi vì tôi đã nói đồng ý một lần – khi bọn trẻ được chạy đến những chiếc máy phủ đầy những khe kẹo bằng vị phô mai khoai tây rán một lần thì thói quen cũng nhanh chóng hình thành. Tuy nhiên điểm mấu chốt của câu chuyện máy bán hàng tự động này là việc tôi có nói đồng ý một lần, hoặc vài lần, không hề ngăn tôi nói *không* khi tôi muốn câu trả lời là *không*. Ví dụ, khi sắp đến 10 giờ sáng, hoặc ngay trước bữa ăn trưa, hoặc khi tôi không định đổi ý (hoặc tôi giả vờ như thế). Tôi đặc biệt không thích nói *không* (được rồi, có một chút sai sự thật ở đây, thực ra tôi khá là thích việc đó, nhưng tôi thích nói ngược thế đấy), tuy nhiên tôi không thấy có vấn đề gì khi tôi nói *không* trong trường hợp phải làm. Tôi không sợ việc nói *không* với thứ gì đó có sức hấp dẫn quá mạnh mẽ, y như một cục nam châm cao chục thước.

Mặc dù vậy có nhiều bậc phụ huynh sợ phải nói không một cách kiên quyết, nghiêm túc. Hoặc do họ bị thuyết phục bởi sức mạnh ngọt ngào của việc nói đồng ý.

Mặc dù vậy có nhiều bậc phụ huynh sợ phải nói *không* một cách kiên quyết, nghiêm túc. Hoặc do họ bị thuyết phục bởi sức mạnh ngọt ngào của việc nói đồng ý. Sức mạnh đó đem lại nụ cười dù thoáng qua trên mặt bọn trẻ. Cho dù thế, xin đừng sợ nói *không*. Điều đó không thể giết chết bạn được. Ô, thực ra là có ảnh hưởng nhưng sự ảnh hưởng đó sẽ chóng mờ hơn bạn nghĩ. Nếu lúc nào bạn cũng đầu hàng,

cũng nói đồng ý, bạn sẽ không chỉ mất đi năng lực vốn có của bạn (Mẹ không thể cho con cái gì *khác* ngoài mấy cái bánh Doritos này sao?) mà còn quên mất, giả sử bạn thật sự đã từng biết, rằng nói *không* thật ra rất tuyệt vời.

Đó là lý do tại sao tôi lại đem đến cho bạn **Quy tắc Bà mẹ khác nghiệt số 6: Nói không. Mỉm cười. Không xin lỗi. Nhắc lại nếu cần thiết.**

Không đùa đâu!

Việc nói *không*, hoặc như trong thông điệp phản đối thuốc phiện của Nancy Reagan ở thập niên 1980⁽¹⁾ “chỉ cần nói không”, không hề đơn giản. Bởi *chỉ nói không* thôi thì chưa đủ mạnh. Điều đó không phải lúc nào cũng có hiệu quả, không phải lúc nào cũng thành công. Chỉ nói *không* thường tốn rất nhiều thời gian, bởi kéo theo đó là những lời nài nỉ. *Nhưng mẹ đã hứa rồi mà?* (Mẹ không hề hứa hẹn gì hết), *chuyện đó có gì to tát đâu chứ* (Ai bảo vậy?), *chỉ mỗi lần này thôi mà mẹ...* (Đó chính là cách cocain lan tràn như bệnh dịch đó, con trai). Nói *không* chỉ có trọng lượng khi bạn nói một cách kiên quyết kèm theo một nụ cười (những nụ cười đầy bí ẩn, không thể hiện nhiều cảm xúc, cùng ánh mắt tập trung vào khoảng giữa là tốt nhất) và những lý do có hạn, thẳng thắn, dễ lặp lại. Và đây mới là điểm mấu chốt – Đừng kèm theo lời xin lỗi (trừ trường hợp nói lời xin lỗi một cách hiền hòa nhưng kiên quyết, kiểu như: “Mẹ xin lỗi nhưng câu trả lời là *không*, và nếu có lần sau thì mẹ *vẫn* phải nói *không*”).

Và sau đó, như tôi đã nói, bạn hãy lặp đi lặp lại càng thường xuyên càng tốt, bởi bạn biết đấy trẻ con không dễ gì coi *không* là một câu trả lời, hoặc đón nhận câu trả lời này mà lại không tiếp tục nài nỉ.

Thật không may mắn, điều này lại xảy ra với tôi trong chuyện về cái máy bán hàng tự động. Nó thường xuyên đến nỗi tôi phải chặn lại toàn bộ cuộc tranh luận bằng cách nói: “Nào các con, đi giày vào, chúng ta đến thư viện thôi. *Nếu* các con ngoan, bố mẹ *có thể* sẽ mua quà vật trên đường về bởi *may ra* lúc ấy vừa đúng giờ ăn nhẹ” hoặc: “Nào các con, đi giày vào, chúng ta sẽ ra thư viện bây giờ và *không được* đòi mua đồ ăn vặt nữa vì lần này chúng ta sẽ *không* mua chúng đâu.”

Tôi cũng có cuộc chiến đấu với những chiếc máy bán hàng tự động ở Hội thanh niên Cơ đốc trong vùng, nơi các con trai tôi tham gia lớp kỹ năng thể thao được bắt đầu ngay trước bữa ăn tối, trong một khoảng

thời gian vào mùa đông năm ngoái. Tôi phải ngồi trên ghế và đợi chúng trên sảnh ngoài phòng tập thể hình, ngay bên cạnh một chiếc máy bán hàng tự động. Khi đến giờ ra chơi sau mỗi tiết học dài cả tiếng đồng hồ, bọn trẻ sẽ lần lượt kéo ra ngoài để lấy đồ uống từ đài phun nước. Lúc đó, tất cả bọn trẻ đều sẽ năn nỉ đòi bố mẹ – người cũng đang đi loanh quanh để chờ con – mua quà hoặc đơn giản là cho rằng đồ ăn sắp đến. Nhưng tôi vẫn giữ vững lập trường. Dù khó khăn nhưng tôi đã thành công. Vào ngày cuối cùng của khóa học, bọn trẻ mới có được những thứ chúng đã muốn có suốt cả kỳ: một túi cookie giá một đô-la đã được bọn trẻ đem chia nhau ngay sau bữa tối hôm đó. Và bạn biết gì không? Những gì họ nói đều đúng: mọi sự thiết đãi xứng đáng và được mong chờ đều ngọt ngào. Lời nói đồng ý của tôi thật ngọt ngào và sự thích thú của chúng khi nghe mẹ nói đồng ý cũng ngọt ngào không kém – và tôi biết được rằng bánh quy rất ngọt ngào bởi tôi cũng đã tự thưởng cho mình một chiếc.

Tại sao chúng ta lại thấy rất sung sướng khi nói đồng ý?

Liệu lời nhận định: “nói đồng ý có cảm giác thật dễ chịu còn nói *không* có cảm giác thật kỳ cục” có quá đơn giản không? Đôi khi lời giải thích đơn giản nhất lại phù hợp nhất. Lại lấy máy bán hàng tự động ra làm ví dụ, nếu bạn đứng trước một đứa con đang tràn đầy hy vọng (nhưng giống rên rỉ hơn), cạnh một chiếc máy đầy quà vặt, hơn nữa món quà vặt nào trong số đó cũng chỉ có giá một đô-la, bạn nên nói *có* hay *không* đây? Bạn bắt đầu tính toán, và bắt đầu nghĩ rằng một lời nói có giá trị một đô sẽ đem lại cho bạn sự yên bình và vui vẻ. Trong khi đó bạn vẫn cầm đồng đô-la trong tay và tiếp tục rên rỉ.

Tuy nhiên những suy toán đó đã bỏ sót ảnh hưởng lâu dài của việc nói đồng ý. *Bây giờ* thì nó có vẻ ổn đấy, nhưng bạn lại tạo nên những đòi hỏi không ngừng của bọn trẻ sau này. Và thật tiếc nếu bạn bắt đầu cảm thấy điều này giống với một trong những dạng bài toán lớp 6 “mấy giờ thì tàu vào ga”. Nhưng thôi, hãy đặt toán học sang một bên và cả những chiếc máy bán hàng tự động nữa, hãy tìm hiểu kỹ hơn tại sao việc nói đồng ý lại được nhiều người đồng ý như thế.

Chúng ta sống trong thời đại của những lời nói đồng ý đầy hạnh phúc

Lời nói đồng ý khéo léo xuất hiện trong nền văn hóa hiện đại của chúng ta, nơi đề cao sự dễ dãi hết lòng ban thưởng cho người khác đến mù quáng. Bạn cần thông tin ư? Vâng, chiếc điện thoại cảm ứng sẽ giúp bạn lấy được phần tin “ai là nam diễn viên trong bộ phim đó” chỉ trong vài giây. Bạn muốn xem bộ phim yêu thích hoặc một chương trình ti vi show mà bạn đã bỏ lỡ? Ồ! bạn có thể xem trực tuyến ngay bây giờ. Bạn muốn đi mua sắm? Rất có thể có cửa hàng tạp hóa đang mở cửa hoặc ít nhất là trang jcrew.com luôn chào đón bạn. Bạn đói ư? Bạn có thể có đồ ăn vặt ngay lập tức chỉ cần một cuộc điện thoại. Và không chỉ bọn trẻ mới như thế. Trở lại thời điểm khi mà ý tưởng vừa đi vừa ăn hoặc làm thứ gì đó trong tình trạng khẩn cấp dường như... khá kỳ quặc. Ví như, bạn sẽ không nghĩ đến việc ăn trên tàu, mà bạn dự định sẽ ăn ở nhà sau đó mới lên tàu. Bạn sẽ không ăn vội vàng trong lúc mua sắm, uống cà phê trong khi lái xe nếu như bạn không phải tài xế lái xe tải đường dài, bạn cũng không coi những cuộc gặp gỡ hẹn hò là những lý do ăn uống. Nhưng bây giờ bạn có thể ăn mọi nơi, mọi lúc mà không bị ai dòm ngó.

Nền văn hóa ăn liền đó không hề tồi, tôi còn thật sự thích thú với việc trả lời những câu hỏi bằng cách tra google. Tôi thích đi mua đồ ăn vào chủ nhật (trong khi các cửa hàng tạp hóa thậm chí không mở cửa một lần vào những ngày nghỉ đó). Nhưng điều này lại có ảnh hưởng đến lũ trẻ, sự thật là việc chờ đợi đã biến thành một khái niệm khá kỳ quặc, lỗi thời; các bậc phụ huynh hiện giờ phải *dạy con* những điều vốn dĩ được hình thành trong cuộc sống hàng ngày, hoặc thậm chí họ phải dựng lại nó một cách giả tạo. Nhưng không phải tất cả bố mẹ đều làm điều đó. Vì vậy, tất cả chúng ta cần phải tập trung vào vấn đề quan trọng này *ngay tại đây, ngay bây giờ*; đó là nếu bạn không nói *không* hoặc nói về những hệ quả của nó *ngay bây giờ*, rồi cuộc bằng một cách nào đó bạn sẽ cảm thấy mình đang mắc lỗi hoặc đang quá nghiêm khắc, cũng có thể bạn đang ngoan cố một cách không cần thiết. Nền văn hóa của chúng ta không là gì khác ngoài *hãy làm ngay bây giờ*.

Hội chứng người tốt

Tất cả chúng ta cần phải tập trung vào vấn đề quan trọng này ngay tại đây, ngay bây giờ; đó là nếu bạn không nói không hoặc nói

Có lẽ phải nói là hội chứng bà mẹ tốt mới đúng. Việc nói đồng ý là cách làm tăng cái tôi của bạn. Khi nhân viên bán hàng đề nghị con bạn mua một cái kẹo que (mặc dù 20 phút nữa mới đến giờ ăn trưa) và bạn là người mẹ nói đồng ý thì bạn sẽ được trao tặng một nụ cười rạng rỡ

về những hệ quả của nó ngay bây giờ, rút cuộc bằng một cách nào đó bạn sẽ cảm thấy mình đang mắc lỗi hoặc đang quá nghiêm khắc, cũng có thể bạn đang ngoan cố một cách không cần thiết.

(từ cả con bạn và nhân viên bán hàng). Khi bạn đồng ý mua đôi xăng đan giá 45 đô-la mà đứa con đang trong độ tuổi thiếu niên của bạn đòi phải *có ngay bây giờ, bằng không nó sẽ buồn*, thì bạn sẽ khiến con bạn vui sướng tột cùng. Và các bà mẹ của những đứa trẻ đang trong độ tuổi thiếu niên đều biết rằng những khoảnh khắc kiểu như: “Mẹ tuyệt vời nhất trần đời” là những thứ phù du, dễ thay đổi nhất, vì vậy có lẽ không thể đổ lỗi cho họ

vì đã đầu hàng niềm thôi thúc được chớp lấy những khoảnh khắc tuyệt vời ấy ngay khi có thể.

Tuy nhiên những lời tung hô, khích lệ bạn nói đồng ý cũng giống như sự kích thích bạn khi ăn đồ ngọt, và nó không chỉ bởi kẹo que. Bạn cảm thấy thoải mái, thật sự thoải mái khi nói đồng ý với lũ trẻ. Bạn thấy quá dễ chịu. Bạn tưởng tượng mình tự vỗ vào ngực mình tán thưởng: “Mình là người mẹ vui vẻ! Tôi đã khiến bọn trẻ hạnh phúc!” Nhưng hãy để tôi đóng vai một kẻ khó tính, người đặt ra các câu hỏi: Liệu điều đó có kéo dài mãi không? Hoặc còn có lời đòi hỏi nào khác sau đó không? Nghe này, giống như những bà mẹ khác, tôi cũng muốn có cảm giác ngọt ngào. Tất cả chúng ta đều như vậy. Nhưng còn ví dụ về chiếc kẹo que thì sao? Đôi lúc tôi phải nói *không* bởi vì bạn cứ nhìn quanh đi... Kẹo que (hoặc những thứ na ná thế) xuất hiện khắp mọi nơi, và bạn không thể ăn tất cả chiếc kẹo que người ta mời mình, nếu không lười bạn sẽ nhuộm những thứ phẩm màu gớm ghiếc đó mãi mãi (và bạn sẽ không bao giờ ăn trưa nữa).

Lời nói đồng ý dường như diễn ra nhanh chóng, hợp lý và khích lệ cái tôi của bạn, nhưng lời nói *không* hoặc *có lẽ lần sau mẹ sẽ đồng ý* cũng chỉ là nỗi thất vọng nhỏ xíu, tạm thời mà thôi. Và đây là điểm mấu chốt: bạn trì hoãn sự hài lòng của con bằng cách nói *không* hoặc *có lẽ lần sau mẹ sẽ đồng ý*, nhưng bạn cũng đang trì hoãn khích lệ cái tôi của mình. Và thú thực, tôi thà bỏ qua sự tung hô chóc lát của bọn trẻ khi tôi nói đồng ý để chờ đợi phần thưởng lớn hơn, kéo dài lâu hơn cho cái tôi của mình, đó là tạo nên những đứa con thông minh, tự tin, biết nhẫn nại chờ đợi phần thưởng xứng đáng sau này (hoặc bạn biết đấy, tự tiết kiệm tiền tiêu vặt để mua một đôi xăng đan giá 45 đô-la hay tự biết lượng túi tiền để mua một đôi xăng đan giá rẻ hơn).

Lời nói không là thế hệ cuối cùng

Lời nói đồng ý là (hoặc có thể là) thuốc giải độc cho tất cả những lời nói *không* mà bạn phải nghe suốt thời thơ ấu. Chúng ta đã từng ở trong tình huống của bọn trẻ, và giờ tình huống đó lại tái diễn. Nếu bạn có cha mẹ là những người luôn nói *không* – bất kể là do hồi bạn còn bé, điều kiện không cho phép họ làm khác (bên ngoài có ít kẹo que hơn, theo cả nghĩa đen lẫn nghĩa bóng), hay bởi cha mẹ không hề có ý định cho bạn mọi thứ bạn muốn, hoặc thậm chí là do ngày đó có ít thứ để cho bạn hơn bây giờ (thật là dễ dàng để nói từ chối khi không có bất cứ cửa hàng nào phục vụ đồ ăn nhanh cho khách đi ô tô và không phải cửa hàng nào cũng mở cửa 24/24) – thì bạn sẽ có khuynh hướng làm ngược lại khi nuôi dạy con của mình. Bạn có thể tin rằng làm vậy sẽ khiến bạn và con gắn bó với nhau hơn, điều đó sẽ khiến cả hai trở thành thân thiết bạn của nhau. Nhưng hãy cẩn thận với ước muốn đó. Nếu đứa trẻ luôn tin rằng câu trả lời cho mọi đòi hỏi của nó luôn là đồng ý (đòi hỏi quà vật trong chiếc máy bán hàng tự động, những đôi giày đắt tiền, hay những câu chuyện trước khi đi ngủ), nó sẽ không bao giờ học được giới hạn ở đâu. Cho đến tận khi giáo sư đại học hoặc người sếp đầu tiên nói *không* với nó.

Nói đồng ý tuyệt hơn nói không

Nói đồng ý khiến bạn trông giống những bà mẹ trong *Số đông*. Tôi phải công nhận rằng: thật mệt mỏi khi phải trở thành người mẹ nói *không*, tin tôi đi, vì bạn chỉ phải nói đúng một câu đồng ý với bất kỳ đòi hỏi nào, nhưng nếu nói *không* bạn phải giải thích *rất nhiều*. Thật mệt mỏi.

Suốt tám tuần trong khóa học thể thao tại Hội thanh niên Cơ đốc mà tôi đề cập trước đó, mỗi khi tôi từ chối mở ví để phân phát những đồng đô-la diều kỳ mà bọn trẻ nghĩ rằng nó chỉ tồn tại để nhét vào máy bán hàng tự động, tôi phải gắng sức chống chọi lại những lời nài nỉ của con. Tôi phải lý trí quyết định nói *không* một cách *kiên quyết với bất cứ đòi hỏi nào của con*. Lần nào, tôi cũng làm bọn trẻ phân tâm, buộc chúng phải mặc áo khoác và đi ngang qua chiếc máy bán hàng. Việc đó chưa bao giờ dễ dàng, dù chỉ trong chốc lát. Nếu bạn kiệt sức, quyết định đầu hàng vào lúc này, thì lần sau khi bạn ngăn chặn vụ ăn quà vặt khác, cảm giác sẽ khó khăn hơn rất nhiều. Hai đứa trẻ đang dán mắt trước tủ kính chứa đầy những món quà vật được xếp ngay ngắn – Khoai tây chiên! Những thứ quà màu cam! Chip chip! – có thể bị thuyết phục, hoặc bị giáo huấn, đây có lẽ là cách diễn tả tốt hơn. Trao cho chúng những đồng đô-la sẽ khiến tôi giống những bà mẹ khác quanh mình – những người

có khi còn đưa tiền cho bọn trẻ trước cả khi chúng khẽ ngỏ lời: “Mẹ ơi, con có thể...”

Nhưng tôi không muốn giống những bà mẹ đó bởi khi nhìn kỹ họ, thấy họ không có vẻ thoải mái hay thanh thoi. Họ không vui sướng nhảy múa trên tiền sảnh và lấy những tờ đô-la ra khỏi chiếc ví ma thuật của mình rồi rải ra khắp chốn, trong khi cầu vòng tỏa sáng rực trên đầu họ, còn những chú kỳ lân thì nhảy nhót quanh những chiếc máy bán hàng Cheetos. Thực tế những bà mẹ không cảm thấy vui vẻ, còn tôi thì lại là người vừa ích kỷ vừa nghiêm khắc. Sự thật là, họ cảm thấy bức bối và bị quấy rầy, chứ không giống kiểu bà mẹ ban phát lòng nhân từ còn những đứa trẻ biết ơn hôn lên má mẹ. Vậy những bà mẹ ấy đã đạt được những gì? Thứ nhất, đứa trẻ có thể sẽ làm loạn và không chịu ăn tối, riêng điều đó đã đủ tồi tệ rồi. Thứ hai, từ đó về sau đứa trẻ sẽ không còn coi những chiếc máy bán hàng tự động như thứ chúng hy vọng có thể có, thứ mà có lẽ hôm nay mẹ sẽ cho chúng hưởng; nó sẽ coi đó là quyền lợi nó đáng được hưởng. Điều đó không hay chút nào. Ngoài ra, nếu bạn thử nghĩ sâu hơn, về lâu về dài, bạn sẽ thấy nó trở nên mệt mỏi hơn rất nhiều.

Lời nói đồng ý sẽ tạo nên kỷ ức

Đây có thể mới là điều đáng sợ nhất, bởi thật ra, ai lại không muốn trở thành phụ huynh có thể tạo ra những kỷ ức tuổi thơ đầy ngọt ngào chứ? Nhưng hãy cẩn thận mỗi khi bạn đối mặt với tình huống phải trả lời **đồng ý** hay *không*, bạn chỉ nghiêng về hướng trả lời đồng ý vì bạn tin rằng đứa trẻ sẽ có những kỷ niệm ngọt ngào, đáng nâng niu.

Thực tế, tôi thấy những lời nói đồng ý tuy ít hơn nhưng nếu được cân nhắc cẩn trọng hơn sẽ tạo nên dòng chảy kỷ ức ngọt ngào hơn những lời nói đồng ý liên tục mà bừa bãi. Bọn trẻ sẽ không nhớ những lần bạn đồng ý mua kem cho chúng hay cho chúng đi tới những lễ hội giải trí đất cát cỏ. Nhưng chúng sẽ nhớ lần duy nhất bạn dừng lại trước cửa hàng bán kem tự làm rất hấp dẫn bên lề đường. Bạn không định dừng lại, nhưng bọn trẻ xin xỏ bạn, và đó có vẻ là một ngày tốt đẹp mà bạn nên buông lời đồng ý. Chúng sẽ không bao giờ quên, bởi đó mới là nơi mà những kỷ ức bắt đầu.

Sơ lược về sự đồng ý và từ chối

Trẻ con đòi hỏi mọi thứ. Điều này chẳng làm ngạc nhiên bất kỳ ai đã làm cha mẹ. Nhưng đôi khi, trong khoảnh khắc nào đó, thật khó để nhận ra điều gì mới thật sự có vấn đề trong việc nói đồng ý với thứ mà trước đó bạn vừa nói không. Hóa ra có những điều có hại cho con bạn kể cả bây giờ lẫn sau này. Tôi không có ý nói đây là những nguyên tắc bất di bất dịch, ý tôi là bạn cần phải cẩn thận. Giả dụ, nếu bạn đã biết trước hậu quả sau này, thì hãy cứ tiếp tục nói đồng ý với một món đồ chơi nào đó tại cửa hàng Target, dù lúc ở trong xe bạn bảo chúng rằng hôm đó sẽ không được mua thêm món đồ chơi nào nữa. Và hậu quả đó sẽ đến. Hãy xem biểu đồ sau để hiểu rõ ý của tôi:

NHỮNG THỨ BẠN TRẺ ĐÒI HỎI	KHI NÓI Ý, BẠN CÓ THỂ NHẬN ĐƯỢC...	KHI NÓI <i>KHÔNG</i> , BẠN CÓ THỂ NHẬN ĐƯỢC...
Ăn kẹo trước bữa tối	Bây giờ: Một vài phút yên bình, cũng có thể là một nụ cười lộ ra hàm răng nhuộm phẩm màu xanh của con. Sau này: Một đứa bé bỏ bữa tối, và nó cũng chẳng thêm nói cảm ơn bạn (tức là dễ có ắt dễ quên).	Bây giờ: Những tiếng cằn nhằn, giậm chân “mẹ thật nghiêm khắc, “tại sao lại không ạ?”, “có phải cái gì to tát đâu chứ?” Sau này: Bọn trẻ ăn bữa tối, dù ít hay nhiều, nếu chúng ngoan bạn sẽ thưởng cho chúng vào một dịp bất ngờ khác.
NHỮNG THỨ BẠN TRẺ ĐÒI HỎI	KHI NÓI ĐỒNG Ý, BẠN CÓ THỂ NHẬN ĐƯỢC...	KHI NÓI <i>KHÔNG</i> , BẠN CÓ THỂ NHẬN ĐƯỢC...
Một món đồ chơi ở cửa hàng Target	Bây giờ: Vài phút yên bình (bạn đã thấy quen quen chưa?), một nụ cười, nhưng có thể không có một lời cảm ơn nào (sau cùng thì, tại sao phải cảm ơn trái đất đã cho ta, bạn biết đấy, không khí chẳng hạn?) Sau này: Một chiếc ví mỏng hơn, món đồ chơi đã hỏng khác bị đá lung tung dưới đi văng.	Bây giờ: Giọng nói rên rĩ của con, nhưng bạn là người lớn; bạn có thể tự tin phớt lờ nó trong khi hướng chiếc xe đẩy về phía gian hàng dành cho phụ nữ đang giảm giá 75%. Sau này: Bọn trẻ hoàn toàn quên lãng thứ đồ trước đó chúng còn tuyệt vọng đòi cho bằng được. Và mọi chuyện trở nên dễ dàng hơn vào lần tới, và sau này nữa.
NHỮNG THỨ BẠN TRẺ	KHI NÓI ĐỒNG Ý, BẠN CÓ THỂ NHẬN ĐƯỢC...	KHI NÓI <i>KHÔNG</i> , BẠN CÓ THỂ NHẬN ĐƯỢC...

ĐÒI HỎI		
Tiền cho một “câu lạc bộ” trực tuyến	Bây giờ: Tiếng hò reo đầy vui mừng khi biết số tiền trong tài khoản tín dụng của bạn đang được chuyển vào câu lạc bộ Chim cánh cụt Sau này: Ồ, bạn biết rồi đấy...	Bây giờ: Bla bla bla: “Mẹ thật là nghiêm khắc”.... Sau này: Bọn trẻ phải miễn cưỡng mua những con chó snuffies hay cái tên nào đó bọn trẻ gọi, và một lần tìm kiếm trò chơi game trực tuyến miễn phí hoặc tìm đường đến nhà bạn nó qua Google map.
NHỮNG THỨ BẠN TRẺ ĐÒI HỎI		
	KHI NÓI ĐỒNG Ý, BẠN CÓ THỂ NHẬN ĐƯỢC...	KHI NÓI KHÔNG, BẠN CÓ THỂ NHẬN ĐƯỢC...
Được chơi điện tử lâu hơn	Bây giờ: Yên nào, điều này phụ thuộc vào việc liệu bạn có đủ thông minh để tạo dựng hệ thống trò chơi trong tâm với xa nhất của tầng hầm hay không. Sau này: Bọn trẻ suốt ngày cắm mặt vào trò chơi Mario hoặc chơi đi chơi lại trò Wii Sport Boxing trong phòng bếp.	Bây giờ: Chủ yếu là những lời nài nỉ, nếu bạn có một đứa con mê mẩn trò chơi điện tử như con thiêu thân lao vào lửa (hoặc như con trai tôi lao vào món tráng miệng). Sau này: Bọn trẻ khi không có ai mách lẻo: “Bọn con dành cả buổi dưới tầng hầm.”
NHỮNG THỨ BẠN TRẺ ĐÒI HỎI		
	KHI NÓI ĐỒNG Ý, BẠN CÓ THỂ NHẬN ĐƯỢC...	KHI NÓI KHÔNG, BẠN CÓ THỂ NHẬN ĐƯỢC...
Một chương trình ti vi mà bạn không thích	Bây giờ: Bạn lập tức được tung hô là người mẹ tuyệt vời của thành phố. Sau này: Ngồi tại bàn nói tục.	Bây giờ: Một bài diễn thuyết dài đầy giận dữ tranh cãi lý do tại sao những chương trình khác lại “dành cho con nít” (và từ chối nghe mẹ gợi ý làm việc khác ngoài xem phim, những việc có thể dành cho con nít). Sau này: Tiếng cầu nhàu giảm dần và ngạc nhiên chưa – bọn trẻ nhận ra rằng có những thứ khác đáng theo đuổi hơn.
NHỮNG THỨ BẠN TRẺ ĐÒI HỎI		
	KHI NÓI ĐỒNG Ý, BẠN CÓ THỂ NHẬN ĐƯỢC...	KHI NÓI KHÔNG, BẠN CÓ THỂ NHẬN ĐƯỢC...
Xem bộ phim được cộp mác	Bây giờ: Bạn có cảm giác mình tâm lý hơn (thật ra, bạn không thể thay đổi thời phổ thông của mình), hơn nữa bạn có	Bây giờ: Con bạn xấu hổ khi phải nói với bạn nó rằng mẹ quá nghiêm khắc. Sau này:

R (hoặc phim chỉ dành cho trẻ em trên 13 tuổi có sự giám sát của bố mẹ).	cảm giác mình tâm lý hơn hẳn những bà mẹ nói không nghiêm khắc. Sau này: đưa con út hỏi bạn rằng: "Tại sao anh Charlie lại gọi con là 'đồ thật rửa âm đạo'?"	Bạn có cơ hội giải thích ý nghĩa của cụm từ "thích hợp" (và, nếu đó là bộ phim kinh dị con muốn xem, thì hãy kể cho nó nghe lần bạn phải nằm trên sàn nhà của chị mình trong suốt một tuần sau khi xem bộ phim "Damian: Omen II" cho đỡ sợ).
NHỮNG THỨ BẠN TRẺ ĐÒI HỎI KHI NÓI ĐỒNG Ý, BẠN CÓ THỂ NHẬN ĐƯỢC... KHI NÓI KHÔNG, BẠN CÓ THỂ NHẬN ĐƯỢC...		
Những món ăn "khác" với những món bạn đã chuẩn bị cho bữa tối	Bây giờ: Bạn trẻ đánh bay đồ ăn trong bát. Sau này: Bạn phải rửa nhiều bát hơn và bạn bảo đảm rằng mai bạn sẽ làm món Kraft Mac'n Cheez (thay vì ăn những món bạn nấu) vào tối mai.	Bây giờ: Nghe thằng bé dọa sẽ chết đói như thế nào. Sau này: Ngạc nhiên chưa, té ra nó cũng không chết đói

Những điều khó tin về lời nói không?

Nếu tôi thuyết phục bạn rằng lời nói đồng ý chỉ nên là hành động ngọt ngào, nhất thời, thoáng qua, và chỉ được dành cho những dịp đặc biệt thì tôi cũng đủ hài lòng rồi. Nhưng đó mới chỉ là một vế của phương trình. Nếu coi lời nói đồng ý giống như đồ ăn chứa chất béo, thì giờ chúng ta hãy cùng nói đến không giống như rau và hoa quả. Hãy nói về lời nói *không*. Lời nói *không* có thể không đem lại cho bạn giây phút sung sướng khi mở ra món đồ chơi mới hoặc khi lừa con bạn được nhuộm những thứ phẩm màu kỳ dị do ăn kẹo que, nhưng nó lại tặng bạn nhiều điều khác nữa. Đôi lúc nói *không* đòi hỏi bạn phải có dũng khí và lòng can đảm, nhưng nếu được dùng đúng cách, nó sẽ nắm quyền lực vô cùng lớn và lấp đầy bạn bởi niềm thỏa mãn tuyệt vời, dài lâu. Sau đây là ý của tôi:

Không chính là sức mạnh

Tôi biết bạn nghĩ gì khi đọc câu "*Không chính là sức mạnh*". Tôi không có ý nói sức mạnh trong cái cảm giác độc tài tuyệt đối hay cứng nhắc, mà là sức mạnh dám tự chịu trách nhiệm. Xin đừng kể với con

traị tôi, dĩ nhiên chúng có quyền lực hơn tôi, với sức mạnh vĩ đại nằm trong khuôn mặt tuyệt đẹp, đôi mắt nâu to tròn của chúng và những điểm giống cha mẹ, ông bà, cụ kỵ... như đúc. Chúng là con tôi, và tất nhiên chúng có thể quăn lầy tôi bằng những ngón tay nhỏ xíu của nó, bởi vì bất cứ đứa trẻ ngoan nào cũng đều có thể làm điều đó (mặt khác, một đứa trẻ sơ sinh gào khóc inh ỏi sẽ được mẹ cho bú bởi đó là nhu cầu cơ bản của nó). Nhưng tôi có cách để giữ vững lập trường: Tôi có vũ khí nói *không* trong kho vũ khí của mình. “*Chúng ta có thể chơi Wii sau bữa tối được không mẹ?*” “*Không, con yêu ạ, con biết chúng ta không có thời gian mà. Nhưng con có thể ngồi tập đàn piano hay chơi Uno với bố.*” “*Chúng ta có thể gọi bánh pizza để ăn tối được không mẹ?*” “*Không, hôm nay là thứ tư, con biết rằng thứ sáu mới là ngày ăn Pizza mà.*” *Không* cho tôi sức mạnh dám tự chịu trách nhiệm cho hành động của mình, và thú thật tôi rất cần nó (trừ khi tôi muốn trở béo tròn vì ăn pizza bảy ngày một tuần).

Không chính là thời điểm dạy dỗ con

Tôi luôn co rúm người lại, thường theo nghĩa đen, mỗi khi tôi nghe hoặc phải sử dụng cụm từ “thời điểm dạy dỗ con” bởi nó khá văn hoa, nhưng đôi lúc lại vô cùng hữu dụng. Khi bạn nói *không* và có một lý do thuyết phục để làm thế, bạn đã có cơ hội trọn gói để dạy con quy tắc ứng xử thay vì phải nhai đi nhai lại điều đó bằng 400 cách khác (nhắc lại lần nữa, nuôi dạy con không là gì khác ngoài lặp đi lặp lại). Ví dụ: Khi bạn nói: “*Không, con yêu, chúng ta không thể mua con sâu Ánh trăng diệu kỳ trong chương trình Những con sâu bóng tối mà con thấy trên ti vi được, và đây là lý do* (Hãy cho ra một lý do cho mình: thời nay, chúng ta không nuôi sâu; hoặc điều “kỳ diệu” không như con nghĩ đâu – hãy để mẹ kể cho con nghe, vào năm 1974 mẹ đặt mua cá ngựa trong quảng cáo trên tạp chí và kết quả ra sao; hoặc mẹ không nghĩ bỏ ra 19,95 đô-la chưa kể tiền đóng gói và vận chuyển là cách tiêu tiền hay đâu; và vân vân). Thời điểm dạy con bằng cách nói *không* là thời điểm để bạn truyền đạt những quy tắc ứng xử, cũng như giải thích nhiều điều, ví như các chương trình ti vi được xây dựng nhằm khiến con cảm thấy con cần con sâu Ánh trăng diệu kỳ trong chương trình *Những con sâu bóng tối*, nhưng đoán xem thực tế thế nào, con yêu? *Tự* con phải quyết định xem điều con thật sự, muốn và cần có là gì?

Thêm nữa, khi bạn nói *không* cho con tham dự bữa tiệc sinh nhật nào đó bởi nó trùng lịch với buổi tập bóng đá, trong khi bạn vừa bỏ lỡ một buổi tập bóng khác – bạn phải dạy con cách đưa ra những lựa chọn,

con không thể làm mọi việc trước mắt, và khi quyết định làm điều gì đó như tham gia vào một đội bóng đá, việc tham gia càng nhiều buổi tập càng tốt vì đồng đội trông cậy cả vào con. Khi bạn nói *không* cho bọn trẻ ăn kẹo thật sự có vị rất ghê nào đó (lấy kẹo Fun Dip – kẹo tôi bốc được ở một bữa tiệc ngọt goody bags⁽²⁾ – làm ví dụ), bạn phải giải thích rằng đôi khi bánh kẹo đúng là tốt đấy, nhưng có một vài loại kẹo không nên ăn. Tôi sẽ luôn nói *không*, lấy kẹo bông màu xanh dương sáng làm ví dụ đi, sau khi tôi nói đồng ý một lần ở trận bóng chày cấp thấp gần đây. Nó đã khiến toàn bộ gương mặt bọn trẻ, kể cả răng lẫn lợi xanh lét như xì trum trong nhiều ngày. (Thật ra, tôi chẳng phải nói *không* với thứ kẹo đó nữa – chúng nhanh chóng tuyên bố cách nó đến già, và lần sau chúng sẽ xin phép được ăn kem. Hoan hô!)

Không giúp xây dựng nhân cách

*Việc bạn xin lỗi
khi nói không chỉ
làm giảm sự kiên
quyết của bạn mà
thôi – chưa kể đến
cái uy của bạn.*

Hãy để tôi đơn giản hóa ý này nhé: những đứa trẻ nào cũng nhận được sự đồng ý tin rằng: *chúng xứng đáng được nghe thấy lời đồng ý bất cứ lúc nào chúng đòi hỏi*. Những đứa trẻ đó sẽ bị sốc – khi chúng phải trả thuế khi làm công việc lương thấp trong một khoảng thời gian sau khi ra trường. Đây là những đứa trẻ

nghĩ rằng mọi phiếu bé ngoan – là lý do khiến mấy tờ đô-la (hoặc thậm chí một đôi giấy mới) được đưa cho chúng. Chúng nghĩ rằng những miếng dán trên tấm bảng⁽³⁾, thứ giúp chúng có những chiếc xe ô tô Match box mới, búp bê Barbie hoặc các nhân vật WWE vốn là quyền lợi cơ bản của chúng. Nếu lời đồng ý chẳng chứa chút ca-lo nào, thì lời nói *không* lại là một bữa sáng phong phú với một tô ngũ cốc lớn kèm dâu tây giàu chất xơ và sữa; nó khiến bạn no căng bụng.

Không khiến lời nói đồng ý tuyệt vời hơn rất nhiều

Tôi đã đề cập đến chuyện các con trai tôi có được gói bánh quy giá một đô-la từ chiếc máy bán hàng tự động ở Hội thanh niên Cơ đốc rồi phải không? Tôi nghĩ những cái bánh ấy phải có mùi vị vô cùng tuyệt vời. Điều này khá hợp lý – Tôi chắc rằng rất nhiều bậc phụ huynh, kể cả những người thường xuyên nói đồng ý với con, cũng đều hiểu tại sao. Nếu chúng ta nói đồng ý liên tục sẽ khiến bọn trẻ trở nên hay nhõng

nhèo, đòi hỏi và không nhận thức được rằng chúng đã được ăn quá nhiều kem hoa quả cũng như được đi chơi Disney quá nhiều lần rồi, bởi vì chẳng phải chúng luôn có được điều chúng muốn sao? Chúng ta hiểu điều đó nhưng lại luôn luôn không làm theo (trong phần này, tôi muốn đổ lỗi cho đôi mắt quá to so với gương mặt của chúng. Khi chúng đòi hỏi điều gì đó mà không rên rỉ, chúng trông thật đáng yêu, giống như những chú cún con vậy dù tôi không phải là người yêu chó).

Nhưng chúng ta lại tự mình vướng vào những rắc rối khi nói đồng ý quá nhiều và nói *không* quá ít. Bởi khi điều chúng ta nói đồng ý – làm hài lòng bọn trẻ, khiến chúng vui, cho bọn trẻ thứ chúng muốn và thứ chúng ta muốn dành cho chúng vì bất kể lý do gì – đã khiến chúng ta xem nhẹ lời nói đồng ý. Sự thích thú giảm đi khi số lượng lần đồng ý tăng lên, bởi vì cái cảm giác chúng chắc chắn sẽ được đồng ý đã làm giảm đi sức nặng của nó.

Không giúp phát triển khả năng suy nghĩ, tư duy phản biện (của cả bạn lẫn con bạn)

Tôi vừa nói gì vậy – Cái thứ phức tạp liên quan đến tư duy phản biện này là sao? Chẳng phải chúng ta đang bàn chuyện liệu con có thể có một chiếc xe Cars hay một đôi boot Ugg nữa hay sao? Việc nói *không* – và thái độ kiên quyết khi nói *không*, cùng bất kể lý do gì khiến bạn có thái độ ấy – sao có thể phát triển kỹ năng tư duy phản biện? Nó có thể phát triển kỹ năng ấy rất nhiều, và hãy để tôi giải thích. Con cái tôi, giống như mọi người Mỹ có chung dòng máu đỏ khác, cũng thấy nhiều thứ chúng muốn – trên TV, trong cửa hàng, ở nhà bạn chúng. Nếu câu trả lời đối với những thứ chúng nhìn thấy và mong muốn luôn là đồng ý, chúng ta sẽ bỏ lỡ nhiều cơ hội để nói, “*Không, và đây là lý do tại sao.*”

Câu “đây là lý do tại sao” là điểm mấu chốt ở đây, và nó hình thành từ khi con còn rất nhỏ. Đây là lý do tại sao con không thể có chiếc xe ô tô đồ chơi, con yêu: Món đồ chơi đó không phải là lý do hôm nay chúng ta đến cửa hàng đồ chơi. Con đã có hàng trăm chiếc xe ô tô rồi. Đây mới chỉ là một ví dụ, vẫn còn nữa. Đây là lý do tại sao chúng ta không thể đến công viên Disney năm nay: bố mẹ không có khả năng chi trả cho việc ấy. Tất cả mọi người đều thích đến đó, phải không? Chúng ta đã có khoảng thời gian vui vẻ tại đó, và thật tuyệt nếu gia đình ta lại có thể đến Disney một lần nữa.” Còn *đây là lý do tại sao* con lại không muốn thứ con nhìn thấy trên ti vi: Quảng cáo trên ti vi toàn giới thiệu những thứ ngớ ngẩn, vô dụng, dù đó là thứ con nghĩ mình *phải* có (ví dụ như con sâu Ánh trăng diệu kỳ ở trong chương trình *Những con sâu bóng*

tối, tuy chúng không phải là đồ thật nhưng gần giống thứ được quảng cáo ở trên ti vi).

Tuy nhiên chúng ta có thể nói *không*, và hãy xem đâu là *lý do*. Đó là tư duy phản biện. Bạn đang tự mình phát triển tư duy phản biện của bản thân bằng cách nói *không*, và bạn đang dạy con kỹ năng đó bằng chính lý do mà bạn đưa ra.

Không xin lỗi!

Đồng ý là từ có sức cuốn hút mạnh mẽ, đặc biệt khi bạn nói điều đó với lũ trẻ. Lời nói đồng ý. Nó thật ngọt ngào, giống như cái khay kẹo cupcake đủ màu sắc, với vị ngọt ngào, lạnh buốt tận răng. Nhưng tùy tiện nói đồng ý quá nhiều cũng giống như việc ăn hết nguyên cả khay bánh – bạn bị say đồ ngọt, sau đó bị đau bụng, mệt mỏi, cảm thấy hối hận. Nói *không*, mặt khác – ôi, lời nói *không* đáng yêu – lại đầy sức mạnh. Hãy tưởng tượng nó như một anh chàng đẹp trai hơn là một cô nàng xinh gái. Và nó cũng giống lát bánh cà rốt giàu dinh dưỡng, hoặc một cái cupcake ngon tuyệt mà bạn có thể ăn bao nhiêu cũng không phải chịu tác dụng phụ nào.

Không trì hoãn cảm giác thỏa mãn. *Không* xây dựng nhân cách. *Không* giúp các ông bố bà mẹ có thêm thời gian riêng tư hoặc không gian riêng để phục hồi trí óc trước khi bước vào một trận đấu rắc rối khác sẽ bắt đầu ngay sau đó.

Nhưng còn gì có thể tuyệt hơn một lời nói *không* được đặt đúng chỗ (nói *không* với trò board game⁽⁴⁾, sô cô la Hershey's Kiss, và hai mươi phút chơi đu quay nữa trong khi bạn thật sự cần phải rời đi ngay bây giờ)? Còn gì có thể tuyệt hơn *một* lời nói *không không* bị đón đầu hay theo sau bằng một lời xin lỗi.

Đúng vậy, chính là chuyện không xin lỗi. Kể cả nếu lời nói *không* khiến bạn cảm thấy mình quá nghiêm khắc, kể cả nếu đôi khi nó khiến bạn cảm thấy quá cứng nhắc (*Mình có đang làm đúng không đây? Liệu có hại gì không nếu mình nói đồng ý, dù mình vừa nói không?*), cũng đừng nên nói xin lỗi! Không phải chỉ bởi vì chuyện bạn quả quyết nói không là đúng, mà còn vì không có gì để xin lỗi vì chuyện nói *không* hết. Sự thật là, việc bạn xin lỗi khi nói *không* chỉ làm giảm sự kiên quyết của bạn mà thôi – chưa kể đến cái uy của bạn.

Hãy để tôi phản biện lại luận điểm một chút. Dĩ nhiên bạn nên xin lỗi nếu như bạn làm điều gì đó không tốt (bạn lỡ miệng nói tục trong giờ

ăn sáng, tôi không định nói mình có làm thế đâu nhé; hoặc bạn nói xấu hàng xóm trước mặt bọn trẻ; hay bạn la hét thất thanh như nữ thần báo tử, thái độ hơi thái quá so với lỗi lầm của bọn trẻ; nhắc lại lần nữa, không phải tôi từng trực tiếp có kinh nghiệm trong chuyện ấy đâu, tôi chỉ nghe kể thế thôi). Tất nhiên bạn nên xin lỗi khi chính bạn cư xử không tốt.

Nhưng nếu bạn nói *không* đồng ý cho trẻ ăn vặt hoặc đi chơi hoặc mua một món đồ gì đó hoặc chơi thêm một lát nữa dù đã đến giờ phải đi thì sao? Ồ! hãy mượn lời một vài người từng tranh cử Tổng thống: không nói xin lỗi là cần thiết, bởi vì bạn là người quyết định.

Hơn nữa – điều này cũng quan trọng đây – bởi vì có những lời xin lỗi bình thường và cũng có những lời xin lỗi khôn khéo. Tôi ủng hộ cái đầu tiên hơn và phản đối cái thứ hai. Dưới đây là sự khác nhau giữa chúng:

+ **Lời xin lỗi bình thường:** *Không, con yêu ạ, mẹ biết con buồn về điều này và mẹ cũng rất tiếc, nhưng chúng ta phải thu dọn đồ đạc và đi bây giờ vì đến giờ mẹ phải đi làm rồi.* Đây là lời xin lỗi điềm tĩnh, rõ ràng nhưng đầy uy lực mà không hề dễ chịu, nó còn có ưu điểm tuyệt vời nữa là giúp bạn chứng tỏ bạn có để ý đến cảm xúc của trẻ (Đúng là tẻ, con yêu, nhưng vấn đề là chúng ta phải đi).

+ **Lời xin lỗi khôn khéo:** Ôi! xin lỗi con yêu tội nghiệp của mẹ. Mẹ biết, thật tẻ vì mùa hè này cả nhà ta không thể đi du lịch tới vùng cực tuyệt vời mà bạn con đã đến. Điều này thật tẻ đối với tất cả chúng ta! Bố mẹ vô cùng, vô cùng xin lỗi vì phải nói không với con.” Lời nói này thì sao? Có thể bạn nên gọi nó là *tâm lý nạn nhân* chăng? Nó tương tự như nói rằng: “Con xứng đáng có một chuyến đi giống như bạn của con, nhưng bố con và mẹ thật tẻ vì đã tiêu xài phung phí vào việc thế chấp – thức ăn – việc chi tiêu vớ vẩn của bố mẹ... Vì thế chúng ta không còn khả năng để chi trả cho chuyến đi.” Bạn. Thật. Đáng. Thương. Bạn cứ làm thế đi: thường xuyên nói kiểu đó và rồi bạn sẽ tự biến mình thành nạn nhân khôn khéo. Mách nhỏ bạn điều này: Nếu điều đó có ghi trong hồ sơ thi đại học hoặc hồ sơ xin việc, thì nó không được coi trọng đâu!

Nói không: Điều đó có ý nghĩa gì với bạn?

Tôi đã nhận ra và tôi hy vọng bạn cũng thấy vậy – rằng nói *không*

thật sự đã giải phóng tôi. Tôi sẽ nói *không* với một việc nào đó (ăn tráng miệng trước bữa tối hoặc xem Songebob sau bữa tối) bởi đơn giản nó là nguyên tắc. Tuy nhiên, bạn đừng bao giờ cố bắt bọn trẻ thôi đòi hỏi, nài nỉ và rên rỉ. Nhưng nếu tôi biết (thành thật mà nói tôi tự tin và chắc chắn biết) rằng câu trả lời trong đầu mình tiếp tục là *không* thì sao? Tôi sẽ được tự do. Thoát khỏi việc liên tục gặm móng tay vì bối rối tìm cách nghĩ lại hoặc dàn xếp vụ thương lượng với con cái. Hãy thử nói *không*. Hãy tập mang vẻ mặt bí ẩn không cười trước gương. Tin tôi đi, điều đó vô cùng tuyệt vời!

[7]

Quy tắc Bà mẹ khắc nghiệt số 7:

Dạy con kỹ năng sống. Còn có thể là ai ngoài bạn.

Ôi rất hiếm khi rửa xe – thật xấu hổ khi phải thừa nhận điều đó. Tôi phải nói rằng không phải vì tôi không biết rửa xe (sự thật là hồi bé, lúc nào cũng là mấy chị em tôi rửa xe, và tôi từng thích làm công việc đó, thích cảm giác mình biết rửa xe, biết xát xà phòng lên xe, rửa trôi xà phòng và đánh bóng chiếc xe hơi nhà mình). Nhưng bây giờ, mỗi khi có thời gian rảnh, những việc kiểu ấy chắc chắn sẽ trôi tuột xuống cuối danh sách việc-cần-làm của tôi, và tôi vẫn đi khắp nơi bằng chiếc xe bị bám bẩn bên ngoài và đóng đất cát, bụi bẩn bên trong. Ít nhất tôi có thể tự khen mình vì đã cấm bọn trẻ ăn uống trong xe, nhờ vậy tôi không phải thấy đóng vỏ hộp nước trái cây và vụn bánh Goldfish bốc mùi dưới sàn xe hơi. Cũng để bao biện cho cho cái xe hơi đầy bụi bẩn của tôi, tôi sẽ nói ngay đây: Nếu chúng ta cân đo mức độ ưu tiên của chúng, chẳng phải việc dọn toilet vẫn quan trọng hơn việc rửa chiếc xe Toyota sao?

Lý do tôi muốn đưa ra ở đây là bất cứ khi nào tôi thấy có nhóm học sinh nào đó tổ chức chiến dịch rửa xe gây quỹ, tôi sẽ mang xe đến đó. Con tim đa cảm của tôi như được sưởi ấm khi biết rằng các câu lạc bộ học đường và các đội thể thao vẫn gây quỹ bằng cách làm công việc rửa xe, chỉ vì tôi đã từng làm thế hồi còn học phổ thông – cái hồi chúng tôi phải lấy nước rửa xe từ con suối trong vùng (đùa đấy). Và tính cách keo kiệt của tôi cũng được sưởi ấm vì tôi chỉ phải bỏ ra 5 hoặc 10 đô-la, rẻ hơn hẳn phí rửa xe đắt đỏ của dịch vụ rửa xe chuyên nghiệp. (Được rồi, bọn trẻ không hút bụi trong xe, nhưng lúc rảnh tôi có thể tự làm việc đó cơ mà).

Gần đây, có một chiến dịch rửa xe gây quỹ đã được tổ chức trên khu đất xe của một trường tiểu học trong vùng vào xế chiều thứ Bảy. Hôm đó, ở trường có thi đấu bóng đá, nên bãi để xe chật kín ô tô. “A ha!” Tôi nghĩ. “Xe mình sắp được sạch bóng rồi!” Và ngay sau khi trận đấu của một trong hai cậu con trai của tôi kết thúc, tôi liền lái chiếc xe Toyota

của mình qua đó để rửa. Lúc ấy, đội cổ động của trường phổ thông đang gắng sức phun nước lên xe, lau chùi bằng những miếng bọt biển và vắt kiệt những chiếc khăn tắm. Mặc dù chúng làm việc rất nhanh nhẹn, nhưng tôi phải nói thật với bạn rằng những cô bé này chẳng biết rửa xe gì cả. Ý tôi là, chúng có biết một chút, nhưng kể cả những kiến thức sơ đẳng như phải làm ướt và xát xà phòng lên gần hết chiếc xe, sau đó mới rửa trôi xà phòng, rồi làm khô chiếc xe... dường như cũng vượt quá tầm hiểu biết của chúng.

Một cô bé đã cầm miếng bọt biển trong tay với thái độ biểu cảm như thể đây là sinh vật ngoài hành tinh nhóp nhép. Những cô gái này có thể nhanh chóng và thuận thục xếp thành hình kim tự tháp rồi tách ra, nhưng có biết dùng khăn không ư? Không biết mấy. Và tôi thì tôi không bịa chuyện này, khi cô bé cổ động viên với chiếc khăn vắt trên vai đi về phía chiếc xe rồi cuộc cũng có vẻ đã được dội nước và trở nên sạch sẽ của tôi, chiếc điện thoại nằm trong túi quần soóc của cô bé phát tiếng kêu títt títt. Cô bé dừng bước, rút điện thoại ra và bắt đầu nhắn tin lại trong khi vẫn đứng ngay ngoài cửa xe của tôi, quên hẳn chiếc xe ướt, chưa kể đến người lái xe là tôi đang bối rối và càng lúc càng khó chịu vì phải đợi hóa đơn thanh toán giá 5 đô-la trong tay cô bé, còn cậu cầu thủ nhí con tôi thì đang đợi meo ở ghế sau.

Tôi nghĩ sao ư? Tôi thấy chương tai gai mắt, nhưng cũng lấy làm ngạc nhiên. Và nếu bạn nghĩ tôi có ác cảm với các thành viên đội cổ vũ – vì những người tiền nhiệm của họ đã không chọn tôi vào đội tuyển ổi tôi mới lên cấp ba, cái thời tôi khao khát được trở nên sành điệu – thì tôi không chỉ nhắm vào mỗi đội cổ vũ. Sự thật là, tôi chắc chắn rằng các thành viên của câu lạc bộ Booster, đội đấu vật và Cộng đồng vinh danh tiếng Tây Ban Nha cũng chẳng phải là những nhà rửa xe vô địch (Tôi từng thấy chúng làm rồi).

Được rồi, vậy là chưa có ai từng dạy những cô gái trẻ này (Hay những đứa trẻ trong Cộng đồng vinh danh tiếng Tây Ban Nha hoặc thành viên của câu lạc bộ Booster) cách rửa xe. Chúng có nên biết rửa xe không ư? Tôi nghĩ là có. Có lẽ bọn trẻ không hẳn phải biết kỹ năng cụ thể này, nhưng nếu bạn dùng cụm “biết rửa xe” theo nghĩa ẩn dụ, ám chỉ những kỹ năng sống hữu ích nhưng đôi khi hơi lỗi thời khác, thì tôi nghĩ nhìn chung không biết quả là tệ.

Tôi đã cố rộng lượng, bằng cách nghĩ về cô bé rửa xe của đội cổ động kia theo cách này: có lẽ cô bé phải trông cậu em trai bốn tuổi sau giờ học, vì vậy cũng đúng thôi khi bố cô bé phải rửa xe, cắt cỏ, cào lá khô và xúc tuyết (giả sử ngay cả bố cô bé cũng phải *tự* làm việc nhà, giả định là cả nhà cùng làm sẽ rẻ hơn thuê người giúp việc). Có lẽ cả núi bài tập ở

trường và hàng giờ tập luyện ở đội cổ vũ cũng như kế hoạch thi đấu đã chiếm hết thời gian của cô bé, và bố mẹ đành bất đắc dĩ thay cô bé làm những việc còn lại.

Nhưng đây không chỉ là vấn đề thời gian, bởi hãy nhớ tôi dùng kỹ năng rửa xe như một hình ảnh ẩn dụ cho những kỹ năng sống và việc nhà khác mà thế hệ của tôi được dạy làm, và phải làm hằng ngày. Tôi đang nghĩ rằng cô bé mười sáu, mười bảy tuổi này cũng giống như nhiều cô cậu cùng tuổi, đều trốn tránh không học làm những việc kiểu đó vì tin rằng chúng không còn cần thiết nữa. Ngoài ra, có những việc có vẻ hơi lạc hậu – nếu không phải gây quỹ cho đội của mình, tại sao cô bé này lại nên biết rửa xe chứ, trong khi cô bé có thể hoặc nên làm những việc khác, như học ôn thi SAT?

Nhưng nó rất *cần thiết*, và *không hề lạc hậu*. Vấn đề ở đây là bạn cần phải biết làm bất cứ việc nhà hay kỹ năng cụ thể nào đấy mà cô bé này đang thiếu sót (dù bạn sẽ luôn tìm ra lý lẽ biện hộ cho chuyện mình không biết làm việc gì đó như dùng khoan điện, thay lốp xe hoặc chặt gà, đây là những việc tôi vẫn không giỏi được mặc dù mẹ đã cố dạy), mà còn là bằng cách làm việc nhà, bạn sẽ học được nhiều điều như sống có trách nhiệm, hay biết quan tâm, giúp đỡ người thân trong gia đình. Biết tìm cách trả ơn bố mẹ vì đã cho bạn những tấm vé xem ca nhạc, đôi bốt mới hay chiếc váy dạ hội mà bạn khao khát có được.

Hãy để tôi tiếp tục mở rộng vấn đề: bằng cách làm việc nhà, bọn trẻ không chỉ biết tự rửa xe hay cắt cỏ, hoặc học được cách sống trách nhiệm và quan tâm đến người khác mà còn cảm thấy tự tin, chủ động và *trưởng thành* hơn khi chúng biết làm việc của “người lớn”, và còn làm tốt nữa.

Nói đơn giản, điều này khiến bạn cảm thấy dễ chịu, và tự hào. Cảm giác đó thật tuyệt và kéo dài lâu hơn cảm giác hãnh diện vì có đôi chân đẹp hay có tài xoay chân.

Thôi được rồi, vậy là cô gái vui vẻ, trẻ trung, ngọt ngào, lại biết xếp chữ này thật sự không thể rửa xe. Cô bé cũng không thể làm gì nữa đây? Liệu có biết cách làm sandwich? Đóng đinh? Đun sôi nước để nấu mì ống? Lau chùi đồ đạc? Gấp ga trải giường? Trồng hoa tulip? Thay tã lót?

Tại sao bọn trẻ ngày nay – nói chung – trong nhiều mặt tỏ ra thông minh hơn, thạo đời hơn và hiểu biết hơn nhiều người ngày xưa (chào nhé, Internet!), nhưng lại không biết dùng đầu nào của cây lau nhà? Và bạn đừng nghĩ tôi chỉ nói về việc nhà (ai còn dùng cây lau nhà nữa, khi đã có những dụng cụ lau dọn nhà cửa của hãng Swiffer?⁽¹⁾ Tôi chứ ai, nhưng thôi, tôi lạc đề rồi), tôi đang nói về những kỹ năng. Tôi nói về con

cái chúng ta, những sinh viên biết làm việc nhà. Những thanh niên đã dọn ra ở riêng và biết là áo sơ mi khi đến buổi phỏng vấn xin việc. Những người biết phân ghi giá nằm ở đâu trên nhãn dán của túi thịt bò xay, hay những người biết thế nào mới là dưa hấu ngon. Và những người có thể ghé qua nhà bố mẹ, khi bố mẹ già yếu và làm mọi việc thay họ.

Tôi đang nói về việc những đứa trẻ muốn cùng làm việc nhà, muốn biết làm việc nhà, có thể làm và hăng hái làm việc nhà – và có lẽ, chúng còn vừa làm vừa suy nghĩ về nó – lúc ấy sẽ là một cảm giác tuyệt vời, không dễ gì có được, đó là cảm giác: “Mình có thể làm được”.

Bạn biết đấy. *Niềm tự hào*. Đó là lý do tại sao tôi gửi tới bạn **Quy tắc Bà mẹ khắc nghiệt số 7: Dạy con kỹ năng sống. Còn có thể là ai ngoài bạn?** Có quá nhiều người trẻ – cô bé trong đội cổ vũ kia chỉ là một ví dụ – sắp bước ra thế giới biết cách làm tất cả những thứ cao siêu, nhưng không phải lúc nào cũng có những kỹ năng hữu ích làm chỗ dựa, và quan trọng hơn, chúng thiếu niềm tự hào vào bản thân – thứ đi kèm với những kỹ năng đó.

Kỹ năng ư? Việc nhà ư? Nhưng Tại sao?!

Tôi chợt có suy nghĩ là mình đang phí công vô ích. Có lẽ tôi đã sai vì chẳng đứa trẻ nào cần phải học cách rửa xe, giặt đồ, cọ rửa nhà tắm, làm vườn, hoặc thậm chí nấu ăn – chỉ cần có đủ tiền, người ta sẽ làm hết những việc này cho chúng. Chẳng phải chúng nên dành thời gian để học hành và chơi thể thao và cố vào đại học. Sau đó tập trung vào những việc hữu ích khác như phát minh ra chiếc máy tính thế hệ mới, chữa bệnh ung thư, đặt ra sứ mệnh đưa người lên sao Hỏa hay tìm hiểu tại sao tôi không bao giờ mặc vừa quần jeans (chỉ là ý tưởng của tôi thôi)?

Có lẽ tôi không thấy thoải mái khi những cô cậu thanh thiếu niên như cô bé kia tỏ ra lóng ngóng trước những công việc rất sơ đẳng, mà chỉ bởi lý do không thể làm được. Đó là vì người ta luôn làm mọi việc thay chúng. Cô bé ấy (và tôi không chỉ dùng từ “cô bé” để chỉ cô bé mặc quần soóc ngắn ngủn kia, mà là chỉ rất nhiều đứa trẻ ngày nay) được bao bọc từ lúc mới sinh ra. Chúng ta bắt đầu bằng việc dắt con qua đường khi con còn quá nhỏ, không thể tự đi một mình, nhưng chúng ta lại bỏ qua việc dạy cho

Kết quả có vẻ là một thế hệ con trẻ chứa cả kho tri thức khổng lồ nhưng lại có ít kỹ năng thực tiễn – và tệ hơn, sở hữu một khả năng phán đoán kém do thiếu kinh nghiệm.

chúng cách tự mình qua đường an toàn và chúng sẽ không bao giờ học được.

Kết quả là một thế hệ con trẻ chứa cả kho tri thức khổng lồ nhưng lại có ít kỹ năng thực tiễn – và tệ hơn, là khả năng phán đoán kém do thiếu kinh nghiệm.

Bạn đã nghe thấy tiếng cánh máy bay trực thăng của các bậc cha mẹ quay phành phạch trong không trung rồi phải không? Toàn bộ sức mạnh của chiếc trực thăng cha mẹ – nơi họ áp ủ con cái (hầu hết là theo nghĩa bóng, nhưng thỉnh thoảng cũng theo nghĩa đen, như những bậc cha mẹ mà bạn thấy, họ đứng sau bé con đang chập chững bước đi trong sân chơi, và lúc nào cũng sẵn sàng dang rộng hai tay ra chẳng khác nào cánh máy bay trực thăng vậy) nhằm nỗ lực sửa sang và làm bằng phẳng con đường trẻ đi cũng như bảo vệ chúng – đã ảnh hưởng đến toàn bộ thế hệ trẻ em ngày nay. Và một trong những hậu quả của nó, theo đánh giá của tôi, là biến những phương thức từng một thời giúp định hình nhân cách và nuôi dưỡng con – như dạy con những kỹ năng nào đó, chẳng hạn yêu cầu con làm những công việc nhà nào đó – thành những thứ lỗi thời, lạc hậu thậm chí nguy hiểm.

Tôi có người bạn cũng có con trai bằng tuổi bọn trẻ nhà tôi. Cậu con trai của anh ấy (nhà anh ấy cũng mới có thêm một cô con gái nhỏ nữa) làm đồ thủ công rất giỏi – từ khi mua nhà, anh ấy đã tự làm hết những việc phức tạp như ốp tường, cửa sổ, vách di động... Và anh ấy đã tận tình dạy những đứa con làm chúng. Bọn trẻ có thể sẽ không tự lắp vách thạch cao (hoặc là chưa), nhưng chúng có thể tự tin nói cho bạn cách làm ra chúng.

Anh ấy cũng dạy cậu con trai thứ cắt cỏ (thằng bé chỉ nhỏ hơn con trai tôi vài tháng tuổi). Bây giờ, chắc bạn nghĩ tôi đang kêu ca để chứng minh cho luận điểm mà tôi đưa ra ở đầu chương này – rằng bọn trẻ nên học những kỹ năng sống cơ bản, chúng ta nên dạy chúng, và chúng sẽ được lợi (vừa có kỹ năng cho mình vừa có cảm giác tự hào) ngang với chúng ta. Đây là luận điểm khác liên quan đến hiện tượng trực thăng cha mẹ. Bạn tôi kể rằng khi cậu con trai chín tuổi của cô ấy đang cắt cỏ ngoài vườn, hàng xóm và người qua đường đều ngoái lại nhìn. Thậm chí một số người còn hỏi anh ấy: *Sao anh chị có thể để một đứa trẻ cắt cỏ?! Quá nguy hiểm!*

“Thật ra nó không hề nguy hiểm.” Anh ấy trả lời như vậy trước khi trở lại với công việc nhẹ nhàng như lắp cửa gara hay hệ thống làm lạnh ngôi nhà. Và anh ấy đã đúng. Ý tôi là, nó có thể nguy hiểm, nhưng trượt ván cũng nguy hiểm và đi tắm cũng chẳng an toàn. Đây chỉ là vấn đề góc nhìn mà thôi. Ông bố này đã rất cẩn thận và chu đáo chỉ cho cậu

con trai cách sử dụng máy cắt cỏ (cũng có bộ phận an toàn giống với nhiều máy cắt cỏ gia đình hiện nay); anh ấy đã in sâu vào đầu cậu con trai sự lưu tâm thích đáng đối với máy móc. Anh ấy không che chắn bảo vệ con khỏi những thứ “người lớn” vì sợ chúng bị thương.

Và hãy để tôi nói với bạn điều này, ngày bạn tôi kể cho tôi nghe chuyện này, cậu con trai của họ gần như đã tỏa ra ánh hào quang đầy kiêu hãnh, và chắc chắn đó không phải vì món tiền thưởng nó kiếm được. Ngực nó ưỡn lên kiêu hãnh và đôi mắt xanh sáng rực lên – mà bởi vì nó đã biết cắt cỏ! (bạn có tin rằng ngay vào lần tiếp theo chồng tôi làm vườn, tôi sẽ cho bọn trẻ ra theo, và chúng sẽ học được mọi cách nhổ cỏ tận gốc, và nhét đầy bao tải đám lá mới được cời lên.)

Vậy tại sao chuyện đưa trẻ chín tuổi ra vườn cắt cỏ vào ngày chủ nhật đầy nắng lại làm dấy lên hàng loạt phản ứng tiêu cực cho các bậc làm cha làm mẹ như vậy? Tại sao đối với một số phụ huynh khác, điều đó thậm chí còn trở thành thứ gì đó đáng phải lưu ý, cần ghi lại? Điều gì khiến các bậc cha mẹ ngày nay, trong nhiều trường hợp, chẳng những quên mất việc chia sẻ và dạy dỗ các kỹ năng cho con là một bước then chốt trong việc nuôi dạy con mà còn bắt đầu thấy nó kỳ lạ hoặc thậm chí nguy hiểm? Tôi có thể nhận ra một vài lý do sau đây:

⁺ **Chúng ta bận rộn hơn.** Hoặc ít nhất là chúng ta *cảm thấy* bận rộn hơn, vì vậy việc thuê người giúp việc làm những việc vặt cuối tuần thay cho chúng ta (những việc mà đáng lẽ ra họ phải dạy con cái cách làm) đã trở thành điều bình thường ở nhiều giới, những việc như dọn dẹp nhà cửa, coi sóc bể bơi, cắt cỏ, rửa xe, nhổ cỏ dại trong vườn...

⁺ **Chúng ta bắt đầu thấy thế giới bên ngoài trở nên vô cùng nguy hiểm.** Không hiểu sao, thế giới chẳng hề giống với hồi chúng ta còn nhỏ, những kẻ bắt cóc trẻ em đang rình mò trong các công viên và các vùng lân cận, với những chiếc xe SUV lao vùn vụt trên con đường ngoại ô không có vỉa hè. Trên thực tế, một vài điều trong số đó đã trở nên thiết yếu – như những chiếc xe ô tô; đơn giản là chúng ngày càng xuất hiện nhiều trong thế giới đông đúc này. Nhưng một số điều lại là sai lầm hoặc bị nói quá lên, như nỗi sợ hãi được thổi bùng bởi các kênh tin tức về những tên tội phạm tình dục tồn tại khắp nơi trong thành phố. Bất kể tại sao, hậu quả tiếp theo là ngày càng ít trẻ em được lang thang chơi bởi ngoài đường phố, sân sau, công viên, và thay vào đó ngày càng có nhiều đứa trẻ được chở đến các khu vui chơi (playdates⁽²⁾) hơn.

+ **Chúng ta quá lo lắng cho sự an toàn của con cái.** Ghé ngồi ô tô cho trẻ chưa biết đi và ghé nâng dành cho trẻ đã biết đi có thể coi là những phát minh cứu mạng, và những chuyên gia về vấn đề an toàn thực phẩm đã cảnh báo các bậc cha mẹ rằng, ví dụ thôi nhé, xúc xích nổi tiếng là thực phẩm dễ gây nghẹn cần phải được cắt nhỏ ra khi cho trẻ ăn. Nhưng khi ở đâu bạn cũng nghe thấy người ta bảo phải cân nhắc cái gì an toàn và cái gì nguy hiểm, bạn có thể sẽ quên mất việc phải tìm hiểu khi nào mới là “an toàn” một trăm phần trăm để không cần phải cắt nhỏ xúc xích cho con ăn nữa. Cho nên chúng ta vẫn tiếp tục làm thế, hoặc làm những việc tương tự (như lái xe chở con đi khắp nơi, ở lại trong tiệc sinh nhật của con), và phải mất một thời gian dài bọn trẻ mới có khả năng tự làm mọi việc một cách khéo léo. Việc gì cũng có tiềm ẩn nguy hiểm, đúng không? Thế nên chúng ta thường đề phòng bằng cách thay con làm mọi việc.

Nguy hiểm đấy, Will Robinson! [\(3\)](#)

Chắc rồi, như tôi vừa nói, coi trọng sự an toàn là thông minh, và những mối nguy hiểm luôn có tồn tại. Tất nhiên những con dao sẽ rất nguy hiểm nếu bạn không cẩn thận để chúng vừa tầm với của một đứa trẻ mới chập chững biết đi. Nhưng cái cảm giác từng là bình thường hồi con bạn mới ba tuổi – đương nhiên bạn sẽ làm sandwich cho con vì chỉ có điên mới đưa cho một đứa trẻ học mẫu giáo một con dao để nó cắt bánh mỳ – có còn là bình thường nữa không khi nó đã bảy hoặc tám tuổi và đủ khả năng cầm chắc trong tay ít nhất là con dao cắt bơ để có thể phết bơ lạc lên lát bánh của chính mình?

Đường phố, tùy thuộc vào nơi bạn sống, có lẽ là nguy hiểm và sẽ thật tệ nếu bạn cho đứa con mới bốn tuổi đạp xe ra đường, hoặc tự đến điểm dừng xe buýt để bắt xe đến trường vào ngày đầu tiên đi học mẫu giáo. Nhưng nếu như đứa trẻ đó đã bảy tuổi và học lớp hai thì sao? Ở độ tuổi đó (thậm chí cả ở độ tuổi mẫu giáo) không đời nào mẹ tôi, lại đi cùng tôi đến điểm dừng xe buýt, hay đến nhà bạn tôi, hoặc chạy bộ theo xe khi tôi đi xe đạp. Thế nhưng ngày nay, tất cả những hành động này lại trở thành chuyện thường ngày.

Đã thành chuyện bình thường – mà không, đã thành lẽ phải được công nhận – rằng khi nhìn vào một đứa trẻ học lớp hai người ta vẫn cảm tưởng như nó chỉ là đứa trẻ mới biết đi mà chúng ta cần trông chừng

không cho lại gần kệ đựng dao, hoặc chỉ là một đứa trẻ học mẫu giáo quá yếu ớt và hoàn toàn không thể lái xe đạp nếu không được hộ tống. Không những việc chúng ta luôn nhìn nhận con như những đứa trẻ vô dụng và luôn gặp nguy hiểm trở thành lẽ phải được thừa nhận (hoặc trở thành cách nuôi dạy con thông thái), nếu bạn có xu hướng nhìn nhận con trẻ theo bất kỳ cách nào khác (như coi con cái là những con người nhỏ bé đang phát triển về khả năng và trí tuệ lẫn sự tự tin, hay thấy con là những cá nhân độc lập có khả năng làm được những công việc nào đó, và khả năng ấy được ước lượng dựa trên sở thích cũng như tính cách của chúng), bạn có thể bị xem là đồ điên, những kẻ lơ là vấn đề an toàn của con cái – Những bậc cha mẹ tồi.

Nhưng khi chúng ta lo lắng cho con, cũng là khi chúng ta ngăn con cái phát triển khả năng và những kỹ năng sống bằng chính sức lực của chúng. Điều này cũng giống như việc chúng ta đang chờ đợi con cái thể hiện khả năng của mình để chúng ta cảm thấy tự tin khi nói: “Nào, giờ con đã đủ lớn để...(Bạn hãy tự điền vào chỗ trống nhé).” Nhưng nếu chúng ta không cho chúng cơ hội được làm, hoặc dạy chúng cách làm, chúng ta có thể phải chờ đợi rất lâu mới có được cảm giác ấy. Tôi biết một cô bé sống bên kia đường của điểm dừng xe buýt, ngay biển báo dừng lại. Có rất nhiều ô tô di chuyển bên phải tám biển báo, nhưng việc sang đường cũng không phải là quá khó. Cô bé đứng đấy – trong khi bố mẹ cô bé quan sát từ cửa ra vào – lưỡng lự rất lâu trước khi rút rờ đặt một chân xuống đường. Cô bé ấy đã mười tuổi.

Năm ngoái tôi đã phải thận trọng dạy cậu con trai học lớp ba của mình cách đi sát vào lề đường khi nó đi bộ trên một khúc ngoặt dài cỡ nửa tòa nhà từ nhà tôi tới điểm dừng xe buýt. Con trai tôi có thể tự đi được, dù ngày nào tôi cũng phải nhắc nó đi đứng cẩn thận, nhưng đến tận bây giờ, khi tôi để nó tự đi, thì tôi vẫn bị người ta nhìn bằng ánh mắt dị nghị, và nhiều lần bị người tài xế xe buýt hỏi rằng: liệu tôi có chắc là tôi không muốn có điểm bắt xe buýt nào khác nằm ngay trước cửa nhà mình không (khi thấy rõ rằng tôi sẽ không tự mình lên bước tới điểm dừng xe buýt).

Trong khi đó, có những đứa trẻ học cấp hai vẫn được bố mẹ hộ tống đến điểm bắt xe buýt thì lại chẳng bị ai ném cho cái nhìn khó chịu.

Tôi tin chắc, những cô cậu học sinh cấp hai ấy có thể làm đủ thứ việc mà tôi không thể làm được hỏi tôi bằng tuổi chúng, chẳng hạn tạo ra một trang web hoặc cài đặt lại chương trình cho đầu thu kỹ thuật số (và lý do không phải là vào cái thời của tôi không có website hay đầu thu kỹ thuật số). Nhưng tôi cũng cá rằng, từ khi bọn trẻ có điện thoại di động và những ông bố bà mẹ trở nên cổ lỗ sĩ, chúng chẳng còn biết gì về

những chuyện kiểu như bạn phải ngồi trên bức tường chắn bằng gạch ngoài cổng trường một mình, tự hỏi tại sao đã muộn mười lăm phút rồi mà mẹ vẫn chưa tới đón, và vì trường đã đóng cổng nên bạn không thể tới trạm điện thoại công cộng trong trường để gọi về nhà, và thậm chí có khi bạn còn chẳng có nổi một xu để gọi về. Nói vậy không có nghĩa là hồi đó mẹ tôi đã không xuất hiện – thỉnh thoảng có thể bà đang trí hoặc bị tắc đường, nhưng bà không hề vô trách nhiệm. Bà chỉ thỉnh thoảng mới tới muộn, và những lúc như thế, tôi sẽ đứng chờ. Trẻ con ngày xưa đã hành động kiểu đó – đứng chờ mỗi gói. Và không bị ai giám sát.

Ngày nay, chẳng đời nào có chuyện bọn trẻ không bị giám sát, và chắc chắn cũng chẳng bao giờ có chuyện bọn trẻ lại phải đứng chờ mỗi gói. Điều này khiến chúng chẳng có lúc nào rảnh rỗi ra mình muốn được tự do đi bộ về nhà một mình. Và điều này cũng khiến người mẹ chẳng còn lý do gì để nhận ra rằng cô ấy không có cơ hội dạy con cách đối phó với mọi tình huống.

Bạn có thể nhận thấy rằng việc đùm bọc con trẻ kết hợp với cuộc cách mạng công nghệ (và cả những bậc cha mẹ ngập trong bộn bề công việc và môi trường kinh tế đầy căng thẳng) đã tạo nên những đứa trẻ không được cho cơ hội để làm nhiều điều. Nếu con bạn cũng được bố mẹ cho chơi đùa, đi lại tự do như hầu hết chúng ta hồi nhỏ, hẳn rằng con bạn đã tự tìm ra cách sang đường, hoặc đạp xe an toàn tới một cửa hàng tiện lợi để mua một hộp sữa cho mẹ mình, lý do là bởi con bạn đã được cho phép thử làm những điều đó.

Nếu bạn nghĩ tôi sẽ ngừng lái nhải về việc **dạy trẻ kỹ năng sống** tại đây, thì hãy tiếp tục chịu đựng tôi đi: Chừng nào bọn trẻ còn được che chở và nâng niu, chúng sẽ không cần phải làm mọi việc, đúng không? Và vì vậy chúng cũng không bao giờ học được cách làm những việc đó. Câu chuyện luân quần con gà và quả trứng này sẽ dẫn đến một con gà công nghiệp, một đứa trẻ quá... gà trong việc sang đường hay đạp xe tới cửa hàng hoặc chủ động gọi điện cho cô giáo dạy piano nói rằng nó đã quên một đoạn nhạc cần thiết cho buổi biểu diễn độc tấu.

Vậy là chúng ta có lẽ bận rộn hơn, nhưng liệu có đúng chúng ta đang sống trong môi trường nguy hiểm hơn trước đây hay không? Chính tính đa cảm lan truyền khắp các ông bố bà mẹ, chưa kể đến những câu chuyện trên các kênh tin tức và đám thư rác điện tử đã cảnh báo rằng chúng ta đang bị đe dọa nhiều hơn. Nhưng những con số thống kê lại bình tĩnh thông báo với chúng ta điều ngược lại rằng, sự thật là con chúng ta ngày nay đang được sống trong môi trường an toàn hơn hẳn quá khứ. Thế nhưng chúng ta vẫn sợ hãi. Chúng ta làm mọi cách ngăn chặn nguy hiểm cho con trẻ: nâng niu chúng, tự lái xe chở con đến điểm

bắt xe buýt, tự lên kế hoạch vui chơi cho trẻ thay vì để cho chúng tự do chơi đùa.

Chúng ta muốn thế giới đang sống phải hoàn toàn vô hại với trẻ, nhưng đây mới là điều gây trở ngại: thế giới sẽ không vô hại mãi. Và một ngày nào đó bọn trẻ sẽ phải sống trong thế giới đó – thậm chí có thể thay đổi nó, tôi dám nói vậy nếu chúng đủ tháo vát và dám nghĩ dám làm. Vì thế tôi phải đặt ra câu hỏi (câu hỏi tu từ thôi: ít nhất tôi cũng đã biết câu trả lời mà): Liệu cái nào tốt hơn: làm thế giới trở nên vô hại với trẻ hay giúp con cái thích nghi được với thế giới? (Để tìm hiểu thêm về điều này, hãy đọc Chương Mười.)

Gánh vác thế giới

Nếu chúng ta quyết định giúp con cái mình có đủ khả năng đối phó và chế ngự thế giới (hoặc ít ra cũng có thể tự xoay sở được việc giặt đồ trong phòng giặt là của ký túc xá đại học), chúng ta nên làm gì? **Hãy. Dạy. Chúng. Kỹ. Năng. Sống.**

Có lẽ bạn đã từng nghe nhiều về điều này, và nếu vậy tôi thấy rất mừng vì đó là đúng đắn: Cha mẹ là người thầy đầu tiên của con. Bất kể mai này ra sao – bất kể bọn trẻ có may mắn được học một giáo viên mẫu giáo tuyệt vời hay không – chúng vẫn có người thầy tuyệt vời là bạn. Chúng ta luôn muốn mình là người thầy của con cái, và hiển nhiên chúng ta cũng rất hứng thú với việc này, chính những khía cạnh của việc dạy dỗ con cái là chất kích thích niềm hứng thú của chúng ta nhiều hơn cả.

Chồng tôi có ý định cho hai cậu con trai xem các video của ban nhạc The Ramones trên YouTube với mục đích không chỉ để cùng nhau nhảy nhót vui vẻ với bài “Teenage Lobotomy” mà còn để chúng biết về những thời khắc quan trọng trong lịch sử nhạc punk- rock – thứ có ảnh hưởng sâu sắc tới thời niên thiếu của anh ấy. Tôi còn nhớ hồi đưa con trai đầu lòng còn nhỏ xíu, có lần chúng tôi vừa ăn pizza vừa vui vẻ nghĩ đến lúc sẽ dạy con cách gấp đôi miếng pizza của hãng New York Slice để có thể ăn dễ dàng mà lại trông lịch sự. Kể cuồn chữ nghĩa là tôi đã từng hỏi hộp khi chỉ cho bọn trẻ biết cách cầm sách và lật trang. Thế mà giờ tôi lại chỉ dạy chúng cách tôi giải ô chữ trên tờ Sunday.

Bằng khả năng tốt nhất của mình, chúng ta đều muốn truyền hết tất cả bài học cho con cái, gồm cả những bài học chúng ta có thể tự mình dạy chúng và những điều chúng ta phải trả tiền hoặc thuyết phục người khác dạy chúng. Ví dụ, ngay khi có cơ hội mua một chiếc đàn piano cũ

re tiền, chúng tôi liền nắm ngay lấy cơ hội đó và tôi bắt đầu cho bọn trẻ học piano, bởi lẽ đó là điều tôi vẫn luôn ao ước mình có thể làm được – và cũng bởi tôi hiểu nghệ thuật có giá trị lớn lao thế nào, và tôi chắc rằng bọn trẻ sẽ bỏ không muốn noi gương tôi mà đi học (ví dụ như múa ba lê).

Khi chúng ta đăng ký một khóa học nào đó cho con cái và cho chúng nhìn vào bên trong động cơ xe ô tô hoặc chỉ cho chúng cách hoạt động của máy cắt cỏ hay cho chúng nghe những ca khúc của ban nhạc mà chúng ta yêu thích, bạn đừng quên chỉ dạy chúng những kỹ năng cơ bản nhất. Một cậu bé có thể chơi piano và kể tên năm mươi lăm bài hát khác nhau của Ramones hẳn phải là một cậu bé tuyệt vời. Và khi cậu bé đó lớn lên cũng có thể là áo sơ mi và cọ rửa bồn cầu (và đỉnh điểm là có thể rửa xe) thì sao? Không nghi ngờ gì nữa, nó sẽ có lợi thế rất lớn khi bước vào đời – Nó sẽ bước đi một cách độc lập. Với những phẩm chất tuyệt vời đó, cậu bé có đủ khả năng để xử lý miếng bánh pizza nóng hôi mà chẳng gặp vấn đề gì.

Đây là những kỹ năng mà tôi nghĩ mọi đứa trẻ đều cần học:

Nấu ăn

Tôi phải thừa nhận ngay từ đầu rằng cha mẹ tôi không hẳn là đã dạy tôi nấu nướng bởi vì họ đã yêu cầu tôi (và chị gái) phải giúp đỡ bố mẹ. Vậy nên nhờ họ, tôi mới biết nấu nướng, nói đúng ra là tôi mới thấy thích thú với nhiệm vụ bố mẹ giao và hiểu tầm quan trọng của việc nấu ăn. (Dù tôi rất mong được kênh Food Network và Jacques Pepin⁽⁴⁾ công nhận kỹ năng dùng dao làm bếp của mình.) Còn khá nhiều kỹ năng hữu ích khác tôi học hỏi được từ bạn bè của mình, như: rửa rau xanh rồi rưới nước sốt lên salad; làm sandwich; khuấy đều sốt để nó không bị dính dưới đáy chảo; tách hạt ngô; đập trứng...

Ý tôi là không cần phải để tâm quá nhiều vào việc tìm ra cách làm món gà quay ngon lành nhất; cách làm những thứ ấy ở đâu chẳng có. Tôi muốn nói rằng nhà bếp không phải là vùng đất của người ngoài hành tinh hay một nơi bị cấm lui tới, mà nó là nơi giúp bạn thể hiện khả năng nấu nướng của mình. Tôi sẽ không nói thế nếu bạn là tín đồ của lò vi sóng và chỉ dám mạo hiểm vào phòng bếp của mình để lôi thực đơn đồ ăn sẵn ra khỏi ngăn kéo, khi đó con cái bạn quả thực sẽ rất thâm tâm, nhưng bạn có biết làm bất cứ món gì cho bọn trẻ và chính bạn đâu không? Hãy chia sẻ món ăn đó với chúng. Hãy để chúng hiểu cảm giác tuyệt vời ra sao khi biết rõ chừng nào món thịt viên mới chuyển sang

màu nâu đúng chuẩn và sẵn sàng được nhúng vào nước sốt đang sôi (như tôi đã được học), và cảm giác tuyệt vời ra sao khi biết ở đâu bán sushi ngon nhất, nếu đó là món ăn bạn thích.

Làm việc nhà

Việc nhìn chăm chăm xuống cái bồn cầu bẩn thỉu có làm hạ thấp nhân phẩm của bạn không? Không hề, thật đấy! Ai chẳng có toilet, và toilet nào mà chẳng bẩn. Đây là điều hiển nhiên, và cũng là điều không thể thay đổi. Khi bạn dạy con cách đánh sạch mảng bám trong bồn cầu mà nó đã sử dụng suốt cả tuần, có nghĩa là bạn đã trao cho nó sức mạnh. Bạn có thể nghĩ tôi đang đùa hoặc đang phóng đại công việc ấy, nhưng suy nghĩ đó không hề đúng. Khi tôi ở độ tuổi hai mươi đầy những lo lắng khó hiểu và phải sống tự lập, tôi thề rằng mình thường cảm thấy khá hơn sau khi dọn dẹp căn hộ của mình và biến cái căn hộ bẩn thỉu bốc mùi ấy trở nên sạch sẽ. Tôi không phải một người cuồng sạch sẽ; thật ra tôi dọn dẹp nhà cửa ít hơn mức độ tôi đáng lẽ phải làm (trong cái thời buổi bị ám ảnh bởi vi trùng này, tôi chắc rằng mình sẽ chẳng bao giờ qua được bất cứ xét nghiệm nào khi soi vi khuẩn trên những tay nắm cửa, bàn bếp, hoặc – tôi không thích nghĩ đến cái này quá nhiều – miếng bọt biển lau đồ của nhà tôi. Và chỉ có trời mới biết rằng tôi sẽ thất bại thảm hại trước xét nghiệm kiểm tra mức độ bám bụi của đồ đạc và phào trang trí). Nhưng cái nhận thức rằng nếu muốn tôi vẫn có thể xoay chuyển tình hình khiến tôi cảm thấy thật tuyệt, và đó chính là cảm giác mà tôi muốn con cái mình cũng có. Chúng ta hãy trở lại với ý niệm giản dị ấy: Việc dọn dẹp nhà cửa không làm hạ phẩm giá của ai hết, và nó cũng không nên trở thành công việc xa lạ với bọn trẻ hoặc là thứ làm hạ thấp giá trị của chúng.

Chúng ta hãy trở lại với ý niệm giản dị ấy: Việc dọn dẹp nhà cửa không làm hạ phẩm giá của ai hết, và nó cũng không nên trở thành công việc xa lạ với bọn trẻ hoặc là thứ làm hạ thấp giá trị của chúng.

Làm vườn

Cách đây vài năm, có lần cha tôi qua nhà chị gái tôi để cào lá khô, và cậu bé sáu tuổi là cháu tôi được lựa chọn để giúp đỡ ông. Sau này, ông đã kinh ngạc nói với mọi người rằng: “Thằng bé chẳng biết cào cỏ gì

hết!” thằng bé, lúc đầu cào cỏ theo cách này, sau đó lại cào theo cách khác, và rồi chất cỏ lên thành những đống, nhưng chẳng ra thể thống gì cả, không hề giống với cách cha tôi đã cẩn thận dạy chúng tôi hồi nhỏ. Đáng nói là đây cũng chính là một cậu bé gần như có thể chẳng cần cố gắng vẫn chơi tốt bất cứ môn thể thao nào nó từng thử với phong thái hoàn toàn tự tin, chưa kể đến thái độ lịch thiệp và tinh thần đồng đội. Nhưng với việc cào cỏ ư? Việc dùng chổi nữa? Nó chẳng làm ớn mấy. Điều có lẽ khiến cha tôi bận tâm và thất vọng vì phát hiện ra rằng, thằng cháu ông chẳng được dạy dỗ giống bố mẹ nó ngày xưa. Đó có phải vấn đề không? Tôi nghĩ là có.

Lúc này có lẽ bạn đang thấy nản lòng với tôi, đúng không? Vào cái thời mà bạn có thể thuê người chăm sóc sân vườn hai tuần một lần với chi phí ít hơn việc mua một cốc cà phê sữa vantti latte ta vẫn uống mỗi ngày thì ai còn bận tâm đến chuyện liệu con cái của bạn, hoặc của tôi có biết cách dọn cỏ, xúc tuyết, chạy động cơ hay không cơ chứ? Ngày nào đó con cái bạn, sẽ trở thành người lớn. Tôi xin nhắc lại lần nữa, đây là chuyện về năng lực của con và là chuyện về niềm tự hào nó sở hữu. Hồi trước, tôi có một cái bể bơi ở sân sau, một thời gian cha tôi gần như phải tự làm toàn bộ công việc bảo dưỡng bể bơi chán ngắt đó: kiểm tra thành phần hóa học của nước, vệ sinh bể bơi, làm sạch mặt nước... Nhưng ngay khi tôi bước sang tuổi dậy thì, tôi trở thành người phải làm công việc ấy. Lúc đầu tôi chẳng hề thích. Mà không, tôi chẳng bao giờ thích nó. Nhưng sự thật là tôi biết hệ thống đường ống và lọc nước hoạt động như thế nào. Tôi biết cách xử lý clo trong nước bể sao cho an toàn. Tôi có thể vớt một con ếch chết cứng ra khỏi hộp hút bụi skimmer⁽⁵⁾ mà không cho đi tong bữa sáng vừa nạp của mình? Các bạn độc giả thân mến – đó chính là niềm kiêu hãnh.

*Vào cái thời mà
bạn có thể thuê
người chăm sóc sân
vườn hai tuần một
lần với chi phí ít hơn
việc mua một cốc cà
phê sữa vantti latte
ta vẫn uống mỗi
ngày thì ai còn bận
tâm đến chuyện liệu
con cái của bạn,
hoặc của tôi có biết
cách dọn cỏ, xúc
tuyết, chạy động cơ
hay không cơ chứ?
Ngày nào đó con cái
bạn, sẽ trở thành
người lớn.*

Đánh giá mức độ an toàn một cách tương đối

Đây cũng là một kỹ năng sao? Đúng vậy, nó đúng là một kỹ năng đấy! Còn nhớ cô bé hàng xóm mười tuổi mà tôi đề cập đến ở trên chứ?

Khi thấy cô bé cố gắng sang đường, tôi bắt đầu tin là cô bé được dặn dò rằng mọi con đường đều an toàn hay nguy hiểm như nhau, bất kể đi trên con đường nào, tốt hơn hết hãy nắm chặt tay bố hoặc mẹ. Vì vậy thời điểm đáng lẽ con bé phải có thể tự sang đường (và nên nhớ, đây là con đường ngoại ô khá yên tĩnh, chứ không phải một đại lộ bốn làn xe), nó lại không có chút kỹ năng tiềm tàng nào để đánh giá tương đối mức độ an toàn của bản thân. Nếu bạn luôn biến những khu vui chơi của trẻ trở thành bong bóng an toàn bao bọc con cái – tất cả đều có tường chắn bao bọc xung quanh và lát sàn bằng lớp xe tái chế – nếu bạn luôn che chở chúng ở sân chơi, sẽ rất khó cho chúng để nhận biết cái nào thật sự an toàn và cái nào kém an toàn hơn.

Một đứa trẻ mới biết đi sẽ đưa mắt nhìn bạn trước khi trượt xuống đường ống quanh co vào lần đầu tiên (hầu hết trẻ con đều làm vậy) để xin bạn cái gạt đầu đồng ý. Nhưng sẽ thế nào khi chúng lên mười tuổi mà vẫn ngoái đầu lại để luận ra từ gương mặt lo lắng của cha mẹ thông điệp rằng liệu sang đường có an toàn không? Có cái gì đó đã không được dạy, hoặc chưa được dạy. Bạn phải dạy chúng rằng: Con có thể trèo lên loại cây đó, nhưng cái hàng rào bị nứt vỡ bê tông ở phía xa kia thì chẳng phải là một chỗ leo trèo tốt.

Nói chuyện với người lạ

Tôi làm nghề biên tập, vì vậy bất cứ khi nào bọn trẻ nhà tôi mang về tờ rơi quảng cáo và những tài liệu nhà trường phát, tay tôi sẽ với đến chiếc bút gài nhất để tôi có thể hăm hờ bắt tay vào việc sửa lỗi. Tôi không chỉ nóng lòng muốn chỉnh sửa lỗi chính tả và ngữ pháp mà còn muốn sửa cả lời văn nữa. Bạn thắc mắc ư? Được thôi, hãy nhìn vào những nỗ lực hằng năm của các trường tiểu học trong việc giải quyết hiểm họa người lạ. Bạn không được (như những gì được in trong tờ tài liệu đó) nói chuyện với bất cứ ai ngoài kia, vào bất cứ thời điểm nào. Vì vậy điều này đặt tôi vào một tình thế hơi khó xử, khi tôi dạy con trai mình việc chúng cần phải làm trong trường hợp lạc mẹ ở khu thương mại hoặc trên bãi biển, tôi đã khuyên chúng nói chuyện với ai? Không ai cả ư? Hay chỉ được nói chuyện với cảnh sát (nếu như lạc mẹ ở khu thương mại hạng sang trong vùng chúng tôi) hoặc một người bảo vệ đang lái xe lòng vòng ở đó? Hay chỉ được nói chuyện với những bà mẹ đang đẩy xe nôi? Hãy dạy chúng cách phân biệt mọi người. Một người đàn ông đang đi một mình ư? Không được nói chuyện với anh ta trong bất cứ hoàn cảnh nào! Một người đàn ông đi cùng những đứa trẻ ư? Được rồi, có lẽ được nói chuyện. Một phụ nữ đang đẩy xe nôi ư? Một bà

mẹ sẽ thắng mọi nỗi nghi ngờ. Tôi đã nói với bọn trẻ thế này: Nếu bị lạc, con hãy nói với ai đó trông đáng mến và tốt bụng. Con hãy đi vào trong cửa hàng và nhờ người bán hàng giúp đỡ. Nếu trên bãi biển, hãy tìm người cứu hộ hoặc đơn giản là hỏi bất cứ ai con gặp... Bởi 99,99999999 phần trăm những con người thân mến ngoài kia là người tốt. Đây chính là kỹ năng đặt niềm tin vào con người – hãy dạy chúng điều này.

Không thoải mái ư? Điều đó tốt thôi: Tại sao chờ mãi gói cũng là một kỹ năng sống

Đây là một điều bạn nên lưu ý: Bọn trẻ luôn thiếu kiên nhẫn, chúng sẽ trở nên tệ khi phải chờ đợi, và khi không được là trung tâm của mọi sự chú ý. Đây là một câu chuyện minh họa cho điều này: Mùa xuân năm ngoái, chúng tôi tổ chức Lễ ban thánh thể cho cậu con trai lớn. Người ta có thể cho rằng đó là một buổi lễ lớn. Thằng bé được diện một cái áo vest mới (nó chỉ là một cái áo vest rẻ tiền của hãng Target, nhưng ai biết được chứ?), được mọi ánh mắt đổ dồn vào, được có một bữa tiệc dựng rạp ngoài sân sau và có một cái bánh với tên nó bên trên. Đây là ngày của nó. Còn cậu em thì sao? Thằng bé đã ghen tỵ. Nó buồn bã suốt cả ngày dài, ngay cả trong lúc chụp ảnh với ông bà trước những cây hoa đỗ quyên đang nở rực rỡ, và tôi đã không hề hay biết cho đến khi mẹ tôi chỉ ra điều đó. Tôi đã rất ngạc nhiên, nhưng những bức ảnh trong cái màn hình nhỏ xíu phía sau máy ảnh đã làm chứng cho điều đó.

Trong mỗi bức ảnh, cậu con út của tôi luôn cúi gằm đầu xuống và gương mặt buồn phiền chưa từng thấy. Thật đáng ngạc nhiên. Tôi đã làm gì ư? Tôi muốn tìm cách làm dịu tâm trạng của nó, nhưng có lẽ cách nào cũng không đem lại hiệu quả. Tôi có nên bỏ rơi những vị khách của mình và kéo nó ra một góc để cho nó một cái kem không? Nó không còn là một đứa trẻ sơ sinh mà tôi cần phải dẹp hết mọi thứ lại để cho nó bú nữa; nó đã là một đứa trẻ năm tuổi rất bướng bỉnh. Vì thế tôi đã chẳng làm gì, thật đấy. Tôi bảo nó hãy ra ngoài và chơi vui vẻ với anh chị em họ. Và nó đã làm như thế, mặc dù nó định tỏ ra xung xĩa bất cứ khi nào có ai đó nhìn về phía nó, đặc biệt là khi họ có máy ảnh, phòng khi ai đó có thể bắt gặp nó đang chơi vui vẻ. Và đương nhiên tôi cũng chẳng đền bù cho biểu hiện đó của nó bằng bất cứ cái gì, kể cả một câu “khổ thân con.”

Khắc nghiệt ư? Không, tôi không nghĩ vậy. Khắc nghiệt phải là thế này: “Mau lên; đồ chân ngắn; hóa ra nỗi sợ của con là thật đấy và bố mẹ yêu anh trai con hơn.” Bởi lẽ đó có thể là điều thằng bé đang nghĩ, và bản năng của tôi mách bảo rằng nếu nuông chiều thái độ của nó bằng bất kỳ hành động nào nhiều hơn một cái ôm và thừa nhận vấn đề của nó (“Mẹ biết mọi người đều đang tặng quà cho anh trai con, nhưng lần sau sẽ tới lượt con”), tôi sẽ chỉ khiến nó càng thêm hồ nghi mà thôi. Thay vào đó, tôi hy vọng rằng mình đã làm cho nó hiểu được thông điệp rằng đôi khi sẽ có những ngày không như ý con muốn. Đôi khi con sẽ thấy vô cùng tồi tệ. Đôi khi con sẽ phải chờ đợi. Đôi khi anh con có được tất cả mọi thứ hay ho và con chỉ được xếp ở vị trí thứ hai mà thôi.

Vì vậy, chúng tôi đã tiếp tục một ngày chỉ tập trung vào Lễ ban thánh thể của cậu con trai lớn, và biết rằng hai năm nữa sẽ tới lượt cậu con trai bé được đeo băng tay trắng và tạo dáng chụp ảnh. Và nếu cậu anh lớn có trưng ra bộ mặt buồn phiền trong những bức ảnh ngày hôm đó ư? Tôi chắc chắn cũng sẽ vẫn lơ đi. Tất nhiên, đây không chỉ là về những sự kiện trọng đại. Việc cảm thấy không thoải mái là một phần của cuộc sống, và ngay từ khi còn nhỏ, bọn trẻ phải học được rằng:

1. Đôi khi anh chị của con được phép dậy muộn hơn.
2. Đôi khi em con được bế ra khỏi xe khi nó đang chuẩn bị rơi vào giấc ngủ (tại vì trông nó quá dễ thương).
3. Đôi khi con phải đi lại loanh quanh cùng quả bóng bên ngoài sân cỏ bởi vì hôm nay con không được thi đấu.
4. Đôi khi chúng ta đến chơi nhà một người bạn nào đó, không phải bạn con, vậy nên con phải tìm cách làm chính mình vui lên hoặc chơi với em gái con.
5. Đôi khi ông bà sẽ không có nước ép táo và con buộc phải uống nước lọc.

Bạn hiểu ý tôi rồi chứ. Bởi vì việc phải chờ đợi nhưng chẳng được ai vỗ về, bằng chính thông điệp “cuộc sống không phải lúc nào cũng công bằng tuyệt đối”, chính những lần đưa trẻ phải ngồi chờ dài cổ cho đến hết buổi biểu diễn nhảy múa vào ngày Chủ nhật đầy nắng... những kỹ năng và sự tự lập của trẻ sẽ được phát triển hơn.

[8]

Quy tắc Bà mẹ khắc nghiệt số 8:

Hãm phanh lại. Hãm phanh lại!

ác ông bố bà mẹ: sao bạn lại cuống hết cả lên thế?
Hầu hết chúng ta – đặc biệt là những người đã tỉ mỉ lên kế hoạch cho sự chào đời của con – đều vô cùng nóng lòng được mang thai đứa con của mình, được sinh chúng ra, được chăm sóc con và yêu con cuồng si trước cả khi chúng thành hình trong bụng mẹ. Chúng ta trao cho con đôi mắt xanh của bố hay khả năng giao bóng tennis tuyệt vời của mẹ, truyền tình yêu của chính chúng ta dành cho bộ phim *Ngôi nhà nhỏ trên thảo nguyên*, hay sự hâm mộ của chúng ta dành cho đội bóng chày New York Yankees. (Thật ra chúng ta có thể đã mua cả bộ sách *Ngôi nhà nhỏ* đặt vào giá sách dành cho bé, cũng như những cái yếm và áo liền quần sọc xanh của đội Yankee, dù điều đó có nghe vẻ hơi lố bịch: chúng ta không thể cưỡng lại những món đồ đó).

Chúng ta muốn bọn trẻ ở đây, trở thành người được ký thác trước rất nhiều ước mơ và hy vọng của các bậc cha mẹ. Nhưng chỉ có một vấn đề tiềm tàng trong tất cả những dự tính của chúng ta: một số người đã tua nhanh những cảnh đầu của bộ phim ngay khi nó mới chỉ vừa hiện lên. Đối với vấn đề này, càng hay than vãn về tốc độ lớn của bọn trẻ (và chết tiệt, bọn trẻ lớn rất nhanh, chẳng phải sao?!), chúng ta càng chẳng được hưởng bất cứ lợi lộc gì, bởi vì đôi khi chúng ta đưa toàn bộ việc này lên trên một chiếc hyperdrive⁽¹⁾, đẩy con cái chúng ta bước nhanh thêm một, hai và nhiều bước nữa. Đôi khi kết quả nhận được chẳng phải lúc nào cũng hay ho.

Đây chính là lý do tại sao **Nguyên tắc Bà mẹ khắc nghiệt số 8** lại là **Hãm phanh lại. Hãy hãm phanh lại!**

Bạn đang vội đi đâu thế?

Chúng ta đặt hy vọng và mong ước quá lớn vào những đứa trẻ mới chỉ là tẻ bào trong bụng mẹ – ngày nào đó chúng ta sẽ

Đôi khi chúng ta đưa toàn bộ việc này

cùng nhau đi xem đội Yankee thi đấu! Ngày nào đó chúng ta sẽ ngồi bên nhau và đọc những cuốn *Ngôi nhà nhỏ*! – và trước khi chúng ta kịp nhận ra những mong ước trong sáng đó chỉ là cơn nóng vội, chúng ta đã đặt chân lên con dốc trơn tuột của cái sự “*thúc giục con lớn quá nhanh*”. Có lẽ vì quá nôn nóng mong được cùng con tận hưởng mọi thứ nên chúng ta đã hồ hởi

lên trên một chiếc hyperdrive, đẩy con cái chúng ta bước nhanh thêm một, hai và nhiều bước nữa. Đôi khi kết quả nhận được chẳng phải lúc nào cũng hay ho.

dẫn chúng đi xem những bộ phim được gắn mác G⁽²⁾ vừa mới được công chiếu và nhanh chóng chuyển sang (sau khi chúng ta mua đĩa DVD của tất cả những bộ phim chúng ta vừa xem) dòng phim được gắn mác PG⁽³⁾. Rốt cuộc, dù đứa trẻ mới chỉ có năm tuổi, nhưng nó đã biết thích *Transformers* hay *Captain America*. (Nhưng có thật là nó thích không, hay nó đã nhìn thấy một món đồ chơi Transformers được tặng kèm trong hộp ngũ cốc?)

Đến khi nó được sáu tuổi, bạn không thể cứ chạy đến cửa hàng Target và chớp lấy vài cái áo T-shirts giá 10 đô-la một đôi được, bởi vì đứa con hiểu biết của bạn muốn một chiếc áo của hãng Justice hoặc (cứ nghĩ đến là tôi lại rùng mình) hãng Abercrombie. (Và bởi vì nó có vẻ quá muốn cái áo đó, hay bởi bạn đang không có tâm trí nào để đi tranh cãi với con về quyền hạn của mình hoặc bạn không nghĩ rằng nó sẽ hiểu, cũng có thể bạn bị quấy rầy bởi nỗi lo sợ rằng con bé sẽ không vui nếu bạn từ chối không mua cho nó một cái áo của hãng Justice, nên bạn đầu hàng.)

Những điều này không tự nhiên xuất hiện bên trong bọn trẻ, chẳng có đứa trẻ vừa ra khỏi bụng mẹ đã có khả năng học hỏi siêu việt hay (còn tệ hơn) hồ hững với quần áo, phim ảnh, đồ chơi, các sự kiện thể thao và những đặc quyền trong gia đình. Nó bắt nguồn từ chính *chúng ta* – những người thúc đẩy *chúng*. Dù cố tình hay vô ý, chúng ta cũng đang nhen nhóm và sau đó thổi bùng cảm giác về việc chúng phải được sở hữu cái gì mới tốt, và những thứ phù hợp với độ tuổi của chúng hoặc có thể phù hợp với độ tuổi nhỏ hơn chúng một chút (ví dụ các cô bé chơi búp bê khi còn học lớp một hoặc thậm chí là lớp lớn hơn) là *không đủ tốt*, bởi vì có những thứ khác lớn hơn, tốt hơn và tinh tế hơn. Điều này giống như việc thấy một cô bé năm tuổi đang chơi búp bê, thay vì nghĩ rằng: “Ôi! trông nó mới đáng yêu làm sao; con bé vẫn chơi trò mẹ con với búp bê kia,” chúng ta lại nghĩ: “Thời bây giờ người ta làm ra búp bê Barbie trông mới thời trang làm sao!” Hoặc có lẽ ai đó khác – ông, bà, một người bác hay một người bạn – cũng đang nghĩ vậy và họ sẽ xuất hiện ở bữa tiệc sinh nhật tới với một cô búp bê mặc váy ngắn bằng đồng

trông vô cùng sành điệu (và có lẽ trông sexy đến lố lằng). Vì một số lý do khuynh hướng chung đã thay đổi. Từ việc chúng ta cố hết sức giữ cho bọn trẻ yêu thích những cỗ xe ngựa nhỏ xinh hay những bữa tiệc trà dành cho gấu Teddy một cách trong sáng càng lâu càng tốt thành cố tình kích thích trí tò mò của bọn trẻ mẫu giáo đối với son bóng và Justin Bieber. (Giả dụ thế.)

Xin thứ lỗi cho tôi khi phải hỏi: Có đúng là chúng ta muốn con cái mình trở thành những khách hàng sành điệu ở tuổi lên năm? Có phải chúng ta chỉ nghĩ rằng những chiếc áo phong in hình Justin Bieber chỉ đơn giản là quá dễ thương? Hay chúng ta cảm thấy nếu bỏ lỡ một số điểm nhấn văn hóa nào đó (một ca sĩ mới nổi, một bộ phim mới công chiếu, một món đồ chơi mới, một sự kiện mới xảy ra), con cái chúng ta sẽ ngay lập tức trở nên tụt hậu?

Có phải chúng ta chỉ nghĩ rằng những chiếc áo phong in hình Justin Bieber chỉ đơn giản là quá dễ thương? Hay chúng ta cảm thấy nếu bỏ lỡ một số điểm nhấn văn hóa nào đó... con cái chúng ta sẽ ngay lập tức trở nên tụt hậu?

Thay vì như thế, chẳng phải chúng nên chơi với những con sâu ở sân sau sao? Tôi nghĩ về điều đó theo chiều hướng lãng mạn, kiểu đó-chẳng-phải-là-thuở-ấu-thơ-trong-sáng-sao, rồi sau đó, chúng ta nói về ý tưởng giữ cho tuổi thơ của bọn trẻ được kéo dài lâu hơn, ý tưởng bắt đom đóm vào những đêm hè mờ ảo, chơi trốn tìm, đọc *The Hardy Boys* dưới lều trại, xin tiền lẻ để mua kem, trượt xuống ngọn đồi trong công viên bằng xe trượt tuyết, cho đàn vịt trong hồ của khu ăn (tất cả những điều này đều có thật trong thời thơ ấu của tôi, ngoại trừ vụ đọc *Hardy Boys*; tôi là một cô bé cuồng truyện *Nancy Drew*). Chúng ta đã không thường xuyên làm những việc ấy. Ồ, có lẽ chúng ta có làm những điều này hoặc những điều tương tự hay khuyến khích bọn trẻ làm chúng, nhưng chúng ta cũng làm tất cả những điều khác nữa, như dẫn bọn trẻ đi xem phim hành động đầy cảnh bắn giết mới được công chiếu (đôi khi chúng ta cũng chẳng vui vẻ gì, như thể đây là công việc buộc phải làm vậy), hay mua bất cứ món đồ điện tử nào đó vừa mới ra, *chỉ vì nó ở đây*.

Và rồi chúng ta lại thở dài buồn bã, than vãn rằng tuổi thơ của bọn trẻ vụt trôi đi quá nhanh.

Làm gì tiếp theo?!

Nhiều bậc cha mẹ ngày nay – vô tình tiếp tay cho sự quảng bá không ngừng nghỉ đủ thứ trên đời, mà phần nhiều trong số đó không thích hợp với trẻ con – liên tục cho con trẻ tiếp cận với thứ đồ không phù hợp. Vì vậy bạn cho đứa con mới bốn tuổi của mình mặc áo phông mang dòng chữ “Tôi sẽ là vụ kiện trong tương lai của bạn” (Chẳng phải rất đáng yêu sao?!); đưa con tám tuổi chơi với iPad 2 (Vì chị nó cũng có một cái); đưa con mười tuổi thức quá 10 giờ tối để xem Con người chống chọi với thiên nhiên) hay để bình chọn cho thí sinh mà con bé yêu thích trong chương trình thân tượng âm nhạc nước Mỹ (“Nhưng bọn trẻ thích thế! Tôi có thể làm gì cơ chứ?”); đưa con mười bốn tuổi đi dự tiệc với chiếc váy sang chảnh đến mức nó chẳng thể xuất hiện ở nơi nào khác ngoài thảm đỏ của lễ trao giải Oscar (“Đúng vậy, phải vay thế chấp mới mua được cái váy đó, nhưng chẳng phải con bé trông như một ngôi sao ư?”); và bạn nhảy mười sáu tuổi của con bé trong buổi tiệc đó sẽ cố tình đổ rượu vodka vào chai nước Poland Spring trong xe limo (“Tôi biết, nhưng bọn trẻ đưa nào chẳng làm thế...”).

Một số người có thể biện luận rằng (và tôi đã nghe thấy họ làm thế) bọn trẻ cần biết đến những thứ này, nhìn thấy những thứ này và làm những việc này bất kể chúng ta có làm gì để ngăn cấm chúng, vì vậy chẳng phải sẽ tốt hơn sao nếu chúng ta để chúng được làm điều đó, thấy và có được những thứ đó với sự hiểu biết của chúng, thậm chí trước cả sự cho phép của chúng ta? Chúng sẽ thấy tốt hơn nếu thấy chúng ta đứng về phía chúng, chúng ta là bạn bè của chúng sao? Như thế chúng sẽ không làm một cách lén lút. Một số người nói rằng họ chỉ lo lắng khi con cái họ bị cho ra rìa khỏi cuộc chơi.

Hãy để thế giới lao vụt qua những đứa trẻ khác, những gia đình khác; chính bạn mới có quyền quyết định xem bạn muốn con cái mình lớn nhanh như thế nào.

Nhưng đó là những tư tưởng thật lười. Chúng sẽ khiến cách nuôi dạy con của bạn – những nguyên tắc của bạn – bị cuốn vào làn sóng văn hóa nuôi dạy con đương thời, khi mà nó đáng lẽ phải được thay bằng một kiểu dạy con nào khác. Hãy để thế giới lao vụt qua những đứa trẻ khác, những gia đình khác; chính bạn mới có quyền quyết định xem bạn muốn con cái mình lớn nhanh như thế nào. (Và tôi hy vọng quyết định của bạn sẽ là Hăm.

Phanh. Lại.)

Quyết định hăm phanh lại không chỉ là về những món đồ (chúng ta sẽ nói thêm về nó sau!) mà còn là về thái độ. Có lẽ tôi quá lười thời, nhưng tôi không nghĩ là nên cho bọn trẻ những thứ gì đó trước khi

chúng hỏi xin, và chắc chắn sẽ không cho trước khi chúng cần đến. Tôi càng không tin rằng nên bọn trẻ sớm biết thứ gì đó khi chúng chưa cần thiết phải làm với những món đồ đó (như đồ công nghệ hay đồ chơi hay bất kỳ thứ gì), mà còn chẳng có gì cần phải làm với thái độ, cách nghĩ và cách hành động lớn trước tuổi như vậy. Ý tôi là hãy giữ sự ngây thơ trong bọn trẻ tồn tại càng lâu càng tốt. Chúng chỉ là trẻ con trong chớp mắt – nhưng chúng sẽ là người lớn suốt cả quãng đời dài.

Khi chúng tìm thời điểm thích hợp để hỏi bạn, khi nhận thức của chúng đã phát triển tới mức nhận ra có cái gì ngoài kia, cái gì được bán sẵn, người khác có cái gì thì sao?... Khi đó bạn phải đưa ra quyết định trả lời đồng ý hay không – và được thôi, bạn có thể vẫn trả lời “không”. Tôi sẽ đưa ra một vài ví dụ minh họa cho ý của mình. Hãy xem liệu bạn có thể tìm ra tất cả điểm chung của chúng hay không:

Trường hợp kem phủ bánh

Tôi đang mở một bữa tiệc gia đình vào buổi tối. Con trai lớn của tôi chưa đầy một tuổi và thằng bé đã mặc bộ đồ dự tiệc là bộ áo liền quần xù bông màu trắng. Bên bàn ăn, vợ của ông anh họ tôi đang đặt đĩa con trai nhỏ của cô ấy ngồi trên đùi; thằng bé cùng tuổi con trai tôi, hơn kém nhau một tháng gì đó. Cả bàn ăn, ai cũng than vãn về món tráng miệng (điển hình cho các bữa tiệc gia đình nhà tôi; đó là cách chúng tôi khuấy động bữa tiệc). Các vị khách đang thử món này món kia, nhắc dao ra khỏi cái bánh, chuyển miếng bánh cho người khác và lấy một cái bánh quy khác hoặc một mẫu sô cô la trong những cái khay. Bà mẹ này nói: “Tôi có thể cho thằng bé ăn gì chứ? Nhìn này...” Phút chốc, có ai đó nhanh chóng cắt cho cô ấy một lát bánh mỏng dính để đút cho đứa trẻ. Thằng bé không thể tự ăn, nhưng cô ấy dùng ngón tay quét lớp kem phủ và cho vào miệng nó. Con trai tôi thì sao? Thằng bé mặc bộ áo liền quần màu trắng ấy? Nó đang bò loanh quanh, theo bản năng nó bò về phía đồ tráng miệng. Để tôi nói với bạn điều này, hơn tám năm sau, thằng bé đã vô cùng sốt sắng đi về phía món tráng miệng thay vì bò một cách bản năng như trước – nhưng nó đã *tự mình* làm được điều đó. Không đời nào tôi lại lấy tay xúc kem cho nó ăn khi nó tám tháng tuổi.

Xem nào, tôi biết thằng bé đã được điều đó; tôi cũng không phải là người phản đối món tráng miệng, nếu ăn điều độ (ngoại trừ tại các bữa tiệc, nơi việc ăn uống điều độ bị đe dọa). Nhưng lời từ chối lịch sự của tôi đối với “bánh quy cho trẻ em” khi thằng bé còn nhỏ và thái độ khiếm tốn với sự cám dỗ của bánh quy thường bị người ta cho là thái độ phản đối đồ tráng miệng suốt đời. Điều đó không đúng – nhưng tôi cũng

không đòi nào muốn đẩy con vào thế giới của những kỳ quan như kem phủ bánh và sô cô la. Đừng bắt tôi phải dạy con theo *cách đó*.

Trường hợp của iPod Touch

Tôi đang trò chuyện vui vẻ với một bà mẹ khác trong vùng – người tôi quen biết sơ sơ qua hội các bà mẹ có con thi đấu bóng đá. Rất nhanh sau đó, một bà mẹ khác – người mà tôi không biết, vội vã đi tới, cô ấy tới muộn trong cuộc hẹn với bà mẹ đầu tiên. Cô ấy xin lỗi vì đã tới muộn do cô ấy đang cố chờ cơ hội mua chiếc túi mua sắm trên Best Buy: “Đúng là một ngày dài! Tan làm xong tôi phải chạy vội tới Target và trả lại cái iPod đã mua cho Hally nhân dịp Giáng sinh, rồi sau đó lại phải mua một cái khác trên Best Buy.”

Gì chứ? Tôi sẽ không để bạn phải nghe cái kịch bản chi tiết của vụ việc rắc rối giữa hai bà mẹ mà tôi đã tham dự, nhưng tôi chỉ cần nói rằng Halley – một đứa trẻ học lớp hai – *thật sự* muốn có một cái máy quay phim Flip, nhưng sau đó mẹ con bé nhận ra rằng iPod cũng có chức năng quay phim và... tôi đã quên mất lý do khác nữa khiến một đứa trẻ tám tuổi lại cần món đồ công nghệ phức tạp này rồi. Chỉ để có được những thước phim ngớ ngẩn với bạn bè con bé ư? Bởi vì bạn thấy phát ốm với những lời xin xỏ của con bé mong được mượn iPod của bạn để chơi Angry Bird ư? Ai biết được. Nhưng dù sao thì thứ mà lúc đầu bà mẹ đó định mua ở Target cũng rất ổn, nhưng sau đó cô ấy đã nhìn thấy một đoạn quảng cáo của Best Buy chào bán rằng nếu bạn mua một cái điện thoại của họ, bạn sẽ được tặng một phiếu quà tặng trị giá 25 đô-la – Ô! Thật quá hời! vậy là cô ấy lao vào cuộc chơi. Tôi sẽ nói rằng cô ấy dẫn đầu cuộc chơi, bởi vì câu hỏi của tôi (câu hỏi mà tôi đã không nói ra) là: “Sang năm Hally sẽ nhận được món quà gì? Xe hơi Lexus ư?” Và nếu bạn thắc mắc thì bà mẹ còn lại – người có con trai là bạn của Hally – đã phát cáu với bà mẹ kia vì đã làm tăng áp lực đồng đẳng trước đó: “Giờ thì kiểu gì Bradon cũng sẽ muốn có một cái cho xem!”

Trường hợp Little Bear được yêu thích dài lâu

Tôi đang xem quảng cáo cho những bộ phim mới nhất của Disney và tự hỏi: tại sao có quá nhiều bộ phim trong số đó được gán mác PG và chỉ có ít bộ phim được gán mác G?. Tôi nghĩ tôi biết câu trả lời, một phần là do: Những bộ phim này đã từng được làm với ý tưởng dành cho trẻ em và *chỉ* cho trẻ em thì sẽ quá nhạt nhẽo đối với các bậc cha mẹ. Nhưng

Kung Fu Panda II thì sao? Nó có đủ tính giải trí (hoặc người ta cố tình làm cho nó đủ tính giải trí) cả với người lớn nữa. Tôi mới đọc được rằng đa số khán giả của những bộ phim chiếu rạp xuất sắc là thanh thiếu niên. Có vẻ như kể cả những bộ phim tự xưng là dành cho trẻ em cũng được làm để hấp dẫn đối tượng khán giả vị thành niên đó; những bộ phim dành cho người lớn bị làm cho đơn giản bớt, những bộ phim dành cho trẻ em lại bị làm cho phức tạp lên, tất cả đều có thể đáp ứng đối tượng khán giả vị thành niên nằm ở giữa.

Đừng hiểu lầm ý tôi: Tôi *thích* những bộ phim gia đình có đủ những yếu tố gây cười, có nhắc đến văn hóa giới trẻ, có những diễn viên quen thuộc tham gia lồng tiếng, và – trên hết – đủ ngắn để tôi không phải biến mất khỏi ghế để lấy cả chậu bắp rang bơ 4000 calo khác. Nhưng khi bọn trẻ nhà tôi thật sự còn rất nhỏ – dưới năm tuổi, ví dụ thế, hay thậm chí dưới sáu hoặc bảy tuổi, thời điểm chúng vẫn thờ ơ với những bộ phim ngắn nhiều thời gian, hoặc vẫn còn đang trong giai đoạn may mắn thiếu cơ hội tiếp cận quảng cáo trên ti vi – thì đây không phải là những bộ phim mà tôi muốn cho bọn trẻ xem. Hoặc đó không phải là một bộ phim mà chúng thật sự thích. Việc không cho bọn trẻ xem những bộ phim như vậy không phải là một kế hoạch được suy tính kỹ càng ngay từ đầu của tôi. Chuyện này xảy ra vì cậu con trai đầu lòng của tôi có vài vấn đề với tiếng ồn, thậm chí âm thanh của một con rối sư tử chơi saxophone trong đoạn video Baby Einstein cũng có thể khiến nó hoảng sợ. Hệ thống âm thanh vòm⁽⁴⁾ của hãng Dolby phát ra trong đêm cũng sẽ làm nó phát điên.

Vì vậy khi các con bắt đầu xem ti vi, kênh truyền hình *Noggin* (bây giờ là Nick Jr.) chính là sự lựa chọn lý tưởng. Những chương trình như *Lifftle Bear* đáng yêu, *Franklin* khó ưa, *Maisy* kỳ lạ và vui nhộn, *Wonder Pets* ngọng lú ngọng lô, *Backyardigans* thú vị và rất nhiều chương trình được yêu thích khác, tất cả đều chỉ có thời lượng khoảng hai mươi phút, không bị xen giữa bởi quảng cáo cho các bộ phim, các món đồ chơi hay ngũ cốc. Con trai tôi thích xem *Noggin* một thời gian rất dài, trong khi những bộ phim chiếu rạp bị trượt ra khỏi tâm trí của nó. Thậm chí ngay cả DVD về những bộ phim kinh điển cũng không lôi kéo được sự chú ý của chúng.

Mặc dù vậy, có thời điểm chị gái tôi đã nói: “Em biết không, em nên bỏ *Noggin* đi và cho chúng xem phim của Disney.” Tôi đã nói điều này với chị tôi – tại sao? Chừng nào chúng còn chưa tự mình quay lưng lại với *Lifftle Bear* (và chúng hầu như chắc chắn đều buồn bã nếu quay lưng lại), tôi cũng sẽ không bao giờ bắt chúng ngừng xem; tôi sẽ không bảo bọn trẻ rằng năm tuổi là đã “quá tuổi” để xem *Lifftle Bear* rồi. Một lần,

bố mẹ tôi qua chơi khi *Lifftle Bear* đang được chiếu, và có một lúc, tất cả mọi người (ngoại trừ bố tôi) đã rời khỏi phòng vì một lý do nào đó. Khi chúng tôi quay trở lại, chương trình vẫn đang chiếu và tôi đã nói với bố: “Bố có thể chuyển kênh mà!” Ông trả lời với một cái nhún vai kèm nụ cười rạng rỡ: “Nó là một chương trình hay.” Thật vậy, nó thật sự hay!”

Bạn có nhận thấy tất cả những cảnh tượng này đều có điểm chung không? Có những ý niệm dạy con rằng, có những thứ chẳng thể nhanh chóng đến với bọn trẻ, vì vậy chúng ta nên đẩy chúng đến trước mặt con cái mình.

Bà mẹ trong câu chuyện kem phủ bánh thì sao? Cô ấy đang tìm kiếm món tráng miệng để cô ấy có thể đút vào miệng đứa trẻ tám tháng chẳng hề đòi hỏi món ấy: *Cô ấy vội vàng thế để làm gì?* Tôi ngờ rằng cô ấy không nghĩ về điều này, chỉ ngờ ngợ cảm thấy rằng lúc nào đó trong tương lai, cô ấy sẽ có một đứa con luôn giật tay cô ấy và xin được ăn một cái bánh cupcake hoặc một ít kem, vậy thì tại sao không bắt đầu ngay từ bây giờ? Chưa kể, ai chẳng muốn được trở thành một Bà mẹ tuyệt vời chứ? Một bà mẹ cho con ăn kem phủ bánh, tất nhiên rồi. Hoặc một Bà mẹ điên cuồng nói có trước lời xin xỏ được uống Cô-ca của đứa con ba tuổi.

Bà mẹ trong câu chuyện iPod Touch thì sao? Cô ấy cảm thấy cần phải mua cho cô con gái tám tuổi của mình chiếc iPod Touch không phải vì cô bé có niềm ham thích đẳng cấp, phi thường, xuất sắc đối với công nghệ, mà bởi vì iPod thuận tiện ở ngay đó (chưa kể đến khuyến mãi). *Cô ấy vội vàng thế để làm gì?* Cái tôi thấy ở đây là hiện tượng cô chạy đua cho bằng bạn bằng bè, bạn có nghĩ thế không? Người phụ nữ tội nghiệp đó đang chạy đôn chạy đáo khắp nơi để mua được món đồ mà *cô con gái không đòi hỏi* với giá hời nhất, và rồi dành ra mười phút quý giá chỉ để thanh minh với người bạn đang buồn bực trong im lặng của mình, người đang thấy phải bận tâm nhiều hơn với tình huống áp lực đồng đẳng đang bị khuấy lên giữa cô bé có iPod và cậu con trai được cho ít đồ công nghệ hơn của mình.

Và những bà mẹ đang nóng lòng muốn gạt bỏ *Little Bear* đi thì sao? Vội vàng cho bọn trẻ xem *Kung Fu Panda II* để làm gì? Sao lại phải thúc ép chúng? Được rồi, tất nhiên, tôi đã không bắt bọn trẻ phải bỏ xem *Noggin*; chúng đã tự mình không muốn xem *Noggin* nữa, khi chúng phát hiện ra danh mục những chương trình ti vi đó ẩn nấp trong các kênh khác. Nhưng tôi vẫn phải tự hỏi: điều gì khiến một số ông bố bà mẹ, một số người thật sự bồn chồn và không thoải mái khi họ thấy những đứa con của mình *không lớn đủ nhanh*? Tại sao thằng bé vẫn xem *Lifftle Bear* cơ chứ?! Tại sao con bé vẫn còn chơi với búp bê?

Tôi không chắc tại sao – dù tôi ngờ rằng câu trả lời có liên quan tới ý tưởng làm con chóng lớn hơn sẽ cho chúng lợi thế khi bước vào thế giới có nhịp sống cũng nhanh hơn (mặc dù chỉ có đôi chút khác biệt giữa một đứa trẻ biết tất cả những bộ phim siêu anh hùng mới ra từ năm lớp một và, từ khi vào đại học Yale). Nhưng câu trả lời của tôi đối với câu hỏi hoang mang *sao thằng bé vẫn còn xem Noggin thế?* Rất đơn giản: Sao lại không chứ?

Làm thế nào để Hăm... phanh... lại

Điều quan trọng nhất trong việc hãm cái phanh trở- thành-người-lớn là hãy làm những việc thiết thực. Bạn phải ra quyết định kiểu “Mình sẽ không cho nó sô đa hay kẹo hoặc bánh cupcake trước khi nó hỏi xin. Còn khi nó xin ư? Ồ, chúng ta sẽ nghĩ lại chuyện này sau.” Bạn phải vạch ra kế hoạch: “Nếu mình mua cho chúng một cái máy tính, mình sẽ phải đặt ra thời gian biểu cho việc sử dụng máy tính của hai anh em, và có thể mình bắt đầu phải sử dụng đồng hồ bấm giờ dùng trong nhà bếp rồi đây.” Bạn phải đặt ra những quy tắc ngắn hạn: “Con có thể xem ti vi hoặc chơi điện tử trong khoảng thời gian từ lúc con làm xong bài tập về nhà cho đến khi chúng ta ăn tối, nhưng không được chơi sau đó, khi chúng ta đang cùng nhau tập đàn hoặc cùng đi dạo.” Và bạn phải đặt ra những quy tắc dài hạn: “Đồng ý là sau này con sẽ có máy tính và những món đồ công nghệ khác, nhưng cho đến khi con vào ký túc xá đại học, sẽ chẳng có cái máy tính nào trong phòng con đâu, chấm hết.”

Khi bạn nói có với một bước nhảy vọt tới những cuộc vui hoặc những đòi hỏi như thế, bạn sẽ không thể quay đầu lại, không thể nếu bạn không tranh đấu quyết liệt.

Tôi sẽ không nói ra những quy tắc cụ thể, bởi chúng phụ thuộc vào bạn, nhưng bạn phải làm *gì đó* để tạo ra những quy tắc; nếu không tất cả những gì bạn đang làm là đưa đồ đạc cho bọn trẻ và mặc chúng phá tung nó ra. Và tất cả chúng ta đều hiểu điều đó nếu quan sát bọn trẻ với đồng quà tặng vào dịp Giáng sinh hay sinh nhật của chúng: nếu bạn đưa những món quà cho bọn trẻ, chúng sẽ xé giấy bọc để mở gói quà ra, sau đó ném những món đồ sang một bên và xem xem chuyện gì sắp xảy ra.

Bạn cũng phải sẵn sàng gạt bỏ hoặc lờ đi áp lực đồng đẳng với các bậc cha mẹ khác. Bạn hỏi tại sao ư? Đúng vậy, áp lực từ *các bậc cha mẹ khác* khiến bạn cố gắng đẩy nhanh mọi thứ, khiến bạn buông xuôi, từ bỏ lập

trường, đồng ý dễ dàng cho con thứ gì đó, từ một lon sô đa (khi thằng bé mới mười tám tháng tuổi) cho đến... xem nào, một cái iPod Touch vào sinh nhật bảy tuổi. Tôi gọi điều này là yếu tố “ồ, chỉ cần cho nó một cái bánh cookie thôi mà.” Có một câu chuyện như thế này: Khi cháu trai của chồng tôi được khoảng một tuổi, người cô khác của thằng bé đã hỏi tại bữa tiệc rằng, liệu cô ấy có thể cho nó nhấp một ngụm nước Cô-ca của cô ấy được không?. Tôi không chắc liệu cả bố và mẹ của thằng bé có thật sự nói được từ không, nhưng có lẽ người cô này đã cảm thấy rằng cô ấy nhận được một cái gật đầu. Cô cho đứa trẻ nhấp một ngụm nước Cô-ca của mình và nửa giờ sau: “Thằng bé cứ bám lấy cô! Nó muốn uống nữa!”. Tất nhiên là nó muốn. Cô-ca là đồ ngọt. Trẻ con luôn thích đồ ngọt. Và khi bạn nói có với một bước nhảy vọt tới những cuộc vui hoặc những đòi hỏi như thế, bạn sẽ không thể quay đầu lại, không thể nếu bạn không tranh đấu quyết liệt.

Tất nhiên trong ví dụ này, không hẳn các bậc cha mẹ khác đang đưa mắt nhìn bạn đầy thất vọng. (Sao cô ta không đơn giản là cho thằng bé một chén sô-đa? Cô ta đúng là một người cứng nhắc). Nhưng có lẽ bạn đã thấy trước chuyện sẽ xảy ra hoặc chính bạn đã từng trải qua chuyện đó. Bạn *muốn* kiên trì giữ vững nguyên tắc của mình – bạn nói *không* với bọn trẻ khi chúng đòi hỏi được mua kem ở những chiếc xe bán kem có mặt khắp nơi trong khu vực sân bóng đá – nhưng rồi những bậc cha mẹ khác lại đang nuông chiều con cái họ. Họ còn chỉ trích bạn vì bạn không hành động như thế. Bề ngoài của việc nuông chiều con cái này có vẻ thoải mái đấy, nhưng khi nhìn vào bên trong, bạn sẽ thấy: Nếu những bậc cha mẹ kia thấy bạn buông xuôi và cho bọn trẻ ăn kem giống họ, bạn đang góp phần xác nhận lựa chọn của họ là đúng. Nếu bạn không mua kem cho bọn trẻ (hoặc mua bất cứ thứ gì không có lợi cho chúng), bạn sẽ khiến những bậc cha mẹ khác cảm thấy cần phải đánh giá lại lựa chọn của chính họ. Hầu hết các bậc cha mẹ đều không muốn đương đầu với những lựa chọn của mình – họ nhận thấy buông xuôi thật dễ dàng bởi họ muốn trở thành người bạn thân nhất của con, người sẽ mua kem cho chúng, đập tay hoan hỉ, và được bọn trẻ tung hô, họ muốn được bước trên con đường dễ đi nhất.

Như vậy, áp lực đồng đẳng giữa các bậc cha mẹ có liên quan gì tới việc hãm phanh lại? Và có vấn đề gì với một ít kem chứ? Có rất nhiều vấn đề, hoặc không có vấn đề nào cả (trong một vài trường hợp). Áp lực đồng đẳng giữa các bậc cha mẹ không chỉ xuất hiện với việc ăn kem trong khu vực sân bóng đá trước giờ ăn trưa. Nó lan tràn, mọc nhanh như cỏ dại, và trước khi bạn kịp nhận ra, bạn đã bị ném cho những ánh mắt khó chịu nếu bạn là một người mẹ thích gây chuyện, bảo thủ, nhàm chán, người sẽ không cho con qua nhà bạn chơi nếu không có người lớn

ở nhà hoặc không lái xe chở đứa con mười ba tuổi của mình đi xem bộ phim có gắn mác R, người sẽ không cho bọn nhóc cấp hai uống rượu trong nhà bạn... Những mối nguy hại càng ngày càng nhiều, và nếu bạn trẻ càng tiếp xúc nhiều với những thứ đó mọi chuyện sẽ diễn ra càng nhanh.

Đây là chuyện “hãm phanh lại”, chứ không phải “trở nên lạc hậu”

Khi nói “hãm phanh lại,” tôi muốn làm rõ rằng tôi không nhất thiết phải nói về việc trở lại thời Mayberry.⁽⁵⁾ Tôi hiểu rằng thời gian trôi đi rất nhanh, trẻ em qua từng thế hệ ngày càng hiểu biết và thông minh hơn cha mẹ chúng. Tôi cũng hiểu rằng, với cương vị của người làm cha mẹ bạn phải dành thời gian để theo kịp và chuẩn bị cho con trẻ bước vào thế giới phức tạp này. Con cái tôi sử dụng máy tính ở trường học; khi chúng muốn có một cái của riêng mình ở nhà, tôi sẽ trông thật ngớ ngẩn nếu gợi ý chúng thử dùng tạm cái máy chữ cũ kỹ của mình.

Và trong khi tôi tiếp tục nổi bần khoản về công nghệ này, hãy để tôi quay trở lại với ví dụ liên quan đến iPod Touch. Tôi vẫn tin tưởng rằng người mẹ tôi gặp hôm đó, cái ngày trước Giáng sinh nhiều tuần, người mẹ có chớp lấy cơ hội mua một cái túi của Best Buy, chỉ một xiu đã nhảy vọt đến bước “con bé đã sẵn sàng có cái này”. (Tôi tự đã hiểu rõ điều này, nhưng nó còn được khẳng định lần nữa nhờ phản ứng của bà mẹ còn lại trong câu chuyện, và nhờ phản ứng của chính bà mẹ mua iPod trước phản ứng đó. Cô ấy đã nghi ngờ quyết định của chính mình – bằng cách cô ấy yếu ớt bảo vệ quyết định của mình.) Tuy nhiên, tôi sẽ không tranh cãi rằng có một độ tuổi kỳ diệu nào đó mà đứa trẻ “sẵn sàng” cho việc tiếp cận công nghệ. Tôi biết có những đứa trẻ mới mười tuổi đã có thể cầm iPad lên và soạn nhạc, điều đó thật sự tuyệt vời đến mức không thể tưởng tượng nổi.

Sớm cho con tiếp cận công nghệ không nên là vấn đề của “Nó đây rồi! Mua thôi! Katie, bạn của con bé cũng có cái này!” Quyết định này nên được cân nhắc một cách sáng suốt. Anh họ tôi đã chỉ ra điều này cho tôi, nhắc nhở tôi rằng bố mẹ đã mua cho anh ấy một thứ tương đương một cái iPad thời bây giờ (một kiểu máy tính cá nhân có từ rất sớm mà tôi không nhớ nổi tên nữa) hỏi anh ấy được coi là rất nhỏ tuổi so với những người thường sử dụng thứ công nghệ đắt đỏ, chưa được kiểm chứng như vậy. Nhưng họ biết rằng niềm hứng thú của anh ấy không chỉ dừng ở việc sở hữu thứ gì đó sành điệu hơn hoặc mới hơn

những đứa trẻ khác; đó thật sự là niềm đam mê nghiêm túc đối với máy tính, và điều đó đã được kiểm chứng, anh ấy giờ đây đang sở hữu một công ty phần mềm thành công.

Tôi hiểu được rằng: Tôi không phải là một người sợ hãi công nghệ, khư khư bám lấy cái thời trẻ con dùng đá phiến đen làm bảng và phấn trắng để viết chữ. Công nghệ là một phần trong thế giới của con trẻ ngày nay, công nghệ phát triển vượt xa những gì mọi người từng nghĩ vào hồi đầu những năm 1980, khi bố mẹ mua cho em trai tôi cái máy tính Commodore 64 và chúng tôi đã chơi trò Pong trên máy chơi điện tử Atari của mình. Hay vào cuối những năm 1980, khi là sinh viên cao đẳng năm cuối, tôi đã mua một cái máy Apple Mac Plus để thay thế cho chiếc máy đánh chữ điện tử vẫn- rất-tuyệt-cho-đến-lúc-đó của mình. Bố mẹ tôi, đã mua cho tôi cái máy tính, không phải vì nó là một “món đồ” hoặc vì nhờ nó trông tôi sẽ thật sành điệu so với bạn bè trong ký túc xá (tiếc là cơ hội đó đã tuột khỏi tay), mà là vì tôi là sinh viên chuyên ngành tiếng Anh, phải viết trung bình hai mươi trang giấy một tuần và chuẩn bị phải viết luận văn. (“Nếu con định trở thành nhà văn, bố đoán là con sẽ cần một trong những cái máy kiểu này,” bố tôi đã dự đoán trước.)

Tôi xin thú nhận rằng tất cả những cảm giác giục giã, hồi thúc xung quanh việc nuôi dạy con cái này – chưa kể tới việc rất nhiều ông bố bà mẹ trong chúng ta có liên quan như thế nào trong cái sự vội vã ấy – đã khiến tôi bối rối và hơi buồn. Chính chúng ta, những bậc cha mẹ, có học thức, khỏe mạnh, và (hầu hết đều) có khả năng tài chính, đang quá lo lắng trong việc có con và nuôi con, cung cấp cho chúng những thứ mà chính chúng ta cũng không có cả về vật chất lẫn tinh thần. Làm thế nào và tại sao ban đầu chúng ta chỉ là bóc đồng một cách tích cực, sau đó mọi thứ lại rơi tung lên và thành ra như bị cưỡng ép, phải đua nhau bỏ công sức ra để đẩy con cái bước sớm một bước, lớn nhanh trước tuổi? Chúng ta quá kiên quyết, không phải sao?

Sự nóng vội của chúng ta biểu hiện dưới nhiều trạng thái khác nhau. Hãy xem xem có điểm nào tương tự với bạn không nhé:

- + Chúng ta muốn **cho con cái xem đủ thứ**: phim ảnh, các chương trình ti vi, các sản phẩm công nghệ... Nhờ vậy, chúng có thể theo kịp bạn bè? Nhờ vậy chúng ta có thể theo kịp các bậc cha mẹ khác?
- + Chúng ta muốn **thúc bọn trẻ sớm bước qua thời kỳ trẻ con**, tống khứ những món đồ chơi “dành cho trẻ nhỏ” đi để dành chỗ cho máy chơi điện tử cầm tay và những thứ tương tự như vậy. Bởi vì

chúng ta cảm thấy khó chịu với một đứa trẻ bảy tuổi vẫn còn chơi trò mặc tã cho búp bê em bé hơn là thấy nó lắc hông theo đĩa nhạc của Miley Cyrus?

- + Chúng ta có lẽ muốn **chặn đầu trước những hành vi nguy hiểm** có thể trở nên mất kiểm soát khi chúng lớn lên – như uống rượu – bằng việc đóng vai ông bố bà mẹ tuyệt vời và để những đứa trẻ tuổi vị thành niên uống rượu trong bữa tiệc gia đình mình.
- + Chúng ta muốn **trở thành một người bạn dễ tính** hơn là quan tâm đến việc trở thành một người mẹ phải vật lộn với những lựa chọn khó khăn, vì vậy chúng ta cho phép bọn trẻ thoải mái truy cập Internet, hay lập những tài khoản Facebook mà chúng ta không hề biết mật khẩu.

Hãy vui vẻ với thực tại

Tôi nói lại lần nữa: mỗi lần bạn đẩy nhanh mọi thứ lên là bạn đang rơi vào tình trạng giờ tay đầu hàng. Bạn đang nói: “Đằng nào rồi chúng chẳng như thế, sao không phải ngay bây giờ?” Chúng ta có nhận thấy rằng nếu chúng ta tiếp tục đẩy bọn trẻ bước thêm một bước, chúng sẽ trở nên, *mong đợi* những bước tiếp theo? Rằng chúng không hề bằng lòng với những gì chúng vừa mới có? Vì vậy sau đó câu hỏi sẽ trở thành: *làm thế nào để hãm phanh chính mình trong khi thế giới đang lao nhanh đến thế?* Hãy tưởng tượng bạn cùng các con đang đứng bên dòng sông chảy xiết, dòng sông chứa đầy những món đồ, những trải nghiệm và những thứ sẽ thúc đẩy bọn trẻ lớn lên. Bạn phải làm sao để chọn được những thứ bạn nghĩ là tốt nhất cho chúng mà không lo bị dòng sông đe dọa cuốn phăng chúng vào dòng nước xiết quá dữ dội kia? Dưới đây là một số chiến lược hãm-phanh-lại:

Đừng để chúng quyết định

Đổ “lỗi” lên đầu bọn trẻ thật dễ: “Này, chúng tự đẩy mình vào những thứ phức tạp và trở nên sớm trưởng thành đấy chứ!” *Bạn* đâu phải là người thúc đẩy chúng lớn lên! Tự *chúng* muốn thế đấy chứ! Tự *chúng* đang nản nỉ (một cách không ngoan ngoãn gì) để có được những thứ có lẽ không phù hợp với độ tuổi hoặc liên tục đòi hỏi những thứ mà bạn

thấy thiếu phù hợp với tuổi của chúng, như: thức khuya vào buổi tối, xem những bộ phim quá khêu gợi hoặc quá bạo lực đối với chúng, có điện thoại di động (loại tốt hơn, hoặc thông minh hơn), hoặc *bất cứ thứ gì* thể hiện “Bây giờ tôi đã trưởng thành hơn.” Và chắc chắn là đúng khi bọn trẻ lớn lên – đặc biệt khi chúng đến tầm tuổi có thể *cảm nhận* được bản thân đang lớn lên (với tôi thì là khoảng mười tuổi) – chúng sẽ bắt đầu đòi hỏi những thay đổi để phù hợp với con người trưởng thành đầy mới mẻ của mình.

Tuy nhiên, chẳng phải mọi chuyện đều phụ thuộc vào bạn sao? Cuối mùa nghỉ lễ năm ngoái, bọn trẻ nhà tôi đã xem một quảng cáo cho *Ground Force Drifter*, hình như là một phiên bản nâng cấp của xe ô tô đồ chơi bốn bánh dành cho trẻ con hoặc một phiên bản đơn giản hơn của xe điện chạy bằng động cơ dành cho trẻ con trong khu vui chơi thì phải. Hãy chỉ cần nói rằng *không đòi nào*, thì cả hai thằng con trai của tôi – một đứa sáu tuổi và một đứa tám tuổi – không dám lại gần cái thứ đó (vì nó rất đắt đỏ) và hiển nhiên chúng sẽ không *cần* có một cái *Ground Force Drifter* nữa. Tôi sẽ đưa ra lý lẽ rằng chúng thậm chí đã chẳng muốn có nó, không phải theo cái cách mà những ông bố bà mẹ sắc sảo có thể cảm nhận được khi đứa trẻ, thật sự muốn thứ gì đó và thể hiện rằng nó đã sẵn sàng để đón nhận nó, hoặc sẽ không lạm dụng cái đặc quyền được có nó hay tuyên bố sẽ không chán nó. Bạn – người làm cha làm mẹ – phải mài sắc giác quan để nhận biết khi nào con mình đã sẵn sàng đón nhận cái nó đòi hỏi. Lỗi không phải của bọn trẻ. Chúng đòi hỏi, tất nhiên rồi – đó là việc của chúng. Nhưng nếu chúng ta chấp nhận cho chúng thay đổi trạng thái tâm lý sớm hơn, nghĩa là tất cả chúng ta đang cài đặt chế độ báo thức “Con đã sẵn sàng cho cái tiếp theo” càng ngày càng sớm. Nhờ vậy bạn sẽ có một đứa con hai tuổi đang chơi với búp bê Barbie thay vì chơi với búp bê em bé và đứa con sáu tuổi phóng vút đi khắp nơi trên một chiếc xe *Ground Force Drifter* thay vì, một chiếc xe đạp.

Nhận biết (và gạt bỏ) áp lực đồng đẳng

Cách đây không lâu tôi đã nói chuyện với người bạn có con là một cặp song sinh mười hai tuổi – một trai và một gái. Cô ấy vừa mua một cái váy cho con gái học môn nhảy lớp sáu – chiếc váy phải hợp ý cả cô con gái lẫn chính cô ấy. Có vẻ có rất ít lựa chọn, và cái váy mà cô con gái *muốn*, như bạn tôi gọi, là “váy của gái làng chơi.” (Thật không may thay, những chiếc váy yếm đính kim tuyến siêu ngắn, bó sát lại là sự lựa chọn duy nhất ở trường trung học.) Tới giờ, bạn tôi vẫn kiên trì giữ vững lập

trường “không mặc váy của gái làng chơi”, nhưng cô ấy thừa nhận rằng thật chẳng dễ dàng gì – và đây là một bà mẹ mà tôi phải nói là nghiêm khắc. Nhưng áp lực – từ cô con gái, từ bạn bè của con bé và thậm chí từ các bà mẹ của bạn bè con bé – quá mạnh mẽ và càng ngày càng khó chống lại.

Nhưng dù vậy bạn vẫn phải cố chống lại. Điều này không có nghĩa bạn phải vẽ đường đi nước bước trên từng dải cát bạn đi qua cùng với con cái mình mà nên dành ra nhiều khoảng trống để điều chỉnh, tùy thuộc vào hoàn cảnh và độ tuổi của con bạn. Chống lại áp lực đồng đẳng là điều mà bạn phải tập trung hết sức để thực hiện cho đến khi bạn có thể bình thần phán xét hoàn cảnh sắp tới, cân nhắc nó và sau đó đưa ra những lựa chọn có thể chấp nhận được với bạn. Lấy trường hợp của bạn tôi và chiếc váy của gái làng chơi làm ví dụ: Dù cô ấy không mua cái váy không che được hết thân hình đang tuổi dậy thì của con bé, cô ấy cũng sẽ không khăng khăng mua một cái váy dài chấm gót, cao cổ mà một bà mẹ theo phái Tin lành sẽ tán thành *chỉ* để cố chống lại áp lực từ các bà mẹ khác.

Dạy con về tiếp thị và quảng cáo

Chúng ta sẽ không mua tất cả mọi thứ mà bọn trẻ nhìn thấy trên ti vi hay ở nhà bạn bè chúng nhưng tôi chắc chắn rằng không phải ai trong số chúng ta cũng kiên nhẫn *giải thích tại sao* cho chúng hiểu. Câu trả lời hoặc là “Ồ! chắc rồi, chúng ta có thể mua cái đó,” hoặc “Không đời nào, José,” nhưng cái mà chúng ta bỏ lỡ ở đây chính là cơ hội để bàn luận *tại sao* câu trả lời lại là *không*, hoặc thậm chí là *có*.

Chỉ mới gần đây hai cậu con trai của tôi bắt đầu xem quảng cáo trên ti vi. Đúng như những gì bạn có thể tưởng tượng, bọn trẻ hoàn toàn là một trang giấy trắng cho tới khi quảng cáo hấp dẫn chúng bằng tiếng hát của mỹ nhân. “Mẹ ơi! Mẹ *phải* mua cái Oxy Foam Cleaner⁽⁶⁾ này đi! Mẹ chỉ cần phun nó vào khắp phòng tắm, và nó sẽ sạch bóng!” Tôi đã có trận cười sảng khoái khi nghe điều đó, nhưng chiếc chuông báo động nhỏ xíu của tôi đã vang lên khi tôi chứng kiến niềm tin tuyệt đối của bọn trẻ rằng bất cứ thứ gì được nói trên ti vi đều đúng là sự thật. Kiểu như: “Mẹ ơi, chúng ta có thể mua Lucky Charm không ạ? Chúng góp phần làm nên một bữa sáng đầy đủ dinh dưỡng đấy!” Và nói nhỏ với bạn điều này, chẳng phải nực cười lắm sao khi những quảng cáo ngũ cốc ngọt cứ liên tục phát đi phát lại dòng chữ “bữa sáng đầy đủ dinh dưỡng” trên ti vi, từ thể hệ của tôi cho đến thế hệ bọn trẻ? Thà giết tôi đi còn hơn.) Tôi phải giải thích với chúng rằng “bữa sáng đầy đủ dinh dưỡng” thật sự có

nghĩa là gì: “Chúng ta có thể thỉnh thoảng ăn sáng bằng một vài loại ngũ cốc kiểu đó, nhưng chúng ta sẽ mua để sử dụng, chứ không phải vì chúng góp phần làm nên bữa sáng tốt cho sức khỏe – bởi chúng không hề tốt.”

Với cương vị là người lớn, chúng ta có lẽ phải đón nhận chuyện đó như một chuyện hết sức bình thường, những quảng cáo trên tivi đang thổi phồng sự thật theo nghĩa đen, hoặc phết một nước sơn bóng bẩy lên những thứ mà họ đang cố tuyên truyền nhằm khiến bạn cảm thấy bản thân không đầy đủ nếu không có nó. Nhưng con cái chúng ta lại không nhận thức được điều đó – và nhiệm vụ của chúng ta, nếu muốn kìm hãm chúng lớn quá nhanh – là phải dạy chúng. Thật nực cười, đúng không, khi dạy con về những nhận thức sâu sắc hơn, về những điều phi lý, về sự hồ nghi – tất cả những khái niệm dành cho người lớn – lại có thể giữ cho chúng được là trẻ con lâu hơn, nhưng nó lại thật sự có hiệu quả đấy. Dù sao thì, việc này cũng khiến cho chiếc xe Ground Force Drifters không xuất hiện dưới gốc cây Giáng sinh nhà bạn!

Ý định sau cùng của công cuộc tiếp thị và quảng cáo là hướng đến trẻ nhỏ; không phải nó tồn tại khắp nơi mà chúng ta lại phải nằm yên trên đường ray chịu chết trước con tàu đặc biệt đó.

Tập nói câu: “Đây là điều chúng ta làm”

“Nhưng bạn Tommy đã có một cái xe Ground Force Drifter rồi.” “Mẹ ơi, mẹ biết không, bạn Caitlin được thức đến tận 9 giờ tối vào tất cả các ngày trong tuần, và được *thức khuya đến mấy giờ cũng được* vào cuối tuần nữa!” Sự thể là thế này: trẻ con đòi hỏi được cho nhiều món đồ hoặc đặc ân hơn và những đặc ân cũng dần dần lớn hơn. Chúng viển vông bất cứ lý lẽ nào có thể tập hợp được, bao gồm cả phạm vi giới hạn rộng lớn mà những đứa trẻ khác được bố mẹ nó cho phép. Và bạn không thể ngăn chặn điều này. Tôi đoán chắc rằng thời tiền sử đã có đứa trẻ sống trong hang động từng phàn nàn rằng một số bạn bè của nó có thể một mình săn voi ma mút mà tại sao bố mẹ nó lại cứ bắt nó phải ngồi im trong hang nhà mình như con nít vậy? Thế đấy, bạn không thể *ngăn* bọn trẻ ngừng so sánh những đặc ân và những món đồ chơi nó có trong hộp đựng đồ chơi hay trong cái stash [\(7\)](#) điện tử với bạn của nó. Điều bạn có thể làm là đảm bảo rằng đâu là giới hạn, tiêu chuẩn đạo đức, quy tắc của bạn.

Điều này nghe đơn giản đến tức cười, nhưng nó hoàn toàn đúng. Năm ngoái, cậu con trai lớn của tôi đã tranh luận với tôi để được thức

khuya hơn, hồi đó nó đã nói rằng: có một cô bé bằng tuổi mà nó quen ở điểm dừng xe buýt được phép chọn giờ đi ngủ. Tôi đã giận dữ nói nhà người ta làm vậy là sai lầm, nhưng sau đó tôi cũng đã nhận ra: đây không phải là chuyện của nhà người ta, mà đây là chuyện nhà mình. Vì vậy tôi đã nói: “Nghe này, con yêu, mẹ hiểu ý con, nhưng đây là điều chúng ta làm ở nhà mình. Con được thức khuya hơn một chút vào cuối tuần và khi lớn hơn một chút, chúng ta sẽ nói về chuyện này lần nữa.” Thằng bé vẫn cần ngủ, nhưng nó đã nghe lời tôi.

Định rõ những giá trị cốt lõi của chính bạn

Thật khó để tiếp tục duy trì những nguyên tắc của bạn khi những nguyên tắc ấy chống lại quyết tâm mạnh mẽ mong được lớn nhanh nhất có thể của con cái bạn. Nhưng đó vẫn là nhiệm vụ của chúng ta, không phải sao? Tôi đã kể một câu chuyện, ở đầu chương này về bà mẹ đã mua iPod Touch cho cô con gái học lớp hai, và tôi thấy cô ấy có vẻ vẫn chưa suy nghĩ thấu đáo vấn đề này. Cô ấy đang phản ứng bột phát – trong trường hợp này, cô ấy phản ứng bột phát trước khuyến mãi hời của Best Buy kết hợp với ý nghĩ cô con gái sẽ sung sướng khi được món quà như thế. Nhưng việc chúng ta cần làm là suy nghĩ thấu đáo chứ không phải luôn phản ứng bột phát. Nhiệm vụ của chúng ta là phải dự đoán trước, và phải quyết định những nguyên tắc sống của chúng ta là gì?

Có những tôn giáo hoặc những tục lệ văn hóa khắt khe giúp việc này trở nên dễ dàng hơn. Nếu bạn là người theo đạo Tin lành, bạn sẽ không phải tự hỏi nên mua một cái iPod bây giờ hay đợi tới khi đứa trẻ lớn hơn (vì quan điểm “không dùng đồ điện tử” thật sự đã giúp gạt bỏ rất nhiều vấn đề ra khỏi dòng suy nghĩ). Phần lớn chúng ta không theo bất cứ tôn giáo nào, nhưng điều đó cũng không có nghĩa là chúng ta không tự tạo ra những tiêu chuẩn đạo đức cho chính mình, và bất cứ quy tắc hoặc giới hạn nào (những quy tắc chặt chẽ hoặc nói lỏng) có vẻ phù hợp với chúng ta.

Làm ơn, đừng thúc đẩy bọn trẻ!

Tôi sẽ không tỏ ra chơi trội bằng cách nói chúng ta đang sống trong thế giới đang phát triển rất nhanh: mọi thứ đều ở trên đầu ngón tay của bạn – theo nghĩa đen đối với trường hợp màn hình cảm ứng có mặt khắp nơi. Tuy nhiên, tôi sẽ đưa ra lý lẽ rằng tất cả các bậc cha mẹ đều cảm thấy sức hút của xã hội đang ngày càng mạnh hơn hẳn những gì họ

còn nhớ hồi nhỏ – nó đơn giản là bản chất tự nhiên của con người. Điều này gợi tôi nhớ tới một tập trong bộ phim *Little Bear*, để tôi có thể đề cao bộ phim hoạt hình ngắn ngủi dễ thương này một lần nữa. Một ngày nọ, Gấu bố và Gấu mẹ đến “thành phố”, và khi trở về, Gấu mẹ đã ngạc nhiên nói về việc thủ đô đã thay đổi nhiều đến thế nào: “Anh không thể làm nó ngừng phát triển được!” – Gấu mẹ cười nói trước khi ăn một ít bánh và uống nước chanh một cách ngon lành.

Gấu mẹ hoàn toàn đúng; bạn không thể làm nó ngừng phát triển, nhưng bạn có thể đứng ở một khoảng cách an toàn và bạn có thể không đồng ý hoặc chưa đồng ý với phần nào đó của nó.

Nếu bạn định nói rằng một trong những điều ông bố bà mẹ tốt nên làm là cho con cái nhiều hơn những gì bạn có thì tôi hiểu ý bạn, vì tôi cũng làm như thế. Nhưng hãy chắc rằng bạn đang làm điều gì đó, trao đi cái gì đó, hoặc chu cấp cho con cái gì đó bởi vì điều này phù hợp với tiêu chuẩn đạo đức và túi tiền của bạn. Hãy làm thế bởi vì nó có vẻ đúng, chứ không phải làm thế trong sự nỗ lực mù quáng muốn giúp con cái “theo kịp” bạn bè hoặc nhằm giúp bạn trông có vẻ “tuyệt vời” hơn trong mắt bọn trẻ.

Sau đó sẽ là lời biện hộ cho việc thúc đẩy bọn trẻ lớn nhanh rằng “đằng nào thì chúng chẳng nhanh chóng tự lớn lên.” Đúng vậy, đúng là bọn trẻ sẽ nhanh chóng lớn lên, nhưng nếu chúng ta thúc đẩy chúng, chúng sẽ sớm thành người lớn nhanh hơn nhiều, và đương nhiên thời kỳ làm người lớn của chúng sẽ dài hơn. Hãy để chúng được làm trẻ con. Hãy cho chúng mặc những chiếc áo phông bình thường, không phải những chiếc áo mang dòng chữ đầy châm biếm mà chúng không hề hiểu. Hãy để chúng mặc những chiếc váy bình thường, không phải những chiếc áo lưng khoe bụng nói lên rằng “Chẳng phải bạn cũng ước ao con gái bạn trông nóng bỏng như con gái tôi sao?” (Tôi không chắc suy nghĩ này có tồn tại không, nhưng tôi hy vọng nó không hề tồn tại!)

Tôi nhận ra rằng nhiều bậc cha mẹ có vẻ tin rằng trẻ con hiện đại ngày nay “hiểu hết”; theo bản năng chúng đã hiểu biết hơn, ít ngây thơ hơn, và vì vậy có thể “hiểu được” những trò tiêu khiển hoặc những món quà phức tạp hơn chúng ta khi xưa. Tôi không mua những thứ như vậy. Trẻ con là trẻ con. Nhưng nếu bạn tôn sùng niềm tin đó – nếu bạn thấy thế giới đang phát triển quá nhanh, quá đáng sợ và đầy những rắc rối để bọn trẻ bước chân vào – có lẽ bạn đang đẩy bọn trẻ lên phía trước với nỗ lực muốn giúp đỡ chúng. Vì vậy bạn đẩy con bạn bước thêm vài bước lên nấc thang của sự trưởng thành, và thế là thằng bé tỏ ra có thể đi theo dòng chảy của mọi thứ từ bộ phim kinh dị đến một buổi tối thức khuya, cho đến một căn phòng chứa đầy đồ công nghệ mà thậm chí bạn cũng

không có. Chắc rồi, thằng bé có vẻ như là: một đứa trẻ có thể “đóng vai” người lớn trong một thời gian dài trước khi nó thật sự thành người lớn. (Hãy nghĩ về tất cả những cô bé mới dậy thì đang uốn éo, nhảy nhót trong những cái váy ngắn và những chiếc áo lửng hở eo – chúng trông thật sexy trước cả khi chúng có ý niệm thật sự về việc “sexy” là gì.)

Tự bản thân cuộc sống cũng đã nhanh lắm rồi, đừng đẩy nó nhanh hơn nữa, được chứ?

Ôi! búp bê trẻ em.

Tôi không còn nghĩ về búp bê nữa, điều này có vẻ hợp lý, bởi tôi đang sống ở một nơi được tôi gọi là chốn nương náu của cánh đàn ông. Bí quyết có được búp bê của chúng tôi là những bức tượng của hãng Hulk được tặng kèm khi ăn suất Bữa trưa vui vẻ hoặc khi mua một túi bánh kẹo. Dù sao thì tôi cũng đã chơi búp bê suốt cả thời thơ ấu, ban đầu là búp bê trẻ con, sau đó là búp bê Barbie. Búp bê Newborn Baby Tender Love được tôi chăm sóc cẩn thận và nó có những bộ quần áo rất dễ thương – áo ngủ buộc dây rút, quần yếm cotton, và quần ống túm có đường viền trang trí – nhờ vào bà tôi – người thợ may cần mẫn. Tôi đã chơi búp bê trong một thời gian dài, điều này khá phổ biến vào thời đó, và chuyển từ chơi búp bê trẻ con sang búp bê Barbie khi đến tuổi mà ngày nay gọi là tuổi teen. (Tám tuổi ư, có lẽ thế? Ngày nay, búp bê Barbie thường bắt đầu được chơi và bị bỏ đi từ trước khi học mẫu giáo.) Đúng vậy, búp bê Barbie của tôi cũng có những bộ quần áo tuyệt vời do bà tôi may gồm một chiếc váy dài đính kim tuyến vàng óng ánh để đi dạ hội, một chiếc váy cưới và một chiếc váy ngắn hợp thời trang vào những năm 1970. Tất cả đều được làm từ đồng vải vụn được cắt ra của những bộ quần áo bà tôi làm cho tôi. Dù sao cũng không có ai giục tôi phải từ bỏ việc chăm sóc những con búp bê của mình, và không ai lo lắng rằng tôi đã không còn là một đứa trẻ nữa và nên làm gì đó tinh tế hơn (như hện hò chẳng hạn).

Vào thời đại tôi lớn lên, việc không giục con gái vứt bỏ búp bê trẻ con là điều bình thường (giống như việc không giục con trai ngừng chơi những chiếc tàu hỏa hoặc xe đồ ben). Và tôi còn nhận được một cái nháy mắt (một cái nháy mắt tán thành) nữa vì tôi được nuôi dạy

bởi một người mẹ thừa nhận đã chơi búp bê em bé quá lâu (mẹ tôi chơi búp bê đến tận khi bà mười bốn tuổi) đến nỗi gần như mẹ đã giật mình hoảng hốt khi vào tuổi hai mươi – gần sáu năm sau – mẹ đẩy một cái nôi thật sự có một em bé (chị gái tôi) nằm bên trong đi khắp nơi. Nhưng bạn biết sao không? Việc chơi búp bê lâu hơn mức các bậc cha mẹ ngày nay có thể chấp nhận được không hề biến mẹ tôi thành kẻ lập dị thiếu trưởng thành; sự thật là tôi thấy hài lòng vì nó tạo nên tác dụng trái ngược. Khi cuộc sống thực tế vấy gọi – dưới lớp vỏ là một cuộc hôn nhân bắt đầu khi mẹ còn rất trẻ, một căn hộ của riêng bà và một đứa trẻ – mẹ đã tiến lên.

Trong khi đó, tôi thấy có vẻ như chúng ta cứ thúc ép và đẩy tới trước mặt bọn trẻ những hoạt động và những món đồ quá phức tạp trong sự nỗ lực muốn chúng mau lớn lên, và rồi chúng ta đạt được điều ngược lại. Cô bé học lớp hai xuất hiện ở đầu chương, người đã nhận được một cái iPod Touch vào dịp Giáng sinh năm ngoái thì sao? Có lẽ cô bé ấy đã cất những con búp bê của mình đi sớm hơn tôi hồi nhỏ, nhưng chúng ta, với cương vị của người làm cha mẹ, không nên nhầm lẫn mà nghĩ rằng việc cầm trong tay một món đồ công nghệ của người lớn có nghĩa là tự bản thân nó đã thể hiện sự trưởng thành. Nó không hề thể hiện điều đó, cũng như việc một cô bé mười bốn tuổi chơi búp bê trẻ em tự bản thân nó chẳng hề nói lên rằng cô bé này còn quá trẻ con.

[9]

Quy tắc Bà mẹ khắc nghiệt số 9:

Hãy khiến con thất bại, một chút, mỗi ngày

Ông bằng mà nói thì chẳng cha mẹ nào khi bước vào cuộc sống có-
*E*con-và-nuôi-con mà lại mong *thất bại* cả. Những kỳ vọng của chúng ta quá lớn, những kế hoạch của chúng ta quá quan trọng, những ý định của chúng ta quá trong sáng (ít nhất là trong giai đoạn đầu của quá trình mang thai đưa con đầu lòng!). Tôi cho là không cha mẹ nào ngay từ đầu đã có những ý niệm thất bại trong tâm trí, nhưng hãy trở lại với thời kỳ đầu của lịch sử loài người, cái thời mà vấn đề sống còn đã biến thành thứ gì đó mà ngay cả bậc tổ tiên xa xưa của chúng ta ấy thậm chí cũng không thể nhận ra đó là cách nuôi nấng con cái. Để kiểm chứng điều này, bạn không cần phải xem lại tất cả, từ lịch sử loài người xa xưa cho đến những bậc tổ tiên không hoàn toàn chính trực của chúng ta, mà chỉ cần quay lại hai hoặc ba thế hệ trước để thấy được định nghĩa *thành công* hoặc *thất bại* trong việc nuôi dạy con cái đã đổi khác ghê gớm, khác đến tận gốc rễ như thế nào.

Lấy thế hệ ông bà tôi ra làm ví dụ. Đối với họ, thành công thường là khi đứa trẻ sống qua được thời kỳ bắt đầu chập chững biết đi; còn những việc còn lại chỉ là chuyện nhỏ.

Đây là một ví dụ cho quan điểm của tôi, ví dụ gói gọn trong một gia đình – gia đình của bố tôi. Bố tôi ra đời năm 1936. Ông bà sinh bố khi hai người mới ở tuổi 20, và bố tôi còn *trên cả* dễ thương. Nhưng ông bà tôi đã sống rất chật vật. Họ sống trong một căn gác nhà của các cụ tôi, cùng với các chị em của cụ ở tầng dưới. Tất cả những gì diễn hình cho thời bấy giờ, đó là một đại gia đình, một “ngôi làng”. Hồi nhỏ bố tôi thường xuyên bị ốm, và khi đó người ta còn chưa phát minh ra thuốc kháng sinh, vì thế việc bố vượt qua căn bệnh viêm phổi đáng sợ khi đến tuổi đi học chủ yếu là nhờ bà nội tôi, vô số ngọn nến được thắp sáng trong nhà thờ và những buổi cầu kinh dâng Đức mẹ Cabrini. Bác sĩ khoa nhi Scholnick – người xuất hiện ở khắp mọi nơi – cũng có mặt, nhưng ông ấy cũng chẳng làm được gì đáng kể hơn bà nội tôi và những

người chị em của bà. (Chúng ta đang nói về thời kỳ mà ở đó những chuyên gia *không phải* là vua; sự thật là họ thường không giúp ích gì mấy, và dĩ nhiên cũng chẳng đáng tin cậy hơn, so với bản năng, gia đình, khả năng phán đoán thông thường và niềm tin truyền thống và thực tiễn.)

Khi đã qua cơn hiểm nghèo, nếu không phải đi học thì bố tôi sẽ ra ngoài chơi stickball ở bãi đất trống của Brooklyn, tự do chạy nhảy trong khu phố quanh nhà, sang nhà cô để ăn những lát bánh mì phết bơ rắc đường. Ý tôi là một khi bố tôi đã biết đi và trông có vẻ khỏe mạnh, chỉ cần bỏ mặc đủ ấm (mặc dù trong suy nghĩ của bà nội tôi, con bà và sau này là cháu bà chẳng bao giờ mặc đủ ấm), cư xử lễ phép, và về nhà ăn cơm đúng giờ, thì ông luôn được đi chơi một mình. Đến lượt cô tôi, người cô nhỏ hơn bố tôi bốn tuổi, cũng vậy (cô được cho phép đi một mình cùng những lời cảnh báo nghiêm khắc; là con gái, cô có ít tự do hơn bố tôi nhưng đó là chuyện nằm trong cuốn sách khác).

Ông bà tôi cũng có những *kỳ vọng* đối với con cái, nhưng phần thưởng là con cái đã sống sót qua thời thơ ấu, đã ăn mọi thứ ông bà đặt trước mặt, đã đi học và không cãi lại cha mẹ đã (đối với các cháu của mình, tôi cho là họ cũng kỳ vọng như vậy, và họ nhanh chóng đạt được những *kỳ vọng* đó).

Nhưng hãy tua nhanh tới năm 1950. Đó là lần cuối bà nội tôi nhận ra bà mang thai, người con “bất ngờ” của bà, người chú của tôi đã sinh ra vào thời kỳ bùng nổ trẻ sơ sinh⁽¹⁾. Đến lúc đó, luật chơi đã thay đổi, bởi vì thời đại đã thay đổi. Ông bà tôi đã già hơn, và cũng dư dả hơn. Họ vừa mua một ngôi nhà nhỏ, bãi đất trống dùng để chơi stickball ở Brooklyn đã được “nâng cấp” thành những bụi hoa hồng bên gara ở Queens. Ông nội tôi có một công việc nhà nước ổn định và ngày nào ông cũng đội cái mũ phớt mềm, mặc chiếc áo bành tô và tiêu một đồng năm xu (theo nghĩa đen) để đi xe điện ngầm xuống Mahattan. Bà nội tôi thì ở nhà và càng ngày càng béo.

Vào năm 1950, họ đã trở thành những người khác hoàn toàn so với chính họ vào năm 1936. Tôi sẽ không nói bà nội tôi hành xử y hệt những bậc cha mẹ mà bạn thấy ngày nay (có một lý do là thời đấy chưa ai sáng lập ra trung tâm Gymboree hết), nhưng chắc chắn bà can thiệp nhiều hơn và đầu tư nhiều hơn vào việc nuôi nấng đứa con thứ ba của mình. Không còn có chuyện bà bắt cậu con trai út của mình phải ăn bông cải xanh dù có vài con sâu trên đó (“câm miệng và ăn đi; protein đây”). Mà giờ là chuyện đảm bảo rằng chú tôi phải có sách để đọc, phải tiết kiệm tiền để nuôi chú học cao đẳng. Trong việc nuôi nấng con út của bà, có một số điều liên quan đến việc ông bà tôi đã là những người làm

cha mẹ từng trải, và người anh mười bốn tuổi cũng như người chị mười tuổi đã có thể giúp đỡ ông bà chăm sóc cho cậu em út. Điều này có nghĩa là bà nội tôi, thay vì đi cầu nguyện trước Đức mẹ Cabrini và cố gắng chu cấp đủ bông cải xanh còn sâu bọ cho cả gia đình, đã có thể nghỉ ngơi và thật sự ít phải chú ý đến cậu con trai út của mình hơn.

Bạn có thể bàn cãi rằng liệu chú tôi có bị làm hư không, nhưng có một điều khá rõ ràng rằng thái độ nuôi dạy con cái của ông bà tôi đã thay đổi. Đây không còn là vấn đề sinh tồn nữa, mà là chuyện ký thác vào chú tôi những hy vọng và ước mơ mà trước đây họ có lẽ không dám mơ tưởng đến. Hồi mới làm cha mẹ, ông bà tôi chỉ muốn con cái mình *sống sót*, những cố gắng sau này của họ lại đều hướng tới việc muốn cậu con trai út *thành đạt*.

Gần đây hơn – nói chung là trong thời thơ ấu của chúng ta – tiêu chuẩn để xác định thắng bại gần như là: “Liệu tôi có thể tiến ra cửa một đứa trẻ có nền tảng giáo dục cơ bản và năng lực làm điếm tựa cho chính nó khi nó mười tám tuổi không?” Đạt được điều đó (có một đứa trẻ với đủ tư bộ phận và một trái tim khỏe mạnh; một đứa trẻ có thể tự nhào ra khỏi tổ ấm của mình trong khi bạn vẫn có cuộc sống riêng của mình).

Bây giờ tôi sẽ không nói rằng ông bà tôi đã nuôi dạy bố tôi tốt hơn chú tôi, hay thậm chí ngược lại. Điều tôi muốn nói là từ những ý niệm mơ hồ về cách nuôi dạy tập-trung-vào-đứa-trẻ (không chỉ riêng vấn đề sống còn mà còn cả những nhu cầu tình cảm, xã hội, giáo dục, và tâm lý của nó nữa), cái mà bà nội tôi đã trải nghiệm trong “ca” làm mẹ thứ ba, sự đổi thay đã tiến nhanh đến chóng mặt. Sự thay đổi đó – tập trung hơn nữa vào đứa trẻ – có nghĩa các bậc cha mẹ thấy khó chấp nhận ý nghĩ *thất bại* hơn.

Và rằng đôi khi, những thất bại này lại là *những điều có lợi cho con cái bạn*.

Việc nghĩ về sự *thất bại* (và về những mặt tốt của nó, ngay cả khi ban đầu điều đó có vẻ kỳ dị khủng khiếp đối với bậc làm cha mẹ đầy thiện chí và khao khát ngày nay) đã giúp tôi phát triển **Nguyên tắc Bà mẹ khắc nghiệt số 9: Khiến con thất bại một chút, mỗi ngày.**

Nuôi dạy con = Điều quý giá

Cha mẹ nào chẳng yêu thương con mình, điều này quá hiển nhiên. Và ai chẳng thấy con cái mình đáng quý. (Tôi nhớ em họ tôi từng nói, khi một trong các cô con gái của cô ấy đang cực kỳ quấy nhiễu và cô ấy

đang chật vật tìm ra cái may trong cái rủi: “Em có thể làm gì chứ? Con bé là điều quý giá nhất của em.”) Nhưng ngày nay, con cái chúng ta chẳng hiểu sao có vẻ quý giá hơn hẳn ngày xưa.

Chúng không đơn giản là quý theo cái kiểu “Ôi! hai bắp đùi của đứa bé này thật quá đáng yêu.” Thay vào đó, chúng quý theo kiểu dù sao chúng vốn đã quá mỏng manh. Quý hiếm. Đứa trẻ không chỉ là sự sống bạn mang tới ngôi nhà của mình và bạn có trách nhiệm cố hết sức nuôi dưỡng nó. Như tôi đã nhắc đến ở đầu cuốn sách, đứa trẻ bây giờ là một công trình to lớn của bạn.

Trong khi trước kia, chăm sóc con cái để chúng được sống là việc hết sức quan trọng, ngày nay chăm sóc con cái là việc hết sức quan trọng bởi vì bọn trẻ chính là tấm gương phản chiếu chúng ta. Và nhiệm vụ của chúng ta đơn giản là không thể thất bại.

Trong khi trước kia, chăm sóc con cái để chúng được sống quan trọng, ngày nay chăm sóc con cái là việc hết sức quan trọng bởi vì bọn trẻ chính là tấm gương phản chiếu chúng ta. Và nhiệm vụ của chúng ta đơn giản là không thể thất bại.

Điều đó đẩy chúng ta vào tình cảnh nào? Trong thế giới kỳ dị này, chúng ta cảm thấy bị bắt ép phải làm mọi thứ, kể cả những việc làm cùng với hoặc làm vì con, trong sự nỗ lực muốn bọn trẻ dẫn trước số đông và bạn đứng ở tốp đầu các bậc cha mẹ xuất sắc. Không còn việc chỉ quan tâm đến chuyện sống còn và những nhu cầu cơ bản của bọn trẻ – bất kể định nghĩa của

ông bà và cha mẹ bạn về việc “nuôi dạy nên một người đàn ông hoặc một người phụ nữ tốt” có thể là như thế nào. Thay vào đó, cần quan tâm đến việc cho chúng nghe nhạc Mozart từ khi còn trong bụng mẹ, chơi golf khi đang học mẫu giáo, và học tiếng Pháp khi mới vào lớp một.

Ngoài những bài học và khóa học hay những thứ khác mà bạn có thể mua được, chẳng hiểu sao chúng ta luôn nhâm lẫn giữa sự thành công trong việc nuôi dạy con cái với *những gì chúng ta làm cho* con cái. Vì vậy chúng ta vẫn làm sandwich hoặc chuẩn bị bữa ăn nhẹ cho bọn trẻ mặc dù chúng có thể tự làm từ rất lâu; chúng ta tự làm những việc trong nhà và những công việc bảo dưỡng sân vườn, bể bơi ngoài trời – hoặc thuê người giúp việc – thay vì dạy chúng cách dùng giẻ lau hoặc cái cào cỏ, như tôi đã bàn đến trong Chương Bảy. Và chúng ta ngồi xuống chơi những trò kiểu như Candy Land, thay vì yêu cầu chúng tìm ra cái gì đó để chơi một mình hoặc chơi với anh chị em hay bạn bè.

Chúng ta *muốn* làm rất nhiều việc kiểu đó, nhưng chúng ta cũng thường xuyên cảm thấy bản thân mình *phải* làm chúng. Bớt đi bất cứ

việc gì có nghĩa là *thất bại*.

Quy tắc cơ bản là thế này: nếu việc gì đó chúng ta có thể làm, hoặc có thể thử, đăng ký, hay mua cho bọn trẻ để làm phong phú cuộc sống của con cái thì chúng ta *nên* làm.

Vấn đề với cái quyết tâm không được thất bại đó là nó khiến các bậc cha mẹ khởi động cái vòng quay của chính mình, rồi thở hắt hên khi có sức để đuổi theo.

Bởi nếu bạn không làm (hoặc thử, mua, đăng ký, khoe nó và nhiệt tình với nó), bạn sẽ khiến *con cái bạn thất bại*. Và điều đó đơn giản là không thể chấp nhận được. Vấn đề với cái quyết tâm *không được thất bại* đó là nó khiến các bậc cha mẹ khởi động cái vòng quay của chính mình, rồi thở hắt hên khi có sức để đuổi theo. Không ai muốn thừa nhận rằng việc chạy theo những khả năng có giúp chúng ta nuôi dưỡng và hoàn thiện bọn trẻ, cũng

như ở bên và làm gì đó cho chúng là việc bất khả thi. Các chương trình tivi và video phong phú bạn có thể mua cho con bạn, hay các khóa học dành cho trẻ mới biết đi bạn có thể đăng ký cho nó, đơn giản là càng ngày càng nhiều. Số lượng các khóa học, các môn thể thao và các hoạt động khác bạn có thể cho con tham gia cũng sẽ *không bao giờ ngừng tăng*. Nhưng tệ hơn, áp lực không bao giờ dịu bớt.

Việc tham gia khóa học Mẹ và bé, đăng ký những khóa tập thể hình đất đỏ cho trẻ mới tập đi, hoặc lôi xềnh xệch đứa con đang tuổi ăn học của bạn đi từ trận đấu bóng đá đến buổi giảng bài về bóng rổ, đến lớp khiêu vũ kiểu Ai-len, đến lớp dạy vi-ô-lông theo phương pháp của Suzuki thì có liên quan gì đến việc *không được thất bại*? Những thứ này chẳng phải đều là những thứ tốt đẹp sao, và chẳng phải chúng thể hiện những cơ hội mà chính chúng ta đã không có sao? Một trong những mục tiêu của việc duy trì nòi giống là hoàn thiện giống nòi sao? Phải cho chúng những gì tốt đẹp hơn những gì chúng ta đã có chứ? Hẳn rồi. Điểm khác biệt thời nay là cảm giác rằng bạn *phải* làm tất cả những gì có thể, thậm chí hơn cả những gì bạn có thể làm một cách hợp lý. Sự đánh mất giá trị của những công việc thường ngày mà các bậc cha mẹ chúng ta một cách tự nhiên và dễ dàng nhằm “hoàn thiện” danh mục những việc cha mẹ chúng ta đã làm và sẵn lòng làm cho chúng ta. Điểm khác biệt thời nay là việc không coi trọng các khóa học Mẹ và bé, hoặc cho phép con có những buổi chiều không phải tham gia hoạt động ngoại khóa nào cả không phải là những chọn lựa mang tính cá nhân hoặc gia đình (hoặc thậm chí có liên quan đến kinh tế) mà chẳng hiểu sao thay vào đó là những chọn lựa có vẻ sai lầm.

Những việc phải làm này đang khiến các bậc cha mẹ phát điên lên, mặc dù nhiều người trong chúng ta không nhất thiết phải nhận ra tại sao. Thật là thiếu suy nghĩ khi đưa ra ý kiến rằng việc tập hợp mười bà mẹ cùng con cái họ đến và dán các hình tròn bằng giấy lại với nhau để tạo thành hình người tuyết cũng như việc lắc chùy sẽ cho con cái họ lợi thế. Thậm chí là sai lầm khi đưa ra ý kiến rằng việc *không* dán những mẫu giấy tròn đó và lắc lư mấy cái chùy kia sẽ dán lên mặt bạn cái mác Bà mẹ tồi. Trước khi nói về khóa học Mẹ và bé (thú thật là tôi không định gay gắt chỉ trích nó), hãy bắt đầu với cái ý tưởng rằng bạn không bao giờ được để đứa con còn ẵm ngửa ở một mình và nhìn chăm chăm vào cái gì đó trong khi bạn đang rửa bát đĩa, hoặc bạn không bao giờ được để đứa con chưa biết đi của bạn ngồi dựa vào cái ghế gập gù của nó hoặc ngồi trên cái chần dưới sàn nhà trong khi bạn đang tập cơ bụng hoặc đọc một tờ tạp chí. Bởi vì đó là một sự THẤT BẠI cực kỳ lớn.

Làm con thất bại không phải là ý của tôi!

Trước khi bạn nghĩ rằng Bà mẹ nghiêm khắc này đã tự nghĩ ra ý tưởng khiến con thất bại một chút mỗi ngày, hãy để tôi giúp bạn hiểu rõ về ai đã tạo nên bước nhảy vọt đó. Hãy trở về quá khứ và xem xét những tư tưởng của nhà tâm lý học quá cố người Anh D.W. Winnicott. Vào lần đầu tiên tôi biết đến ông, tôi đã khám phá ra rằng ông chính là người đã đưa ra khái niệm “bà mẹ đủ tốt,” vì vậy ngay lập tức tôi đã thấy hơi phải lòng ông. Winnicott cũng đã nói những *thất bại* vụn vặt không chỉ có lợi cho con cái bạn, mà chúng còn thật sự là *bí quyết* then chốt giúp nuôi dạy nên những đứa trẻ khỏe mạnh về tinh thần.

Tôi gần như đồng tình với quan điểm của Tiến sĩ Winnicott cách đây hai năm, khi tôi phỏng vấn chuyên gia phát triển trẻ em cho một bài báo tôi đang viết. Cuộc phỏng vấn không phải là *về* ông ấy, nhưng vị chuyên gia này đã nói *Hãy khiến con bạn thất bại, một chút, mỗi ngày* để minh họa cho một quan điểm khác. Ngay lập tức, đầu óc tôi chột lóe sáng. Tôi tắt điện thoại, viết bài báo đang được bàn luận đó và ngồi xuống nghĩ về việc *khiến con thất bại. Một chút. Mỗi ngày.*

Quan điểm của Winnicott không phải nói các bà mẹ (hoặc các ông bố) nên lo là chuyện cơm ăn, áo mặc, chỗ ở, hay nói cách khác chuyện nuôi dưỡng con cái họ. Sự thật ông ấy là người đề xướng nổi tiếng, như tôi sẽ giải thích ngay đây, cho ý tưởng liên tục đáp lại không ít thì nhiều những nhu cầu của trẻ sơ sinh. Ý của ông ấy là, khi chúng ta cuống cuồng chạy đến bên đứa con đang quấy khóc vào thời điểm nó không

còn quá cần sự giúp đỡ của người khác nữa, chúng ta đã lẫn lộn cái thói quen tốt đẹp này – hoặc sự thành công này – với nỗi sợ *thất bại*.

Điều mà Winnicott đang nói là những *thất bại* nho nhỏ – những thời điểm mà bạn giật mạnh cái thảm trải sàn dưới chân con bạn ra, mà chỉ nhấc cái mép thảm lên một chút – những *thất bại* giúp con cái bạn buộc phải lớn lên, phải sử dụng trí thông minh của mình, phải học hỏi. Đó là khi bạn *không* làm việc gì đó cho con vào thời điểm thằng bé đang ở bước chuyển giao bắt đầu có khả năng làm việc đó, thằng bé có thể tạo nên và củng cố các kết nối thần kinh cần thiết để học cách tự làm một mình. Mục đích của chuyện này không chỉ là thằng bé có thể làm được cái nó đang học, mà còn là cái *cảm giác* quan trọng hơn vô cùng: cảm giác nó có thể làm được: cảm giác mình có năng lực, có quyền tự trị và có bất cứ thứ gì đó của một đứa trẻ tương đương với một cái ưỡn ngực đầy tự hào. Bằng cách làm con *thất bại* liên tục mỗi ngày một chút, bạn sẽ giúp bộ não của con phát triển, theo nghĩa đen.

*Bằng cách làm
con thất bại liên tục
mỗi ngày một chút,
bạn sẽ giúp bộ não
của con phát triển,
theo nghĩa đen.*

Đây là cách nó tác động đến bộ não của con bạn. Khi đứa trẻ được sinh ra, nó cần được người chăm sóc chính dành gần như toàn bộ mối quan tâm cho nó. Winnicott đã nói rằng trong giai đoạn sơ sinh, có một sợi dây vô hình kết nối giữa trẻ sơ sinh và mẹ; đó đơn giản là sự kết nối dinh dưỡng giữa hai mẹ con. (Điều đó thật

đáng yêu làm sao!) Nhưng ông ấy cũng nói kỹ hơn về việc một “Bà mẹ đủ tốt” khi thấy con đòi hỏi cái gì đó (đứa trẻ quấy khóc) phải bằng trực giác nhận ra rằng lúc nào nên từ từ, thông thả chờ đợi đôi chút trước khi đáp lại (như câu ăn uống, tương tác, ôm ấp của nó). Không, đừng bỏ rơi một đứa trẻ đang khóc không ngừng nghỉ trong cũi, hay khờ sở ngồi trong cái bím bần thiêu, thay vào đó, bạn phải phân biệt được liệu đứa trẻ có thể đối phó với việc chờ đợi chỉ một hoặc hai giây (và dần dần tăng thời gian ấy lên) hay không, trước khi bế nó lên. Trong một phần tí giây đó, khi đứa trẻ phải đương đầu và đối phó với sự khó chịu (hãy nhớ, trong khoảng thời gian ngắn ngủi như thế, nó hiếm khi thành vấn đề lớn được), nó đang học được rằng nó có khả năng. Chỉ với một phần tí giây mỗi lần thôi, đứa trẻ cũng hiểu rằng những nhu cầu của nó sẽ được đáp ứng. Nó hiểu điều đó bởi vì ngay từ đầu mẹ đã ở bên nó với cặp vú đầy sữa cùng vòng tay ấm áp và mùi thơm mê say (đối với đứa trẻ).

Trong một phần tí giây sẽ dần tăng lên từng chút một này, đứa trẻ không bao giờ “quên” rằng mẹ luôn ở đây, và chắc chắn nó không bao giờ hết hy vọng vào việc những nhu cầu của nó được đáp ứng; nhưng nó

cũng học được rằng có vô số việc nó có thể làm để lấp đầy sự hụt hẫng của mình trong khoảng thời gian chờ đợi đó.

Đứa trẻ học được rằng nó có trí thông minh và có những ranh giới ngăn cách nó với người lớn – người sinh ra nó. Nó học được *mình là ai*. Và hãy nhớ rằng, mặc dù Winnicott dành phần lớn thời gian và tâm sức của mình để nghiên cứu cặp mẹ-và-con trong học thuyết này, theo cái cách tôi nghĩ về nó, mối quan hệ này ngày càng bền chặt trong suốt cuộc đời của một đứa trẻ – và tất nhiên đối với các ông bố cũng vậy.

Được rồi, hãy đánh thức chúng ta dậy và rời khỏi cái giường cũ kỹ đầy bụi đỏ và nghĩ về những *thất bại* nho nhỏ có thể có ý nghĩa đối với con cái chúng ta khi chúng lớn lên. Trong thực tế, những *thất bại* nho nhỏ ấy là gì? Chúng ta không phải đang nói về việc để con bạn trong chiếc xe ô tô bị khóa và chẳng bao giờ buồn đưa nó ra ngoài ánh nắng? Những *thất bại* nho nhỏ, những thứ khiến nơ ron thần kinh của trẻ được đốt cháy hoan hỉ là những việc rất đơn giản chúng ta vẫn làm, hoặc có thể làm, nhưng chúng ta lùi lại phía sau và để con tự làm. Hãy nhớ lại tiếng cảnh báo bức tức chói tai và ngăn ngủi của chúng ta khi đứa trẻ lại gần xe ô tô: “Con đứng gần cái xe đó quá rồi đấy! Tránh xa cái xe đó ra!” Đó cũng là một ví dụ minh họa đấy. Đừng che chở con bạn quá nhiều. Hãy cho đứa trẻ một phút và xem chuyện gì sẽ xảy ra. Có lẽ nó có thể tự mình hiểu ra (và quả là một mẹo hay, đúng không?)

Giả sử bạn đang cho đứa con mới sáu tháng tuổi nằm trong xe đẩy đi dạo, và nó bắt đầu quấy khóc. Có lẽ, thay vì ngay lập tức vén mui xe đẩy lên (hãy nghĩ gương mặt bạn mới nghiêm trọng làm sao, tất cả đều tập trung vào con bé) để cố gắng xoa dịu, hoặc làm con bé phân tâm, tốt hơn hết bạn nên tiếp tục bước đi, có thể hát một đoạn nhạc nào đó hoặc bảo con bé bình tĩnh và hãy quan sát đi. Có lẽ con bé sẽ nhận ra rằng ngắm nhìn thế giới xung quanh hay cảm nhận cơn gió nhẹ lướt qua mặt nó khi bạn đẩy xe đi cũng đủ làm nó phân tâm và thấy thú vị mà thôi không gào khóc nữa.

Giả sử bạn đến đón cậu con trai bốn tuổi của mình ở nhà trẻ hoặc trường mẫu giáo, thằng bé đang chật vật nhét tác phẩm nghệ thuật ngày hôm đó vào chiếc ba lô đang được treo trên móc ngay phía dưới bảng tên của nó. Thằng bé hoàn toàn không nhận ra rằng việc này sẽ dễ dàng hơn nếu, nó nhấc cái ba lô *ra khỏi* móc trước. Thay vì bước tới và *làm thay* con, bạn hãy cho con một phút để tự mình giải quyết vấn đề (chỉ dừng để đến khi tâm trạng thằng bé sụp đổ hoàn toàn.)

Bây giờ hãy giả sử rằng cậu con trai sáu năm chín tháng tuổi của bạn (như con trai tôi) đang gặp rắc rối với chuyện tập đi xe đạp. Bạn có vụng về chạy theo sau thằng bé và giữ chắc phía sau yên xe của nó không?

Hẳn là có. Nhưng bạn làm thế trong bao lâu? Để con tự đi sẽ làm nảy sinh khả năng *thất bại*, chưa kể đến những cú ngã không mấy nghiêm trọng nữa. Nhưng điều đó cũng làm nên bệ phóng *thành công*, một *thành công* hoàn toàn là của nó.

Và bây giờ, hãy giả sử rằng bạn có một cô con gái mười hai tuổi vừa đi học về, con bé đang cảm thấy chán nản kinh khủng (và từ việc quan sát những ông bố bà mẹ có con đang học trung học, tôi biết điều này gần như là tình huống tất yếu). Bạn tìm hiểu được rằng có một bữa tiệc vào cuối tuần đó, nhưng con bé lại không được mời. Liệu bạn có bốc đồng đến ôm con bé và cho nó vài cái bánh cupcake, hoặc cầm điện thoại lên và gọi điện cho một bà mẹ khác để tìm hiểu tại sao lại thiếu giấy mời như vậy không? Những cái bánh cupcake là một cách hay (thường là vậy, theo quan điểm của tôi). Còn cuộc điện thoại thì sao? Không giúp gì nhiều lắm. Tôi không định nói rằng con gái bạn sẽ *thất bại* nếu không được mời tới buổi tiệc, nhưng bằng cách nào đó, con bé sẽ có cảm giác *thất bại* khi biết rằng lúc đó nó bị bỏ quên. Điều đó thật đáng buồn, và cho đến khi chuyện này có vẻ trở nên tốt đẹp hơn hoặc con bé tìm được những người bạn khác hay một bữa tiệc khác có mời nó tham dự, nó phải làm chủ được cảm giác buồn bã/*thất bại* đó.

Cuối cùng, hãy giả sử rằng cô con gái tuổi teen của bạn quên không báo cho bạn biết hạn đăng ký lớp học nhảy đã qua vào thứ Bảy tuần trước. Liệu bạn có để con bé tự chịu trách nhiệm trước sai sót đó và không học nhảy nữa, hoặc không được học lớp nó muốn nữa không? Ai là người phải chịu trách nhiệm cho việc để qua hạn đăng ký? Hoặc giả sử rằng con trai bạn đã làm hết sức cầu thả một bài viết lịch sử hoặc một bài tiểu luận tiếng Anh. Khi bạn nhìn thấy bài viết đó vào buổi tối trước hạn nộp bài, liệu bạn có giúp con viết lại không? Nếu có, bạn giúp đến đâu?

Bạn hiểu ý tôi, phải không? Nếu bạn làm tất cả những điều này cho con bạn – xoa dịu con bé bất cứ khi nào nó quấy khóc, lúc nào cũng nhắc ba lô lên hộ nó, chạy theo giữ đuôi xe đạp của con quá lâu, cố khắc phục mọi thứ từ những nỗi thất vọng ngoài xã hội cho đến những điều không may tại trường học, *con bạn sẽ không bao giờ có cơ hội học được năng lực của nó bắt đầu có được từ đâu*. Bạn cần phải để chúng *thất bại* bằng cách *khiến chúng thất bại*.

Tất cả đều quá hợp lý, đúng không? Tuy nhiên, trong phần lớn quá trình nuôi dạy con cái, cảm xúc chi phối chúng ta, hay có lẽ áp lực đồng đẳng chi phối chúng ta. Nhưng với các bậc cha mẹ ngày nay, chẳng dễ dàng mà cũng chẳng phải tự nhiên mà có thể đặt những quan điểm của Winnicott lên trước tâm trí. Thật khó để chấp nhận *thất bại*, càng khó

hơn để làm điều này cùng niềm kiêu hãnh, và càng khó hơn nữa để có thể nhìn xuyên qua nỗi sợ *thất bại* để thoáng thấy được những lợi ích của việc làm con *thất bại*. Những lợi ích này rất to lớn! Dưới đây là những gì bạn nhận được từ việc *làm con thất bại, một chút, mỗi ngày*:

- + Một đứa trẻ biết tìm ra cách tự dỗ mình ngủ lại lúc nửa đêm. Bởi vì, bạn có thể thức dậy rất nhiều lần một tối để ru con ngủ, dỗ dành và cho con bú, nhưng bằng cách đó, nếu bạn tiếp tục làm thế, liệu bạn có: (a) mất tinh táo vì thiếu ngủ; và (b) có một đứa con đã qua thời kỳ phải mặc bỉm nhưng vẫn không thể tìm ra cách tự ngủ vào buổi tối? **Tại sao thất bại lại tốt:** Có thể tự ngủ không phải cái gì đó mà những đứa trẻ sớm muộn gì cũng làm được; đó là một kỹ năng cần học. Đoán thử xem ai phải dạy kỹ năng đó? Chính là bạn. Và đoán thử xem bạn phải làm thế nào? Đúng vậy, bạn đã biết rồi đấy.
- + Một đứa trẻ, thậm chí ngay cả khi đang vật lộn với cơn giận dữ vì phải xa mẹ, nhưng nó cũng hiểu rằng cô trông trẻ cũng rất tốt (và Mẹ sẽ trở về). Bạn có thể tránh né không thuê người trông trẻ hay nhờ mẹ bạn trông đứa nhỏ, bạn sợ rằng nếu con bạn òa khóc khi bạn giao nó cho người khác và bạn lập tức giằng lấy, ôm nó trở lại, khi đó bạn đang cho nó một ân huệ (con bé cần bạn, chẳng phải sao?). Nhưng thật ra điều bạn đang làm lại đang tước mất cơ hội để con được nhìn thấy cuộc sống trông ra sao khi nó nằm trong vòng tay bà ngoại, được biết thế nào là chơi đùa theo quan niệm của một người trông trẻ khác, hoặc được biết đến cảm giác vô cùng ngọt ngào khi được về bên bạn lần nữa sau khoảng thời gian bạn vắng mặt. **Tại sao thất bại lại tốt:** Nó giúp đứa trẻ học được rằng nó có thể nhận được sự chăm sóc từ nhiều người, và có thể sống khá tốt trong những khoảng thời gian thiếu *bạn*.
- + Một đứa trẻ ở độ tuổi chập chững biết đi học được kỹ năng – chưa kể đến việc nó giành được niềm vui sướng to lớn và dài lâu – tìm cách chơi *gần* bạn, khi nó không được chơi *với* bạn. Hãy cứ sà xuống sàn khi con của bạn đang giơ một khối xếp hình hay một con búp bê lên cùng cái bữu môi dễ thương đã làm say lòng bạn biết bao lần, và nó sẽ không bao giờ tìm ra được một trăm lẻ một cách chơi với những món đồ chơi nó có bằng cách vận dụng trí tưởng tượng của mình. Nó cũng không bao giờ học được sự kiên nhẫn cần thiết trong khi chờ đợi bạn. Không chỉ có vậy, bạn cũng nhận ra rằng thực tế việc nói “Không phải bây giờ, con yêu,” sẽ chẳng gây ra bất cứ tổn hại tâm lý dài lâu nào. Câu nói “Không phải bây giờ, con yêu” nắm giữ sức

manh to lớn, đối với cả bạn và con của bạn. **Tại sao thất bại lại tốt:** Con bạn có thể mài dũa khả năng sáng tạo cũng như kỹ năng vui chơi, và đầu óc bạn chẳng còn bị vướng bận nữa. Tự do tư tưởng đối với cả bạn và con bạn là: vô giá!

- + Một đứa trẻ đến tuổi đi học mẫu giáo sẽ vui vẻ vẫy tay chào tạm biệt (hoặc như trường hợp của con trai tôi, hiếm khi để ý đến sự vắng mặt của bạn khi bạn đã rời đi) khi bạn đưa nó đến trường mẫu giáo. Đối với bà mẹ dồn quá nhiều tâm sức vào niềm hạnh phúc của con, thật khó mà không cảm thấy tự hào khi thấy con luôn nhằng nhẵng bám lấy mẹ lúc phải chia xa. Tôi cũng cảm thấy tội lỗi khi tôi là một bà mẹ muốn con cái công khai thể hiện *tình yêu* với mình. Tôi chỉ không thấy thích thú với việc nhận được tình yêu của nó qua hành động nức nở bám chặt lấy chân mẹ. **Tại sao thất bại lại tốt:** Chẳng phải đây là điều hiển nhiên sao? Con bạn nên nhanh chóng vui vẻ tới trường, chẳng phải sao?
- + Một đứa trẻ đến tuổi đi học liệu nó có viết chữ “n” trông giống như chữ “h” không, liệu nó có bị trừ mất một điểm trong bài kiểm tra chính tả không. Cho dù bạn có muốn chỉ cho con thấy cái lỗi chính tả đơn giản đó trước khi cô giáo chấm điểm để đảm bảo con bạn liên tục được một trăm điểm trong tất cả các bài kiểm tra chính tả của lớp Một, nhưng việc để thằng bé tự mình nhận ra lỗi là một kết quả tốt hơn hẳn những điểm số hoàn hảo. **Tại sao thất bại lại tốt:** Trong cuộc sống, những thứ tiêu tiết và tinh xảo thường chẳng được để tâm (điều này đúng với cả nghĩa đen và nghĩa bóng). Đức tính có trách nhiệm với công việc của chính mình nên sớm được hình thành.

Câu hỏi về sự tự lập

Đến giờ chắc bạn cũng nhận ra rằng tôi đang thúc đẩy con sống tự lập. Nhưng tôi không bao giờ gợi ý niềm khao khát nuôi dạy nên những đứa trẻ tự lập cũng, đồng nhất với việc làm cho bọn trẻ cảm thấy được yêu thương.

Hồi con trai lớn của tôi bảy tuổi, tôi đã có cuộc nói chuyện thú vị với nó. Lúc đó, chúng tôi ở Florida, đang trên hành trình về nhà bố mẹ tôi vào kỳ nghỉ đông như mọi năm, có hai cậu con nhỏ hiếu động đồng nghĩa với việc chúng tôi phải dành ra rất nhiều thời gian để tìm kiếm những hoạt động thân thiện với trẻ em. Cuối cùng chúng tôi quyết định

tới Công viên hoang dã Lion Country Safari, và con trai tôi và tôi đã nói chuyện với nhau về một số loài rắn mà chúng tôi vừa nhìn thấy. Tôi phải nói rằng con trai lớn của tôi rất nhạy cảm, sâu sắc và hấp dẫn (đôi khi hấp dẫn đến đáng lo ngại). Tôi biết nhiều đứa trẻ, dù không phải phần lớn, nhưng đa số chúng giàu cảm xúc, cởi mở tự nhiên và rất chu đáo. Con trai tôi có khuynh hướng nhạy cảm tới mức cực đoan, và bạn phần nào sẽ thấy điều đó bây giờ.

Lúc đó, thằng bé đang ở giai đoạn bắt đầu đòi hỏi được có nhiều quyền riêng tư cũng như quyền tự quyết hơn (chưa kể đến đòi được chơi máy tính nhiều hơn). Ngoài ra, là một đứa trẻ bình thường, thằng bé có khả năng và sẵn lòng kể liên tục về các loài động vật, và trong trường hợp của loài bò sát này, thằng bé đã sẵn sàng đương đầu. Nó hỏi tôi về bố mẹ của những con rắn này, và tôi nhắc cho nó nhớ rằng, rắn cũng như tất cả các loài bò sát, không ở gần con của chúng. “Con yêu, rắn mẹ đẻ trứng xong liền bỏ đi. Khi trứng nở, rắn con tự lớn lên.”

Những giọt nước mắt dâng đầy trong đôi mắt đứa con nhạy cảm của tôi, bởi vì nó không thể tưởng tượng nổi những chú rắn con phải tự chăm lo cho mình như thế nào. (“Nhưng rắn con sẽ rất sợ và cô đơn đúng không ạ? Mẹ có làm thế với *chúng con* không?”) Nói là vậy, nhưng khi tôi an ủi thằng bé, nó chợt tươi tỉnh hẳn lên khi nghĩ đến mặt tích cực của vấn đề: “Nếu con là một con rắn, con có thể chơi máy tính bao lâu cũng được!” Tôi ôm thằng bé vào lòng, từ chối không muốn nói rằng, dù sao nếu không có ngón tay (hoặc một bộ não thông minh hơn), chú bò sát con này cũng chẳng có nhiều thời gian để làm bài thuyết trình Powerpoint hay tìm kiếm video SpongeBob SquarePants trên YouTube.

Ý tôi là tôi không định trở thành một Bà mẹ bò sát, đẻ trứng và bỏ đi chỗ khác để con cái có thể tự lo liệu cho mình, nhưng tôi cũng không muốn các con mình trở nên quá vô dụng, quá yếu ớt, đến nỗi cuộc sống thực trở nên đáng nản đến cùng cực.

Tại sao ngày nay có nhiều bậc cha mẹ ngày nay tin rằng làm hết mọi việc cho con mới là cách đúng đắn? Tại sao chúng ta lại phải đi đến văn phòng hiệu trưởng, yêu cầu sửa điểm kiểm tra cho con, đòi phải được nằm trong diện hưởng chính sách đặc biệt. Tại sao chúng ta lại chơi mấy trò board game chán muốn chết đó (Ý tôi không phải là *mọi lần chơi*, mà là *bất cứ khi nào* bọn trẻ đòi hỏi, hoặc bất cứ khi nào bạn *không* muốn chơi hay cần chơi)? Tôi thật sự không thể nhớ nổi dù chỉ một lần bố mẹ tôi từng làm thế; các trò chơi là của chúng tôi, những thứ cả gia đình tôi làm cùng nhau chẳng hề liên quan gì tới đồ chơi trẻ con hết. Điều đó không bao giờ có nghĩa là chúng tôi bị bố mẹ bỏ rơi; nó thật sự

là chuyện bình thường, thậm chí còn phù hợp hơn. Nếu chúng tôi chơi trò *Cuộc đời* hay trò *Xin lỗi* với bố mẹ, họ có thể phải nài nỉ chúng tôi chơi đúng luật, trong khi chị tôi và tôi, hoặc bạn bè tôi thường xuyên sáng tạo ra những luật chơi mới, lắt léo, sáng tạo để trò chơi thêm thú vị mỗi khi chơi cùng nhau. Ví dụ, khi chúng tôi chơi trò *Cuộc đời*, một trò chơi có những chiếc xe nhỏ được cắm đầy các que nhỏ màu xanh hoặc hồng tượng trưng cho “trẻ em”, chúng tôi hoặc là bác sĩ hoặc là luật sư có lương cao; không đời nào chúng tôi lại đồng ý làm cái nghề được in sẵn trên tấm thẻ mà bạn tưởng là chúng tôi sẽ nghe theo. Chúng tôi đã viết tương lai của chính mình lên trò chơi đó – và tại sao không? Chúng tôi đang *tự chơi* cơ mà.

Tất nhiên, chuyện này không chỉ là về những trò board game. Tại sao chúng ta không để con vấp ngã và *thất bại*? Và tại sao chúng ta lại quên mất rằng việc để chúng vấp ngã và *thất bại* cũng cho phép chúng học cách *không* vấp ngã vào lần tiếp theo?

Vì vậy, hãy để con *thất bại*. Không quá nhiều, chỉ một chút thôi, mỗi ngày. Đó chính là công thức dẫn đến... chờ chút... *thành công*.

[10]

Quy tắc Bà mẹ khắc nghiệt số 10:

Sửa soạn cho con bước ra thế giới (Đừng sửa soạn thế giới cho con)

à sao bạn lại có con?

Đó là một câu hỏi tu từ, bởi vì có trời mới biết rằng tôi không có câu trả lời cho chính mình. Hay ít nhất, câu trả lời của tôi không thể chỉ trong một câu mà nói hết được.

Tôi có con bởi vì đó là việc bắt buộc để duy trì nòi giống; trứng của tôi đã chín, còn chồng tôi thì quanh quẩn ở bên và cũng đang sẵn sàng (phải nói là chúng tôi đã thường xuyên phối hợp), và ủa ba la: một đứa trẻ ra đời. Tôi có con để làm tròn nhiệm vụ giữ cho dân số không bị suy giảm, điều này có thể xảy ra hay không là tùy vào việc bạn tin vào con số thống kê nào. Tôi có con bởi mong muốn không bị quên lãng. (Mặc dù nếu bạn hướng về tương lai xa hơn, tôi sợ rằng điều chắc chắn xảy ra đó là tất cả chúng ta rồi cũng bị lãng quên thôi. Đạo gần đây bạn có đi bộ qua bất cứ ngôi mộ bị bỏ hoang nào không?) Tôi có con để có người chăm sóc tôi khi già, dù tôi chưa định bắt đầu chuyện đó bây giờ, nhưng tôi đã lên kế hoạch trước khi tôi trở nên già yếu; tôi phải giữ cho bản thân khỏe mạnh cho đến khi những đứa con của tôi trở thành những người đàn ông trưởng thành, và cả sau đó nữa. Tôi có con để gia đình chúng tôi có thêm người, để những ngày nghỉ lễ vẫn còn nguyên niềm vui thú (nghiêm túc đó, nhìn mãi chừng ấy con người từ năm này qua năm khác thật nhàm chán; có thêm những gương mặt mới chẳng phải sẽ rất hay sao?) và tất nhiên để trao lại cho con cái giá trị truyền thống, thói quen, những nét đẹp nhân cách và đồ gia truyền của gia đình tôi.

Tôi có con để được nhìn thấy chúng trông ra sao. Thôi nào, hãy thừa nhận bạn cũng thế đi; chẳng phải tuyệt vời lắm sao khi trông thấy cặp lông mày đầy biểu cảm của chồng bạn được tái hiện lại trên một gương mặt mới? Hoặc trông thấy đôi mắt nâu và cái cằm nhọn của bạn trên gương mặt con? Hay trông thấy cái nhìn thoáng qua đầy xúc động từ

ông bà quá cố của bạn ân hiện trên gương mặt con bạn khi chúng lớn khôn? Cuối cùng, một số người trong chúng ta có thể trả lời câu hỏi này một cách đơn giản: Tôi có con bởi vì, , tôi có bầu.

Nhưng chúng ta có con còn vì lý do nào khác nữa? Cái tôi muốn nói ở đây chính là điều này: Chẳng phải trong những lý do có con của bạn, ít nhất cũng có phần nào đó ước mơ tất cả bọn trẻ đều lớn khôn, *người*, không phải những đứa trẻ vẫn cần chúng ta quản lý, mà là những *công dân thực sự của xã hội*? Một người có thể ngày nào đó khám phá ra rằng đã có (hoặc đang có?!) sự sống trên sao Hỏa. Một người có thể viết nên một loạt vở kịch sánh ngang với Shakespeare hay Arthur Miller. Một người có thể biến tất cả những căn bệnh ở trẻ em thành dĩ vãng, chỉ còn xuất hiện trong vài dòng chú thích lịch sử mà thôi. Một người xuất hiện ở bàn đàm phán khi hòa bình cuối cùng được thiết lập lại giữa Israel và Palestine, hoặc viết về điều đó và đoạt giải Pulitzer⁽¹⁾. Một người sẽ đọc lời tuyên thệ nhậm chức vị trí lãnh đạo cấp cao và thật sự có tài trí cũng như khí phách để hoàn thành xuất sắc công việc. Một người sẽ mang công nghệ và nguồn nước tới những vùng sâu vùng xa, hoặc nghĩ ra những cách an toàn hơn, thông minh hơn, hiệu quả hơn để cung cấp lương thực cho thế giới, người sẽ giáo dục và có ảnh hưởng tới thế giới qua những hành động và ngôn từ của mình, cả bằng lời nói lẫn văn viết.

Có lẽ điều bạn đang hy vọng hoặc ao ước không phải là những thành tựu đáng được ghi danh và tôn vinh trong sử sách, mà là những điều đơn giản hơn, nhưng không kém phần quan trọng. Có lẽ những người bạn muốn nuôi dạy nên là những người con có thể giữ cho gia đình luôn gắn bó với nhau, người có thể gọi điện hỏi thăm anh chị em của mình không chỉ trong ngày sinh nhật, người có thể đảm nhiệm việc làm món gà tây cho đêm Giáng sinh, người có thể chỉ ra ai là ai trong những bức ảnh cũ. Người sẽ dạy cho con cái chúng những điều bạn đã dạy. Người sẽ đứng lên, ngay cả khi chúng chưa bao giờ thật sự nổi bật giữa thế giới rộng lớn này. Người được hàng xóm, bạn bè, đồng nghiệp và người quen khen rằng: “Anh ấy là một người đàn ông tốt,” hay “Cô ấy là một người phụ nữ tốt.”

Chúng ta có thể hy vọng những điều này, và tôi đoán là ai cũng đều hy vọng thế. Nhưng chỉ hy vọng thôi chưa đủ. Khi chúng ta còn có thể, chúng ta phải đặt ra những nền tảng để biến những đứa trẻ chúng ta đã sinh ra, thành những người phụ nữ, và người đàn ông tốt. Đó là lý do vì sao nguyên tắc cuối cùng, **Quy tắc Bà mẹ khắc nghiệt số 10** lại là **Sửa soạn cho con bước ra thế giới (Đừng sửa soạn thế giới cho con).**

Và đây có thể là nguyên tắc khó thực hiện nhất.

Nghĩ trước từng bước cần làm

*Tôi sẽ sinh hai
cậu con trai bé bỏng
và nuôi dạy chúng
thành những người
đàn ông tốt. Kể cả
nếu điều này có giết
chết tôi.*

Trước khi tôi có con, thậm chí trước khi tôi gặp chồng tôi, tôi đã có một cuộc nói chuyện hơi triết lý với người đồng nghiệp tại tòa soạn báo mà hồi đó tôi còn đang làm việc. Cô ấy là một cô gái trẻ mới ra trường gần hai năm, và đã đến thời điểm cô bắt đầu tự hỏi: Có đúng là mình đã học để làm công việc này, hay để trở thành người như thế này không? Đây là những gì dành cho mình sao? Cô ấy đang suy nghĩ tìm lời giải đáp cho câu hỏi liệu trở thành một biên tập viên tạp chí cấp bậc thấp có thật sự là một công việc tâm thường không (trái ngược hẳn với những gì bạn bè cô ấy đã đạt được, như có học vị cao hơn hay gia nhập vào Tổ chức Hòa bình). Tôi đã nói với cô ấy rằng tất cả những gì bạn đã làm, hoặc có thể làm đều có một giá trị nào đó. Tôi nửa đùa nửa thật nói với cô ấy rằng nếu tất cả mọi người đều gia nhập vào Tổ chức Hòa bình, Tổ chức Hòa bình sẽ chẳng còn ai để *giúp đỡ* nữa.

Tôi đã nói với cô ấy rằng, tất cả những gì tôi làm trên đời, và làm cho đời chỉ là nuôi dạy nên hai đứa trẻ thành công dân tốt cho xã hội sau này, thì với tôi đó cũng là một đóng góp cho đời rồi.

Tôi nhớ rất rõ cuộc trò chuyện này bởi tôi đã nói với cô ấy một cách chân thành, thậm chí đầy nhiệt huyết, tuy nhiên tôi đã không nghĩ hết mọi khía cạnh của điều đó trước khi tôi nói ra. Đó là một trong những lần hiếm hoi khi điều gì đó đột nhiên buột ra khỏi miệng bạn và bạn nhận ra có lẽ nó đã lặng lẽ dạo quanh đầu óc bạn nhiều năm rồi. Rồi khi bạn nói ra, bạn nghe thấy chính mình nói ra điều đó, và bạn nghĩ: Đúng rồi! Chính là thế đó!

O-rê-ka! Tôi đã tìm ra lý do mình sống trên đời này. Tôi sẽ sinh hai cậu con trai bé bỏng và nuôi dạy chúng thành những người đàn ông tốt. Kể cả nếu điều này có giết chết tôi.

Thậm chí ngay cả khi bắt đầu nghĩ đến khái niệm nuôi dạy nên những người đàn ông và phụ nữ tốt, chúng ta cũng cần phải có tầm nhìn xa, nghĩa là chúng ta phải nhớ rằng bọn trẻ sẽ không là trẻ con mãi mãi, trẻ con không phải là luôn yếu ớt hay cần che chở, và thanh thiếu niên cũng sắp sửa phải bước vào đời. Tôi thừa nhận không phải lúc nào tôi

cũng giỏi nhìn xa, nhưng tôi cũng bắt đầu nhận thấy rằng văn hóa nuôi dạy con hiện nay có xu hướng cổ vũ và tung hô lối suy nghĩ ngắn hạn. Chúng ta đều nghe thấy những điều này:

Bạn phải sống trong hẻm sâu tăm tối!

Đây chính là trại huấn luyện trẻ em!

Đây là những năm tháng chẳng thể ngủ ngon, chẳng thể suy nghĩ!

Chúng ta đơn giản là phải cố sống sót qua các mùa thi vào cấp một/ cấp hai/ vào đại học...

Và đúng vậy, trong khi bạn phải dồn tâm sức để chăm lo cho con cái – đặc biệt trong năm đầu làm mẹ, khi bạn giống như con hươu cao cổ mới sinh đang đứng trên ván trượt và đối mặt với một ngọn đồi trượt tuyết gắn mác black-diamond⁽²⁾ giữa một trận bão nước đá (hay nói cụ thể hơn, có phần bị dao động trước việc bạn sẽ xoay sở đứng vững như thế nào) – không những là chuyện bình thường mà còn hoàn toàn có thể thích ứng được thì người ta nghiêm trọng hóa giai đoạn này đến mức quá đáng sợ. Quá nhiều, tôi phải nói vậy. Có quá nhiều cuộc nói chuyện huyền thuyên về việc nuôi con *khó khăn ra sao*, bạn *phải hy sinh quá nhiều* như thế nào, bạn sẽ *chẳng có thời gian* suy nghĩ về bất cứ chuyện gì, hay làm gì ra sao, những thứ vốn chẳng liên quan gì đến bọn trẻ. Bởi vì ngay cả sau khi chúng ta thoát khỏi trại huấn luyện trẻ đó, chúng ta vẫn cứ cúi đầu xuống và đầu óc hầu như chỉ còn những suy nghĩ ngắn hạn, không hiểu sao chúng ta cảm thấy việc dành hết tâm trí của chính mình vào những niềm vui hằng ngày của con không những là cần thiết mà còn khiến chúng ta trở thành những bậc cha mẹ đáng tự hào, thay vì tập trung suy nghĩ về việc bọn trẻ sẽ trở thành người như thế nào trong tương lai xa.

Ồ, chúng ta vẫn đang nghĩ về tương lai xa đó chứ, chúng ta tiết kiệm tiền để cho những đứa thông minh của mình theo học đại học những ngành mà chúng ta đã tìm hiểu; chúng ta tưởng tượng ra cảnh cháu chắt của chúng ngồi quây quần quanh bàn ăn vào dịp lễ tết; chúng ta cẩn thận cất những chiếc xe hơi đồ chơi Matchbox và những con búp bê American Girls còn mới để cho bọn trẻ vào một thời điểm

*Chúng ta đã tung
đồng xu sang mặt
ngửa, làm điều
ngược lại, dành
nhiều thời gian lo
lắng về những niềm
vui ngắn ngủi, về cái
diễn ra trước mắt
chúng ta lúc này,*

tưởng tượng nào đó trong tương lai, khi chúng ta trao những món quà đó cho bọn trẻ và chúng sẽ cảm ơn về tất cả những gì chúng ta đã làm.

*thay vì làm gì đó
liên quan đến tương
lai xa xôi.*

Nhưng chúng ta có thôi không tự hỏi liệu chúng ta có đang chỉ làm quá nhiều việc vặt vãnh không? Trí tưởng tượng của chúng ta về tương lai chỉ dừng ở đó, với những ước mơ ở một bên, và những quỹ đầu tư mở để có tiền cho con học đại học ở bên còn lại mà không nghĩ mấy về con người thật sự, thực tế mà bọn trẻ sẽ trở thành về nhân phẩm của chúng? Chúng ta có đang suy nghĩ dài hạn thật không?

Trong khi thế hệ cha mẹ của chúng ta và những thế hệ trước nữa đã dành nhiều thời gian chuẩn bị tương lai xa hơn tương lai gần, có vẻ chúng ta đã tung đồng xu sang mặt ngược, làm điều ngược lại, dành nhiều thời gian lo lắng về những niềm vui ngắn ngủi, về cái diễn ra trước mắt chúng ta lúc này, thay vì làm gì đó liên quan đến tương lai xa xôi.

Khao khát quá đà

Một điều mỉa mai kinh khủng mà tôi đã nhận ra là chính niềm khao khát của chúng ta, lối tiếp cận đầy thiện chí gần như quá tinh táo và cao siêu của chúng ta đối với việc nuôi dạy con cái lại là cái có khả năng làm hư con nhiều nhất. Bạn nghĩ làm hư con là từ quá nặng ư? Có thể có, nhưng cũng có thể không. Hãy nói về ông hiệu trưởng trường cấp ba bị các bậc phụ huynh đòi gặp để xả giận về những vấn đề ông (hoặc những người tiền nhiệm) hiếm khi gặp phải trong suốt những năm giữ chức vụ hiệu trưởng của mình trước đó, như tại sao một đứa trẻ không được tuyên dương khi điểm trung bình của nó *chỉ* thiếu có nửa điểm nữa, hoặc tại sao giáo viên lại không sửa điểm B thành điểm B+ để làm đẹp học bạ hay để đứa trẻ có thể nhận được học bổng bóng đá.

Hãy nói về một người chủ nhiệm khoa hay người thu nhận hồ sơ của trường cao đẳng nhận được cuộc gọi của các bậc phụ huynh đang băn khoăn tại sao con cái họ không được nhận vào học, hoặc nếu nó đang là sinh viên của trường, tại sao nó lại bị điểm số thấp hơn mong đợi. Hãy nói về một nhân viên làm việc tại một trường cao đẳng có vẻ không thể đuổi các bậc phụ huynh ra khỏi trường trong tuần học đầu tiên, khi các tân sinh viên đều đã dỡ xong hành lý cũng như những đồ đạc đắt đỏ trong phòng ký túc xá vốn được mua mới và lắp đặt đầy đủ, và chẳng có lý do nào để các bậc phụ huynh này vẫn còn ở lại. Hãy nói về những người quản lý nhân lực bị làm cho hoang mang bởi đám nhân viên mới,

những người nghĩ rằng mình có thể từ chức vụ hiện tại lên thẳng vị trí CEO của phòng ban. Hãy nói về những bác sĩ tâm lý phải chữa trị cho những người trưởng thành ở độ tuổi từ hai mươi đến ba mươi, những người miêu tả các bậc làm cha mẹ hòa hợp hoàn hảo với con cái là người cho chúng tuổi thơ hạnh phúc, tuy nhiên họ cũng không giải thích được tại sao họ cảm thấy chèn ép, trống rỗng, không thể đưa ra quyết định hay cam kết gì.

Vậy đây, tôi thật sự nghĩ rằng những cánh quạt trực thăng cha mẹ quay phành phạch kia đang làm hỏng khả năng khôn lớn của con họ. Bạn có thật sự nghĩ rằng chú chim non thấy rất thoải mái ở trong tổ nếu chim mẹ mang những con sâu ngon lành về cho nó, nếu nó không phải nâng lên dù chỉ một sợi lông cánh, vậy liệu nó có tự mình bước ra thế giới xa lạ hay không? Bạn sẽ nhận thấy rằng chim mẹ đã thật sự phải đẩy nó ra khỏi tổ.

Tôi đã đọc và nghe thấy một số lời giải thích thú vị về tại sao chúng ta chỉ hạn hẹp tập trung vào khoảng thời gian trước mắt của bọn trẻ; cái cảnh cứ ai công khai chuyện nuôi dạy con đều được tán dương; cái cảnh chúng ta không gọi sự thất bại bằng cái tên chính xác của nó (tất cả những lần thất bại đều được thay bằng câu nói “Con có cố gắng rồi!” hay một cái kem đồ dành nhanh chóng), giả sử chúng ta có cho phép bất kỳ công việc hay hoạt động nào *tiềm tàng khả năng* thất bại diễn ra.

Có phải vì chúng ta muốn trở thành những bậc cha mẹ tuyệt vời hơn cha mẹ chúng ta, muốn làm mờ ranh giới giữa trẻ con và người lớn? Có phải vì, thế giới đơn giản là được dựng lên để đáp ứng nhu cầu và sự thoải mái của trẻ em (chúng ta đã tiến tới cái khung cảnh hoàn toàn trái ngược với khung cảnh “trẻ em chỉ được nhìn thấy, chứ không được lắng nghe”)? Tôi thật sự không chắc.

Vào một ngày khác tôi đã nghe thấy một cuộc phỏng vấn trên radio với một nhà sử học vừa mới xuất bản cuốn sách về thực trạng cuộc sống hôn nhân ngày nay. Cô ấy đã miêu tả một trong những vấn đề của cuộc sống hôn nhân hiện đại đó là tình trạng “hoàng gia hóa” trẻ con; con cái chúng ta là những hoàng tử và công chúa trong gia đình, nhưng chúng ta lại không phải là những ông hoàng và bà chúa. Chúng ta giống những người hầu thấp kém hơn, và cuộc hôn nhân của chúng ta bị xếp xuống dưới đáy danh sách ưu tiên. Tôi phải nói rằng, song hành với cuộc hôn nhân bền vững bị xếp xuống đáy danh sách này là bất kỳ viễn cảnh nghiêm túc về việc những hoàng tử, công chúa bé bỏng của chúng ta sẽ bước vào một thế giới chẳng dưng tặn miệng chúng bất cứ thứ đồ ăn vặt nào – chưa kể đến điều khiển ti vi hay những chiếc chìa khóa xe hơi.

Con cái chúng ta đang chiếm giữ vị trí trung tâm của cuộc sống gia

đình. Ngay bây giờ, điều đó nghe không *tệ*, đúng không? Chúng nên đứng ở chỗ nào khác nữa chứ – ngoài gara chắc? Nhưng khi chúng ta đặt bọn trẻ ở vị trí trung tâm, chúng ta đang cố tình đẩy không chỉ chính mình, mà còn *toàn bộ* gia đình mình ra rìa. Hãy nhớ lại, đã có thời chẳng có gì là lạ khi hằng ngày bạn trẻ phải làm hàng núi việc nhà trước khi tới trường, như đi nhặt trứng và vắt sữa bò. Dĩ nhiên trừ một số ít gia đình, điều này không còn xuất hiện trong các gia đình Mỹ nữa, nhưng cái ý niệm bọn trẻ cũng phải chung tay góp sức như cha mẹ chúng nhằm cố gắng thúc đẩy cả gia đình đi lên khiến nhiều bậc cha mẹ ngày nay phải vò đầu bứt tóc.

Chúng ta đang nuôi dạy nên những cá nhân độc lập, đang hy sinh những ước mơ của mình vì hạnh phúc của con, và bỏ sang một bên ý tưởng rằng tất cả thành viên trong gia đình nên biết hy sinh cho cả gia đình, cũng như cùng tham gia chuẩn bị cho lễ kỷ niệm và nâng đỡ lẫn nhau. Thay vì có được một gia đình, chúng ta lại có được những đứa trẻ sống tách biệt và lắm đòi hỏi.

Chúng ta đặt bọn trẻ ở vị trí trung tâm, chúng ta đang cố tình đẩy không chỉ chính mình, mà còn toàn bộ gia đình mình ra rìa.

Thỉnh thoảng, tôi nghĩ đến cách nhìn nhận về việc một số cha mẹ ngày nay phải cố gắng chắt vạt tạo ra thế giới lý tưởng xung quanh con cái, hình ảnh của cô dâu trong bộ váy cưới cầu kỳ lộ bạch chột hiện lên trong tâm trí (hãy nghĩ đến Công Chúa Diana trong đám cưới với Hoàng tử Charles vào năm 1981). Ai đó – thật ra là một đội quân nào đó – phải nâng cái đuôi váy dài lê thê của cô ấy lên, chỉnh trang nó khi cô dâu bước từng bước trên thánh đường sao cho nó phải giữ nếp thật phẳng phiu, và có lẽ còn phải tính toán sao cho có thể nhét nó vào trong cốp xe ngựa cổ tích dành cho cô dâu và chú rể mới cưới. Tất cả chúng ta đôi khi giống như đám phù dâu bận bịu, đi qua đi lại khắp nơi như con thoi để phục vụ con cái (chính là cô dâu trong phép ẩn dụ này), những đứa trẻ trong những bộ váy áo khổng lồ (cái thế giới chúng ta đang chồng chất lên chúng).

Rốt cuộc, con cái chúng ta sẽ không sẵn sàng và cũng không thích nghi được với thế giới đó giống như công nương Diana; dù cô ấy đã cố tỏ ra vui vẻ trong một thời gian dài, nhưng vẫn không bao giờ có thể chống đỡ được sức nặng ấy, trước là sức nặng của cái váy và sau là sức nặng của những kỳ vọng.

Tương tự như vậy (và sau đó tôi hứa tôi sẽ bỏ hình ảnh ẩn dụ này), chúng ta cũng cố – một cách đầy quyết tâm và đáng yêu nhưng mù quáng – nâng đỡ và làm êm ả thế giới xung quanh và phía trước của con

cái chúng ta, như nâng cái đuôi váy dài lê thê lên hay trải phẳng tấm thảm đỏ mà cô dâu hoàng gia sắp đặt chân lên, nhằm khiến mọi thứ trở nên tiện lợi, an toàn, dễ dàng và êm ái với chúng.

Làm thế giới trở nên vô hại với trẻ em

Khi tôi viết những dòng này, tôi đang nghĩ lại việc bà ngoại tôi đã bảo con cái ăn bông cải xanh trên đĩa dù họ thấy có sâu trên đó. Bạn có thể tưởng tượng nỗi chuyện đó xảy ra vào thời nay không? Tất nhiên là không – và chỉ có một phần lý do là vì chúng ta mua loại bông cải xanh đã được trừ sâu quá tốt nên chẳng hề có bất cứ một con sâu trên đó. Và nếu chẳng may có, chúng ta sẽ đổ bông cải xanh đi và cho bọn trẻ ăn thứ gì đó khác.

Bạn có thể chịu nổi một ví dụ khác liên quan đến quá khứ chứ? Bạn có biết tại sao trong hầu hết các môn thể thao dành cho giới trẻ ngày nay, ai cũng có một cái cúp không? Thất bại bị bùng bít, chiến thắng được vinh danh. Hồi bố chồng tôi khoảng bảy tuổi, có lần đi thơ thẩn qua một nhóm người đang chơi bóng đá trên cái sân gần nhà và bố đã hỏi chuyện gì đang xảy ra. Cuối cùng bố đã gia nhập liên đoàn bóng đá Đức-Mỹ mà ông bà không hề biết (ít ra là lúc đầu). Ông đã chơi bóng cho tới khi trưởng thành và không thể nhớ nổi liệu ông bà thậm chí có từng đi xem một trận đấu, chứ đừng nói đến có tung hô những thành công hay an ủi những thất bại của ông hay không.

Tôi không định nói ông bà đúng; họ chỉ làm những gì các bậc cha mẹ hồi đó vẫn làm. Nhưng họ cũng không sai, nếu nghĩ đến kết quả là một người đàn ông, chính là bố chồng tôi, từ rất sớm đã học được bằng cách này hay cách khác, rằng thế giới không trải ra cho mình, rằng ông phải tự mình nỗ lực vượt qua nó và đôi khi sẽ thấy một vài nỗi đau khổ. Ông không phải là một hiện tượng “được nuôi dạy trong thế giới vô hại với trẻ em”, chắc chắn rồi, dù ông vẫn được cha mẹ yêu thương và nuôi dạy thành người có năng lực (tôi biết điều này bởi vì, ông đã nuôi dạy nên một người con trai tuyệt vời là chồng tôi!)

Trong khi đó, trong thời đại cha mẹ can thiệp quá nhiều vào đời sống của con cái ngày nay, kế hoạch của chúng ta là làm cho thế giới trở nên vô hại với con cái. Thay vào đó, chúng ta nên tập trung vào việc dạy con luộm thuộm, những đầu gối trầy xước, những người bạn không trung thành và những người thầy cô không hợp chuyện. Những bộ phim chúng không được phép xem và những món đồ điện tử chúng phải chờ đợi mới được sở hữu, nếu bọn trẻ được phép có chúng.

Nếu bạn đã quyết tâm hướng tới mục tiêu lâu dài, đầu tiên bạn phải quyết định xem bạn muốn thấy kết quả lý tưởng cuối cùng là gì? Được rồi. Tôi biết bạn đang nghĩ gì. Chúng ta có thể làm tất cả những gì tốt nhất có thể và chuẩn bị cho một kết quả tuyệt vời nhất, nhưng sẽ thế nào nếu những gì chúng ta làm đơn giản là... không phù hợp với bọn trẻ? Đây là chuyện xảy ra: Bạn biết câu ngạn ngữ cổ về những kế hoạch được chuẩn bị kỹ lưỡng (best-laid plans⁽³⁾) rồi đấy. Bạn cũng đã nghe người ta nói về những đứa con bị ghét bỏ, về những thất bại và những điều đáng thất vọng không thể nào hiểu nổi tại sao (“dù họ thật sự là những ông bố bà mẹ tốt!”).

Nhưng tôi không định nói về *những kế hoạch*. Kế hoạch là những thứ kiểu như: “Con tôi sẽ học Harvard,” hay “Con tôi sẽ trở thành một chuyên gia, một bác sĩ hay một luật sư.” Tôi thậm chí cũng không định nói về những niềm tin và ước mơ nhẹ nhàng, đầy tâm sự như: “Con tôi sẽ được hạnh phúc” hay “Con tôi sẽ cảm thấy thích nghi với thế giới để chúng có thể chịu đựng được những hòn đá, những mũi tên phi tới từ những trận bóng thua và những bài kiểm tra điểm kém và những dự án an toàn và yên tâm.” Tất cả những điều này đều mang tính cá nhân, văn hóa, xã hội – và dễ thay đổi. Cái mong ước ủy mị và mơ hồ “Con tôi sẽ được hạnh phúc” là cái dễ bị ảnh hưởng nhất: ai nói được “hạnh phúc” là gì? Chuyện gì sẽ xảy ra nếu định nghĩa hạnh phúc của bạn là “công việc tốt, nhà đẹp, gia đình tử tế, những kỳ nghỉ tuyệt vời,” và định nghĩa về đứa-con-rớt-cuộc-cũng-đã-trưởng-thành của bạn là “biết lướt sóng”?

Hướng tới mục tiêu dài hạn đơn giản hơn việc tưởng tượng ra những kế hoạch lớn lao hay những kế hoạch ủy mị và cũng phức tạp hơn việc cho bọn trẻ những khoản tiền cần thiết giúp định rõ những niềm tin và ước mơ, kế hoạch và ý đồ của chính chúng.

Không, với tôi, hướng tới mục tiêu dài hạn đơn giản hơn việc tưởng tượng ra những kế hoạch lớn lao (Harvard) hay những kế hoạch ủy mị (hạnh phúc ngọt ngào), và cũng phức tạp hơn việc cho bọn trẻ những khoản tiền cần thiết giúp định rõ những niềm tin và ước mơ, kế hoạch và ý đồ của chính chúng. Giúp chúng có sức mạnh và tinh thần tự lập, khả năng tự định hướng, trí thông minh, khả năng sáng tạo đủ để *lập* kế hoạch, và lòng can đảm đủ để đưa kế hoạch vào hành động, hoặc để chuyển hướng khi tình hình trở nên khó khăn, hoặc trở nên hoàn toàn tồi tệ.

Tôi muốn con cái mình cảm nhận được tình yêu của chồng tôi và cả tôi nữa và, tiếp theo, hiểu được ý nghĩa của việc cho đi. Tôi muốn chúng

nhìn thấy chúng tôi làm việc vất vả và hiểu được giá trị của điều đó. Tôi muốn chúng cảm thấy biết ơn và cảm thông với bố mẹ. Tôi muốn chúng cảm nhận được vị trí của mình trong lịch sử gia đình. Tôi muốn chúng biết tự lập. Và còn điều cuối cùng ư? Đó là điều khó nhất, bởi vì tôi muốn điều đó nhất, và về bản chất nó có nghĩa là *chúng sẽ rời khỏi tôi*.

Nhưng đó chẳng phải là ý nghĩ thường trực hay sao?

Hướng tới mục tiêu dài hạn như thế nào

Trước khi chúng ta bắt đầu ứa nước mắt vì buồn bã/ hạnh phúc khi nghĩ tới lễ tốt nghiệp đại học và những lối đi vào thánh đường trong ngày cưới của con và việc thành ông thành bà, hãy nói về việc trước khi chúng ta bắt đầu nghĩ đến chuyện hướng tới mục tiêu dài hạn, chúng ta đã nuôi dạy con như thế nào – tức là khi con cái chúng ta vẫn còn nhỏ. Việc hướng tới mục tiêu dài hạn gồm nhiều việc, nhưng nó bắt đầu cùng những thái độ và hành vi cơ bản trong những năm đầu đời của con. Bạn có thể sẽ ngạc nhiên khi biết điều này (dù nêu bạn đã từng đọc được nó trước đây, bạn nên bắt đầu thật sự hiểu nó), nhưng việc để chúng đi, để bọn trẻ *rời khỏi bạn như những con người và những công dân độc lập của xã hội* cần bắt đầu khá sớm, ngay khi bạn vừa sinh ra chúng. Dưới đây là một số bước trong việc hướng tới mục tiêu dài hạn mà bạn cần làm:

Đừng đổ mồ hôi công sức vào việc làm thế giới trở nên vô hại với con

Coi trọng vấn đề an toàn là sáng suốt, tác dụng, nhưng quá nhiệt tình với chuyện đó sẽ gây ra hai không mong muốn. Thứ nhất, nó làm chính bạn thêm hồ nghi hoặc tin rằng nguy hiểm đang rình rập khắp mọi ngõ ngách, tức là bạn phải có trách nhiệm xóa bỏ mọi mối nguy hiểm hoặc mọi nguy cơ gây hại cho con cái bạn – một nhiệm vụ không khác gì hình phạt dành cho vua Sisyphus phải hết lần này đến lần khác đẩy hòn đá không lồ lên sườn núi⁽⁴⁾. Thứ hai, qua thời gian – khi bạn che chở và bảo vệ con quá mức – bọn trẻ sẽ thấm nhuần thông điệp “Mình thật quá yếu ớt”. Hậu quả ư? Bạn dành quá nhiều thời gian và tâm sức để bảo vệ con cái bạn, bao bọc chúng trong chiếc áo choàng bằng bong bóng tiêm ần rất nhiều nguy cơ thủ tiêu sự phát triển của chúng.

Vì vậy trong khi tôi là người đề xướng những giải pháp an toàn đúng đắn, thuyết phục và sáng suốt, tôi cũng nghĩ rằng có một ý đồ nào đó đằng sau những sản phẩm phục vụ cho việc tạo ra môi trường vô hại với trẻ. Tôi tin vào sự tiện ích của ghế ngồi trong xe ô tô dành cho bé và cảm thấy sợ hãi bởi ý nghĩ mẹ tôi đã đặt chị gái tôi hồi mới sinh vào trong một cái nôi mây trông như cái giỏ được mắc vào ghế sau của xe qua một cái móc kim loại cong cong. Chỉ một cú va chạm và đứa trẻ sẽ bay ra ngoài – và hồi đó là tháng Bảy, nên cửa sổ xe hơi có thể được mở, vì hồi đó không có điều hòa. Bái bai, bé con! Tuy nhiên mọi chuyện đã đi quá xa; chúng ta từ chỗ lựa chọn những giải pháp an toàn hợp lý đi đến tin rằng chúng ta có thể nhô tận gốc rễ mọi mối hiểm nguy.

Có ai đó đã bị thương khi đang chơi trên chiếc đu quay đi quá nhanh ư? Họ sẽ rời ngay khỏi đồng phế liệu đó, đổi sang chơi cái đu quay khác đôi khi có thể hạn chế cách chơi giàu trí tưởng tượng, dù cái đu quay kia vẫn an toàn (và chúng ta vẫn chạy vòng quanh theo bọn trẻ, dang tay ra để bắt lấy đứa trẻ ương ngạnh nào đó trước cả khi chúng ngã nhào xuống).

Tôi tin vào giá trị của những song chắn trên thành cũi có khoảng cách vừa đủ để em bé không thể bị kẹt đầu vào trong, những cái mũ bảo hiểm xe đạp, những điều luật quy định xe ô tô phải dừng lại khi thấy xe buýt của trường học dừng đỗ đón học sinh; những sự cải tiến và quy định kiểu này là những giải pháp đúng đắn giúp trẻ em ngày nay an toàn hơn xưa. Nhưng giới hạn đã bị nói rộng ra từ những tiên bộ này sang những sản phẩm như miếng bảo vệ đầu gối cho trẻ mới biết bò (xin lỗi, không lẽ đầu gối của con *bạn* không được bảo vệ một cách tự nhiên bởi, *lớp mỡ dưới da* chắc?) và những cái túi lưới nhỏ xinh giúp con bạn có thể mút – thay vì nhai – những mẫu trái cây. Điều này gửi tới chúng ta thông điệp rằng thế giới đầy rẫy những gờ đá sắc nhọn mà chúng ta phải làm phẳng lại, và rằng – điểm này quan trọng hơn – con cái chúng ta quá thiếu những vật dụng cần thiết để có thể tự mình bay lượn khắp nơi.

Vấn đề không chỉ là chút xíu hậu quả rằng chúng ta đã lãng phí bao nhiêu tiền vào thứ này – tất cả các danh mục sản phẩm và các cửa hàng ngập tràn những thứ khiến mẹ của chúng ta có thể phải nhìn vào như thể họ đang đi dạo qua một cái bảo tàng trưng bày những món đồ kỳ quái: Cái này *dùng để làm gì?!* Vấn đề là những tác động đi kèm khi chúng ta quá sùng bái những sản phẩm an toàn đó. Bạn mua một món đồ thiết yếu, và rồi lại có những thứ *khác* kèm theo nó mà bạn *cũng* cần phải có, trước khi bạn kịp nhận ra mình đã có một ngôi nhà đầy ắp những thứ có tiện ích không đáng kể mấy, tất cả những thứ đó đều ngăn

cản bạn và con bạn không nhận ra rằng con có khả năng làm được. Đó là sự nhận thức rằng cả bạn và con bạn đều không đáng được tin tưởng: bạn cảnh báo con phải tránh xa cái lò sưởi nóng bỏng; đứa trẻ chưa tới tuổi đi học này của bạn sẽ không suy ra được rằng những cục than mà nó có thể hiểm khi vớ tới này mới là cái nó không được động vào.

Giờ thì tôi biết rằng mọi đứa trẻ đều khác nhau; bạn có thể sinh ra một đứa trẻ không bao giờ nhận ra rằng có những cái tủ nằm trong tầm mắt của nó, và một đứa trẻ khác có thể chui ngay vào giữa đồng đồ dùng vệ sinh chỉ trong một phút bạn quay lưng đi. Đối với đứa trẻ này, khóa tủ lại là sáng suốt để đầu óc bạn được thư thái và bớt phải chạy vội vào phòng kiểm tra con. Chính cái *giả định tất yếu* rằng mọi món đồ nhỏ nhỏ trông có vẻ có ích đó đều cần thiết – rằng mọi đứa trẻ đều sắp ngã nhào xuống khỏi chiếu nghỉ cầu thang; rằng không một đứa trẻ nào có thể bị yêu cầu ngồi xuống và uống hết cốc sữa là tiêu chuẩn của nó hằng ngày; rằng mọi đá nhọn chông gai đều đang chĩa vào cơ thể đứa con mềm yếu của bạn – rốt cuộc, sau cùng sẽ khiến tất cả con cái bạn đều bị trẻ con hóa.

Khi con vấp ngã, hãy để chúng đứng lên – bằng chính sức của mình

Việc thường xuyên ngồi xuống bế con lên và chỉnh trang cho con có thể cũng làm chậm quá trình phát triển khả năng cũng như sự tự tin của đứa trẻ nhiều như việc cố gắng biến môi trường xung quanh đứa trẻ trở nên vô hại. Và tiện thể, việc tự mình tìm ra cách làm sẽ bao gồm một số *thất bại* (xem ở Chương Chín). Đừng sợ *thất bại*!

Một trong những người bạn thân hồi đại học của tôi được nuôi dạy bởi bố mẹ là nhà tâm lý học trẻ em. Đó là cặp vợ chồng thú vị. Dù sao chẳng nữa, tôi nhớ bố của bạn tôi đã từng kể một câu chuyện về việc quan sát đứa trẻ mà ông quen biết đang bò loanh quanh trong phòng khách. Có vài cái đệm ghế sofa bị vứt bừa bãi trên sàn nhà, và món đồ chơi thăng bé muốn đang nằm ở phía bên kia một cái gối *chỉ* vừa đủ to để làm nên thử thách gọi là “liệu mình có thể trèo qua đó được không?” Bố của bạn tôi đã quan sát đứa trẻ cố ném cái thân hình nhỏ bé của mình hết lần này đến lần khác, cùng nỗi thất vọng càng lúc càng tăng. Những người khác trong phòng muốn nhào tới và giúp đỡ – dời cái gối đi, lấy món đồ chơi cho đứa trẻ, hoặc (ai mà không biết chứ!) chỉ cho đứa trẻ thấy nó có thể đơn giản là bò vòng qua cái gối thay vì trèo qua nó. Nhưng ông đã ngăn họ lại: “Hãy để nó thử; nó sẽ tìm ra cách thôi.” Và nó đã làm được thật. Thăng bé đã cực hài lòng với chiến thắng

nhỏ bé của chính mình. Đây là một câu chuyện ngọt ngào, và tất nhiên câu chuyện cứ để đứa trẻ tự tìm ra cách đi vòng qua cái gối này có giá trị làm bài học kinh nghiệm: bạn hẳn sẽ nói, *tất nhiên* mục đích của tôi là thế rồi.

Nhưng chuyện gì sẽ xảy ra nếu thay vì đang quan sát đứa con mười tháng tuổi của bạn bò loanh quanh trong phòng khách trải thảm, bạn lại đang quan sát đứa con sáu tuổi của mình đang cố tìm cách đi chuyển trên cái monkey bars⁽⁵⁾. Bạn sẽ cố giúp nó chứ? Chuyện gì xảy ra nếu nó ngã? Bạn sẽ lao đến đỡ dành nó nhanh đến mức nào? Tôi không định gợi ý bạn quay lưng lại với một đứa trẻ mới học lớp một đang rên rỉ vì chân nó bị chảy máu. Nhưng hãy nhớ, câu hỏi của tôi là bạn sẽ chạy nước rút về phía thằng bé *nhANH* đến mức nào? Bởi vì chính cái khoảnh khắc ngăn ngủ giữa lúc thằng bé nắm lấy cái song sắt cuối cùng và lúc nó ngã xuống hoặc tìm ra cách *không* để lần này lại bị ngã sẽ làm tăng sự tự tin của con bạn – tăng sự tự tin thật sự, nghiêm túc và tồn tại trong suốt cuộc đời nó.

Ngừng xin lỗi vì cách xử sự của con

Thằng bé bị mệt (đó là lý do tại sao nó tát em gái nó hay ném cái đĩa thức ăn của nó xuống sàn nhà). Con bé thấy buồn chán (đó là lý do tại sao nó xử sự không phải phép trong bữa tối với cả nhà vào dịp lễ tết). Nó không có bạn cùng tuổi chơi cùng (đó là lý do tại sao bất cứ khi nào bạn tới thăm nhà ai đó không có trẻ con, bạn đều phải chơi cùng với nó, dù thậm chí phải bỏ lỡ niềm vui của chính bạn với chủ nhà). Tôi tin tôi đã đề cập đến cái sự thật bất biến này lúc trước rồi, nhưng nó cần phải được nhắc lại (làm như bạn chưa biết điều này vậy): Bọn trẻ rất *thông minh*. Chúng *nghe thấy* mọi điều bạn nói. Và chúng tiếp thu những điều đó. Nếu bạn bào chữa cho lỗi xử sự của chúng hết lần này tới lần khác, đoán xem chuyện gì sẽ xảy ra? Chúng hoàn toàn tin vào điều đó. “Chỉ tại con thấy chán thôi! Con muốn được đỡ dành cơ! Con muốn được thưởng vì đã ngoan cơ!”

Hồi tôi còn nhỏ, chẳng có đồ chơi nào ở nhà ông bà tôi, nơi chúng tôi thường xuyên ghé thăm. Chẳng có cái gì giống với, những thứ chúng tôi có ở nhà: không có đu quay bằng kim loại ở sân sau, không có chiếc tủ đầy ắp các đồ chơi. Không có xe hơi đi dã ngoại của búp bê Barbie và chiếc hộp bằng nhựa chứa đầy quần áo và những đôi giày búp bê cao gót nhỏ xíu. Tôi tự hỏi liệu bố mẹ tôi đã bao giờ nảy ra ý tưởng – ít nhiều nảy ra trong tâm trí chị em tôi – cho chúng tôi mang đồ chơi theo không, nhưng chúng tôi đã chưa từng được làm vậy. Và tất nhiên, bố mẹ

tôi chưa bao giờ phàn nàn với ông bà rằng chẳng có gì ở nhà ông bà cho bọn trẻ chơi cả, rằng nhà họ hay sân vườn của họ không “an toàn” cho bọn trẻ chơi đùa. Chúng tôi đến nhà, chào ông bà, có thể ông nội tôi sẽ dúm cho chúng tôi một tờ đô-la để nhét vào con lợn khi chúng tôi về nhà, và rồi mặc chúng tôi tự chơi với nhau. Bản thân tôi ư? Tôi đã không ngừng mê mẩn bộ lược và bàn chải tóc mạ vàng giả, những lọ nước hoa thủy tinh nằm trên khay đựng đồ trang điểm trước gương trong phòng bà, hay hộp sắt nằm trên ghế của ông, nó đầy ắp những chiếc bút chì ông sưu tập được trong những chuyến đi của mình. Nếu chúng tôi may mắn, gara của ông sẽ mở và trời mới biết chúng tôi sẽ tìm thấy những gì ở đó (tôi chắc rằng toàn bộ điều này đều vô cùng thiếu an toàn). Nhưng tôi tự hỏi: nếu cha mẹ tôi, dù chỉ một lần thôi, bào chữa cho một vài hành vi hơi xấu nào đó bằng câu nói đầy hối tiếc “Ôi, chỉ tại con bé buồn chán thôi, đáng lẽ chúng con nên mua vài món đồ chơi cho nó,” liệu chúng tôi có cảm thấy, lần đi chơi tiếp theo và sau đó nữa, có quyền đòi hỏi có đầy đủ đồ chơi và được bố mẹ chơi cùng?

Hãy cho con tự do rong chơi nhiều nhất có thể

Tại khu vực các trường học trong khu tôi sống, trẻ mẫu giáo không được phép rời khỏi xe buýt nếu không có bố hoặc mẹ hay một người giám hộ được chỉ định nào đó đón sẵn ở đó. Kể cả nếu tài xế xe buýt biết hàng xóm của tôi (anh ấy biết thật), và bảo người hàng xóm đứng nguyên đó để dẫn con tôi xuống xe và chờ cho tới khi tôi quay lại (cô ấy sẽ làm vậy), thì cũng không được. Tôi đoán là tôi hiểu điều đó – điểm mấu chốt đó. Qua tuổi học mẫu giáo, một đứa trẻ chẳng có vấn đề gì trong việc xuống xe buýt mà không có vòng tay che chở chờ sẵn của cha mẹ, nhưng thật tồi tệ nếu điều ấy xảy ra. Năm ngoái, tôi đã thông báo với cậu con trai vừa lên lớp ba của mình rằng tôi sẽ không đi đón nó ở điểm dừng xe buýt vào buổi chiều nữa. Thằng bé bắt đầu học trường khác với trường của cậu em đang học lớp một của mình, và hai trường có giờ học khác nhau. Tôi không hứng thú – đặc biệt khi mùa đông đang tới – lên dây cót cho chính mình để có thể đi cái quãng đường ngắn ngủi tới khu nhà đó bốn lần một ngày. Con trai tôi đã thấy ổn với việc đó. Không, phải nói lại – nó *hoan hỉ* đi bộ (à, phải là chạy trong trường hợp của nó) một mình. Nhưng trong vài tuần học đầu tiên, việc này đã gây nên sự hỗn loạn không nhỏ giữa người tài xế xe buýt và các bậc phụ huynh tò mò. Cuối cùng mọi người đã bình tĩnh lại và con trai tôi đã xoay sở đi bộ xuống đồi và đi vòng qua đoạn đường hơi quanh co, và đi lên đường lái xe vào nhà để tiến vào cửa bếp.

Còn ngày xưa ư? Chị gái tôi và tôi đã đi bộ xuống đường, đi vòng qua một góc phố (khuất tầm nhìn) để sang một con phố kè bên dẫn đến điểm dừng xe buýt, cùng với một đám học sinh ở mọi lứa tuổi; nhưng không hề có bố mẹ đi kèm. Điểm dừng xe buýt của chúng tôi là một nơi lộn xộn một cách ôn hòa; không có mối nguy hiểm thật sự nào (chúng tôi biết phải đứng sát vào lề đường), ngoại trừ một số trò chơi khăm không thể xem nhẹ được. Và khi một bạn học lớp tám cao lớn cứ nhấc trộm mũ ra khỏi đầu tôi ư? Tôi buồn rầu, nhưng tôi không bao giờ mách mẹ. Tại sao ư? Điều này đã không hề nảy ra trong đầu tôi. Nhà là vùng đất của mẹ. Còn những vùng đất “hoang sơ” trên bản đồ ngoại ô gồm những con đường, cánh rừng, công viên và sân sau thì sao? Chúng là của chúng tôi. Mẹ đã không biết chúng tôi chơi trò *Vua đồi núi* ngay trong công trường của ngôi nhà đang được xây ở con phố kè bên (trời đất ơi, thử nghĩ mà xem: chúng tôi đã chơi trên *cái móng mới đào* của ngôi nhà, và không ai biết hoặc quan tâm hết).

Khi tôi bị ngã xe đạp, tôi về nhà và dán một cái băng cá nhân (hoặc một người hàng xóm sẽ dẫn tôi vào nhà cô ấy và lau rửa vết xước). Khi tôi đi bán bánh quy Girl Scout, tôi đã mặc đồng phục và tự mình đi khắp khu vực quanh nhà cùng với đơn đặt hàng của mình, hy vọng rằng, giống như năm ngoái, cô Schlie sẽ gọi tôi vào và cho tôi một cốc nước cam trong khi cô ấy ra quyết định có mua hay không. Bạn có thể tưởng tượng điều đó trong thời nay không? Tôi không nghĩ là có. Trẻ con càng được tự do rong chơi, chúng càng ít cảm thấy mình yếu đuối, chúng càng trở nên mạnh khỏe hơn, tháo vát hơn và trưởng thành hơn.

Đừng ép con theo sở thích của bạn

Bởi vì mục đích của việc nuôi dạy con không phải là vì bạn. Chúng ta đăng ký cho con vào đội bóng đá, đội bóng chày, lớp học nhảy hip-hop, lớp học trượt băng dành cho trẻ em để *chúng* có thể tận hưởng những thứ này, đúng không? Xem xét kỹ hơn lời khẳng định mà bạn đang tuyên bố, rằng bạn chỉ muốn con cái tìm thấy niềm đam mê của nó. Bạn có thật sự chỉ muốn điều đó không, hay bạn muốn chúng tìm thấy niềm đam mê của bạn để khoe với người khác rằng bạn có trong tay một vũ công sáng giá hay một vua phá lưới? Chúng có thật sự hứng thú với tất cả những thứ đó không hay chúng đang chạy theo bạn? Vấn đề này không chỉ là về những hoạt động bạn tham gia và tốn tiền vào chúng nữa.

Hãy lấy tôi làm ví dụ. Hồi nhỏ, thứ *duy nhất* tôi quan tâm là đọc sách. Tôi đọc sách ở mọi nơi, mọi lúc một cách tham lam. Bây giờ, nếu

tôi nói rằng tôi muốn con trai tôi cũng trở thành những người ham đọc sách, nếu tôi muốn chúng hiểu cái cảm giác không bao giờ buồn chán nếu có sách – thậm chí ngay cả khi bạn đã đọc cuốn sách đó ba lần – thì điều đó cũng không *tệ*, đúng không? Ờ thì không. Nhưng cũng có. Bởi rất có khả năng tôi đã và đang thúc ép chúng, vì tôi nhiều hơn là vì bọn trẻ, và tôi đã rất xấu hổ khi nhận ra điều đó gần đây. Con trai lớn của tôi đọc khá nhiều sách. Nó thành thạo việc này, đọc tốt và trôi chảy. Nhưng cầm một cuốn sách lên đọc không phải là việc nó sẽ làm khi nó được lựa chọn làm *hầu hết* những việc khác.

Tôi đã liên tục kể cho cả hai cậu con trai của mình về niềm đam mê đọc sách của tôi hồi nhỏ, rằng tôi đã lấy hàng chồng sách trên thư viện về nhà và ngồi trên sàn trong phòng ngủ đọc sách cho tới khi朦胧 tôi tê rần hoặc tới giờ ăn tối, tùy xem cái nào xảy ra trước. Rằng tôi luôn đọc sách trên xe ra sao, kể cả trong những chuyến đi ngắn nhất, mặc kệ cơn bực tức triền miên của chị tôi, người thích chơi đùa hơn (đọc sách làm chị ấy say xe). Tôi đã nghĩ những câu chuyện này sẽ khiến chúng cười, kích thích trí tò mò của chúng và hấp dẫn chúng trở thành người giống tôi trong khía cạnh này, để *tôi* có thể chỉ tay vào chúng và nói: “Con trai tôi cực kỳ ham đọc sách!” Một buổi sáng, khi tôi đang bảo con dành vài phút đọc sách thay vì, ví dụ, chơi trò Wii, hai mắt nó bỗng dưng đầy nước và nói: “Con thích đọc sách mà mẹ, thật mà. Con chỉ không thích đọc sách *bằng mẹ* thôi.” Thằng bé cảm thấy bị đe dọa bởi chính những câu chuyện tôi kể với hy vọng sẽ lôi cuốn nó. Ý của tôi là trong khi tôi đang cố truyền đạt một kỹ năng quý giá, thì thay vào đó tôi lại đang cố gắng hỏi ngược lại nó qua con trai mình. Nhưng nếu tôi – hoặc bạn – cố in hình ảnh chúng ta lên bọn trẻ, chúng ta sẽ không cho chúng không gian thoải mái để đánh bóng lên hình ảnh của chính nó.

Rời khỏi tổ ấm

Có một đặc điểm của trẻ con, đó là: chúng là con người – Con người của chính chúng. Bây giờ, dĩ nhiên, nếu bạn *muốn* có một con chim sẽ đi đi lại lại trong tổ chờ đợi con sâu tiếp theo rơi vào mỏ nó (tương tự đối với con người là một đứa trẻ đang học đại học vừa về thăm nhà gọi cho bạn trong giờ làm việc để hỏi nó có thể ăn gì, và không phải là vì không có thức ăn trong tủ lạnh hay chán thức ăn, mà là nó không biết rõ làm thế nào để biến thanh sô cô la Bounty thành thứ gì đó có thể ăn được, và liệu bạn có thể về nhà sớm và làm hộ nó được không?), thì chắc chắn rồi, hãy tiếp tục làm sandwich và buộc dây giày, bào chữa cho hành vi của nó và xía vào việc của nó với cô giáo cùng tất cả những việc

còn lại. Nhưng nếu bạn không muốn thì sao?

Hãy nhìn xa ra, bạn của tôi.

Bây giờ hãy nghe này, tôi biết có thể một vài người đang nghĩ thế này: Tôi không muốn khi con trai tôi trở thành những người đàn ông trưởng thành (nếu bạn thắc mắc, suy nghĩ này chắc chắn có thể giúp tôi nuốt trôi cục nghẹn đang dâng lên trong cổ họng), chúng vẫn ở bên tôi, trong cuộc đời tôi? Không nhiều chim sẽ non quay lại tổ nhân bất cứ dịp gì đó trong văn hóa loài chim tương đương với lễ Tạ ơn.

Tôi thật sự muốn con cái mình về ngôi nhà của tôi, muốn cho chúng biết đây là nhà của cả chúng nữa. Tôi muốn chúng dựa vào tôi, gọi cho tôi khi chúng buồn phiền hay cần lời khuyên, chia sẻ mọi điều nhỏ nhất trong công việc và tình yêu (với trong cùng lý do!), và – hy vọng điều này xuất hiện trong những tấm thiệp dành cho tất cả chúng ta – khi lên chức cha mẹ, chúng sẽ tận hưởng niềm vui làm cha mẹ cùng chúng ta.

Nhưng trước khi trở lại với chúng ta trên cương vị là những người hoàn toàn trưởng thành, chúng phải rời xa chúng ta. Và để có thể rời khỏi chúng ta, chúng cần những công cụ cần thiết để có thể tự đi trên đôi chân cứng cáp của chính chúng, với trí thông minh của chính chúng, với trái tim trong sáng và đầy hy vọng của chính chúng. Làm cho chúng hạnh phúc không phải là việc của chúng ta; đó là việc của chúng. Nhưng còn những thứ khác thì sao? Việc đặt nền móng cho những đôi chân cứng cáp và trí thông minh cũng như trái tim trong sáng và tràn đầy hy vọng ấy? Đó là việc chúng ta cần làm.